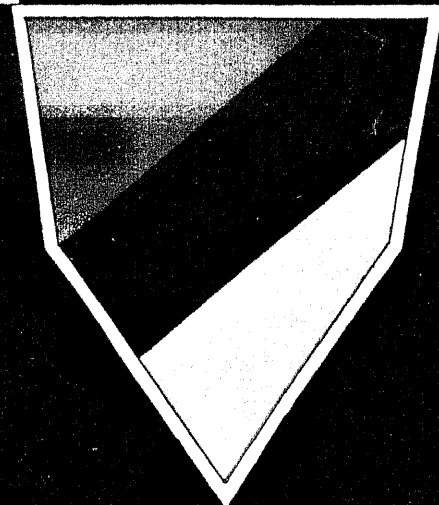

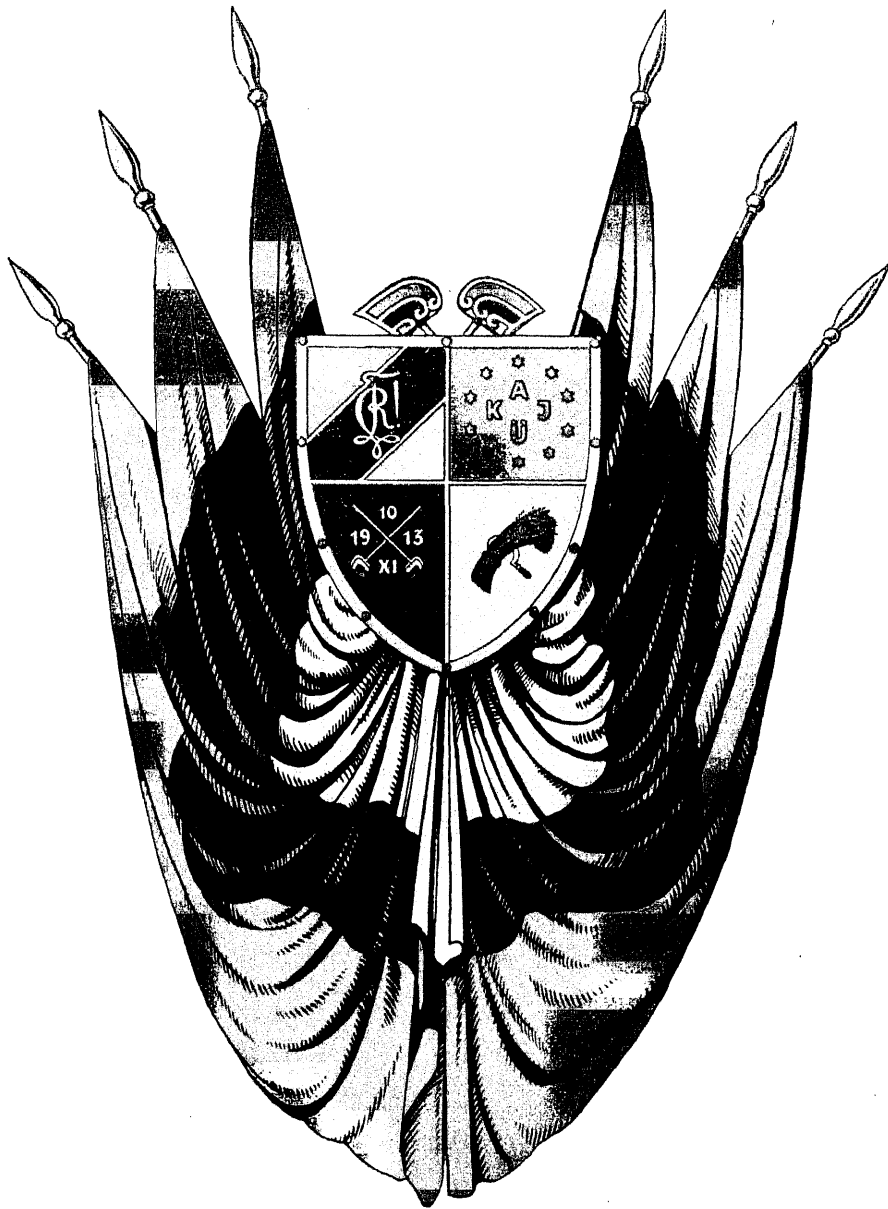
EROTALIA

1713
1738

YLIOPILANLENT

ÜLI P I L A S L E H T

EESTI ÜLIÕPILASKONNA HÄÄLEKANDJA

NR. 9/10

10. NOVEMBRIL 1938

XXII AASTA'AIK

„KORP! ROTALIA“ S/A EEST-
SEISUS

*Ees Helmut Suursööt (esi-
mees), seisavad vasakult Aleksan-
der Kõpp (laekur), Anton Rai-
küla (vanamees) ja Rudolf
Põldam (kirjatoimetaja).*

PÜHITSEDES TÄNA „KORPORATSIOON ROTALIA VEERANDSAJA-AASTALIST SÜNNIPÄEVA, SEISATAME HETKEKS, ET TEHA KOKKUVÖTTEID TEHTUD TÖÖST NING AMMUTADA MINEVIKUST UUT JÕUDU TULEVIKU ÜLESANNETEKES.

ÜMBERRAHVUSTAMISE KAITSEKS JA RAHVUSLIKKUSE ÕHUTAMISE TUGEVAKS BAASIKS ASUTATI VÕÕRA SURVE VASTU VÕIDELDES „KORPORATSIOON ROTALIA“ 1912. A. PETERBURIS.

EESTI RAHVUSE VAHIPOSTI IDAS KIJUNDASID KÜMME TÖSIST EESTLAST-VIIKINGIT ASUTAJATE LIIKMETENA. NENDE TÖÖ ON OLNUD MEHINE NING TULEMUSRIKAS, KUID MITTE ALATI KERGE.

SÕDADE JA REVOLUTSIOONIDE KEERIS HAARAS KAASA ROTALIA PERE, PEATADES SELLEGA ORGANISATSIOONI TEGEVUSE.

PEALE ISAMAA VABASTAMIST TEOTSES „KORPORATSIOON ROTALIA“ LÜHEMAT AEGA TALLINNAS, EDASI OLI TA VAHIPOSTIKS LÄÄNES, S. O. BERLIINIS JA 1924. A. AVANES ROTALIAL VÕIMALUS LÕPLIKULT ASUDA TARTU EESTI ÜLIKOOLI JUURDE.

SIIT PEALE ARENES SUURE ORGANISATSIOONI KIJUNDAMINE JA SELLELE SISU ANDMINE.

SEE KÕIK NÕUDIS SUURT USKU JA VÄSIMATA TAHET OMA TÖÖS.

KORPORATSIOON ON KASVANUD SUUREKS JA VÕIMSAXS ORGANISATSIOONIKS; ON TÕUSNUNUD AASTA-AASTALT DISTSIPLIIN JA SISEMINE ÜHTLUS; ON PEETUD PÜHAKS DEVIIS: AUSUS, KINDLUS, ISE TEADVUS JA ÜHISTUNNE, ET ANDA MEIE KALLILE KODUMAALE TUBLISID JA AUSAID POEGI.

KORPORATSIOON OMA VANEMATE VETERAANIDEGA JA ELUTAHTELISTE NOORTEGA ON KÜLLALT SUUTELINE KANDMA NEID KÕRGEID AATEID, MILLISEID NÕUAB MEIE ARMAS KODUMAA.

SELLE SUURE TÖÖ NIMEL OLGU SÜGAVAIM TÄNU KÕIGILE NING ERILINE TERVITUS NEILE VÄSIMATUILE MEESTELE, KES KORPORATSIOONI ALGPÄEVIST PEALE ON SEISNUNUD MEIE RIDADES.

MEIE, NOORED, TÄIS TEO- JA LOOMISRÕÖMU TAHAME OLLA VÄÄRIKAD JÄRGLASED TEILE, KES TE SEISATE IDAS JA LÄÄNES EESTLUSE KANTSINA.

AGA NII PALJUD MEIE ARVUKAST PEREST PUHKAVAD MAAMULLAS IGAVEST UND. SEISATAGEM VAIKSES AUSTUSES JA TÄNUMEELES NENDE KALMUDEL NING ÄRGU ROHTUGU TEE KUNAGI SINNA.

OLGU TERVITATUD, MEIE SÕBRAD EKL'I KORPORATSIOONEST JA TEISTEST ÜLIÕPILASNING SELTSKONDLIKEST ORGANISATSIOONEST, KES TE ARVUKALT OLETE KOGUNENUNUD MEIE RÕÖMUPÄEVALE MÄLETAMA MÖÖDUNUD AEGADE KOOSTÖÖD JA TUGEVDAMA SUHTEID JÄRGNEVATEKS VEERANDSAJANDITEKS.

LOODAN, ET MEIE KOKKUTULEMINE VÕIMALDAB ENAM ARUSAAMIST ÜKSTEISEST, JA ET MEID SEOVAD ÜHISED AATED, SAMMUDES ÜHIST TEED MEIE KODUMAA ÜLESEHITAMISEL.

TERVITAN TEID, HÕIMUVELJED, KELLEST MEID LAHUTAB SOOME LAHT, KUID ÜLE MILLE MOODUSTAVAD TUGEVA SILLA MEIE SÕPRUSSIDEMED VARSINAIS-SUOMALAINEN OSAKUNTAGA!

TERVITAN TEID, MEIE LÕUNA-NAABREID, KORP! FRAT! BALTIENSISE ESINDAJATE KAUDU!

KUI KORPORATSIOONI ARVUKAS PERE ON SENI LOONUD SUHTEID, TEINUD ÜLESEHITAVAT TÖÖD TÄIE INNU JA ARMASTUSEGA JA NÜÜD VEERANDSAJANDI TÄHISTAMISEL TUNNEB TÖSIST RÕÖMU SAAVUTATUD TULEMUSTEST, SIIS USUME KINDLASTI, ET ASUDES MINEVIKU KOGEMUSTEGA TULEVIKU TÖÖ JUURDE, MEID TIIVUSTAB EDASPIDI VAID ÜKS EESMÄRK — VABA EESTI!

HELMUT SUURSÕÖT.

KORP! ROTALIA S/A ESIMEES

„Korp. Rotalia“ aated tegelikus elus

Üllatavalt mitmekesine ja liikuv on Rotalia 25-aastane ajalugu. Peale asutamist algab hoogne konvendielu; Maailmasõja tagajärjel jääb ta varsti vaikseks; lööb lõkkele uues kohas, et peagi uuesti vaibuda. Mõõn ja tõus vahelduvad konvendi elus, konvendi asukoht rändab, ning lõpuks algab võimas korporatsiooni kasv. Kogu vaheldusrikka arengu kestel näeme vilistlaskonda tolle visa elemendina, kes ikka ja ikka süütab konvendi elu lõkkavaks leegiks, vaatamata kõigile ebasoodsaile oludele. Arusaadavalt tekib küsimus tolle vaimse jõu kohta, mis sepistab vilistlased selliseks sitkeks pereks, keda saatuse löögid ei suuda lõhestada, kelle tegevus ja eeskuju toob korporatsioonile ikka ja ikka uusi liikmeid juurde.

See vaimline jõud tekib meelsusest, mis valitseb liikmeskonnas, meelsusest, mis leiab väljendust korporatsiooni juhtsõnades ja tema sisemises korras. Ausus, kindlus, iseteadvus, ühistunne — need sõnad, mis kaunistavad Rotalia vappi, ning tahe luua distsiplineeritud, kindlat ja siduvat organisatsiooni, tahe, mis leidis oma kehastamist ja rakendamist korporatsiooni kodus, need tegurid sünnitavad selle raugematu vaimse jõu.

Vaadeldes korporatsiooni juhtsõnu lähemalt, leiame, et neis peegelduvad tegurid, mis on iga suguse ühiskonna elu eeldusiks.

Ausus on alus, millele toetub kogu seltskondlik ja riiklik organisatsioon. Ausus teos ja mõttes on põhivoorus, mida vajab iga riigikodanik. Ausus võimaldab meile osutada oma kaaskodanikele ja riigile kasulikke teeneid, ausus on ühtlasi salavõti, mis avab meile teiste inimeste südamed. Rotalia seab aususe teistest voorustest esiplaanile.

Kui ausust võime lugeda riigikodaniku põhivooruseks, siis rööbiti sellele peame seadma ühistunde. Mõlemad on üksteisega seotud. Esimese tagajärjena areneb viimane, esimeseta pole ta mõeldav.

Inimene on seltskondlik olend — ühiskonnata pole ta mõeldav, ning edendada seltskondlikku heakäiku, osutada ühiskonnale kasulikke teeneid peaks olema iga inimese suurimaks mureks. Sellist meelsust võimaldab ainuüksi ühistunne. Ta võimaldab inimesele avastada ja näha teiste vajadusi ning vastavalt suunata oma tegevust. Oma kasuliku tegevusega võidab ta üldise poolehoidu ja saab üldise lugupidamise osaliseks. Kitsais organisatsioones loob aga ühistunne tolle vaimse tule, mis sulatab liikmed ühiseks lahutamatuks pereks, tehes üksiku mured ja rõõmud iga liikme rõõmudeks ja muredeks.

Kui ühistunne võimaldab inimesele osutada kasulikke teeneid seltskonnale, siis osutub ta hoopis tulutoovamaks ka isikule endale, andes temale tegutsemiseks tegevusvälja, kus töövõimalused ei saa lõppeda kunagi. Osutada teisile kasulikke teeneid — seda me saame alati.

Ühistundele on rajatud kogu inimkonna riiklik elu. Ja ühistunde tähtsust sel alal näitab kujukalt nende riikide poliitiline ja majanduslik tõus, kus riiklik võim on suuteline seda tõstma esiplaanile, arendades seda oma riiklike võimuabinõudega. Näeme sellise ühistunde kõrget hindamist ka meie ülikoolide seaduses, kus § 102 teeb üliõpilaskonna vanematekogu ülesandeks „hoollitseda üliõpilaskonna ühiskondliku kasvatustöö edukuse eest, juhtides seda ühistele eesmärkidele“.

Mulle meenuvad prof. Max Plank'i, kvantide teooria kuulsa rajaja sõnad, mida ta ütles vastuvõtul, mille korraldas talle Tallinna Tehnikaülikool. „Teadlase elukutse on ilus, ta avab oma kandjale kõik uksed. Teadlane leiab sõpru kõikjal maailmas ja seda ainuüksi seepärast, et kõigile on teada, et ta ei soovi kellelegi halba, vaid ta saaks osutada igale ainuüksi kasulikuks. Tema külaskäigel pole mingeid tagamõtteid ja kogu tema tegevust kannab ausus oma kaaskodanike vastu.“ Kujukamalt on vist raske väljendada aususe ja ühistunde tähtsust.

Kindlus ja iseteadvus, need voorused on meile vajalikud selleks, et saada kasulikeks ühiskonnaliikmeiks. Omada elus oma kindlat kohta, kus on võimalik tegutseda kasulikult ja tulemusrikkalt, see on eesmärk, mille poole meie kõik püüame kas teadlikult või ebateadlikult, selline koht annab meile elu sisu ja elu sisemise toe. Sellise koha saamiseks aga pole veel küllaldane omada sügavat ühistunnet ja ausust, selleks kuuluvad veel mõningad, nõnda-õelda tehnilised oskusomadused, ning nendeks tuleb lugeda kindlust ja iseteadvust.

Kindlus annab kogu meie tegevusele suuna ja sellega alles võimaldab meie tegevusel kanda rikast vilja. Tegevus, millel pole kindlat suunda, võib osutada tagajärjetuks, vaatamata parimaile aateile, mis teda võivad kanda. Sihita tegutsemisel inimene killustab end. Kuid kindlusel on veel tähtsus ka töötamisviisi mõttes ja nimelt tuleb inimesel töötada oma eesmärkide saavutamiseks püsivalt ja järjekindlalt. Ja lõpuks — kindlust vajab inimene ka oma mõtete teostamiseks. Sel alal tuleb tal paratamatult

võidelda teistega, isegi siis, kui ta soovib ühiskonnale parimat. Tegutsemise juures tuleb tal paratamatult kokku põrgata teiste inimeste tahete, soovide ja tegudega, ning tal peab olema küllalt kindlust oma mõtete ja seisukohtade säilitamiseks ning väarikaks ülesastumiseks teiste vastu.

Selle kindluse kandvaks pinnaks on inimese iseteadvus. Võimatu on endale kujutella kindlat inimest iseteadvuseta. See on ka arusaadav, sest et iseteadvus kasvab meil alalise töö tulemusena meie enda arendamise juures. Nähes oma mõttelennu tõusmist ja oskuste kasvamist, saame oma jõududest teadlikeks, ja see annabki meile iseteadvuse. Meie teame, mida me võime, meie teame, et meie mõtted on õiged, ja teame, et neid on tarvis ka teostada. See on loomulik, terve iseteadvus, mis võimaldab inimesele edukat tegevust. Rotalia ajaloos mängib iseteadvus eriti tähtsat osa, kuna i j e e a d

Raskete aegade keerises, millal meie rahvas oli alla surutud valitseva võimu kui ka ühe teise rahva mõjuvõimsal surutisel, tuli leida pääsu enese olemasolu säilitamiseks. Sügav rahvustunne ühelt poolt ja võõraste võimude mitmekülgne pealetung teiselt poolt sundis esile kutsuma enesekaitse vahendit ja nii toimus korp! Rotalia asutamine Euroopa hommikupoolses suurlinnas — Peterburis.

Kuigi alguses jõud oli äärmiselt väikene, kuid noorte rahvuslaste ülevoolav energia oli nii tugev, et seda ei suutnud summutada kumbki välissurve.

Oleme teadlikud, et see süüdatud säde ei ole kustunud, vaid on saanud võimsaks puuksaks meie riigi ja rahva elupuus.

PEETER KÖPP,
TARTU KONVENDIVANEM.

Korporatsiooni kasvatuslikuks eesmärgiks on tühja iseteadvuse vältimine ja ainult tõsise, reaalse iseteadvuse kasvatamine. Kasvatuse aated ei tule Rotalia juhtsõnades küll esile. Nad leiavad aga väljendust kodukorras, ning siin näeme järgmisi iseloomustavaid jooni: kindel distsipliin, teadlik alistumine vanemale, tihe kontakt vilistlaskonna ja tegevliikmete vahel. Kõik kokku annab noorile organisatsiooni liikmeile väärrika seltskondliku kasvatuse. Loetletud kasvatusvahendid on nii-öelda tehnilised ettevalmistustegurid nende eesmärkide saavutamiseks, mis väljenduvad korporatsiooni juhtsõnuses, soodsa pinna arendamiseks noorliikmeis, mil nende hingelised omadused kasvavad organisatsiooni poolt taotletavas suunas.

Tähtsaimaks kasvatusteguriks tuleb lugeda distsipliini. See õpetab noorele alistumist ja juhiste vastuvaidlematut täitmist — võimeid, mis osutuvad vajalikeks juhtivais ameteis. Sõnakuulmine ja käskude täitmine on vaimne treening, mida võime võrrelda sportlase kehalise treeninguga. Nagu igasugune sportlikki treening arendab inimeses kindlat ja teadlikku valitsemist oma keha üle, samuti ka distsipliin arendab inimese teadlikku ja kindlat valitsemist oma vaimsete võimete üle. Nagu on võimatu kujutella edukat sportlast, kes ei harjuta järjekindlalt, samuti on meil võimatu kujutella ka vaimlist töötajat, kes ei harjuta alaliselt oma vaimlisi võimeid.

Tõenduseks toon õhkpiduri kuulsa leiutaja ja rikka töösturi Westinghouse'i arvamuse distsipliini tähtsusest. Ühel oma Saksamaa-reisidest küsis ta ühelt sakslaselt, millega see seletab erakorraliselt tugevat tööstuse arengut Saksas. Ta partner arvas, et see on kahtlemata saksa tehni-

kaülikoolide ja teadlaste teene. „Kindlasti,“ arvas seepeale Westinghouse, „on saksa teadusel oma väarikad ja suured teened tööstuse arengus. Kuid isiklikult arvan, et mõõduandvat osa on siin mänginud siiski saksa sõjaväeline kasvatus, mis õpetab igale sakslasele distsipliini, millea pole võimalik suurt tööstust ei üles ehitada ega säilitada.“

Minule tunduvad need sõnad eriti tähelepanuväärilisina, kuna neid ütleb lähema mineviku suurimaid insenere († 1914), ameeriklane, absoluutse vabaduse maa elanik, kus sõjaväeteenistus ja sõjaväelised aated polnud kuigi suures aus, ja kus üldine mentaliteet suundus dollarite kuhjamisele.

Ka oma kogemuste põhjal hindan kõrgelt kasvatuslikku tööd, mida annab noorile sõjavägi. Kümneaastases praktilises tegevuses Saksamaal oli mul võimalust vaadelda kahte liiki töölisi: neid, kes olid teeninud sõjaväes ja tegid veel läbi Maailmasõja, ning noori, kel sõjaväeline kasvatus puudus. Esimesi oli kerge rakendada igasugustele vastutavatele töödele, kuna viimaseid tuli hoolikalt kasvatada, enne kui neid sai lasta tähtsamate tööde lähedusse. Seda üllatavat vahet saan seletada oma tähelepanekute põhjal ainuüksi distsipliiniga, mis oli esimestele sisse juurdunud kondiüdini. Nimetan seda oma arvamust veel seepärast, et enne praktilist tegevust tundus minule igasugune sõjaväeteenistus asjatu ajaraiskamisena ja hariliku riigikodaniku vaatekohalt täiesti üleliigsena, isegi kahjulikuna. Kogemuste õpetusel asun praegu vastupidisel seisukohal.

Kui juba sõjaväeline distsipliin, mis põhineb peamiselt välisel surve ja karmil sundusel, saab kanda nii häid tulemusi, osutub kodanikule

Üliõpilane

ja ühiskond

ÜLIÕPILANE, nagu iga teinegi inimene, võib subjektiivselt hinnata ja määrata oma suhtumist kaasinimesisse ja ühiskonnasse. Ent on teatavad objektivesed asjaolud, millised määratlevad üliõpilase seisundit ühiskonnas, ning need asjaolud, nagu iga inimese ühiskondlikus positsioonis, toovad kaasa vastavad objektivesed ülesanded ja järeldused.

Kõigepealt tuleb tõeks võtta, et mitte iga ühiskonnaliige ei ole annetelt võimeline omandama ametlikku küpsustunnistust. Üliõpilased on seega andekama osa ühiskonnast.

Teiseks on iga üliõpilane, selleks et ette valmistada ülikooli jõudmiseni, tavaliselt tähtsal määral kasutanud ühiskondlikku kaasabi, nii vanemate, sugulaste ja muude eraisikute kui ka riigi või selle avalikõiguslike asutiste poolt. Samuti toimub ülikoolis õppimise ajal. Üliõpilase kaasealised väljaspool alma materit on aga tavaliselt juba ammu asunud praktiliselt täitma oma võimetele vastavaid ülesandeid elus.

Üliõpilased on seega kõige rohkem ühiskondlikult teotatav ja kõige kauem ettevalmistatav osa ühiskonnast.

Kolmandaks: ülikoolilõpetanu on tavaliselt määratud täitma sääraseid ülesandeid, mis vastavas ühiskonnas on kõige kvalifitseeritumad ja seetõttu samale ühiskonnale ainult oma kõige andekama ja ettevalmistatuma osa kaudu teostatavad. Ühiskond oma olemises oleks rängalt rabatud, kui ta kvalifitseeritumad ülesanded jääksid oma vastava osa andekuse või ettevalmistuse puudulikkuse tõttu täitmata. Üliõpilased on seega ühiskondlikult kutsutud maksimaalsel määral oma intellektuaalseid ja moraalseid võimeid arendama ning vastaval alal kvalifitseeritud ülesannete täitmiseks ette valmistuma. Kui see sünnib, siis pole ühiskonna kasvav andekus jäänud kasutamata ning ühiskondlikud kulutused katmata.

„Noorus on ilus aeg, noorus ei tule ial tagasi!“ Eelnevast ilmneb, et see värss on sügavamõtteline mitte ainult individuaalse elu, vaid ka sotsiaalse elu vaatepunktilt.

selliselt tulusaks, siis hoopis väärtuslikumaks osutub vaba alistumine distsipliinile, teadlik alistumine vanemale. Seetõttu näen ka kindlas korras, mida nõuab Rotalia kodukord, esimest ja tähtsamat panti tema liikmete soodsaks arenguks ja edukaks edaspidiseks tegevuseks. Rotalia taotleb lähendada oma liikmeid tugeva sisemise distsipliini abil, ent tegelikult selle distsipliiniga kingib ta oma liikmeile hoopis enam.

Teine tähtis kasvatuselment, mis valitseb Rotalias, on tihe side vilistlaskonna ja tegevliikmete vahel. Selles tihedas peres noored puutu-

vad kokku isikutega, kes töötavad tegelikus elus, ja neil on võimalus nendega läbi käia, kui omavõrdsete isikutega. Sellisel läbikäimisel on kahtlemata tähtis kasvatuslik väärtus, kuna siin noortele tähele panemata suunatakse nende mõtlemisviis reaalseile radadele. Sõbraliku läbikäimise näol tutvuvad nad juba tegelikkuse probleemidega.

Need kaks tegurit — distsipliin ja tihe side vilistlaskonnaga — annavad noorile hea seltskondliku kasvatusel. Märkamatu õpib siin noor liige häid läbikäimisviise, õpib ka käitumist seltskonnas ning tema vaimne areng ei piirdu

ainuüksi ülikooli õppeainetega, vaid ta avardub uutest suundades läbikäimisest vilistlastega.

Rotalia tegevust suunati algusest peale tõsi-seile eesmärgele, ja siin võiks iseloomustavaks jooneks pidada igasugu liialduse põhimõttelist vältimist, mõõdukust ja karskust eluviisides, tagasihoidlikkust käitumises, lihtsust ja korralikkust riietuses. Seega Rotalia teadlikult võttis omaks korporatsioonide head ja kasvatavad põhimõtted, heites kõrvale nende väärnähtused.

Kahtlemata oli tugevaks kandepinnaks korporatsiooni arengule tuline rahvuslik tunne. Eesti iseseisvuse saavutamiseks kaotab see tunne oma teravuse. Tema eesmärgid saavutatakse nüüd kaudselt, kuna tema asemele astub riigikodaniku kohus ja tahe arendada ning soodustada oma riiki, et sellega tagada rahvuslikku arengut ja edasijõudmist. Sellega astuvad esiplaanile ka uued eesmärgid ja ülesanded. Meil on tarvis nüüd teha esijoones püsivat ülesehitustööd, ning sel alal on meil teha veel palju. Eesti haritlaskond on oma ettevalmistuselt kaunis ühekülgne, kuna domineerivad humanitaaralad. Reaalalade eriteadlasi on meil võrdlemisi vähe. Praegune diferentseeritud elu nõuab aga eriteadlasi ja võimelisi töötajaid peamiselt väga mitmekesistel reaalaladel. Praegu on meil tegelikult valitsemas selliste töötajate puudus ja võib-olla nii mitmedki alad seisavad meil praegu veel arenemata ainuüksi seepärast, et siin puuduvad vastavad tööjõud. Selles mõttes näeme siin igal riigikodanikul avaraid tegevusvõimalusi. Minu arvates on meil praegu veel hoopis lahedamaid tõusu- ja töövõimalusi, kui kuskil suures riigis, näiteks Saksamaal või Põhja-Ameerika Ühendriigis. Seal on konkurents

palju suurem ja läbilöömine on seal ka raskem. Peamine takistus peitub meil nende töövõimaluste ja vajaduste äratundmises selleks, et vältida tallatud teid ja üksikute elukutsete küllastumist. Siin tuleb meil arendada iseseisvat mõtlemist ja algatusvõimet. Need osutaksid meile uusi tegutsemisalaseid. Sellega laiendades üldist elukutsete hulka Eestis, meie kindlustame ühtlasi riiklikku iseseisvust ja rahvuse arengut.

Ka sel alal soodustab Rotalia kasvatustöö konvendi liikmeid, kuna ta on põhimõtteks võtnud töötegemise sunni. Püsiv ja tõsine töö annab meile peale konkreetsete teadmiste veel avarat mõttelendu ning sellega soodustab organisatsiooni liikmete edasijõudmist.

Nii näeme sellest lühikesest vaatlusest, et Rotalia juhtsõnad ja kodukord taotleavad liikmeskonna kasvatamist kasulikeks ja edukaiks riigikodanikeks. See on täiel määral ka korda läinud. Rotalia vilistlaskond on oma koosseisult väga mitmekesine ja valdav enamus töötab rakenduslikel aladel. Nii näeme seal agronome, arste, insenere, majandusteadlasi, sõjaväelasi, õigusteadlasi ja teisi. Suur hulk neist töötab vastutusrikastel kohtadel. See pole juhus; neid isikuid pole viinud sinna mitte sidemed, vaid ainuüksi töö tulemused, mis on ühiskonnale kasulikud. Sellist kasulikku töötamist ja tööoskust kasvatatakse Rotalias valitsev kindel kord ja kontakt vilistlastega ning üldine vilistlaskonna ausus ja mõtte suundumine ühiskondlikele eesmärgele.

25-aastased kogemused näitavad, et korporatsiooni töötamise ja arengu suunad olid rajatud õigesti. Nad langesid kokku elu nõudega ja vaimuga. Nägime ka, mispärast. Üliõpilaskonvendid, kes kannavad nüüd „Rotalia“ nime, võivad rahulikult töötada senises vaimus edasi.

KONVENDI MAJA,
TARTUS, TÄHE 29

Ülevaade

„Korp. Rotalia“ tegevusest Peterburis ja Berliinis

Juba XX sajandi alul asus toleaeegses Vene pealinnas, Peterburis, kogukas hulk eesti üliõpilasi, kasvades kogu aja ja ulatudes Maailmasõja eelaastail ligikaudu 300-ni. Nõrk side kodumaaga, Vene kultuuri mõjustused, ahvatlevad väljavaated kohtade saamiseks Venes ähvardasid sulatada neid vene kultuuri ja rahvusse. Selle vältimiseks oli vajalik kindla ja tiheda sideme loomine omavahel, sest ainult distsiplineeritud ja tõsiselt kokkuhoidva koguna võis säilida eestlus Peterburi maailmalinna sattunud eesti üliõpilaste hulgas. Selleks asutati Peterburi Eesti Üliõpilaste Selts. Kuid selles valitseva pahempoolse mõtteviisiga, mis oli mõistetav eelmaailmasõja-aegsete Vene ülikoolide kasvandikkude juures eriti venelaste hulgas, ei suutnud mõõdukam osa üliõpilasi leppida. Viimased asutasid 1909. aastal Peterburi Eesti Üliõpilaste Abiandmise Seltsi, kelle peaulesandeks materiaalse abiandmise kõrval kujunes samuti seltskondlik töö ja omavahelise sideme loomine eesti üliõpilaste vahel. Ometi just viimase ülesande täitmiseks ei osutunud P. E. Ü. A. S. küllalt suuteliseks, kuna ta ei loonud oma liikmete hulgas Peterburi oludes eriti vajalikku distsipliini ega ei andnud neile tarvilikul määral ka rahvuslikule põhimõttele rajanevat, liikmeid tihedalt ühiseks koguks liitvat kasvatust. Seda vajadust tundvad, peamiselt nooremad üliõpilased, hakkasid 1911. a. lõpul ja 1912. aasta alguses kogunema kitsamasse ringkonda ning oma mõtteid propageerima ka Peterburi Eesti Üliõpilaste Abiandmise Seltsis, eriti 1912. a. sügissemestril. Vanemad üliõpilased, kes olid enam-vähem passiivsed, eeldasid siiski vabamat vana korda, nähes Seltsis ikkagi peamiselt abiandmise kassat. Ent vaatamata sellele, viidi 1912. a. sügissemestril osa noorte nõudmisi siiski läbi, kuigi vaid osaliselt. Ühtlasi aga oli see lahkkelide tekkimise aluseks Seltsi liikmeskonnas, mis üha süvenedes 1913. a. alguseks juba täiesti avalikult nähtavaks sai, ulatudes isegi Peterburi eesti ajaleh-

tede veergudele. 1913. a. peetud peakoosolekud 3. ja 11. märtsist selgitasid viimaks need mõtete lahkuminekud selles sihis, et noortegrupi kõik ettepanekud kukutati läbi. Noortegrupp, kokku 12 isikut, lahkus seltsist.

Lahkuvad noored tundsid selgesti, et ei ole võimalik edasi elada organiseerimatult, sest olid nad ju võidelnud just kindlama ja tihedama organiseerumise poolt. Kuid teiselt poolt olid nad ka täiesti teadlikud sellise organiseerumisega seoses olevatest raskustest. Sellal Peterburis olemasolevad üliõpilasorganisatsioonide vormid ei vastanud täiel määral neile nõudeile, mida noorte grupp oli taotlenud. Pikkade ja põhjalikkude kaalutluste järele jõuti üksmeelsele otsusele, et Peterburis tuleb asutada eesti rahvuslik üliõpilaste korporatsioon rahvusliikude ülesannetega ja kindla korraldusega.

Asuti põhikirja koostamisele, kasutades selle juures mõningaid juba kinnitatud eeskujusid. Korporatsiooni nimeks valiti Eesti mandri kõige läänepoolsema „maa“ vana ladinakeelne nimetus „Rotalia“, et seega sümboliseerida vastuolu idaga ja alla rõhutada katkematut sidet kodumaaga ning kainet rahvuslikku meelsust. Värvideks võeti: sinine-must-roheline, nagu on ka sinine kodumaa taevast, must tema maa, kuna lõpmata iluga hiilgavad rohelises tema metsad ja aasad. Peterburi ülikooli üliõpilaste Otto Tiesi, Robert Treikelderi ja Jüri Uluotsa allkirjadega esitati põhikiri 1913. a. kevadel Vene haridusministrile kinnitamiseks. Kinnitamisprotseduur venis aga pikale, J. Uluots käis ministeeriumis mitu korda selgitusi andmas, ning alles sama aasta hilissügisel saabus haridusministri kinnitav otsus.

Samaaegselt põhikirja koostamisega asuti korporatsiooni siseelu ja liikmete omavahelise suhtumise kohta käivate eeskirjade väljatöötamisele kodukorra näol.

COETUS PRO 2. SEMESTER 1915. A. PETERBURIS

Istuvad vasakult: K. Vöhrman, J. Tusti (esimees), V. Tomingas. Seisavad: P. Vassil, A. Rikman, F. Tomingas.

Korporatsiooni juhtsõnadeks määrati: ausus, kindlus, iseteadvus ja ühistunne, lipukirjaks — „Eestimaa, mu isamaa“.

Kodukorras määrati, et „korporatsiooni siht on luua kindlat, vennalikku ühendust Peterburis õppivate eesti üliõpilaste vahel, vaatamata nende vanaduse, majandusliku ja sotsiaalse seisukorra peale, lähendada oma liikmeid tugeva sisemise distsipliini abil, kasvatada oma liikmeid vaimset, kehalist, kui ka seltskondlikult, arendades nende kohusetunnet, aidates neid edasiharimises, kasvatades neid tublidena, ausatena Eesti poegadena, et nemad pärast oma stuudiumi lõppu, vennalikku ühendusse üksteisega jäädes, oma kodumaale heade kodanikkudena kasulikud võiksid olla.“ Need ilusad sõnad ei jäänud mitte üksi deklaratiivseiks hüüdlauseiks, vaid nad said aluseks korporatsiooni kogu edaspidisele tegevusele.

Suve jooksul koostati kodukorra põhipeatükid. Koostamise pearaskus lasus Paul Mägi'l.

1913. a. oktoobris kinnitati põhikiri. Jõuti lõpule ka kodukorra väljatöötamisega. 10. novembril 1913. a. peeti esimene ametlik konvendi koosolek, millest võttis asutajatena osa 10 üliõpilast. Valiti presiidium ja üüriti kahetoaline korter, mis jäi konvendi korterina püsima Peterburi aja järgu lõpuni.

29. novembril 1913. a. oli pidulik koosolek, kus iga asutaja liige andis pühaliku tötuse ja sai värvid kandmiseks. Enne seda olid asutajad liikmed lihtliikmete õigustes.

Nüüd sai võimalikuks pühendada rahulikule sisemisele tööle kooskõlas ülesseatud põhimõtetega. Peeti referaate, asutati raamatukogu, arendati laulu ning loodi ka eestipäraseid laule. Asuti liikmete kasvata-

misele kodukorras ettenähtud ning ellukutsutud organite kaudu.

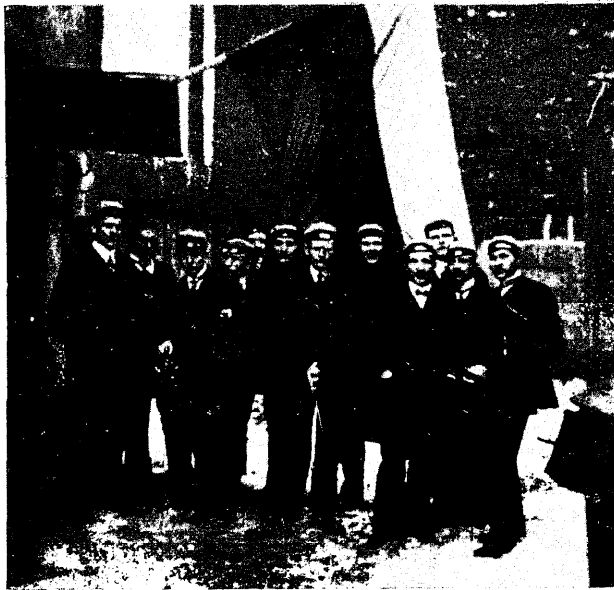
1. märtsil 1914 korraldati esimene kommerss, mis läks hoogsalt ja ülevas meeolelus.

Majanduslikult sai korporatsioon tegevuse algamiseks toetust laenuna Peterburi Eesti Laenu-Hoiu Ühisusest Otto Mägi lahel kaasabil.

Tegevuse alates hakkas kasvama ka liikmete arv. Kui asutajaid liikmeid oli olnud 10, siis tõusis nende arv juba 1913. a. II semestril 16-ni, järgmisel semestril 19-ni, jõudes haripunktile 1916. a. I semestril, mil „Rotalia“ liikmete koguarvuks oli 26. Sellele arvule jäi korporatsiooni liikmeskond püsima pea kogu Peterburis olemise aja, kahanedes vaid revolutsiooni ajal 1 võrra.

1915. a. kevadel oli ka „Rotalia“ Eesti Korporatsioonide Liidu asutajate hulgas.

1914. aastal puhkenud maailmasõda ei jätnud oma mõju avaldamata ka „Rotalia“ tegevusele. Juba sõja esimesel aastal astus väetenistusse viis korporatsiooni liiget. Teisest küljest tõi sõda kaasa uusi ülesandeid, millede täitmisele rakendus ka korporatsioon „Rotalia“, teotsedes muuseas kaasa Peterburi eesti üliõpilaskonna poolt asutatud oma organisatsioonidevahelises toimkonnas langenud, kadunud ja haavatud eesti sõjameeste suhtes. Peale selle võttis „Rotalia“ oma liikmete kaudu osa mitmesugustest tööst Peterburi eesti seltskonna poolt ülalpeetud laatsareti kasuks, aitas korraldada Haridusseltsi suurpidusid, näitemüüke jne. Väike, kuid hästikorraldatud ja kohusetruid kogu suutis siinjuures saavutada märksa suuremaid tagajärgi, kui suur organiseerimatum üliõpilaskond.

1. kommerss Peterburis 1. 3. 1914.

Järgnevad sõja-aastad mõjutasid veel tugevamalt „Rotalia“ tegevust. 1917. aastaks oli sõjavägi rahuliku töö juurest ära kiskunud 19 liiget, kogusummast 25. 12. juulil 1915 langes lahingus rotallane Mihkel Mats. Ent vaatamata sellele, ei katkestanud „Rotalia“ veel oma tegevust. Alles enamlik riigipööre tõi järsu pöörangu. „Rotalia“ konvendi korter ühes varandusega võeti 1917. a. lõpul üle ja 1918. a. alul olid rotallased laiali paisatud üle kääriva Venemaa. „Rotalia“ oli kaotanud kogu oma varanduse: mööbli, riistad, raamatukogu ja kirjavahetuse. Kuid ühte ei kaotanud nad ometi: kokkukuuluvustunnet üksteisega. Ja see oli väärtuslikum osa kõigest muust.

1918. aastal uuendus „Rotalia“ tegevus Tallinnas kodumaale koondunud liikmete hulgas. 14. juulil 1918 peeti esimene konvendi koosolek. 10. novembril peeti Tallinnas kommerss.

Eesti Vabadussõja algusega kõik kodumaal viibivad korporatsiooni liikmed asusid väeteenistusse, välja arvatud üksikud. Kodumaa eest langes 31. detsembril 1918 Lehtse jaama juures Soomusrongi nr. 2 kuulipildujatekomando ülemana tegevliige Richard Reiman.

1918. a. lõpul oli liikmete nimestikus 29 liiget. Vabadussõja lõppedes lahkus aga suurem osa konvendi liikmeid Tallinnast. Tartu edasi õppima asusid küll paar isikut, kuid nendestki elas vaid üks seal. Selle tagajärjel hakkas konvendi elu Tallinnas raugema, eriti 1921. a. lõpust alates. Konvendi üleviimine Tartu ei saanud kujunenud olukorras ka tõsiselt kõne alla tulla. Samal ajal korporatsioon „Rotalia“ kui Tartust eemal olev ja registreerimata korporatsioon arvati Eesti Korporatsioonide Liidust välja langenuks.

Pärastsõjaaegsed olukorrad, eriti inflatsiooni ajajärk Saksamaal avas eestlastele soodsad edasiõppimise võimalused seal. Seda kasutati ka küllalt laialdaselt, sest näit. õppis 1922. aastal üksnes Berliinis 40—50 eesti üliõpilast. Osa neist, ligi 20, koondus Berliini Eesti Üliõpilaste Seltsi ümber. Kujunes välja teataval määral analoogiline olukord sellega, mis omal ajal oli Peterburis. Tõusid üles ka samalaadilised probleemid. Ka Berliinis oli samasugune vajadus tihedama, kompaktsema sideme järgi eesti üliõpilaste vahel, mida selts juba oma organisatsiooni laadilt ei suutnud pakkuda. Osa eesti üliõpilasi lahkus Berliini Eesti Üliõpilaste Seltsist, et ellu kutsuda korporatsioon.

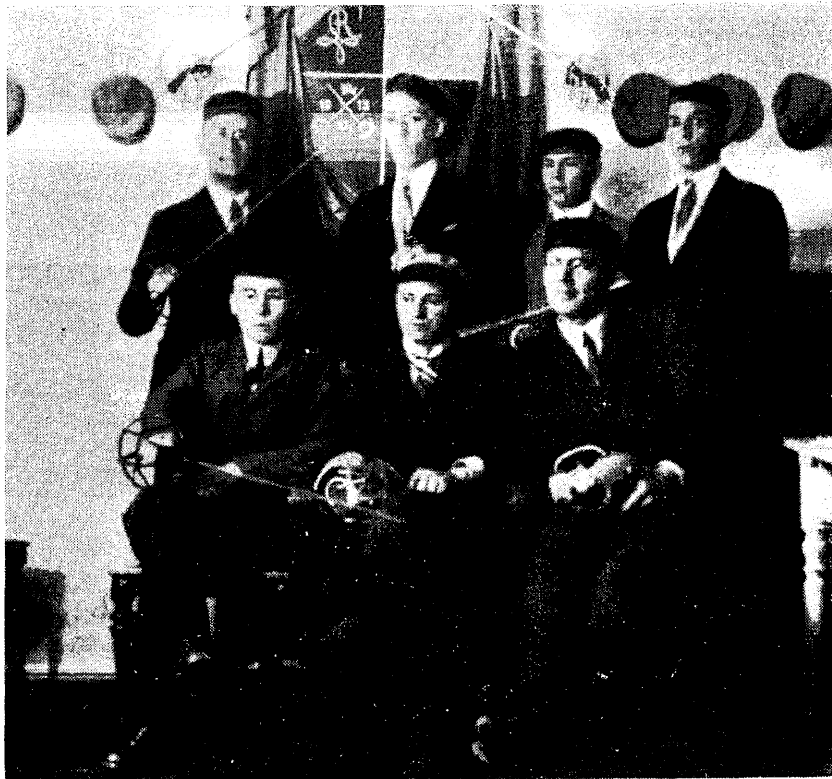

AASTAPÄEVA KOMMERSS BERLIINIS
10. NOVEMBRIL 1923. A.

Vasakult kolmas istub konvendi esimees Max
Grassberg.

COETUS BERLIINIS
PRO 1. SEMESTER 1923. A.

Istuvad vasakult: J. Toomes, M. Grassberg (senior) ja A. Liibant. Seisavad: A. Ahman, V. Beckman, R. Adams ja V. Bekman.

7. veebruaril 1923 tulid „Rotalia“ tegevliikme Max Grasbergi korterisse kokku Johannes Liibant ja Juhan Toomes, et teha katsed luua Berliinis eesti korporatsiooni. Max Grasbergi algatusel tõusetati küsimus „Rotaliasse“ astumiseks. Selle võimaluse selgitamiseks astuti ühendusse kodumaal Paul Mägi'ga, kes esitaski vastavad tingimused, olles vahepeal läbirääkinud teiste kaasvilistlastega. Need tingimused, millistest olulisemad olid värvide, põhimõtete ja kodukorra omaksvõtmine, võeti vastu. Märtsi kuu alul otsustati ühineda „Rotaliaga“, milline otsus tegelikult tähendas „Rotalia“ uuesti ellukutsumist Berliinis. Lihtliikmeteks astusid esimestena Ralf Adams, Arno Ahman, vennad Beckmannid, Johannes Liibant ja Juhan Toomes. Kodukorra saatis Berliini Paul Mägi, andes ühtlasi nõu ja juhatust.

Korporatsioon „Rotalia“ registreeriti Berliinis Berliin-Charlottenburg'i Amtsgericht'is 26. juulil 1923. Põhikirjale allakirjutajad olid: Arno Ahmann, Valentin Beckmann, Valerian Beckmann, Max Grasberg, Jaak Jäärats, Johannes Liibant ja Juhan Toomes. Registreeriti presiidium ja asuti tegevusele.

Aprillikuus 1923 saadi kolmest ruumist koosnev korter, osalt keldri-, osalt esimesel korral.

2. augustil 1923 peeti Berliinis konvendi esimene korraline ja 3. augustil — esimene erakorraline koosolek. Viimasel koosolekul Max Grasberg kodumaise koondise volitusel võttis vastu Berliinis korporatsioon „Rotalia“ esimesed tegevliikmed. 3. augustil 1923

peeti ka esimene kommerss Berliinis, mis üldjärjekorralt oli kaheteistkümnes. See möödus ülevas meeleolus, kusjuures peeti ka kõne kodumaale ja -rahvale.

1923. a. teisel semestril oli korporatsiooni nimestikus 12 vilistlast, 12 tegevliiget, 4 lihtliiget ja rebase. Kõik tegev- ja lihtliikmed ei elanud aga Berliinis, vaid ka mujal.

Teisel semestril samal aastal peeti korporatsiooni aastapäeval, 10. nov. teine kommerss Berliinis, millest osavõtjate arv, „Rotalia“ pere vahepealse kasvamisega oli märksa suurem. Ent see jäi Berliinis peetud kommerssidest ka viimaseks.

Vaatamata lühikesele Berliinis tegutsemise ajale, oli see siiski oma sisemiselt pingelt seda intensiivsem. Selle aja jooksul peeti 12 korralist ja 8 erakorralist konvendi koosolekut, peeti 2 kommerssi ja 8 referaati. Korporatsiooni liikmed puutusid iga päev üksteisega kokku nii konvendi korteris kui ka ülikoolis. See lähendas neid üksteisele niivõrd tugevasti, et „Rotalia“ võis täie õigusega lugeda teostunuks need eesmärgid ka Berliinis, mis olid üles seatud tema asutamisel Peterburis ja olid tõukejõuks ka tema uuesti ellukutsumisel Berliinis.

Kuid Berliini ajajärgul ei puudunud konvendil ka tihedat sideme pidamine kodumaaga. Berliinis olijaid külastasid ka liikmed, kes elasid väljaspool, ning töid kaasa uut värskust ja jõudu. Omakorda elustas konvendi tegevus Berliinis jälle „Rotalia“ liikmeskonda kodumaal. Samal ajal, kui Berliinis peeti teist kom-

„Korp. Rotalia“ osakonnad

Tartu osakonna kujunemine ja tegevus

Eesti rahvas oli end kuulutanud iseseisvaks ja ennast vabastanud ohvreid nõudva vabadusvõitlusega Vene mõju alt. Asuti korraldama riigi siseelu. Vanas ülikoolilinnas Tartus jätkas tegevust endise saksa ja vene ülikooli järglasena nüüd eesti ülikool, avades oma uksi rohkearvulisele eesti üliõpilaskonnale. Teiste üliõpilaste hulgas jätkasid Tartu Ülikoolis oma õpinguid ka mõned „Korp! Rotalia“ liikmed. Rõhuv enamus rotallastest olid aga tehniliste ülikoolide üliõpilased, kes oma õpinguid jätkasid välismaal tehnilistes ülikoolides, peamiselt Saksamaal ja Prantsusmaal. Hulgaliselt oli rotallasi koondunud Berliini, kus tolleaegse inflatsiooni-ajajärgu tõttu elamine oli kujunenud eriti soodsaks. Berliinis õppivad rotallased jätkasid sealgi Peterburi päevilt armsaks saanud korporatsiooni tegevust ja suutsid enese ümber koondada enamiku Berliini ülikooles õppivaist eestlastest.

Üksikud kodumaal viibivad rotallased olid tihedas kirjavahetuses Berliinis asuvate konvendi-kaaslastega. Elav konvendi tegevus Berliinis elustas tunduvalt kodumaal viibivat liikmeskonda, kellest enamiku moodustasid vilistlased. 10. novembril 1923. a. tuldi kokku Tallinna „Kuld Lõvisse“, kus peeti kommerss Rotalia 10. aastapäeva tähistamiseks. Sealsamas avaldati ka arvamist konvendi tegevuse alustamiseks Tartus. Kuna Tartu ülikoolis oli sel ajal immatrikuleeritud ainult

neli liiget, kellest vaid kaks, Arved Rikmann — jur. ja Fred Tomingas — med., elasid alaliselt Tartus, siis jäi see mõte esialgu teostamata. Algatatud mõte aga ei ununenud. Aasta lõpul selgus, et Tartus oli kujunenud ringkond vanemaid üliõpilasi, kes tundsid vajadust organisatsiooni järele. Kuna mitmetel nendest oli olnud varemalt kokkupuuteid Rotalia liikmetega, siis astusid nimetatud üliõpilasingkonda kuuluvad üliõpilased samme ühenduse loomiseks korp! Rotaliaga. Tutvunud lähemalt sinna üliõpilasingkonda kuuluvate kaasvõitlejatega selgus, et mainitud üliõpilaskond töötas pakkuda Rotaliale küllaldast juurdekasvu Tartus.

Rotalia Tartu osakonna asutamise mõte võttis nüüdsest peale juba reaalsema kuju.

1924. aasta jaanuaris peeti Tartus, Maarjamõisas prof. Peeter Köpp'u juures nõupidamine, millest võtsid osa mainitud üliõpilasingkonna esindajad, eesotsas stud. agr. Abel Käbin'iga, ning korp! Rotalia esindajad vill! Paul Mägi ja Jüri Uluots, esimene nendest vill! kogu asjaajajana.

Sellel nõupidamisel arutati järgmisi küsimusi:

1) Kas ja missugustel alustel korp! Rotalia võiks tegevust alustada Tartus? Leiti, et aluseks peavad olema sama kodukord ja uusused, mis välja töötatud asutamisel ning rakendamist leidnud hiljemini. Tuleb alal hoida tihe side konvendiga ja vilistlaskoguga ning konvendi ellu puutuvate tähtsamate küsimuste lahendamine võib toimuda ainult kokkuleppel vilistlaskoguga. Konvendi liikmed peavad, kuivõrd võimalik, osa võtma rahvuslikest üritusist ja seega edasi aren-

merssi, tulid ka kodumaal viibivad liikmed kokku, et 10. novembril 1923 pidada Tallinnas ülevas meeleolus 10-nda aastapäeva kommerssi. Hingeline side ja ühised mälestused olid selle põhjuseks. Need olid ühtlasi ka sisemiseks tõukejõuks, mis ei lasknud katkeda omavahelist ühendust õieti mitte kunagi täielikult.

„Rotalia“ Berliinis tegutsemise aja lühisus oli tingitud samust põhjustist, mis omal ajal kutsusid esile tema ellukutsumise just selles välismaa linnas. Selleks oli Saksamaa elu kallinemine Saksa raha stabiili-

seerimise tagajärjel. See pidurdas uute üliõpilaste juurdevoolu Eestist — Berliinis õppivad aga hakkasid lõpetama ja siirduma oma tööaladele. Nende asjaoludega arvestades otsustaski konvent 22. mail 1924 ära anda oma korteri ja lõpetas ametlikult tegevuse Berliinis 1. juunil 1924. Vahepeal aga oli sündinud konvendi asumine Tartusse — samade eesmärkide taotlemiseks, mis olid üles seatud tema asutamisel Peterburis, püüdes nende saavutamise poole samul põhimõttelisel alusel.

KOMMERSS TARTUS
31. MAIL 1924. A.

dama peterburiaegseid traditsioone. Konvendi liikmeilt nõuda mõõdukust oma käitumisest ja hoidumist ülespuhutud esinemistest. Konvendil tuleb rõhku panna oma liikmete akadeemilise töö edukusele ning püüda tarbe korral kaasa aidata selle töö edukamaks muutmiseks. Neil tingimustel võib korp! Rotalia oma tegevust alustada Tartus.

2) Kuidas kujuneks sel puhul vahekord Berliini konvendiga? Leiti, et korp! Rotalia tegevuse alustamine Tartus ei tingi konvendi tegevuse lõpetamist Berliinis. Mõlemad konvendid võiksid jääda töötama vennaskonventidena ühe ja sama kodukorra alusel ja ühise vilistlaskogu olemasolul¹⁾.

Vilistlaskogu asjaajaja Paul Mägi teatas kujuneda olukorrast ja kavatsust mõttest Berliini konvendile²⁾. Berliinist saabus peagi põhimõtteline nõusolek vennaskonvendi ellukutsumiseks Tartus. Juurde olid lisatud teatud tingimused³⁾.

Kuna Tartu ülikoolis immatrikuleeritud liikmeist elas Tartus ainult kaks tegevliiget, siis oli võimatu ellu kutsuda konventi kõikide tarvilikkude ametitega. Konvendi ellukutsumine jäi esialgu ära. Otsustati ellu kutsuda Tartus ainult oldermani amet. Esimeseks oldermaniks loodavale vennaskonvendile valis konvent Tartu ülikoolis arstiteadust õppiva Fred Tominga, pannes viimasele Tartu konvendi organiseerimise ülesandele⁴⁾. Fred Tomingas, kes oli oma rebase- ja noore tegevliikme ajad kaasa elanud Peterburi konvendis, osutus kõige sobivamaks Rotalia mentaliteedi edasiandjaks kujundatava vennaskonvendi liikmeskonnale.

Eeltööd vennaskonvendi ellukutsumiseks Tartusse olid tehtud. Võidi asuda läbiarutatud kavade tegelike rakendamisele. Üüriti ajutine korter Narva tänavale nr. 137. Berliinis otsustatud sooviavalduste põhjal võeti lihtliikmeks vastu eelpoolmainitud üliõpilas-

konda kuuluvad kaasvõitlejad: stud. agr. Voldemar Bachmann (praegune nimi Ojamaa), stud. agr. K. Einer, stud. agr. August Eslas, stud. agr. Gleb Jakobson, stud. agr. Abel Käbin, stud. agr. Peeter Kind, stud. agr. Tõnis Kind, stud. agr. A. Oja, stud. agr. Aleksander Onno, stud. agr. Jüri Rebane, stud. agr. Elmar Roger, stud. agr. Nikolai Roosa (praegune nimi Enn Terasmäe), stud. agr. Robert Ruus, stud. agr. Jakob Velitar ja stud. agr. J. Viilup.

Vastuvõetud liikmeskonna kohandamine korporatsiooni sisekorrale, sisemise ühtluse saavutamine oli küllalt vastutusrikas ning aeganõudev töö. Tegevuse algpäevil selgubki, et osa lihtliikmeid ei suuda kohanda korporatsioonis valitseva korraga. Lahkub viis lihtliiget. Seda ühtlasemaks muutub järeljääjate pere. Otsustati loobuda avalike esinemisist ning panna pearõhku sisetevõimule. Registreerimisega E. V. Tartu ülikooli juures ei kiirustatud. Ka ei teatud osakonna avamisest Tartu üliõpilasorganisatsioonidele. Nii jäi Rotalia olemasolu Tartus 1924. aasta I semestril laialdasemale ringkonnale teadmatuks. Konvendi siseelus kestis aga järjekindel ülesehitav tegevus. Peeti kodukorratunde, tutvustati uusi lihtliikmeid Rotalia traditsioonide ja uudsustega. Peeti vehklemis-, kantus- ja referaatunde. Referaatidega esinesid üksikud vilistlased, lihtliikmetele oli referaatide pidamine kodukorra põhjal sunduslik. Erilist rõhku pandi sisekorranõuete täpsele täitmisele. Olderman, kes ülikoolitöö kõrval oli veel teenistuskohustustega seotud, pidi sageli konvendi huvide enesele aega võtma loengute või praktikumide arvel.

Heameelega viibisid konvendi korteris ka Tartus asuvad vilistlased. Et lihtliikmetel kunagi tegevusest puudu ei tuleks, selle eest hoolitses tubli bursina Arved Rikmann. Laupäevaõhtused nn. rebaseõhtud tõid kokku Tartus viibiva Rotalia pere enamasti terves koosseisus. Vastastikuste teravmeelsuseavalduste tõttu kujunesid need õhtud meeleolukateks. Enamasti lahuti konvendist niisugustel puhkudel järgneva pühapäeva varavalgel.

Intensiivse tegevuse tagajärjel kohanes liikmeskond peagi korporatsiooni poolt ülesseatud nõuetega, liitudes ühtlaseks ning üksteisesse vennalikult suhtu- vaks perek. s.

1) Jüri Uluots — Rotalia 1913—1933, lk. 17.

2) Paul Mägi kiri Berliini konvendile 7. II 24 — Rotalia arhiivis.

3) Berliini konvendi EKK. protokoll nr. 5, 12. II 24 — Rotalia arhiivis.

4) Sama.

OMAAEGNE KONVENDI
KORTER TARTU LILLE
TÄN. 3.

22. mail 1924. aastal esitati korp! Rotalia põhikiri registreerimiseks E. V. Tartu Ülikooli Valitsusele. 23. mail 1924. aastal Ülikooli Valitsus otsustas registreerida korp! Rotalia põhikirja ning 27. mail 1924. aastal sai lihtliige Peeter Kind registreeritud põhikirja kätte⁵⁾. Vahepeal oli olderman esitanud Berliini konvendile tegevliikmeks vastuvõtmiseks kõik Tartu osakonda kuuluvad lihtliikmed. Konvent Berliinis oli teinud esitatute suhtes jaatava otsuse⁶⁾, mille põhjal võidi asuda tegevliikmeks vastuvõtmisele, mis toimus Tartu tegevliikmete ja vilistlaste osavõtul 24. mail 1924. aastal.

Saanud liikmeskonna, omades kodukorra ja registreeritud põhikirja, võis konvent alustada tegevust.

31. mail ja 1. juunil 1924. a. peeti Tartus hotell „Livonias“ esimene kommerss. Samal ajal toimunud konvendi erakorralisel koosolekul otsustas korp! Rotalia konvendi tegevuse alustamist Tartus⁷⁾. Valiti presiidium järgmises koosseisus: esimees — Abel Käbin, laekur — Gleb Jakobson, kirjatoimetaja — Jüri Rebane, olderman — Fred Tomingas. Tegevuse alustamise puhul saadeti Tartu Ülikooli rektorile tervitus-telegramm. Esmakordselt võis lehvida sinine-must-roheline lipp Eesti ülikoolilinnas — ajaloolises Tartus!

Täis rahuldustunnet sõitis liikmeskond suvepuhkusele.

Samal ajal, kui Tartu osakonna tegevus hakkas kujunema stabiilsemaks, tulid Berliinist teated, millest võis järeldada, et noorel Tartu osakonnal tuleb lähemal ajal asuda suuremate ülesannete täitmisele.

1924. aasta tulekul hakkasid välismaalastele õnnelikud inflatsiooniajad Saksas mööduma. Saksa raha stabiliseerimise tagajärjel kujunes elu Saksamaal väga kalliks. Uute Eesti üliõpilaste ilmumine Saksamaale peatus ja ei olnud loota selle elustumist. Teisalt hakkasid oma stuudiumi lõpetama Saksamaal need, kes seal seni olid õppinud⁸⁾.

Juuni algpäevil saabus Berliinist kiri, kus teatatakse, et konvent oma koosolekul otsustas konvendi

⁵⁾ Jüri Uluots — Rotalia 1913—1933, lk. 18.

⁶⁾ Berliini konvendi EKK. protokoll nr. 7, 29. IV 24.

⁷⁾ Abel Käbin'i kiri Berliini konvendile 1. juunil 1924. a. — Rotalia arhiivis.

⁸⁾ Jüri Uluots — Rotalia 1913—1933, lk. 15.

tegevuse Berliinis ametlikult lõpetada, arvates 1. juunist 1924. a., konvendi asukohaks lugeda Tartu ja konvendi ülesanded panna Tartus seni tegutsenud osakonnale ning konvendi asjaajamine ja varandus üle anda Tartu konvendile⁹⁾.

1924. aasta suvel Berliini konvent andis oma asjaajamise ja varanduse üle Tartu konvendile. Berliini konvendi juurde kuulunud liikmed loeti Tartu konvendi juurde kuuluvaiks.

Senisel osakonnal tuli sügissemestrile vastu minna juba täisõigusliku konvendina.

Varssavi osakond

Mitmesugustel põhjustel koondus Eesti üliõpilasi 1931. ja 1932. aastal Varssavi, et sealses poliitnikumis jätkata oma õpinguid. Tõuget selleks andis tunduvalt Poola Akadeemilise Rahvusvahelise Lähendamise Ühingu „Liga“ organiseerimisel võimaldatud Poola riigi stipendium 30 eesti üliõpilasele. Hiljem komandeeriti Eesti kaitseväge poolt Varssavis õppima veel tegevteenistuses seisvaid ohvitseri. 1933. aasta sügisel oli Varssavis õppimas küllalt suur hulk eestlasi üliõpilasi.

Varssavis puudus eestlasi organiseeriv keskus. Tekkis tarvidus eesti üliõpilaste organisatsiooni järele.

Novembris 1933. aastal tulid kokku Varssavi Poliitnikumi üliõpilase Johannes Palsi korterisse nõupidamisele järgmised Varssavi Politehnikumis õppivad Eesti üliõpilased: August Berner, Leonid Koort, Eduard Läte ja Arved Vaher, kes leidsid Varssavis asuvate eesti üliõpilaste olukorra järgmise:

1) Varssavis asub 27 eestlast-üliõpilast, kes oma meelsuse ja isiklikkude vahekordate tõttu jagunevad mitmesse gruppi.

2) Eesti-Poola sõbralikku koostööd ja lähenemist taotlevate organisatsioonide tegevusest üliõpilasi pole kutsutud aktiivselt osa võtma. Sellest tingituna ei tunta seltskonnas huvi nende organisatsioonide poolt korraldatud Eesti tutvustamisõhtute vastu, mis väljendub loius osavõtus.

⁹⁾ Kiri Berliini konvendilt Tartu konvendile 1. juulil 1924. a. nr. 74. Rotalia arhiivis.

3) Suur arv eesti üliõpilasi saavad toetust Poola Välisministeeriumi protektoraadi all tegutsevalt Rahvusvahelise Üliõpilaste Lähendamise Ühingu „Liga“. Selle toetuse osaliseks on meie Haridusministeeriumi kaasabil saanud isikuid, kes oma venemeelsusega ei tee au eesti nimele, osa neist valdab isegi puudulikult eesti keelt.

4) Üliõpilaste hulgas on isikuid, kes oma käitumisega seltskonnas võivad heita halba varju kõigile eestlasele. Praegu puudub organisatsioon, kes neid korrale kutsuks.

5) On vajadus tihedamalt siduda Varssavi eestlasi kodumaaga, vähendades seega poola ümbruse mõju eestlaste mentaliteedile.

Seda olukorda hinnates nõupidamisele kokkutulnud üliõpilased lugesid end õigustatuks algatada eesti üliõpilaste organiseerimist Poolas täies ulatuses ja selle teostamiseks lugesid end organiseerijaks toimkonnaks nimetusega „Eesti Üliõpilasi Organiseeriv Toimkond Poolas“ (E. Ü. O. T. P.).

E. Ü. O. T. P. esialgne tegevus otsustati rajada järgmistele alustele:

1) Üliõpilaste organiseerimist Poolas tuleb teostada korporatsioonivaimus ja põhimõtete kohaselt.

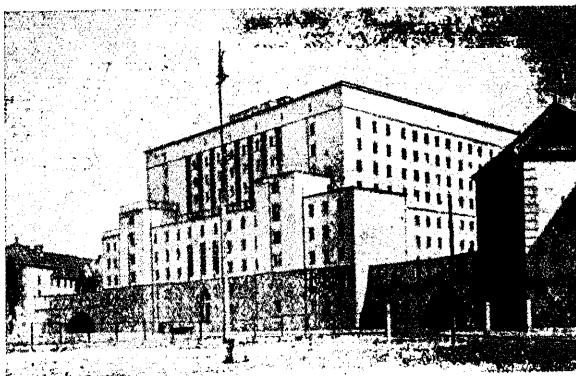
2) Lugada iseseisvate organisatsioonide asutamist väljaspool kodumaad Eesti rahvuslike jõudude kiltustamiseks ja sellepärast loobuda iseseisvate korporatsioonide asutamisest ja väljaspool kodumaad asuvate konventidega läbirääkimisse astumast.

3) Sobitada ja saavutada kokkulepe mõne E. K. L-i kuuluva korporatsiooniga selle koondise asutamiseks Varssavis. See konvent peaks võtma oma ülesandeks organiseerida kõiki eestlasi-üliõpilasi ja koondise asutamisega moodustama Eesti üliõpilaste autoriteetse keskuse Poolas.

4) Saavutatud kokkuleppe sõlmimisega E. Ü. O. T. P. loeb oma ülesande täidetuks ja lõpetab oma tegevuse.

Asjaajamiseks E. Ü. O. T. P. tegi ülesandeks täita toimkonna juhataja kohuseid ksv! Johannes Pals'il ja sekretäri kohuseid ksv! Arved Vaher'il.

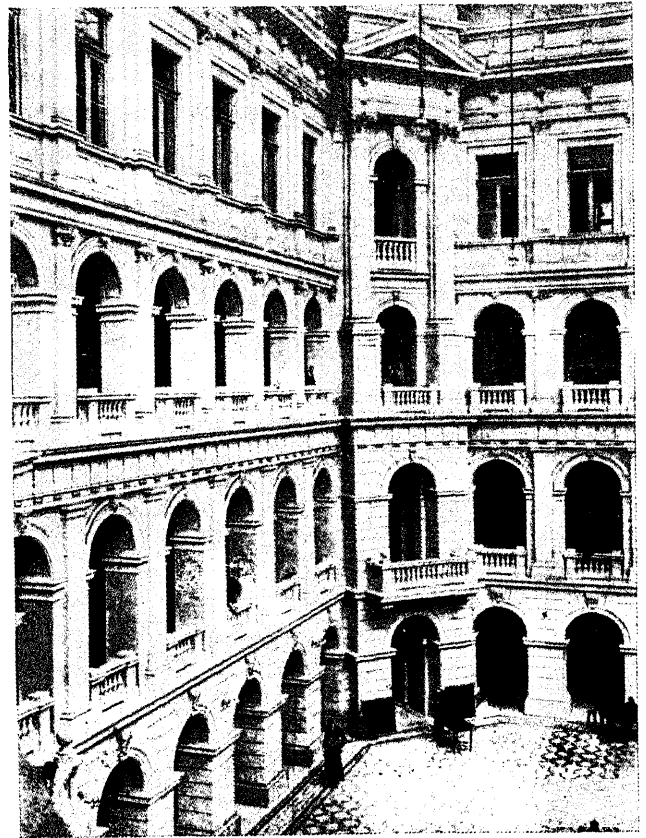
Esimesena otsustati astuda läbirääkimistesse ja esitada ettepanek koondise asutamiseks Varssavis Tartu korp! Rotaliale kui eestluse eest võitlejale idas ja läänes, eeldusega, et korp! Rotalia ei keeldu sama ülesannet täitmast ka lõunas.

Üliõpilasmaja Varssavis.

E. Ü. O. T. P. järgmine nõupidamine otsustati pidada korp! Rotalialt konkreetse vastuse saabumisel 10).

10) Väljavõte E. Ü. O. T. P. protokollist nr. 1. — Rotalia arhiivis.

Varssavi politehnikum.

Saabunud ettepanek võetakse arutusele novembris 1933. a. presiidiumi koosolekul, millest on palutud osa võtma ka vil! kogu juhatusel liikmed. Sellel koosolekul otsustatakse koondise asutamine Varssavis rahvuslike huvides täiesti soovitatavaks pidada 11) ja sel põhjusel astuda läbirääkimistesse E. Ü. O. T. P-ga. Pikemaid mõttevahetusi tekitab koondise loomise tegelik läbiviimine. Jäädakse püsima kahe võimaluse juurde: 1) Koondise loomiseks Varssavis leitakse olevat tarvilik saata Tartust Varssavisse üks tegevliige, kes koondise kujundamise aegjärgul on õigustatud Varssavis õppivaid eestlasi-üliõpilasi vastu võtma lihtliikmeks resp. rebasteks ja neid hiljem tegevliikmeiks. Tarviliku arvu tegevliikmete olemasolu Varssavis kujundavad need erakorralise konvendi koosseisu ning ühes lihtliikmetega resp. rebastega korralise konvendi koosoleku, missugune kodukorra kohaselt valib sama koondise presiidiumi ja muud ametikandjad. Koondise presiidiumi valimisega lõpevad Tartust saadetud tegevliikme volitused 12). Presiidium jääs edaspidi koondise juhtijaks ning edasiarendajaks.

2) Kutsuda nimetatud toimkonna liikmed Tartu, nad siin lihtliikmeiks vastu võtta. Peale tarviliku kodukorra ja uusustega tutvumist vastu võtta tegevliikmeiks. Moodustada nendest koondise presiidium, kes siis iseseisvalt asuks juhtima ning arendama koondise tegevust.

Koondis asuks tegevusse juba olemasoleva põhikirja ning kodukorra alusel ühise vilistlaskogu olemas-

11) Presiidiumi koosoleku protok. nr. 365.

12) Pres. koosoleku protok. 365.

On vähe kasu rohketest teadmistest, kui neid elus ei kasutata otstarbekohaselt. Eesti riigil ja rahval pole tarvis üksi teadmistega varustatud haritlasi, vaid ühtlasi ka karastatud ja iseloomu-

kindlaid mehi, kes on veendumuses, et nad omandatud haridust kasutavad oma riigi ja rahva hüvanguks ning kes igal ajal ja igas olukorras valmis oleksid ka neid veendumusi teostama.

Vastavalt sellele on meie koolides üha enam hakatud rõhutama kasvatuslikku külge. Ülikoolides, kuhu astuvad juba täiskasvanud ja küpsed noored inimesed, ei ole mõeldav selline kasvatus kui koolides.

Ülikooli lõpetanud intelligentsi töötamise ja teotsemise võimalused on aga võrratult suuremad kui teistel ja vastavalt sellele pannakse neile ka suuremaid lootusi nende sisemise isiksuse kujunemise ja iseloomukindluse suhtes.

Nimetatud omaduste arendamine on jäetud üliõpilaste eneste hooleks ja see toimub kergemini ja tagajärjekamalt üliõpilaskonventides, kus üksteist selles vastastikkult abistatakse.

Pühitsedes oma, 25-aastast kestvust võib üliõpilaskonvent „Korp! Rotalia“ tagasi vaadata viljakale tegevusele, olles andnud väärtusliku lisandi meie praeguse haritlaspõlve kujundamisel ja kasvatamisel.

Soovin, et see enesekasvatustöö, mis veerandsajandi jooksul on olnud Rotalia kandvaimaks põhimõtteks, jääks ka tulevikus selleks alussambaks, millele Rotalia ehitab oma olemasolu.

Aleksander Jaakson

olul. Üksmeelselt otsustati rahalistes ja muudes sealtsetest oludest tingitud küsimustes anda koondisele iseseisvus tegutsemises.

Tartu konvent esitab Eestis ja mujal, eriti ka E. K. L-is kogu Rotaliat, kaasa arvatud Varssavi koondis, kuna liikmete nimestik on ühine. Varssavis ja üldse Poolas esitab kogu Rotaliat korp! Rotalia Varssavi koondis¹³⁾.

Need otsused tehti teatavaks E. Ü. O. T. P-le Varssavis.

Mõne päeva möödumisel saabuski vastus E. Ü. O. T. P-lt Varssavist, milles on otsustatud vastuvõtavaks tunnistada presiidiumi ja vil! kogu juhatuse ühise koosoleku ettepanekud.

Kuna Varssavis on õppesemester lõppemas, siis sõidavad eelpoolmainitud üliõpilased Eestisse, peatudes pikemat aega Tartus. Seepärast langeb ära oldermani saatmine Varssavisse. Saabunud kirjale on juurde lisatud ka sooviavaldused korp! Rotaliasse astumiseks ning protokollil ärakiri, milles E. Ü. O. T. P. loeb oma tegevuse lõpetatuks¹⁴⁾.

Läbirääkimise tulemused kantakse ette erakorralisel konvendi koosolekul, kes otsustab lõplikult koondise asutamise Varssavis. Detsembri algul jõuavad Tartusse oodatud külalised.

Konvendi korteris toimub tutvumisõhtu. Erakorralise konvendi koosoleku otsusega võetakse lihtliikmeiks vastu stud. ing. electr. Johannes Pals, stud. ing. chem. August Berner, stud. ing. mech. Eduard Läte, stud. ing. mech. Arved Vaher ja stud. ing. mech. Leonid Koort. Algas kodukorraga ja uusustega tutvumine. Peeti rebasõhtuid, kantus- ja vehklemistunde.

¹³⁾ Sama.

¹⁴⁾ E. Ü. O. T. P. protok. nr. 3. — Rotalia arhiivis.

Tehti külaskäike vilistlastele. Uued lihtliikmed kohanesid konvendis valitseva korraga kiiresti. Järgmise semestri esimesel erakorralisel koosolekul, missugune peeti semestri algul Tallinnas vilistlaskogu Tallinna osakonna korteris, võeti eelpoolmainitud lihtliikmed tegevliikmeks vastu.

Algava semestri õppetegevus kutsus uued tegevliikmed tagasi Varssavisse. Confr! Johannes Pals'ile pandi koondise organiseerimise ülesanded ja konvent varustas teda selleks erilise volitusega. Kaasa anti ärakirjad põhikirjast ja kodukorrast.

Eeltööd Varssavi koondise ellukutsumiseks olid tehtud. Võidi asuda läbitöötatud kavade tegelikule rakendamisele.

Konvendi korteri leidmisega Varssavis tekkisid tõsised raskused. Varssavis olid korterite hinnad väga kõrged. Üksiku mööblita toa eest küsiti üüriks 100—150 krooni. Koondis leidis korteri üürimisel küllalt hea lahenduse: üüriti 5-toaline korter kesklinnas, Zoravia 47,8. Sellest kasutati nelja tuba harilikult koondise liikmete elutubadena, kuna üks suur ruum, kus asus korporatsiooni vapp, oli ametlikuks ruumiks. Tarviduse korral sai võtta kasutamisele kõik ruumid ja koondis võis esineda küllalt esinduslikult¹⁵⁾.

Koondise ellukutsumisel oli kavatsus teda registreerida Poola võimude juures. Vastavaid eeltöid tegi vil! Johan Raud koos confr! Johannes Pals'iga. Samal ajal aga avaldati määrus, mille järele üliõpilaskorraldatsioonil peab olema vähemalt 30 liiget ühes ülikoolis. Selle määruse tagajärjel rida Poola väiksemaid korporatsioone pidi likvideerima, meie koondise registreerimisest ei saanud juttugi olla. Kerkis esile uus mõte — koondis registreerida ühinguna, missuguste registreerimisel liikmete arv ei olnud oluline:

¹⁵⁾ Varssavi koondise kroonika, lk. 4.

**VARSSAVI OSAKONNA
COETUS PRO 2. SEM.
1933. A.**

*Istub J. P e d a k (olderman).
Seisavad vasakult: J. P a l s,
L. K o o r t, E. L ä t e ja A.
T a l m e t (Bernier).*

Läbirääkimisi selle kohta peeti Poola võimudega, kelle poolt ei olnud ka vastuseisu. Kahjuks selgus aga, et ühingute tegevus allub politsei eriliselt hoolsa järelevalve alla. Nii olid ühingud kohustatud esitama politseile igal aastal kõige mitmekülsemaid aruandeid ja andmeid. Politsei esindajal oli kombeks viibida ühingute koosolekuil ja ootamatute „külaskäikudega“ kontrollida ühingute tegevust. Erandeid meie suhtes ei olnud nõus tegema. Oli loomulik, et niisugustes tingimustes osutub koondise tegevus võimatuks.

Algatatud organiseerimistööd ei jäetud siiski pooleli. Koondis kutsuti ellu ja alati tegevusega. Koondise ellukutsumisest ja olemasolust ei teatatud Poola võimudele.

Antud volituste kohaselt Johannes Pals võtab vastu 30. jaanuaril 1934. a. koondisse esimese rebasena stud. ing. mech. Villem Keskküla. Koondise korraline koosolek astub kokku 5. veebruaril, kus valitakse koondise presiidium järgmises koosseisus: esimees — Johannes Pals, laekur — Arved Vaher, kirjatoimetaja — Leonid Koort, olderman — August Berner. Samal ajal viibis Varssavis ka vilistlane Fred Olbrei, võttis agaralt osa koondise tegevusest. 18. veebruaril võetakse vastu rebaseks stud. ing. chem. Vitold Saretok. Kandidateerijaid oli veelgi, kuid mitmesugustel põhjustel ei olnud võimalik nende sooviavaldusi rahuldada.

20. veebruaril, Eesti Vabariigi 16. aastapäeva puhul, saabub Poolasse Eestist delegatsioon, kellele koondis korraldab vastuvõtu konvendi korteris.

Koondise elu areneb. Peetakse järjekindlalt kodukorralduste, referaat-õhtuid, kantustunde. Harrastatakse vehklemist. Reedeti peetakse rebaseõhtuid. Korraldatakse kella-viie-tee, millest võtavad osa tegevliikmed abikaasadega ning rida kutsutud külalisi. Varssavist läbisõitvad vilistlased külastavad koondist.

Eestlaste Varssavis viibimisel on vastuvõtjateks ja teeuhtideks rotallased.

Võidupüha puhul, 23. juunil, korraldab koondis oma korteris koosviibimise, kus viibivad külalistena Eesti Vabariigi saadik minister K. R. Pusta, Poola-Eesti ühingu Varssavi osakonna esimees härra Optulovicz, „Liga“ esindaja härra Nosovicz, ins. Prylinski ja teised. Samal õhtul viibivad koondise külalistena ka Välis-Eesti korp! Väinla Varssavis asuvad liikmed. Esimene semester koondise elus oli jõudnud lõpule. Täis rahuldustunnet sõitis liikmeskond kodumaale suvepuhkusele.

Järgneval talvesemestril on koondise juhtimine endiselt usaldatud Johannes Pals'ile. Laekuri ülesandeid hakkab täitma Eduard Läte, kuna kirjatoimetajaks valitakse Vitold Saretok. Oldermanina jätkab oma ülesandeid August Berner.

Semester toob koondise ellu mõningaid muudatusi. Majanduslikkudel kaalutlustel antakse ära armsaks saanud korter.

Semestri lõpul leitakse sobiv korter UL 6-ga Sierpnia 54 m. 20. Vabariigi aastapäeva puhul korraldatakse koos EkL-i kartell-lepinglase Välis-Eesti korp! Väinlaga esimene ühine kommerss 23. veebr. 1935. a. Kommerss korraldatakse Poola-Eesti ühingu ruumes. Poola-Eesti ühingu on ruumid sel puhul sisustanud hästi ja dekoreerinud loorberitega, mis jätab piduliku mulje. Kommersi vandetalitusele järgnenud koosviibimisest võtavad osa Eesti saadik minister H. Markus, nõunik Schmidt, Poola-Eesti ühingu esimees Optulovicz jt. Härra minister oma tervituskõnes lausus südamlikke tervitussõnu korp! Rotaliale ja V.-E. korp! Väinlale, pidades eestlaste organiseerimist välismaal ja leplikku koostööd üheks tähtsamaks eestluse alahoiu teguriks. Poola-Eesti ühingu esimees härra Optulovicz andis korp! Rotaliale üle väärtusliku kingi

KOOSVIIBIMINE VARSSAVI
KOONDISSE KONVENDI KORTERIS
25. VEEBR. 1934. A.

— vapiga kaunistatud kuus pokaali¹⁶⁾). Viibiti koos vastastikuse sõpruse süvendamise tähe all.

Koondise elu võtab rahuliku ja enam tasakaalustatud ilme. Järgnevad semestrid ei too koondise ellu erilisi muudatusi. Presiidium valitakse samas koosseisus edasi. Korporatsiooni aastapäeva puhul peetakse koondise korteris perekonna-õhtu.

Tegevus konvendi sisekorrale vastavalt jätkub endiselt. Sõprussidemed V.-E. korp! Väinla Varssavi koondisega süvenevad. Saavad traditsiooniliseks ühised kommertsid Vabariigi aastapäeva tähistamiseks. Koondise tähtsamatel koosviibimistel on alalisteks külalisteks minister härra H. Markus, nõunik härra Schmidt, hiljem nõunik härra Koern. Suvel arendatakse sportliikku tegevust. Muretsetakse võrk- ja korvpalliväljakute kasutamiseks luba, mida ohtrasti kasutatakse.

Koondise välistegevuses pannakse peaarõhku eestlaste-üliõpilaste koondamisele. Koondis on oma sihiks seadnud: 1) Aidata kaasa eestlaste üritustele Poolas ja tarbe korral seda mõjutada soovitavas suunas. 2) Alal hoida kontakti kodumaaga oma korporatsiooni ja Välis-Eesti Ühingu kaudu. 3) Aidata majanduslikult nõrgemaid liikmeid¹⁷⁾.

Varssavis õppivad eestlased võtavad korduvalt külalistena osa koondise traditsioonilistest koosviibimistest. Järjekindla töö tagajärjel on Varssavi eesti üliõpilaste vahel saavutatud nimetamisväärt ükemeelne missugune Varssavis 1933. aastal ja enne seda täielikult puudus.

1933. aastal kutsuti ellu Kaitseliidu Varssavi üksikkompanii. Kompanii koosnes Varssavis õppivaist eesti üliõpilasist ja tegutses algaastail küllalt intensiivselt. Korraldati laskeharjutusi, peeti laskevõistlusi. Sel viisil koondati kokku suur hulk eestlasi-üliõpilasi, harjutama neid töötama ühises vaimus ja isamaalises meeles. Kuna kompanii juhtimine ja tegevuse arendamine võttis küllalt palju aega, takistades tunduvalt akadeemilise töö edukust, siis viimasel ajal tegevus on vaibunud. Koondise liikmeile osavõtt kaitseliidust oli kohustuslik.

1936. aastal koondis astus kirjavahetusse Välis-Eesti Ühinguga. Sellest ajast peale on koondis arendanud koostööd Välis-Eesti Ühinguga. Koondis tegi

¹⁶⁾ Varssavi koondise kommersi protok. 23. II 35.
— Rotalia arhiivis. Pokaalid hoitakse alal Tartus.

¹⁷⁾ Varssavi koondise kroonika, lk. 10.

oma liikmetele kohustuslikuks Välis-Eesti Ühingu liikmeks astumise, on kogunud andmeid Poolas elavate eestlaste kohta ning andnud Välis-Eesti Ühingu kaudu informatsiooni mitmetele asutustele Eestis.

Koondise liikmed algatasid kooskõlmamise koha loomist Varssavi eestlastele. Koondis on omaks võtnud Välis-Eesti päeva idee ning on rakendanud oma jõude selle läbiviimisele. Koondis oma esindaja kaudu esindas Poola eestlasi III ülemaailmilisel Välis-Eesti kongressil.

Eesti propageerimiseks Poolas koondise poolt loodi tihe kontakt Poola-Eesti Ühinguga Varssavis, mille poolt väljaantavas ajakirjas koondise liikmete sulest on ilmunud rida Eestit tutvustavaid artikleid. Varssavis õppivaile välismaalastele ja poolakaile on Eestit tutvustatud Eesti Vabariigi aastapäeva puhul korraldatud aktustel eespoolmainitud Poola organisatsioonis „Ligas“. Nende õhtute korraldamist koondis on toetanud materiaalselt, kuna referentideks on olnud peamiselt koondise liikmed.

Kõik need kõrvalüritused ei takista aga koondise arengut ja tegevust. Järjekindlalt peetakse koosolekuid. Konvendi kaudu ollakse pidevalt kontaktis kodumaiste sündmustega. Varssavit külastavad kodumaised sõbrad toovad juurde virgutust.

Kallid elutingimused ja stipendiumiga piiratud õppeaja vältus sunnivad eestlasi intensiivsemale õppetegevusele. 1937. aasta kevadel lõpetab Varssavi Politehnikumi mehaanika osakonna koondise olderman Nikolai Voore. Aasta hiljem lõpetab Varssavi Politehnikumi elektrotehnika osakonna koondise kauaaegne senior Johannes Pals. Mõlemad asuvad tegevusse kodumaale. Uueks koondise senioriks valitakse Eduard Läte. Koondis aga jätkab oma ülesannete täitmist senises vaimus, jäädes truuks oma senistele sihtidele — olla eestluse eelpostiks lõunas!

Tallinna osakond

1933. aastal kehtima hakanud seadusega oli asutatud Tartu Ülikooli juure tehnikateaduskond. Nüüd võisid tehniliste huvidega üliõpilased jätkata oma õpinguid kodumaal ja omandada Tartu Ülikooli poolt väljaantud inseneri diplomi. Kadus tarvidus välismaale politehnikumidesse siirdumiseks, kus õppimine seotud märksa suuremate kuludega.

Tartu Ülikooli juures tegutsev korp! Rotalia oli tegutsenud varemalt mitme välismaa ülikooli juures. Juba Peterburis olles kuulus tema liikmeskonda suurel hulgal sealse politehnikumi üliõpilasi. Berliini konvendi ajajärgul oli tema liikmeiks eranditult Berliini politehnikumi üliõpilased. Niisamuti koosneb ka Varssavi osakonna liikmeskond politehnikumi üliõpilastest.

Tehnikateaduskonna Tartu ülikooli juures ellukutsumise järele võis märgata tehnikateaduskonnas õppivate üliõpilaste hulgas suurt huvi korp! Rotalia vastu, mis väljendus suurearvulises sooviavalduste esitamises korp! Rotaliasse astumiseks. 1933. aasta sügissemestril moodustasid kogu lihtliikmeskonnast veerandi tehnikateaduskonna üliõpilased. Järgmistel semestritel see hulk suurenes uute juuretuliatega. 1936. aasta I sem. oli korp! Rotalia nimekirjas 21 tehnikateaduskonnas õppivat tegevliiget ja rebast.

Sama aasta kevadel sai teatavaks, et Vabariigi Valitsuse otsuse põhjal asutatakse Tallinna Tehnika Instituut iseseisva kõrgema õppeasutisena. Tartu Ülikooli juures tegutsev tehnikateaduskond kuulus likvideerimisele.

Kuna korp! Rotalia koosseisus moodustas tehnilist haridust jätkavate üliõpilaste hulk küllalt suure kogu, siis oli selge, et varem või hiljem tuleb asuda osakonna loomisele Tallinna Tehnika Instituudi juure.

Osakonna ellukutsumist Tallinnas põhjustas ka teine asjaolu. Tallinnas ja Nõmmel elab alaliselt suur hulk tegevliikmeid ja üliõpilasvilistlasi, kes on seal seotud teenistuskohustustega. Nii ulatas alaliselt Tallinnas viibivate tegevliikmete ja üliõpilasvilistlaste arv 1936. aastal 61-ni. Lihtliikmeid ja rebaseid elas alaliselt Tallinnas 8, kuna vilistlasi 116. Peale Eesti iseseisvumist, okupatsiooni ja Vabadussõja ajal ning peale selle lõppemist aastal 1918—1922 tegutses korp! Rotalia konvent ajutiselt Tallinnas, kust siirdus Berliini. Tallinnas elutsev vilistlaskond aga jätkas kooskäimisi, kutsudes hiljem ellu kindlakujulise vilistlaskogu Tallinna osakonna. Kooskäimise kohaks oli viimasel ajal „Kuld Lõvis“ üüritud ruumid, kus peeti klubiõhtuid igal nädalal kindlaks määratud päeval. Klubiõhtuist oli osavõtt kohustuslik noorematel tegevliikmetel ja lihtliikmetel. Peeti referaate, mille ettekandjaks olid peamiselt vilistlased. Harrastati bridžimängu ja korraldati perekonnaõhtuid. Hoiti alal tihe side noorema ja vanema generatsiooni vahel. Konvendi oldi kontaktis ametliku kirjavahetuse kaudu. Alates 1931. aastast oli kujunenud kombeks pidada kevadkommerssi Tallinnas. Kommerssi korraldamine ja selleks vajalikkude eeltööde tegemine lasus vilistlaskogu Tallinna osakonnal.

1936. aasta sügisel algas Tallinna Tehnika Instituudis õppetegevus. Oli selge, et õppetegevuse algamisel instituudis peab algama tegevust ka Rotalia Tallinna osakond. Selleks vilistlaskogu Tallinna osakonna esimees Paul Mägi kutsus kokku Tallinnas asuvad vilistlased ja tegevliikmed nõupidamisele. Erakorraliselt kokkutulnud Rotalia pere pooldas üksmeelselt osakonna ellukutsumist Tallinna ja otsustas esineda vormilise ettepanekuga konvendile Tartus küsimuse lõplikuks otsustamiseks. Tallinna osakonna ellukutsumiseks vajalikkude eeltööde tegemiseks valiti ajutine presiidium¹⁸⁾.

Nii oli Tallinnas iseenesest kujunenud konvent, olles seega eelkäijaks asutatavale osakonnale.

Korp! Rotalia oli mitmel korral kutsunud ellu osakondi nii kodu- kui ka välismaal ja omas sel alal küllaldaselt kogemusi. 1936. aasta sügissemestri algul

Tall. osak. eestseisus. Istub K. Kask (esim.), seisavad: K. Luhtein (laekur), E. Soonvald (vanamees) ja R. Otsman (kirjat.).

ongi võetud konvendi koosoleku päevakorda osakonna asutamise küsimus Tallinna Tehnika Instituudi juure. Konvent asus selles küsimuses pooldavale seisukohale. Lõplik otsustamine lükati siiski edasi, kuna sooviti ära kuulata vilistlaskogu juhatuse arvamist¹⁹⁾.

Järele pärides Tallinna Tehnika Instituudist osakonna registreerimise asju selgus, et Instituudi juures ei ole võimalik registreerida Tartu Ülikooli juure kuuluvate üliõpilasorganisatsioonide osakondi. Registreerida võib ainult iseseisvaid üliõpilasorganisatsioone. Nii tuli ka Rotalial oma senist kavatsust teatud määral muuta. Instituudi juures otsustati registreerida „korp! Rotalia Tallinnas“. Siseelus maksva kodukorra kohaselt oleks Tallinna Tehnika Instituudi juures registreeritud korp! Rotalia aga Tartu Ülikooli juures tegutseva korp! Rotalia osakonnaks, ühise põhikirja ning vilistlaskogu olemasolul.

Aluseks võttes juba Tartu ja Varssavi osakondade loomispäevil väljatöötatud kokkuleppeid oli presiidiumi poolt väljatöötatud täpne kord, missugune reguleeriks Tartus asuva konvendi vahekorra Tallinna loodava osakonnaga.

Esialgselt vastuvõetud kokkuleppe kohaselt lubatakse registreerida Tallinna Tehnika Instituudi juures korp! Rotalia värvidena sinine-must-roheline²⁰⁾. Antakse nõusolek tarvitada Tallinna osakonnal templit

¹⁸⁾ Nõupidamise protokoll T. O., pres. koosolekute prot. raamatus.

¹⁹⁾ EKK. protokoll nr. 285, 21. septembril 1936. a.

²⁰⁾ EKK. protokoll nr. 286, 28. septembril 1936. a.

TALLINNA OSAKONNA 1938. A. 2. SEM. COETUS.

pealkirjaga „korp! Rotalia Tallinn“²¹⁾. Eeltööde tegemine Tallinna osakonna ellukutsumisel kujuneb rohkem vormalisuste täitmiseks. 9. oktoobril 1936. a. peetakse esimene koosolek Seltskondlikus Majas, kus valitakse presiidium järgmise koosseisus: esimees — Edgar Mägi, laekur — Neeme Saarens, kirjatoimetaja — Ilmar Maidla, olderman — Voldemar Asav. Raskusi tekitab sünda korteri leidmine. Senised klubi-ruumid olid kasutada vaid üks kord nädalas. Korrapärase konvendi tegevuse ellukutsumine vajab alalisi ruume. Oktoobri lõpul leitakse korter kesklinnas, Pikas tänavas 28 — Mustapeade Klubi majas. Korteri oma ruumide jaotuselt ning suuruselt vastab kõigiti Tallinna osakonna poolt ülesseatud nõuetele. Ka asukoht on sobiv.

Osakonna presiidium võtab osa 30. oktoobri 1936. a. peetud presiidiumi koosolekust Tartus, kus täiendatakse esialgse kokkuleppe kava peamiselt konvendi alluvuse ja majanduslikku vahetorda reguleerivate punktidega. Määratakse kindlaks Tallinna osakonna koosseisu kuuluvuse ning mõju piirkonnad. Osakonna presiidiumi liikmed loetakse presiidiumi liikmete asetäitjateks Tallinnas. Kokkulepe võetakse vastu ning jõustub 1. novembril 1936. aastal²²⁾.

Asutatakse korraldama osakonna siseelu. Muretsetakse korteri sisustus. Asjaajamiseks vajalikud konvendi koosolekud leiavad aset igal nädalal kindlaks määratud päeval. Kord nädalas peetakse rebasõhtuid, missugustest osavõtt on kohustuslik kõikidele Tallinna osakonna koosseisu kuuluvaile värvikandjatele ja rebastele. Järjekindlalt peetakse kantus-, paukimis- ja referaattunde. Maksva kodukorra kohaselt on referaadi pidamine kohustuslik kõikidele rebastele ja lihtliikmetele. Referentidena esinevad ka mõned vilistlased. Vilistlaskogu ettepanekul ja toetusel asub osakond korraldama raamatukogu. 4. novembril 1936. aastal võetakse vastu esimene lihtliikmena Tehnika Instituudi üliõpilane Ernst Voldemar Tevet. Esimene semester osakonna elus jõuab lõpule. 12. detsembril

korraldab osakond oma ruumes jõuluõhtu, missugune toob kokku Tallinnas viibivate rotallaste pere ühes abikaasadega peaaegu täies koosseisus. Osakonna võrdlemisi avarad ruumid suudavad koosviibijaid vaevalt mahutada. Tujuküllane õhtu on lõppevale semestriks lõppakordiks.

Järgneval semestril kujuneb osakonna elu enam stabiilsemaks, kuna on möödunud osakonna organiseerimistööd. Osakonna esimehe ülesanded usaldatakse Voldemar Asavile, kuna oldermani ülesandeid hakkab täitma Toivo Ennok. Vabariigi aastapäeva tähistamiseks korraldatakse konvendi korteris koosviibimine. Kevadkommersi korraldustööd lasuvad täielikult osakonnale, kuna kommerss tuleb pidamisele Tallinnas.

Arenevad suhted ka teiste Tehnika Instituudi juures tegutsevate korporatsioonidega, kellest mitmed teevad osakonnale ametliku külaskäigu. Esimese tegevusaasta lõpul — 1937. aasta kevadel — loeb osakond oma koosseisus 44 tegevliiget, 17 üliõpilavilistlast ja 11 rebast.

Järgnevad semestrid toovad rohkesti uusi juuretuliidajaid Tehnika Instituudi üliõpilaskonnast. Osakonna elus jätkub pidev areng. Vil! abikaasade poolt konvendis korraldatavad pühapäevased kella-viie-tee-koosviibimised ja perekonnaõhtud kujunevad meeldivaks ajaviiteks ja leiavad rohkesti osavõtjaid.

Osakonna liikmeskond kuulub in corpore Tallinna tehnilisesse malevkonda, moodustades seal eriuksuse. Tehakse kaasa kaitseliidu laskevõistlused. Võetakse osa Tehnikumi üliõpilaskonna tegevusest. Üksikud osakonna liikmed on üliõpilaskonna juhatuse liikmeteks. Käesoleval semestril kuuluvad osakonna presiidiumi Karl Kask — esimehena, Kaarel Luhtein — laekurina, Raimond Otsman — kirjatoimetajana ning Eugen Soonvald — oldermanina. Osakonna koosseisu moodustavad 59 tegevliiget, 15 üliõpilavilistlast ja 26 lihtliiget ja rebast.

Kui korporatsioon Rotalia alustas tegevust 25 aastat tagasi tookordse Vene tsaaririigi pealinna Peterburis, seadsid tema asutajad üheks ja tähtsamaks aateks Eesti rahvusluse. Selle aate rakendamiseks koondati enese ümber eesti üliõpilasi, et neid tugeva

²¹⁾ EKK, protokoll nr. 290, 26. oktoobril 1936. a.

²²⁾ Pres. koosoleku protokoll nr. 478, 1. novembril 1936. a.

Arvuline ülevaade koosseisust

1913 - 1938

KONVENDI LIHKESKOND ASUTAMISEL JA SELLE JUUREKASV JÄRGNEVAL PERIOODIL PETERBURIS

Rotalia asutamisel oli Peterburi Eesti Üliõpilaste Abiandmise Selts toleaegsetele Peterburis õppivatele üliõpilastele organisatsiooniks ja kokkukäimise kohaks, kuid see ei rahuldanud paljusid nooremaid üliõpilasi, kes soovisid kindlamavormilist organisatsiooni Tartu üliõpilaste organisatsioonide eeskujul või veel enamatki, sest vene rahvuslikud mõjutused olid seal tunduvalt suuremad kui Tartus. Eesti haritlaskonnast Peterburis, kes olid koondunud Eesti Üliõpilaste Abiandmise Seltsi ümber, ei pooldanud paljud, ja eriti just vanemad, neid põhimõtteid, mida propageerisid nooremad, s. o. korporatiivsete põhimõtetega organisatsiooni loomist. Nii tekkisid nimetatud organisatsioonis lahkeliid, mille tulemusena osa nimetatud seltsi liikmeskonnast eemaldus, mõt-

tega asutada korporatsiooni. Peterburi Eesti Üliõpilaste Abiandmise Seltsist eemaldunud liikmete arv, kes koondus korporatsiooni loomiseks, oli 12. See 12-meheline grupp eemaldus Peterburi Eesti Üliõpilaste Abiandmise Seltsist 1913. a. I sem. Neist kõigist ei saanud aga uue organisatsiooni loojaid, vaid osa neist jäi passiivseks kõrvaltvaatajaks. Ainult 8 inimest neist liitusid omavahel organisatsiooni loomiseks, pidades koosolekuid ja valmistades teed korporatsiooni ellukutsumiseks. Enne kevadsemestri lõppu töötati välja korporatsiooni põhikiri ja esitati haridusministrile kinnitamiseks, missugune toiming aset leidis 1913. a. sügissemestril.

10. nov. 1913. a. peeti esimene ametlik konvendikoosolek, millest võtsid osa asutajate liikmetena Flo-

rian Eriks (rer. merc.), Mihkel Luht (ing.), Johannes Maasik (math.), Leo Mäggi (rer. for.), Paul Mäggi (ing.), Johannes Reindorf (med.), Otto Tief (jur.), Daniel Tikks (math.), Robert Treikelder (jur.), ja Jüri Uluots (jur.), kokku 10 meest. Asutajatest liikmetest õppisid pooled Peterburi ülikoolis ja pooled teistes Peterburi kõrgemates õppeasutustes. Pärast asutamist hakkas ka kohe uute liikmete vastuvõtmine vastasutatud korp! Rotaliasse. Samal semestril võeti vastu Nikolaus Hurt (rer. for.), Martin Jung (jur.), Mihkel Mats (rer. merc.) ja Adolf Margevitš (math.). Kohe said vastuvõetuid värvid Hurt, Jung ja Mats. Margevitš astus konventi pisut hiljem rebasena. Sama semestri jooksul koopteeriti ka esimesed viilistlased, kelleks olid Lossmann Artur (dr. med.), Meyer Konrad (dr. jur.) ja Lill Julius (pharm.). Esi-

distsipliini ja taktilise käitumise abil kasvatada väärilisteks Eesti rahva poegadeks, kes asuksid peale oma stuudiumi lõppu tegevusse kodumaal. Tookordse Rotalia sihiiks oli ära hoida eesti haritlaskonna venestamist, mis oli liigselt pinda võtnud. Tegevuspiirkonnaks oli peamiselt Vene pealinn Peterburi.

Maailmasõjale järgnenud muudatuste tagajärjel koondus suur osa rotallasi Berliini ülikoolidesse õpinguid jätkama. Loomulik, et ka Berliinis jätkati korp! Rotalia asutajate poolt Peterburis ülesseatud sihi täotlust. Hästi välja töötatud kodukorra, uususte ja traditsioonide kui ka eriti hoolsalt valitud liikmeskonna kaasabil arenes temast ajajooksul organisatsioon, mis oli suuteline üles seatud põhimõtteid ellu rakendada

palju laiemaulatuslikult, kui see alul oli kavatsatud. Kantuna tugevast ideest tegutseda Eesti rahvuse huvides, ei piirdunud tegevus ainultki konventi asukohaga. Seal, kus viibis rotallasi, seal arenes peagi konventi elu. Tekkisid osakonnad. Kuigi osakondade tekkimine mitmes eri linnas ja riigis ei oma korporatsiooni kui terviku suhtes alati positiivseid tulemusi, on Rotalia julgenud siiski niisuguseid samme astuda, olles selles suhtes ainulaadseks eesti korporatsiooniks. Ellukutsutud osakonnad on suutnud oma ülesandeid täita täiel määral. Korporatsioon aga jätkab oma tegevust ühise tervikuna, kus leiavad tõsist lugupidamist Peterburis ülesseatud korranõuded ja kombad ning aja jooksul väljakujunenud uusused ja traditsioonid.

Ausus, kindlus, iseteadvus ja ühistunne deviisiks ning suur isamaa-armastus südames asutasid mehed meie hulgast „Korp! Rotalia“ kahekümne viie aasta eest.

Ausus, kindluses, iseteadvuses ja ühistundes on kaksümmend viis aastat võideldud head võitlemist ja saavutatud kõrgesti hinnatavaid tulemusi.

Ausus, kindluses, iseteadvuses ja ühistundes seame oma samme tulevikus, sest see on kindlamaks pandiks meie armsa Rotalia edule ja selles karastatud mehed kindlamateks kandetaladeks meie rahvale.

Soovin paremat edu, õnnistusrikast tulevikku ja veelgi paremaid töötulemusi „Korp! Rotaliale“.

KARL PEIKER,
TALLINNA KONVENDIVANEM

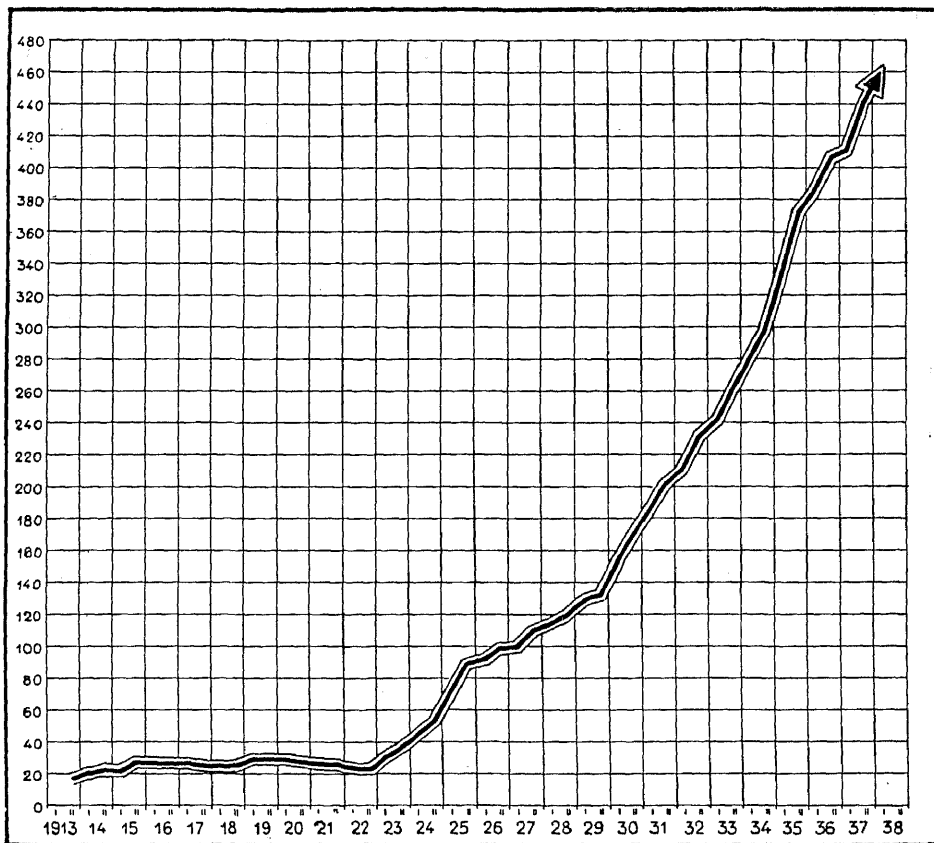
mesel ametlikul tegevussemestril koosnes konvendi pere seega 13 tegevliikmest, 1 lihtliikmest ja 3 viilistlasest, kokku 17 liikmest. Järgmisel semestril hakkas konvendi liikmeskond juba normaalset juurekasvu näitama, kuna võeti vastu 3 noorliiget, mis moodustas üle 23% tegevliikmete arvust. Konvendi pere kokku kasvas 20-liikmeliseks, suurenedes seega 17,6% võrra. Need kaks semestrit jäid enne Maailmasõda noorele korporatsioonile ainukesteks normaalseiks tegevussemestriteks, kuna kolmas tegevussemester, 1914. a. II sem. oli juba sõja õhkkonnas, sest 1914. a. suvel alanud Maailmasõda ei jätnud puudutamata ka Rotalia peret ja juba esimesel sõja-aastal kutsuti 5 Rotalia liiget sõjaväeteenistusse. Loomulikult ei jätnud liikmete sõjaväeteenistusse minek mõju avaldamata ka korporatsiooni sisemistele eluavaldustele. Kuid vaatamata raskustele, mis tõi sõda ja sõja õhkkond korporatsiooni ellu, jätkus ka 1914. a. II sem. konvendi pere juurekasv. 1914. a. II sem. seisis liikmete nimestikus 10 tegevliiget, 5 lihtliiget, 3 b.-vil! ja 4 viilistlast, kokku 22 liiget. Konvendi liikmeskonnast oli 45,5% t! l!, 22,7

l! l! ja reb!, 13,6% b.-vil! ja 18,2% vil! 1915. a. I sem. konvendi pere vähenes 1 liikme võrra, kuid järgneval sem. näitas tõhusat juurekasvu. 1915. a. II sem. seisis konvendi liikmete nimestikus 11 t! l., 6 l! l! ja reb!, 3 b.-vil! ja 7 vil!, kokku 27 liiget. Konvendi teise tegevusaasta lõpuks oli pere suurenenud juba 58,8% võrra, võrreldes esimese tegevussemestriga. 1916—1919 on raskemad aastad konvendi pere juurekasvu mõttes, sest sõja tõttu olid kõik nooremad meeskodanikud kutsutud väeteenistusse ja ülikoolitöö oli muutunud peaaegu võimatuks. Ainult üksikuile saab võimalikuks õpingute jätkamine ja need moodustavadki peamise keskuse konvendi siseelus. Sel ajavahemikul konvendi pere ei näita ka suurenemist, vaid võib konstateerida aeglast vähenemist. 1918. a. viimasel semestril oli konvendis 25 liiget, neist 2 tegevliiget, 4 l! l!, 10 b.-vil! ja 9 vil! 1919. aastal I sem. konvendi pere suurenes küll mõne liikme võrra, kuid poliitiliste olukordade muutuste tõttu on ülikooli töö võimatu. Eesti on vahepeal iseseisvuse saavutanud ja konvent Tallinna kolunud oma keskusega. Liikmeskonnast valdav ena-

mus on Vabadussõjas, mille tagajärjel tegevliikmed nimestikus üldse puuduvad ja võib leida ainult b.-vil!, l! l! ja vil! 1919—1923 on jällegi mõõna-aastad, kus konvendi liikmeskond näitab kahanemist, peamiselt seetõttu, et pole korda läinud konventi avada mõnes ülikoolinnas, kus oleks võimalik loomulik juurekasv. 1922. a. viimasel semestril seisis konvendi liikmete nimestikus 23 liiget, nendest 8 tegevliiget, 1 l! l! ja 14 vil! Konvendi liikmeskond asus laiali mitme ülikooli juures, enamuses välismaal. Kõige rohkem oli konvendi liikmeid Saksa ülikoolidesse siirdunud. Pealegi oli Saksa maal õppivate eestlaste arv paisunud võrdlemisi suureks, mis võimaldas seal konvendile loomulikku juurekasvu. 1923. a. esimesel semestril avatigi konvendi tegevus Berliinis. Berliinis olid esimeste noorliikmetena juuretulijad konvendi perre Ralf Adams (ing.), Arno Ahman (ing.), Valentin Beckmann (ing.), Valerian Beckmann (ing.), Johannes Liibant (ing.) ja Juhan Toomes (ing.). Samal semestril pisut hiljem astus Rotalia perre ka Jaak Jäärats (ing.). Berliinis õppisid eestlased tehnilistel aladel, seetõttu näe-

**KORPORATSIOONI
KASV 1913.—1938. A.**

me ka sisseastujate seas ainult in-
senere. 1923. a. I sem. tõusis kon-
vendi pere 30 liikmele, kelle hulgas
oli 8 tegevliiget, 8 lihtliiget ja 14
vilistlast. Sama aasta II semestril
suurenes veelgi Rotalia pere välis-
maal õppivate eestlaste arvel, kuid
juba 1924. a. I semestril kandus juu-
rekasv Tartus õppivate üliõpilaste
arvele. 1923. a. II semestril hakkas
grupp põllumajandusteaduskonna
vanemate kursuste üliõpilasi eeltöid
tegema organisatsiooni loomiseks,
kus praktilistel aladel õppivad üli-
õpilased võiksid leida endile organi-
satsioonilist rahuldust. Et mõnedel
nendest üliõpilastest oli kokkupuuteid
Rotalia liikmetega, siis asuti kaa-
luma võimalust Rotaliasse astumi-
seks ja Rotalia konvendi Tartu üle-
toomiseks. Kokkuleppele jõudnud
korp! Rotalia esindajatega 1924. a.
I sem. algul, astusidki 24. veebrua-
ril 1924. a. Korp. Rotaliasse lihtliik-
meiks järgmised nimetatud gruppi
kuulunud üliõpilased: August Eslas
(agr.), Gleb Jakobson (agr.), Peter

Kind (agr.), Tõnis Kind (agr.), Abel
Käbin (agr.), Voldemar Ojamaa
(agr.), Aleksander Onno (agr.), Jüri
Kebane (agr.), Jakob Velitar (agr.)
ja Enn Terasmäe (agr.). Konvendi
pere suurenes seega ühel hoobil 10
liikme võrra. Liikmete koguarv
tõusis 45, neist oli 15 tegevliiget, 11
lihtliiget ja 19 vilistlast.

Konvendi ületoomisega Tartusse
1924. a. suvel koondus ka korporat-
siooni juhtimine Tartusse, kus võis
alata normaalne tegevuse funktsio-
neerimine. Sealt peale algab ka liik-
meeskonna pidev juurekasv, mis pü-
sinud käesoleva ajani. Konvendi
Tartus viibimise esimesel semestril,
s. o. 1924. a. II sem., kasvas kon-
vendi pere kolmekordseks, võrreldes
esimese tegevussemestriga Peter-
buris. Liikmete koguarv oli 52,
millest oli 21 t! I!, 8 I! I! ja
23 vilistlast. Konvendi koossei-
sust oli 40,4% t! I!, 15,4% I! I! ja
44,2% vilistlasi.

Tartus hakkas konvendi pere
jõudsasti kasvama, kuna selleks

pakkus soodsaid võimalusi konvendi
asukoht Eesti ülikoolilinnas. 1925.
aastal I sem. kasvas juba konvendi
pere rohkem kui ühe kolmandiku
võrra, tõustes 70-le, ja edasi jätkub
pidev tõus iga semestriga. 1927. a.
II semestril konvendi pere kasvab
juba üle 100-liikmeliseks. Nimelt
oli sel ajal 33 t! I!, 22 I! I! 14 b.-vil!
ja 40 vil! 1931. a. II sem. ületas
konvendi pere liikmete arv 200 ja ni-
melt oli siis tegevliikmeid 67, liht-
liikmeid 29, b.-vilistlasi 18 ja vilist-
lasi 88. 1935. a. I sem. liikmete
koguarv tõusis üle 300 ja nimelt —
97 tegevliiget, 33 lihtliiget, 36 b.-vi-
listlast ja 132 vilistlast. 1936. a.
II sem. konvendi liikmete üldarv
ületas 400, nimelt oli sel ajal 109 te-
gevliiget, 41 lihtliiget- 57 b.-vil! ja
200 vilistlast. 1938. a. I semestri lõ-
pul oli kokku 460 liiget, missugusest
arvust oli 136 tegevliiget, 53 lihtlii-
get, 46 b.-vilistlast ja 225 vilistlast,
seega jagunes konvendi pere järg-
miselt: tegevliikmeid 29,6%, lihtliik-
meid 11,5%, b.-vil! 10,0%, vil! 48,9%.

MIHKEL MATS
Langenuid 1915. a. Maailmasõjas.

RICHARD REIMAN
Langes 1918. a. Vabadussõjas.

PAUL VASSIL
Suri Vabadussõjas saadud haigusse
1919. a.

2. LIIKMESKONNA JAGUNEMINE TEADUSALADE JÄRGI

Jälgides arvulisi muudatusi konvendi liikmeskonnas on huvitav ka pillku heita tema koostisse teadusalade järgi. Konvendi asutamisel oli 10 liiget ja sellele järgnenud semestri jooksul tõusis konvendi pere 17 liikmele, kelledest oli 5 õigusteadlast, 2 majandusteadlast, 2 arstiteadlast, 1 rohuteadlane, 3 matemaatikut, 2 metsateadlast ja 2 inseneri. Õigusteadlaste pere Rotalia liikmeskonnas püsis kuni konvendi Tartu toomiseni enam-vähem stabiilsena, kõikudes semestrite järgi 5 ja 9 vahel. Tartus hakkas õigusteadlaste pere jõudsasti kasvama juba 1925. a. peale ja on näidanud peaaegu pidevat tõusu kuni viimase ajani. 1938. a. I sem. oli õigusteadlasi 116 ehk 25,2% konvendi liikmeskonnast. Õigusteadlaste pere on arvuliselt kõige suurem Rotalia liikmeskonnas, nendele järgnevad osatähtsusest insenerid. Inseneri oli konvendi esimesel tegevussemestril 2 ja sealt peale näitab nende arv järjest suurenemise tendentsi. Järsu hüppe üles teeb inseneride arvu suurenemine Rotalia peres Berliinis konvendi avamisega. Teise samasuguse hüppe teeb inseneride arvu suurenemine Tallinnas tehnika-ülikooli avamisega, millal avati ka Tal-

linnas konvendi osakond. 1938. a. I semestri lõpuks oli inseneri 113 ehk 24,6%. Majandusteadlasi oli Rotalia peres konvendi tegevuse I semestril 2. Peterburis jäi nende juurekasv seisma ja algas jälle Tartus. 1938. a. I semestri lõpul oli majandusteadlasi 82 ehk 17,8% konvendi liikmeskonnast. Osatähtsusest neljandal kohal asub põllumajandusteadlaste arv. Nende juurekasv algas konvendi Tartu toomisega, kuna seal esimesteks juuretuli jaoks olidki põllumajandusteadlased. 1938. aasta esimese semestri lõpul oli põllumajandusteadlasi konvendi koostises 64. Nendest oli 42 vilistlast, 6 b.-vilistlast, 12 tegevliiget ja 4 lihtliiget. Põllumajandusteadlaste üldarv moodustas 13,9% liikmete koguarvust. Metsateadlasi oli Rotalia peres juba asutajatena ja nende arv on näidanud kogu aja tõusu, välja arvatud mõned vähemad muutused üksikute semestrite vahel. 1938. a. I semestri lõpul oli metsateadlasi 21 ehk 4,6% liikmete üldarvust. Osatähtsusest langeb metsatead-

laste arv viiendale kohale. Arvestades aga metsateaduse üliõpilaste arvu vähesust ülikoolis, peab tähendama, et Rotalia peres esineb neid rohkesti. Metsateadlastest oli 8 tegevliiget, 1 lihtliige, 1 b.-vilistlane, ja 11 vilistlast. Arstiteadlasi oli 16 ehk 3,5% liikmete üldarvust. Teiste teadusalade esindajaid oli võrreldes ülalloeletutega vähem ja nimelt sõjateadlasi 9, matemaatikuid ja loomaarstiteadlasi kumbagi 7, arhitekti 6, keeleteadlasi 5, usu- ja rohuteadlasi kumbagi 4, ajaloo-, looduse- ja keemiateadlasi igauht 2. Liikmeskonda teadusalade järgi jaotades üldjoontes on kinni peetud põhimõttest, et kui keegi on kaks ja rohkem teaduskonda lõpetanud, siis on tema alaks võetud see, millega ta rohkem tegeleb. Muuseas olgu märgitud, et nende liikmete arv, kes lõpetanud rohkem kui ühe teaduskonna või õpib praegu kahel alal, on võrdlemisi tähelepanuvääriv. Nii on sõjateadlaste hulgas neid, kes on õppinud muid teadusi, kuid ka mõnede teiste teadusala esindajate hulgas on neid, kes õppinud rohkem kui ühel teadusalal.

3. KONVENTI SISSEASTUMINE

Konvendi juurekasv on teostunud peamiselt rebaste kaudu. Konvendi esimesel tegevuse veerandsajandil on

rebastena sisseastunud olnud 370 ehk 61,5%. Juurekasv lihtliikmetena on tunduvalt vähem, 77 ehk

12,7%. Üldse võib tähendada, et konvendi juurekasvu esimesel vee- randsajandil on annud asutajad liik- med ja hiljem juurevõetud noorliik- med 80,1%, kuna juurekasv vilist- lastena oli 19,9%.

Jälgides juurekasvu peab tähend- dama, et see enamuses on sündinud aasta II semestritel. Aasta II se- mestrid on andnud 63,8% konvendi juurekasvust ja I semestrid 36,2%. Konvendi juurekasvu varieerumine I ja II semestrite vahel on seletatav ka sellega, et ülikooli astumine pole võrdne esimesel ja teisel semestril. Harilikuks nähtuseks on ülikoolides, et noori võetakse suuremas enamuses vastu just aasta II semestril, kuna I semestril astuvad ülikooli ai- nult üksikud noored üliõpilased.

Loomulikuks nähtuseks on ka, et noored üliõpilased hakkavad endile organisatsiooni otsima kohe pärast ülikooli astumist ja enamus leiab selle samal semestril, mis põhjus- tabki konvendi suuremat juurekasvu just sügissemestril. Eraldades sisse- astujaist lihtliikmeid ja jälgides nende konvendi astumist, näeme ta- sakaalu I ja II semestrite vahel.

Lihtliikmeina sisseastujaist on 52,0% sisse astunud kevadsemestril ja 48,0% sügissemestril. Viimast nähtust võib seletada seega, et liht- liikmeina sisseastujad on harilikult vanemad üliõpilased, kes mõnesugu- seil põhjusil pole varem organisee- runud, ja seetõttu jaguneb ka nende

sisseastumine peaaegu võrdselt ke- vad- ja sügissemestrite vahel.

Sügissemestritel tekkinud suure- mat juurekasvu võib vahest mõjus- tada osalt ka see asjaolu, et suvel puhkeajal pikema järelekaalumise järgi on otsus langetatud organisee- rumiseks.

4. LIHKESKONNA JAGUNEMINE PÄRITOLUMAADE JÄRGI

Vaadeldes konvendi koostist pä- ritolumaade järgi paistab silma, et suuremad linnad ja neid ümbritse- vad maad annavad konvendile kõige suuremat juurekasvu. See on tingi- tud peamiselt sellest, et neis asuvad kõrgemad õppeasutused. Kõrgema õppeasutuse lähedus soodustab oma- kord õppimist nendes ja seepärast võib üldiselt tähele panna seda, et lähem ümbrus annab suhteliselt roh- kem üliõpilasi kui kaugemad maa- nurgad. Sama nähtus tuleb ilmsiks ka Korp! Rotalia kui suurima kor- poratsiooni liikmete päritolu jäl- gides.

Tallinnast ja Harjumaalt on Ro- talia pere liikmeid pärit 96 ehk 20,9% kogu liikmeskonnast. Tartust ja Tartumaalt on pärit 82 ehk 17,8% kogu liikmeskonnast. Tal-

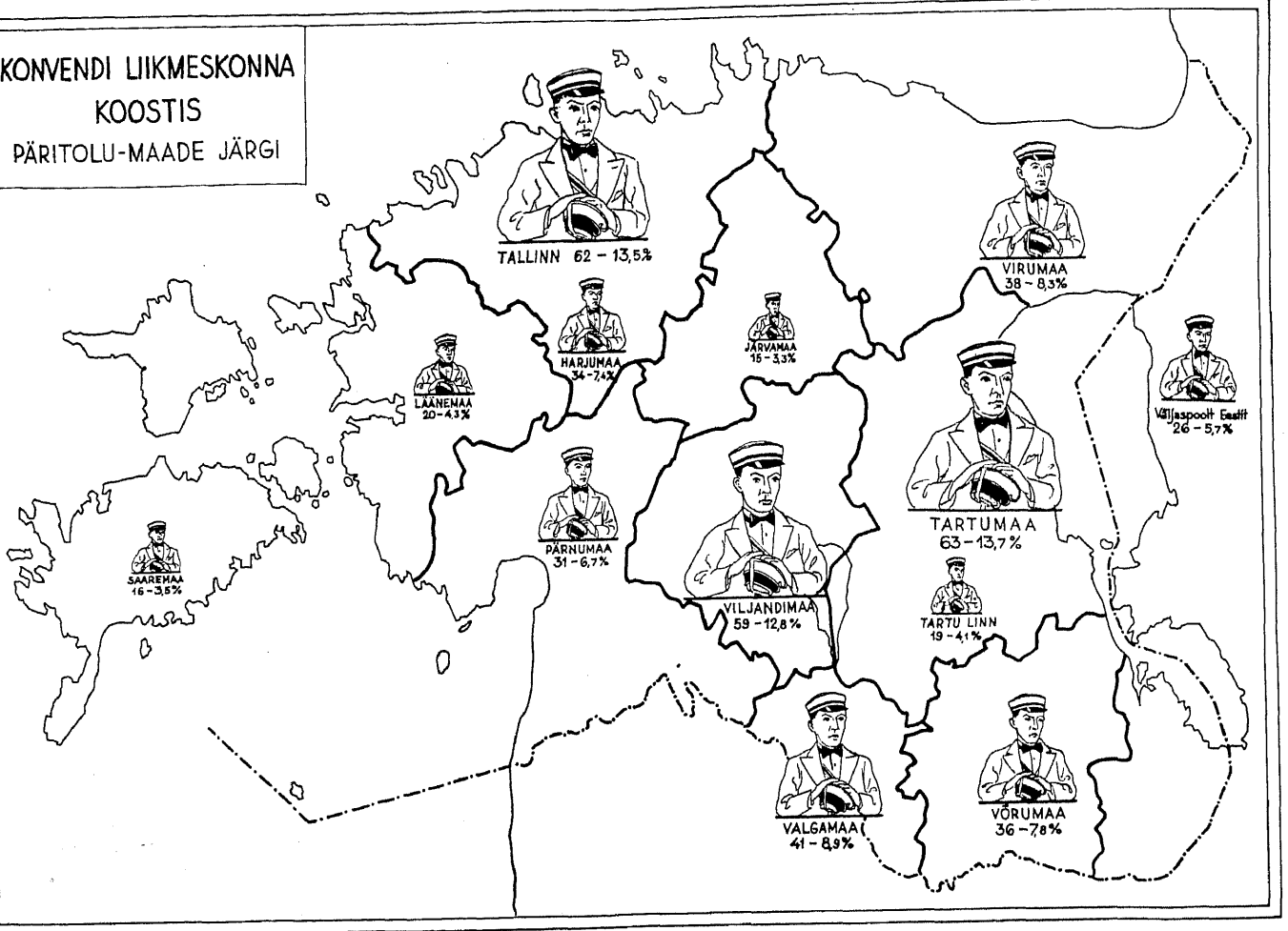
linna linnast ja Harjumaalt ning Tartu linnast ja Tartumaalt pärit- olevaid eraldades linna ja maa pä- ritoluga, selgub, et Tallinna ja Tartu vahel on suur erinevus, kuigi linn ja maa koos võetuna näitavad lähedast osatähtsust päritolus. Ni- melt on Tallinna linnast päritolevad suures ülekaalus Harjumaalt pärit- olevaist ja Tartus vastupidi — Tar- tumaalt päritolevad on suures üle- kaalus Tartu linnast päritolevaist. Tallinna linnast päritolevaid on 62 ehk 13,5% ja Harjumaalt päritole- vaid 34 ehk 7,4%; Tartu linnast pä- ritolevaid on 19 ehk 4,1% ja Tartu- maalt päritolevaid 63 ehk 13,7%. Võrdlemisi suur on ka Viljandimaalt päritolevate arv, võrreldes teiste maadega. Viljandimaalt on pärit 59 liiget ehk 12,8% liikmete üld-

ROTALLASED TALLINNAS
1918. A.

Istuvad vasakult: V. Tomingas, J. Tusti, K. Martin, P. Mägi. Seisavad: A. Rikman, P. Jõgi ja P. Vassil.

KONVENDI LIIKMESKONNA
KOOSTIS
PÄRITOLU-MAADE JÄRGI

koostisest. Päritolumaade järgi ja-gunes Kotalia pere järgmiselt:

Virumaalt	38 ehk 8,3%
Järvamaalt	15 „ 3,3 „
Harjumaalt	96 „ 20,9 „
Läänemaalt	20 „ 4,3 „
Saaremaalt	16 „ 3,5 „
Pärnumaalt	31 „ 6,7 „
Viljandimaalt	59 „ 12,8 „
Tartumaalt	82 „ 17,8 „
Valgamaalt	41 „ 8,9 „
Võrumaalt	36 „ 7,8 „
Väljastpoolt Eestit	26 „ 5,7 „

Ka Valgamaalt päritolevate liik-mete arv on võrdlemisi suur, kuna siin peab arvestama Valgamaa väik-sust, võrreldes teiste maadega. Nagu ülaltoodud loetelust näha, puuduvad Kotalia peres Petsrimaa päritoluga liikmed. Väljastpoolt Eestit pärit-olevad jagunevad väga mitmesse

riiki, kuid kõige rohkem nende seas on neid, kes pärit endisest Venest. Siinjuures olgu tähendatud, et pärit-olu arvestamisel on aluseks võetud

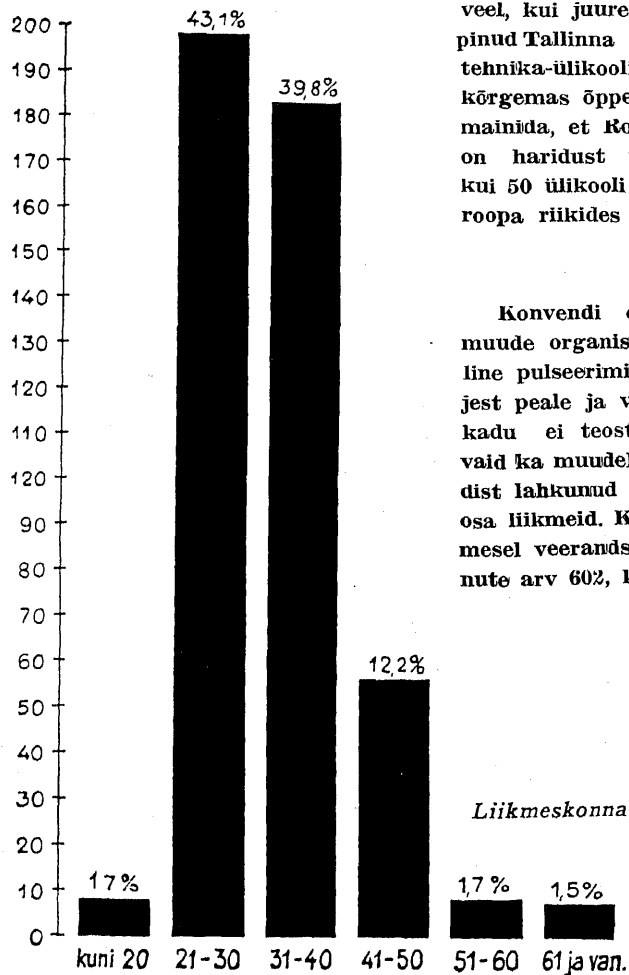
liikmete poolt ülesantud sünnikoht ja päritolumaaks mõningail juhtudel ka lapsepõlve möödasaatmise koht, kui täpne sünnikoht pole teada.

5. LIIKMESKONNA JAGUNEMINE VANUSE JÄRGI

Vaadeldes konvendi koostist va-nusrühmituste järgi, jagasin kõik liikmed kuude vanusrühma. Esime-seks vanusrühmaks võtsin vanused kuni 20 a., viimane kaasa arvatud ja siis kümneaastaste vahedega kuni 60 a-ni. 61 ja vanemad võtsin ühi-seks rühmaks. 20 a. ja nooremaid liikmeid on konvendis vähe, kuna selles vanuspiirides lõpetatakse hari-likult gümnaasium. Paljud gümnaa-siumi-lõpetajaist eelistavad enne ülikooli minekut täita sõjaväeteenis-tuse kohustust, mis kestab umbes üks aasta, mõnedes väeliikides aga

kauem, ja seetõttu venib ülikooli as-tumise aeg enamikul hiljemaks ka-hekümne-aastasest vanuspiirist. 20 a. ja nooremaid liikmeid oli konven-dis 8 ehk 1,7% konvendi koostisest, selle vanusrühma kuuluvad olid kon-vendis kõik noorliikmetena. Järg-misse vanusrühma, s. o. 21—30 a., kuuluvaid oli konvendi koostises kõige rohkem — 198 ehk 43,1% konvendi koostisest. Sellesse vanus-rühma kuuluvad enamuse noorliik-meist ja tegevliikmeist, kuid siia rühma kuulub ka kogukas hulk noo-remaid viilistlasi. Peaaegu sama-

võrdse osatähtsusega on järgmine vanusrühm konvendi koostises 31—40 a. vanused. Neid oli 183 liiget ehk 39,8% koostisest. Oma koostiselt on see vanusrühm ka väga mitmekesine, kuna siia kuulub nii noorliikmeid, tegevliikmeid, b.-vilistlasi ja vilistlasi. Järgmine, s. o. 41—50 a. vanusrühm on tunduvalt vähem eelmisest kahest ja moodustab juba vilistlarühma. 41—50 a. vanuseid oli 56 ehk 12,2% konvendi koostisest. Samuti on ka järgmised vanusrühmad vilistlarühmad ja nendesse kuuluvate liikmete arv on võrdlemisi väike. 51—60 a. vanusrühma kuulus 8 liiget ehk 1,7% koostisest ja 61-aastasi ja vanemaid oli 7 liiget ehk 1,5% koostisest. Jälgides vanuskurvi võib öelda, et Rotalia koostis on vanuselt elujõuline, kuna 21—40 a. vanuste üldarv tõuseb 381-le, moodustades seega 82,9% konvendi koostisest.

Liikmeskonna jagunemine vanuse järgi.

6. PEAMISED KÕRGE MAD ÕPPEASUTUSED, KUS ROTALLASED ÕPPINUD

Tingituna olukorrast, et Rotalia on sündinud väljaspool praegusi Eesti piire, tegutsenud mitmes riigis ja veel praegugi tegutseb osakond Varssavis, on ülikoolide arv, missuguseis õppinud rotallased, väga suur. Enamus konvendi liikmeist, loomulikult, on pärit Eesti ülikoolidest. Nende arv, kes õppinud ainult Tartu ülikoolis, oli 303 ehk 65,9%, peale selle on aga palju veel neid, kes õppinud Tartu ülikoolis ja veel mõnes teises ülikoolis, nõnda et Tartu ülikoolis õppinud liikmete arv annab rõhuva absoluutse enamuse. Niisuguseid liikmeid, kes õppinud Tartu ülikoolis ja mõnes muus ülikoolis oli 34, seega Tartu ülikoolis õppinute arv tõuseb 337-le. Tallinna tehnikumis ja Tallinna tehnika ülikoolis õppinute arv oli 79 ehk 17,2%. Ka nende arv suureneb veel, kui juure arvata neid, kes õppinud Tallinna tehnikumis ja Tallinna tehnika-ülikoolis ning mõnes muus kõrgemas õppeasutuses. Üldse võiks mainida, et Rotalia pere liikmetele on haridust võimaldanud rohkem kui 50 ülikooli mitmesuguseis Euroopa riikides ja ka väljaspool Eu-

roopat. Niisugune suur ülikoolide arv, mis seisnud Rotalia liikmetele hariduse andmise teenistuses, on peamiselt tingitud sellest, et Rotalia peres on väga palju väga mitmekesise eriharidusega liikmeid ja Eesti ülikoolid pole võimaldanud igasuguste teaduse eriharude peenustesse tungimist. Rotalia peres on väga palju praktilise eriharidusega isikuid põllumajanduse, tehnika ja paljudelt teistelt aladelt. Põllumajanduse õppimine sai võimalikuks Eestis peale iseseisvuse saavutamist, kuna kõrgema hariduse võimaldamine tehnilistel aladel teostus veel tunduvalt hiljem. Ja praegugi on alased, mille peenustesse tungimist ei võimalda meie ülikoolid ja milleks peab kasutama õppimise võimalusi välismaal. Olenedes niisugusest olukorrast ongi paljud rotallased oma erihariduse omandanud välismaal. Paljud Rotalia liikmed on oma erihariduse täiendamise otstarbel õppinud välismaistes ülikoolides peale selle, kui nad on Eestis vastaval alal kõrgema hariduse saanud

7. KONVENDIST LAHKUNUIST

Konvendi elus on samuti kui muude organisatsioonide eluski alaline pulseerimine. Noori tuleb järjest peale ja vanu kaob ära. Kuid kadu ei teostu ainult surma läbi, vaid ka muudel põhjustel on konvendist lahkunud ja pidanud lahkuma osa liikmeid. Konvendi tegevuse esimesel veerandsajandil oli sisseastunute arv 60%, kuna praegu on järele

jäänud neist 460, seega 25 a. jooksul on sisseastunuist 142 välja langenud. Väljalangenute hulgas on kõige rohkem rebaseid, 71 ehk 50,0% väljalangenute üldarvust. Rebaseina väljalangenute hulgas ei ole surma läbi lahkunuist, vaid siin on kõik muil põhjusil lahkunud. Rebaseina lahkunute seas on neid, kes pole suutnud konvendi kohustest aru saada, pole omaks võtnud neid ideid ja loosungeid, mida konvendi liikmed on sunnitud omaks võtma, ja seepärast on nad olnud sunnitud lahkuma. On aga palju neidki juhtumeid, kus noorliige on andumusega püüdnud sisse elada konvendi ellu, kuid välised põhjused on takistanud edasiõppimist ja konvendi elust osavõtmist ning ta on konvendist lahkunud olude sunnil. Rebaseina lahkujast on 36,6% lahkunud aasta I semestril ja 63,4% aasta II semestril.

„Korp. Rotalia” ja teised üliõpilasorganisatsioonid

Eesti üliõpilaste korporatsiooni tekkimine Peterburis oli kohalikus eesti seltskonnas esmakordne ja uudne nähtus. Oldi ju pealinna liberaalses ja pahempoolses õhkkonnas harjutud teissuguste üliõpilasorganisatsiooni vormidega ja sellepärast tunduski korporatsioon mingisuguse tagurlise ja saksa-meelse võõrkehana.

Sellest vaatekohast tingituna oli Rotalia asutamine tekitanud temale ebasõbralikke tundeid, esijoones Peterburi eesti üliõpilaste poolt. Eesti üliõpilaste seltsid, missuguseid tol korral seal oli neli, ei näinud uues organisatsioonis enesele kuigi sobivat seltsilist. Muidugi ei saanud väike korporatsioon neile saada võistlejaks või nende mõju vähendajaks, kuid juba tema olemasolu nagu häiris seni valitsevat seltsilist tasapinda. Selle tagajärjel kujunes Rotalia vahekord üliõpilasseltsidega Peterburis külm-ametlikuks. Läbikäimist ei olnud, kokkupuuted seltskondlikus töös püsisid puhtametliku tegevuse raamides ning üldiselt ignoreeriti teineteist. Tulj ette ka siin-seal pisihõõrumisi, mis harva koguni ajalehtede veergudele sattusid. Rotaliat see ei eksitanud. Ta oli ette võtnud oma elu elada, enesele tunnustust leida ja kõigiti eesti asjale pealinnas kaasa aidata. Elavalt ja üksmeelselt püüti eesti seltskonna tööst osa võtta, rakendades oma liikmeid sajabrotsendiliselt kõikidesse seltskonna ja üliõpilaskonna üldüritustesse, ja seda heade tagajärgedega.

Sõja aeg, mis algas 1914. aasta sügissemestriga, tõi esile terve rea ettevõtteid, kus eesti üliõpilaste jõud tuli tööle rakendada. Nendest tähtsamad olid eesti üliõpilaste toimikond haavatute ja kadumaläänud eesti sõdurite kohta teadete muretsemiseks ja eesti laatsaret. Võib liialdamata ütelda, et nendes kahes ettevõttes Rotalia oma distsiplineeritud liikmeskonnaga väga palju suutis kaasa aidata. Sellele järgnes õige pea seltskonna tunnustus Rotaliale. See muidugi ei teinud vahekorra üliõpilasseltsidega südamlikumaks, kuid vähemalt tuli nendel juba Rotaliat kui teatavat tegurit arvestada.

Rotalia vahekorrad kodumaal ja Riias asuvate eesti üliõpilasorganisatsioonidega olid vastandina Peterburi omadele algusest saadik sõbralikud ja heatahtlikud. Rotalia asutamisele reageeriti sealt poolt heatahtlikult mitte ainult eesti korporatsioonide poolt, vaid ka Eesti Üliõpilaste Seltsi ringkondadest. See oli suureks moraalseks toeks noorele väikesele organisatsioonile, mis andis julgust ja taht oma olemasolu eest võidelda. Vahekorrad kodumaa üliõpilaste seltsidega piirdusid ametlikkude toimingutega, ei olnud nendes aga märgata mingit ebasõbralikkust. Vahekorrad korporatsioonidega olid juba algusest saadik sümpaatsed, kusjuures oli üksikute liikmete vastastikkuseid külas käike, kuna organisatsioonide vahel valitses tihe kontakt ühistes küsimustes. See koostöö eesti korporatsioonide liikmetega viis Eesti Korporatsioonide Liidu

---

Lihtliikmeina sisseastujaist on lihtliikmeina konvendist lahkunud 4 liiget ehk 2,8% lahkunute üldarvust. Tegevliikmetena on konvendist lahkunud 25 liiget ehk 17,6% lahkunute üldarvust. Tegevliikmetena lahkunute hulgast on surma läbi lahkunuid 7 ehk 28,0% lahkunud tegevliikmete üldarvust. Tegevliikmena lahkunutest on 60,0% lahkunud aasta esimesel semestril ja 40,0% aasta teisel semestril. B.-vilistlastena on

konvendist lahkunud 15 ehk 10,6% lahkunute üldarvust. B.-vilistlastena lahkunute enamus langeb aasta II semestrile. Aasta esimesel semestril on b.-vilistlastest lahkunud 5 ehk 33,3% ja II semestril 10 ehk 66,7%. B.-vilistlastest on surma läbi lahkunuid 1. Vilistlastena lahkunuid on konvendi tegevuse esimesel veerandsajandil 27 liiget ehk 19,0%. Lahkunud vilistlaste hulgast lahkus surma läbi 8 ehk 29,6% lah-

kunud vilistlaste üldarvust. Vilistlaste lahkumine on toimunud rohkem aasta esimesel semestril. I semestril on lahkunud 15 vilistlast ehk 55,6%. Lahkunud vilistlaste üldarvust ja aasta II semestril 12 ehk 44,4%. Surma läbi lahkunuid kokku on konvendi tegevuse esimesel veerandsajandil olnud 16 ehk 11,3% lahkunute üldarvust.

E. K. L-i ASUTAMISKOOS-
OLEKUST OSAVÕTJAD
1915. A.

asutamisele 1915. aasta aprillis, millest Rotalia osa võttis, olles asutamiskoosolekul Tartus esindatud Paul Mägi, Mihkel Luht'i ja Níkolaus Hurt'iga.

Kuulumine E. K. L-i liikmena korporatsioonide ühisesse perre andis enesekindluse ja iseteadvuse tunnet ja oli Rotalia edenemisel tõhusaks teguriks. Täis rahuldustunnet võib Rotalia pilku heita nende pikka-aastatele E. K. L-i töös, kus temal nii mõnigi kord on olnud võimalus kaasa aidata üksmeelseks ja leplikuks koostööks E. K. L-i perre kuuluvate korporatsioonide vahel.

Isemoodi kujunesid vahekorrad muulaste üliõpilasorganisatsioonidega. Olles Peterburis üks vähestest üliõpilaste korporatsioonidest, oli loomulikult soov leida mingisugust kontakti ka teistest rahvustest üliõpilaste korporatsioonidega. Neid oli sel ajal Peterburis neli: saksa korp! Nervania ja K'rat! Hyporborea, poola korp! Sarmatia ja vene korp! Neo Ruthenia. Saatuse tahtel sai Rotalia korterinaabrikks just viimane — vene korp! Neo Ruthenia (värvid: must-valge-oranž). See oli ka väike korporatsioon umbes 15 tegevliikmega ja samapalju vilistlastega. Kuigi ta luges end vene korporatsiooniks, kuulus tema koosseisu väga mitmesugusest rahvusest liikmeid, nagu poolakaid, ukrainlasi, sakslasi, venelasi ja koguni üks eestlane. Vaatamata erinevatest rahvustest liikmetele, valitses selles korporatsioonis tugev distsipliin. Ka aineliselt oli selle liikmeskond heal järjel. Vahekord Neo Rutheniaga kujunes varsti sõbralikuks. Sagedased vastastikused külaskäigud kujunesid meeldivaks vahelduseks Rotalia perele. Sõbralik vahekord kestis kuni 1917. aastani, mil kõik korporatsioonid Peterburist ka-

duid. Neo Ruthenia saatuse kohta ei ole andmeid — ta suri vist loomulikku surma.

Kontakti leidmisest saksa korporatsioonidega ei tulnud midagi välja. Mõnede külaskäikude järele lõpetati nendega läbikäimine — olid ju rahvuslikud vastuolud liiga suured, isegi Peterburi oludes. 1).

*

Maailmasõjale järgnenud revolutsiooni ning Vabadussõja tõttu soikus üliõpilaselu. Korporatsiooni liikmeskond võttis osa sõjategevusest ja enamik nendest viibis rindel. Revolutsioonilisest Peterburist oli konvent sunnitud eemale tõmbuma. Ajutiselt tegutseti Tallinnas.

Konvendi Tallinnas viibimise ajajärgul piirdusid vahekorrad teiste üliõpilasorganisatsioonidega peamiselt ainult koostööga E. K. L-is. Kuna viibiti eemal ülikoolilinnast, siis ei olnud teiste üliõpilasorganisatsioonidega kokkupuute pinda. See asjaolu takistas Rotalia osavõttu üliõpilaskonna tegevusest. Rotalia Tallinna ajajärgul tema liikmeskond koosnes peamiselt vilistlastest.

Ainult üksikud liikmed olid immatrikuleeritud Tartu ülikooli juures, kuid ei elanud Tartus. Sellepärast oli ka osavõtt E. K. L-i tegevusest raskendatud. See asjaolu tekitas teatud sekeldusi E. K. L-iga, millest aga üle saadi 1924. aastal, kui konvent oma tegevuse Tartus alustas.

*

Enne „Korp! Rotalia“ asumist Berliini töötas seal Berliini Eesti Üliõpilaste Selts. Tähendatud Berliini

1) Andmed vil! Paul Mägi'lt.

Eesti Üliõpilaste Selts oli organiseeritud Berliinis asu-
vaist eesti üliõpilasist, arvult 30—35. Seltsi põhikiri
võimaldas ka naisüliõpilasi vastu võtta ja seltsi liik-
meiks oli naisüliõpilasi.

Tähendatud Berliini Eesti Üliõpilaste Selts töötas
enam-vähem samadel põhimõtetel kui Tartu Eesti Üli-
õpilaste Selts, kuna mitmed Berliini Eesti Üliõpilaste
Seltsi liikmed olid ka Tartus tegutseva E. Ü. S.-i liikmed.

Mõte Berliinis ellu kutsuda korporatsiooni tekkis
juba 1921. a. Esialgselt ei olnud väljavaateid astuda
mõnda olemasolevasse Eestis töötavasse korporatsiooni
ja seetõttu tekkis mõte asutada omaette iseseisev Berliini
Eesti Üliõpilaste korporatsioon. Tähtendatud mõte
teostati ja kutsuti ellu korporatsioon „Ukula“ (vär-
vid olid: roheline-must-helesinine).

Rotalia tegevuse alustamisele Berliinis järgneb
kontakti loomine Berliini Eesti Üliõpilaste organisatsioo-
nidega. „Ukula“ likvideerub. Likvideerunud „Ukula“
liikmed astuvad lihtliikmetena Rotaliasse.

Ka suur hulk eelpoolnimetatud Berliini Eesti Üli-
õpilaste Seltsi liikmeid astus „Korp! Rotaliasse“.
„Korp! Rotalia“ konvendi elust võtsid liikmed elavalt
osa. Peale selle tegelesid „Korp! Rotalia“ liikmed
väga intensiivselt. Berliini Eesti Seltsis — nii olid
„Korp! Rotalia“ liikmed Berliinis Eesti Seltsi juhatuse
liikmed ja üks „Korp! Rotalia“ liige oli Berliini Eesti
Seltsi esimees. „Korp! Rotalia“ liikmete algatusel
teostati Berliinis mitu Eesti tutvustamisõhtut.

Mis puutub „Korp! Rotalia“ vahekorrasse saksa
üliõpilaste organisatsioonidega, nagu korporatsioonide
ja Landsmannschaftidega jne., siis nendega kokkupuue-
teid ei olnud sel lihtsal põhjusel, et eesti üliõpilastel
oli võimatu leida ühist pinda ja ühist keelt saksa or-
ganisatsioonidega. Saksa üliõpilasteorganisatsioonid töö-
tasid sel ajal võrdlemisi intensiivselt ja nemad kujut-
asid enesest seekordsel vabariiklikul Saksamaal tun-
duvate parempoolsete isegi monarhistlike kalduvustega
organisatsioonide.

„Korp! Rotalia“ tegevuse algul Berliinis oli elu
Saksas inflatsiooni tõttu välismaalastele võrdlemisi
odav. Berliinis võidi sel ajal elada odavamalt kui
Eestis, kuid sealjuures kasutada mitmeid enesearenda-
misvõimalusi, mida pakkus Bernini suurlinn, olgu see
siis teatri, kunsti või muul alal. Väga raskeks aga ku-
junes eesti üliõpilaste elu Berliinis pärast marga stabi-
liseerimist, mille tulemusena oli võimatu edasi kanda
kulusid, mis olid seoses konvendi korteri pidamisega
ja konvendi tegevusega Berliinis. Seetõttu otsustati
pärast „Korp! Rotalia“ Tartu osakonna asutamist
Berliini konvent likvideerida ja konvendi funktsioonid
üle anda Tartus tegutsevale osakonnale. 2).

*

Sügissemestril 1924. aastal algab Rotalia konvendi
intensiivne tegevus uues ümbruses ja olukorras —
Eesti kultuuri keskuses, vanas unikoollinnas Tartus.
Algab kontakti loomine Tartu üliõpilasteorganisatsiooni-
dega ja osavõtmine Tartu Üliõpilaskonna tegevusest.
Vahekord E. K. L-iga seatakse uuesti jalule ja aprill-
is 1925. aastal võetakse osa E. K. L-i 10. aastapäeva
tähistamiseks peetavast E. K. L-i kommersist.

Varemalt E. K. L-i tegevus oli mitmeti raskenda-
tud, kuna liikmeskonvendid asusid mitmes eri linnas —
Kiias, Tartus ja Peterburis. Nüüd asuvad aga kõik
liikmed Tartus, mispärast ka E. K. L-i tegevus võtab
korrapärasema ilme. Peale ametlike E. K. L-i
koosolekute ja Liidu-Kohtu istungite leiavad aset sa-
gedased vastastikused külaskäigud. E. K. L-i koos-
seis piirdub vaid asutajate konventidega.

Peale E. K. L-i kuuluvate on tegutsemas Tartus
veel terve rida eesti korporatsioone, mis asutatud hi-
lisesel ajal. Need on Fraternitas Livienis, asutatud
1918. aastal, Revella, asut. 1920. a., Kungla, asut.
1924. a., Rajala, asut. 1924. a. E. K. L-i ei ole nen-
dega ametlikku vahekorda. Ka ei ole sõlmitud kartell-
lepinguid. Puudub igasugune läbikäimine.

2) Andmed vil! Juhan Toomes'ilt.

ÜLIÕPILASKONNA TER-
VITUSRONGKÄIK RIIGI-
VANEMALE ÜLDLAULU-
PEO PÜHUL 1928. AASTA
SUVEL TALLINNAS.

Niinä vuosina, joina Helsingin Yliopiston Varsinaissuomalainen osakunta on ollut ystävyysliitossa Korp. Rotalian kanssa, olen voinut ilokseni todeta, että osakuntamme on saanut tämän liiton synnyttämistä yhteyksistä paljon arvokkaita virikkeitä. Ystävyysliittomme on varmasti heimosillan luomiseksi tehnyt paljon sellaista, mikä muutoin olisi ehkä jäänyt tekemättä tai jäänyt heikommaksi. Se on vahvistanut yleistä heimotunnetta ja heimoharrastusta. Siitä johtuneet vierailut ja stipendiaattien pitkäaikaiset oleskelut Tartossa ja Helsingissä ovat olleet erittäin tehokkaita tekijöitä hyvien henkilökohtaisten suhteiden luomiseksi. Osakuntamme sisäisessä elämässä Korp. Rotalian vierailut ja osakuntamme jäseninä olleet stipendiaatit ovat aivan silmin nähden olleet vilkastuttavia voimia.

Eestin ja Suomen ylioppilasnuorisossa syntyvät heimoharrastus ja välittömät henkilökohtaiset siteet ovat varmasti tulevaisuudessa arvokkaita heimosillan rakennusaineiksia sitä mukaa kuin tämä nuoriso kasvaa kumpikin tahollaan oman maansa johtavaksi sukupolveksi.

Kiitän Korp. Rotaliaa siitä paljon positiivisesta, jota olemme sen taholta saaneet ystävyysliittomme aikana.

Onnittelen Korp. Rotaliaa niistä kauniista saavutuksista, joista sen neljännesvuosisadan pituinen elämän jakso tietää kertoa. Toivotan sille menestyä sen pyrkimyksissä ja jatkuvaa intoa sen kasvattaessa jäsenistään Eestin maan ja kansan palvelijoita ja johtajia sekä Eestin-Suomen heimosillan vaalijoita.

Neil aastail, mil Helsingi ülikooli Varsinaissuomalainen Osakunta on olnud sõpruslepingus Korp! Rotaliaga, olen voinud oma rõõmuks konstateerida, et meie Osakunta on saanud neist sõprussidemeist palju väärtuslikke äratusi. Meie sõprusleping on hõimusilla loomiseks teinud kindlasti palju säärast, mis muidu oleks ehk jäänud tegemata või nõrgemaks. Ta on kõvendanud üldist hõimutunnet ja hõimuharrastust. Temast johtuvad külaskäigud ja stipendiaatide pikaajalised viibimised Tartus ning Helsingis on olnud eriti tõhusaiks tegureiks heade isiklikkude suhete loomiseks. Meie Osakunna sisemises elus Korp! Rotalia külaskäigud ja Osakunna liikmeiks olnud stipendiaadid on olnud silmanähtavalt elustavaiks jõududeks.

Eesti ja Soome üliõpilashoorsoo hõimuharrastus

ja vahetumad isiklikud sidemed on tulevikus kahtlemata väärtuslikeks hõimusilla ehitusaineks sedamööda, kui noorsugu kummalgi maal kasvab juhtivaks sugupölveks.

Täna Korp! Rotaliat kõige selle positiivse eest, mida oleme temalt sõpruslepingu ajal saanud.

Soovin õnne Korp! Rotaliale nende ilusate saavutuste puhul, millest tema kahekümne viie aasta pikkune ajajärk teab jutustada. Soovin kordaminekut tema ettevõttele ja pidevat agarust oma liikmete Eesti maa ja rahva teenijaks ja juhtijaks ning Eesti-Soome hõimusilla ehitajaks kasvatamisel.

EINO SAARI.

Varsinaissuomalainen Osakunta inspektor

Rotalia ei pea niisugust olukorda loomulikuks ja tõstab E. K. L.-i koosolekul üles küsimuse, milles soovivat anda võimaluse ka teistele eesti korporatsioonidele E. K. L.-i liikmeks astuda. Mõne konvendi vastuseisule vaatamata leiab ettepanek üldist heakskiitmist. Selle tulemusena korp! Revelia avaldab soovi kandideerida E. K. L.-i liikmeks, kuna Frat! Livienensis sõlmib E. K. L.-iga kartell-lepingu.

1928. aasta kevadsemestril, kui E. K. L.-i tegevust juhatab Rotalia, otsustatakse jaatavalt Revelia E. K. L.-i liikmeks astumise sooviavaldus. Pidulik vastuvõtu-koosolek toimub Rotalia konvendi korteris Tartus, Lille tänavas nr. 3, tookordse E. K. L.-i seniiori Vambola Klauren'i juhatusel.

Tartus on Eesti korporatsioonide arv veelgi suurenenud. 1925. aastal alustas tegevust korp! Harjola (värvid: violett-must-kollane), 1927. aastal korp! Vigilia (värvid: tumesinine-violett-heleroheline) ja korp! Frat. Leholensis (värvid: violett-must-roheline). Korp! Kungla liikvideeriti ülikooli valitsuse sellekohasel otsusel asetleidnud vahejuhtumi pärast korp! Ugalaga 1926. aasta sügissemestril. Korp!

Frat. Leholensis 1928. aasta kevadsemestril ühines korp! Harjolaga, kusjuures Harjola värvideks võeti Frat. Leholensis värvid. Likvideerus ka korp! Vigilia, ühinedes Societas Vicinia Studiosorum Narvensiumiga korp! Vicinia nime all, endise Vigilia värvidega. 1929. aasta kevadsemestril alustas uue korporatsioonina tegevust Frat. Tartuensis.

Uuesti rajatud korporatsioonid astuvad samme koostöö leidmiseks E. K. L.-iga. Rotalial on nendega kokkupuuteid, kuna enamik nendest teeb külaskäigu Rotalia konvendile. Kuigi nende uute korporatsioonide koosseisu kuulub küllaldaselt liikmeid, jääb nende tegevus siiski piiratuks, piirdudes vaid koostööga Eesti üliõpilaskonna edustuses.

Läbikäimine E. K. L.-i kuuluvate korporatsioonidega on kujunenud võrdlemisi elavaks. 1930. aasta kevadsemestril peetakse E. K. L.-i 15. aastapäeva tähistamiseks pidulik aktus ja kommerss. Kokku tulnud E. K. L.-i pere suhtub üksteisesse sõbralikult ja ühisel koosolekul tehakse kaugeleulatuvaid otsuseid.

Väljaspool E. K. L.-i tegutsevalt Frat. Livienensisel on saanud sooviavaldus E. K. L.-i astumiseks. 1930.

„Korp. Rotalia“ asutajad liikmed

LEO MÄGI

FLORIAN ERIKS

JÜRI ULUOTS

aasta sügissemestril, kui E. K. L-i presideerivaks konvendiks on teiskordselt Rotalia, võetakse senior Vambola Klauren'i juhatusel E. K. L-i liikmeks vastu korp! Frat. Livienis. Pidulik vastuvõtu-koosolek leiab aset Rotalia konvendi korteris.

Tartu ülikooli juures on ellu kutsutud ka rida naiskorporatsioonide, missuguste rajamisel on olnud eeskujuks senitegutsenud meeskorporatsioonid, peamiselt küll välismärkide poolest. Nii asutati 1920. aastal Filiae Patriae, 1924. a. Indla, Lembela ja Amicitia. Ajavaimuga kaasas sammuv naisliikumine mõjustas suurel määral ka vastasutatud naiskorporatsioonide liikmeskondi, kes nõuavad üheväärlist käitumist meeskorporatsioonidega. Korp! Filiae Patriae konvendilt esitatakse ettepanek kartell-lepingu sõlmimiseks E. K. L-iga. Ka avaldatakse soovi naiskorporatsioonide poolt, et neid ühel alusel meeskorporatsioonidega vastu võetaks E. K. L-i liikmeks, lahendataks auasju jne. Rotalia asub esitatud ettepanekute suhtes eitavale seisukohale. Küll aga leiab konvent tarviliku olevat alal hoida naiskorporatsioonidega hea vahekorra vastastikuste külaskäikude näol ja koos töötada üliõpilaskonna edustuses ja muudes üldüliõpilaskondlikkudes üritustes.

Tartu Eesti korporatsioonide koosseis on vahepeal kahanenud. Väljaspool E. K. L-i tegutsevatest korporatsioonidest on likvideerunud Vicinia. Korp! Rajala olemasolust ei ole midagi kuulda. Väljaspool E. K. L-i seisvad korporatsioonid kannatavad liikmete vähesuse all. Samal ajal E. K. L-i kuuluvatesse on

juuretuli jate arv enneolematult suur. Väiksemagi korporatsiooni liikmete koguarv ulatub saja piiridesse.

1933. aasta sügissemestril, kui Rotalia asub järjekordselt juhtima E. K. L-i tegevust, saabub Frat. Tartuensisel ettepanek kartell-lepingu sõlmimiseks E. K. L-iga. Samasuguse ettepanekuga esineb ka Välis-Eesti korporatsioon Väinla. Kartell-lepingu tekstide väljatöötamine ja eeltööd sõlmimiseks lasuvad Rotalia eestseisusel. E. K. L-i koosolek otsustab jaatavalt esitatud ettepanekud. Lõppeva semestri tõttu ei ole aga võimalik lepingute pidulikkude allakirjutamist teostada ning see toimub järgneval semestril.

Sel ajal, kui koostöö Tartu korporatsioonidega näitab pidevalt arenemist, puudub läbikäimine üliõpilaskonnaga. Üldiselt hea vahekord valitseb kõikide seitsidega, mis avaldub eraviisilistes kokkupuutumistes. Ametlikkude külaskäikudeni, lepingute sõlmimiseni või nimetamisväärse koostööni üliõpilaskonna edustuse tegevuses pole jõutud.

Tartus on tegutsemas peale Eesti üliõpilaskorporatsioonide ka terve rida vähemusrahvusest üliõpilaskorporatsioonide organisatsioonide. Vanad põlised Tartu saksa korporatsioonid oma meelsuselt on siiski eesti üliõpilastele sedavõrd võõrad, et ei ole kõne alla tulnud nendega sõprusvahekorra loomine. Ka nende poolt ei ole olnud märgata niisugust soovi. Ainukese kokkupuutena võib märkida majaostu lepingu sõlmimist korp! Estonia vilistlaskoguga 1936. aasta kevadsemestril. Esma-kordne ja ainulaadne kokkupuutumine kandis külma viisakat, kuid vastastikuse lugupidamise tunnuseid.

Kui 1937. aasta kevadsemestril Rotalia järjekordselt asub juhtima E. K. L-i tegevust, saabub ettepanek E. K. L-i astumiseks Frat. Tartuensisel, kes on olnud seni E. K. L-iga kartellvahekorras. Pikemate kaalutluste tulemusena leiab Frat. Tartuensise soov E. K. L-i koosolekul heakskiitmist ja 29. mail 1937. a. leiab aset konvendi korteris Tähe tänav nr. 29 senior Johannes Pedak'u juhtimisel suurem pidulik koosolek, kus võetakse Frat. Tartuensise E. K. L-i liikmeks vastu. See oli järjekordne juhus, kus Rotalia presideerimisel E. K. L. suurenes.

Samal semestril saabub Tallinna Tehnika Ülikooli juures tegutsevalt korp! Tehnolalt ettepanek kartell-lepingu sõlmimiseks E. K. L-iga. Konvent asus kartell-lepingu sõlmimises pooldavale seisukohale. Ka E. K. L. pooldas seda põhimõtteliselt. Tegevusega suurel määral koormatud semester jõudis lõpule, mis ei võimaldanud lõpule viia Tehnolaga kartell-lepingu sõlmimist.

Möödunud aja vältel Tartus on rotallaste kokkupuuted piirdunud peamiselt korporatsioonide ringkonnaga — E. K. L-iga. Selle aja jooksul on tulnud tunduvalt täiendada 1915. a. maksmapandud E. K. L-i kodukorda, kohaldades seda käesolevale ajale ning viimistledes seda peensusteni.

Aja jooksul on mitugi korda ilmsiks tulnud mõtete lahkuminekuid, missugused tingisid halbu tagajärgi kogu E. K. L-le. Neil puhkudel on Rotalia tulnud välja kindlate, kuid lepitavate ettepanekutega, lahendades arusaamatused soodsalt pooltele ja aidanud kaasa liidu olemasolu säilitamiseks. Mida kord üles ehitatud raskustega, seda tuleb hoida ja tarbe korral parandada, kuid mitte maha lõhkuda. See on olnud rotallaste

juhtmõtteks koostöötamisel teiste organisatsioonide peres.

1936. ja 1937. a., kui ül.-seltside ringkonnad eemale tõmbusid üliõpilaskonna tegevusest, asudes opositsiooni üliõpilaskonna ajutise juhatusega ja ignoreerides selle poolt tehtavaid otsuseid, oli E. K. L. ajutise juhatuse otseseks toetajaks organiks. See asjaolu tingis tiheda koostöö aj. juhatuse ja E. K. L-i vahel, mis tõi juure suurel määral lisakohustusi, tehes aga samal ajal E. K. L-i töö vägagi mitmekesiseks ja huvitavaks. Sama aasta sügisel Helsingis pidamisele tulevaist Soome-Eesti üliõpilaspäevist ja sel puhul korraldatavaist nõupidamistest osavõtuks saabus kutse peale üliõpilaskonna aj. juhatuse ka E. K. L-ile ametliku esinduse saatmiseks. Senioride konvendi sellekohase otsuse kohaselt esindas E. K. L-i nendel üliõpilaspäevadel nende ridade kirjutaja.

Ajal, kui E. K. L-is on saavutatud aastaid vältava tegevuse tulemusena nimetamisväärne üksmeel, ilmnevad esimesed kurja ennustavad teated väljaspoolt. 1937. aastal teoksil olev uus Ülikooli seadus töötab tuua olulisi muudatusi ka üliõpilaskonna ellu, ähvardades kaotada seni tegutsenud üliõpilasorganisatsioonide liidud, teiste seas ka pikemat aega tegutsenud E. K. L-i. Üliõpilasorganisatsioonide koosseisu kuuluvate liikmete miinimumarv normeeritakse 20-ga. E. K. L-i kuuluvad korporatsioonid on arvuliselt suurema-koosseisulised ning jäävad püsima. Küll tabab seadus aga väljaspool seisvaid korporatsioone, mis arvult väiksema-koosseisulised. Likvideerub üle 10 aasta tegutsenud Harjola. See oli ka sel ajal ainuke korporatsioon, mis ei kuulunud E. K. L-i.

ROBERT TREIKELDER

MIHKEL LUHT

JOHN MAASIK

PAUL MÄGI

JOHANNES REINDORF

OTTO TIEF

E. K. L-i registreerimine uue u.kooli seaduse kohaselt seisab käesoleval silmapilgul surnud punktil. Asjata on oodatud registreerimisloa saamist juba ligemale kaks semestrit.

Sõlmitud sõprussidemed on aga tugevamad igasugusest vormilisusest.

E. K. L. on kujunenud aja jooksul teatud keskuks, mille ümber on koondunud paljud eemalseisvaid organisatsioone, et arendada koostööd üliõpilaskondliikudes ettevõtetes, peamiselt üliõpilaspärlamendis. Esialgu vaid üliõpilaskonna edustuse valimisteks eeltoode tegemiseks nõupidamisele kokkutulnute koostöötahetõngis pärastpoole kindlakujujuse korporatsioonide rühma ellukutsumise, mille tööst võtsid osa ka E. K. L-ist eemalseisjad kui ka naiskorporatsioonid. Osa võttes mainitud üritusist on Rotalia liikmetelgi tulnud täita üliõpilaskonnas terve rida vastutusrikkaid ülesandeid. Konvent on andnud oma perest korduvalt üliõpilaskonna juhatuse liikmeid, toimekondade liikmeid, majandusjuhi ja mitme aasta vältel „Üliõpilastele“ pea- ja vastutava toimetaja.

Eesti üliõpilaselu arenguga süvenevad sidemed ka naaberriikide üliõpilaskondadega. Esmajoones areneb vahekord vennasrahva Soome üliõpilaskonnaga. Korraldatakse Soome-Eesti üliõpilaspäevi. Tutvunetakse teineteise üliõpilaseluga kui ka organisatsioonidega. Hea vahekord Soome kaasvõitlejatega laieneb organisatsioonidele ja viib esimeste konkreetsete sammude astumiseni heanaaberliku vahekorra loomise alal. 1929. aastal sõlmitakse esimesed sõpruslepingud Eesti ja Soome üliõpilaskorralduste vahel.

Rotalia liikmeil on olnud kokkupuuteid Helsingi ülikooli Varsinaissuomalainen Osakunta (Pärissoome

Osakonna) liikmetega. Soome-Eesti üliõpilaspäevade puhul need varemloodud tutvused süvenevad. Viibitakse teineteise organisatsioonides külaskäigul. 1932. aastal viibib vil! Nikolai Viilup stipendiaadina Helsingis ja kuulub liikmena VS. Osakonda. Rotalia esindus V. S. O. kutsel viibib nende suvepidustustel. V. S. O. esindus võtab osa Rotalia aastapäeva-pidustustest Tartus. Osavõtmine teineteise organisatsioonide pidupäevadest jätkub järgmiselgi aastal. Peetakse referaate teineteise organisatsiooni tegevuse tutvustamiseks.

Aastate vältel arenenud sõprussidemete tulemusena sõlmitakse 1933. aasta sügissemestril sõprusleping Helsingi ülikooli Varsinaissuomalainen Osakuntaga. Lepingu pidulik allakirjutamine toimub 11. novembril 1933. aastal Tartus, kui konvent pühitses oma 20. aasta kestva juubelit. Sel puhul viibib Tartus 11-liikmeline V. S. O. esindus.

Sõpruslepingu sõlmimise järele muutub lähikäimine V. S. O-ga tunduvalt elavamaks. 1934. aasta kevadsemestril viibib Helsingi üliõpilaskonna stipendiaadina Helsingis Endel Toiger. Tema kuulub sõprusorganisatsiooni liikmena V. S. O. koosseisu. V. S. O. liikmena oli temal võimalus saada täielik ülevaade vennasrahva üliõpilaselu korraldusest ja tutvuda Soome maa ja rahva elu-oluga. Aasta hiljem viibib stipendiaadina Soomes Aleksander Pals ja 1938. aasta kevadsemestril Viktor Kõressaar. Kõik nad võtavad osa V. S. O. tegevusest, olles seal liikmeks. Vil! Paul Etrok, kelle elukohaks oli Helsingi, oli sagedases kokkupuutumises V. S. O. liikmetega.

1937. aastal viibib E. K. L-i stipendiaadina Tartus esimese varsinaissuomalasena Väinö Johannes Pensala. Ta on immatrikuleeritud arstiteaduskonnas. Sõprusorganisatsiooni liikmena tema astub Rotaliasse

lihtliikmeks, kus peale küllaldest tutvumist kodukorraga ja uusustega võetakse tegevliikmeks vastu. Väinö Pensala on konvendis referaat-koosolekuil sagedaseks referendiks. Terves reas referaatides annab ta ülevaate Soome üliõpilaskonnast ja selle organisatsioonist, Varsinaissoomlaste Osakonnast ja selle ajaloo, A. K. S-i tegevusest ja sihtidest ja muust sellesarnasest. Arvulisele kuulajaskonnale pakkus niisuguste ainetega käsitlus küllalt suurt huvi. Referent pidas oma ettekanded eesti keeles, kuna valdas seda vabalt.

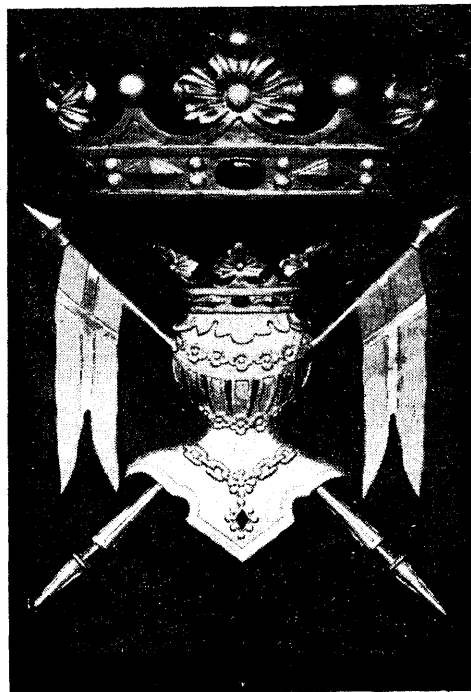
Stipendiaati tutvustatakse Tartu üliõpilaskonna tegevusega, Tartu üliõpilaskonnas, tehes nendesse külaskäike. Käiakse läbi kõik vaatamisväärsused Tartus kui ka Tallinnas. Viibitakse tutvumise otstarbel mitmes ajalooliselt tähtsas linnas ja maakohas.

Stipendiaadi liikmeks olemine konvendis ei jäta avaldamata oma positiivset mõju. Huvi Soome maa ja rahva vastu kasvab. 1937. aastal võtab V. S. O. suvepäevadest osa kümme rotallast. Üksikud nendest jäävad peale suvepäevade lõppu veelgi lühemaks ajaks Soome ja sooritavad seal ringreisi ning õpivad sel kombel tundma vennasrahva elu ja maad.

Heade suhete arendamiseks tunduvad kokkupuuted ainuüksi pidulikkude juhtude puhul vähestena. Kui 1936. aasta sügisel V. S. O. eestseisus võtab osa konvendi aastapäeva pühitsemisest, leiab aset ühine koosolek konvendi presiidiumiga, kus otsustatakse vastastikku teine-teise organisatsiooni liikmetele muretseda suvepraktika kohti põllumajanduse, metsanduse, panganduse, ehituse ja muudel aladel. Ka otsustatakse sellel koosolekul asuda tulevikus korrespondents-laskevõistluste korraldamisele sõjapüüdist. Konvendi koosolekul leiavad ettepanekud üksmeelselt pooldamist. 1937. aasta kevadsemestril töötatakse välja vastavad määrused ja sama aasta sügisel toimuvad esimesed laskevõistlused.

Mõlemate organisatsioonide tähtpäevade puhul tehtavate mälestusemete kinkimisel on pandud peaarõhku vaimlisi väärtusi sisaldavale. Nii leidub konvendi raamatukogus kaunike hulk kirjandust, mis lasub pilku heita Soome rahva minevikule kui ka olevikule, kunstile ja kirjandusele. Loomulikult ei puudu raamatukogus ka V. S. O. poolt perioodiliselt väljaantavad teosed, alates mahuka albumi „Läänetariga“. Klubitoa seinal ripub väärtuslik seinavaip, mis on V. S. O. naisliikmete poolt Soome rahvusmotiividel valmistatud kodukäsitöö. Saali seina kaunistab V. S. O. vapp.

Läbikäimise keeleks varsinaissoomlastega on eesti kui ka soome keel. Juhtivad Varsinaissuomalainen Osak. liikmed valdavad eesti keelt vabalt, kuna paljudele konvendi liikmetele ei tee soome keele rääkimine raskusi.

VARSINAISSUOMALAINEN OSAKUNTA
VAPP.

Hilisemast ajast on pärit sõprussidemed leedu üliõpilastega. 1935. aastal Kaunases peetud S. E. L. Li konverentsist osavõtnud konvendi liikmed tutvusid Leedu korporatsioon Frat. Baltiensiise liikmetega ning viibisid külaskäigul nende konvendis.

Frat. Baltiensis (värvid: sinine-punane-kuld) on ainsaks leedu korporatsiooniks, kes oma sisemises korras on omaks võtnud Tartu korporatsioonide uusused ja korra. Teised leedu korporatsioonid, kuigi värve kandvad, kujutavad enesest rohkem seltskondlikke klubisid, kus korporatiivsuse mõiste ja kombed on tagaplaanil. Kaunases sõlmitud sõprussidemete tulemusena saabus sama aasta sügisel kutse konvendile osavõtuks Frat. Baltiensiise aastapäeva-pidustusist ja kommersist Kaunases. Sama aasta novembris viibis Frat. Baltiensiise eestseisus Rotalia aastapäeva ballil ja kommersil. Sellest ajast peale areneb mõlema konvendi vahel pidev sõprusvahekord. Järgnevatel aastatel võtavad Frat. Baltiensiise kui ka meie esindajad osa teineteise aastapäeva-pidustustest. Esimese rotallasena viibib Frat. Baltiensiise kommersil olderman Jüri Martin. Frat. Baltiensiise liikmed, viibides Eestis, on rotallaste külalisteks, kuna meie liikmete Kaunases viibimisel Frat. Baltiensiise ksv!! lahkesti tutvustavad neid Kaunase vaatamisväärsustega.

Frat. Baltiensis on vaatamata lühikesele tegevusajale suutnud näidata enam aktiivsust, võrreldes teiste leedu üliõpilaskonnas olevate organisatsioonidega. See avaldub nii

üliõpilaskonna tegevuses kui ka välissuhete loomises Eesti, Läti ja Soome üliõpilasorganisatsioonidega.

*

Kokkupuuted teiste välismaa üliõpilasorganisatsioonidega on kandnud enam juhuslikku laadi. Võiks nimetada viie tegevliikme Riias viibimise puhul 1932. aasta talvel tehtud külaskäiku Läti korp. Frat. Livonicasse, kus saadi unustamatult hea vastuvõtu osaliseks. Frat. Livonica oli sel ajal Riia P. K. presideerivaks korporatsiooniks. Kuigi noor korporatsioon — asutatud 1926. aastal — näitas liikmeskond head distsipliinitunnet ja külalislakust. Juba sel ajal oli korporatsioonil oma maja, missugune ehitatud vilistlas-kogu eestvõttel.

Lisaks eelpoolmainitutele on olnud kokkupuuteid kaugemalseisvategi maade üliõpilasgruppidega. Nii viibisid konvendis prantsuse ülikoolide üliõpilaste ekskursioonist osavõtjad 1936. aasta sügisel, siis ungarlased, poolakad, rootslased, taanlased, norralased ja koguni mõned islandi üliõpilased. Need on olnud kitsapiirilised vastuvõttud, mis on jätnud palju ilusaid mälestusi ja on lubanud pilku heita kaugel asuvate ülikoolide üliõpilastele ning tutvustada nendele üht Tartu ajaloolist omapära — vaba üliõpilase elu oma konvendi korteris.

*

Sel ajal, kui Tartu konvendil kestab tihe läbikäimine oma lähemate ja kaugemate naabritega, ei seisa isoleerituna ka Rotalia osakond Varssavis. Peale osakonna elukutsumist ja selle teatavaks saamist Vars-

savi eesti üliõpilaste seas areneb viimastega osakonna liikmeil hea kontakt. Varssavis asuvad korp! Väinla liikmed kutsuvad varsti ellu Väinla Varssavi koondise. Algusest peale on nende kahe Varssavis asuva eesti korporatsiooni vahel arenenud sõbralik vahekord, süvenedes aastate vältel tunduvalt. Kui esimesel tegevusaastal piirduti vaid mõne ametliku külaskäiguga, siis järgneval aastal tuldi toime juba ühise kommersi pidamisega Eesti Vabariigi aastapäeva tähistamiseks. Kartell-lepinglasega ärapeetud vennastuspidu õnnestus üle ootuste hästi ja kujunes traditsiooniliseks kokkulekuks järgnevatelgi Vabariigi aastapäevadel.

Varssavis tegutsevate poola korporatsioonidega läbikäimisest on loobutud. Üheks põhjuseks on olnud soov mitte liigselt laiali valguda oma välissuhete sõlmimisel, kuna teiselt poolt Varssavis asuvad poola korporatsioonid, kuigi päritolult mõned nendest Riist, oma mentaliteedilt ja korralt ei oma Eesti korporatsioonidega küllalt ühiseid põhijooni, kujutades enesest kooskäimise paiku, kus võimalik vaid pealiskaudse tutvuse loomine ja väline vorm, tagaplaanil aga sisemise ühtluse saavutamine ja ülesseatud juhtlausete täitmisega kaasaskäiv vennalikkuse mõiste taotlus.

Aastate jooksul on Rotalial tulnud tegutseda eri asukohtades, eri rahvuste keskel. Tagasihoidlikuna, kuid kindlana ning iseteadvana on loodud sidemeid nendega, kellega seda on peetud võimalikuks ja tarvilikuks. Ei ole ka tagasi tõrjutud sõbralikult lähenevaid aatekaaslasi. Rahulikku, kuid loovat tegevust nõudev koostöövaim on valitsenud Rotalias minevikus, valitseb olevikus ja loodetavasti ka tulevikus.

„KORP! ROTALIA“ JA „KORP! VÄINLA“ VARS-SAVI OSAKONDADE ÜHISKOMMERSS 23. VEEBRUARIL 1934. AASTAL VARS-SAVIS.

Mihkel Mats — 1915
Richard Reimann — 1918
Paul Wassil — 1921
Jaan Rink — 1927
Leo Mäggi — 1930
Johannes Kammolüüs — 1932
Oswald Lunden — 1935
Edgar Alfred Sööt — 1935
friedrich Lill — 1936
Georg Burwikow — 1936
Johannes Aulik — 1937
August Ewald Wellner — 1937
Paul Etrock — 1937
Erwin Düß — 1937
Walter Pärtelpoeg — 1938
Karl Wöhmann — 1938
Walter Oja — 1938

Mälestab

„Korporatsioon Kotalia“

Korp! Rotalian täyttäessä 25 vuotta lähettää Varsinaissuomalainen osakunta veljellisen tervehdyksensä ja sydämelliset onnentoivotuksensa.

Neljännensuosisataisen olemassaolonsa aikana on korp! Rotalia läpikäynyt vaiherikkaan kehityksen. Vieraalla maalla syntyneenä ja toimien ensimmäisen vuosikymmenensä maailmansodan ja sitä seuranneiden epävakaisten aikojen vaikutuksen alaisena on korp! Rotalia, ehkä enemmän kuin ylioppilasjärjestölle on tavallista, joutunut ajan maininkien heiteltäväksi ja sen jäsenet ovat erikoisen selvästi saaneet tajuta kohtalon ankan käden otteen kansojen elämään. Se itse on pysynyt koossa ja kerta toisensa jälkeen uudistuen kestänyt läpi vaikean ajan vaiheiden siksi, kunnes rauhallisen kehityksen kausi vapaan Eestin yliopiston yhteydessä viimein saattoi alkaa. Tämä kehitys on

Hariduse korralduse aluseks peab olema siht, et iga vastavalt haritud inimest võidakas riigile kasulikule ja vajalikule tööle rakendada ning et hariduse saanud kodanikud ei kujuneks meie rahvale ülearuseks ballastiks, mille pärast tuleb vaid muret kanda. Töö, eriti kehaline töö kui kohustus riigi ja isiku enese vastu tuleb ausse tõsta just hariduse kaudu, ja hariduse korraldamisel kõigiti hoiduda, et pakutav haridus ei lämmataks meie rahva loomulikke töökuse ja teguvõimsuse väärtuslikke omadusi.

Muutuma peab vaade, nagu ei suudaks iga töö, milline see ka oleks, rahuldada inimest ja anda temale õnne. Õnn ei ole see, kui tormates mööda vildakaid teid satutakse eluvintsutustesse. Õnn ei ole see, kui pettumused murravad inimese meele, vaid õnn on igas loovas töös, mida teeme ja oleme suutelised tegema oma võimete kohaselt enese, oma perekonna ja oma riigi ning rahva kasuks.

Enn Terasmäe

VILISTLASKOGU VILJANDI KOONDISE KOOSVIIBIMINE UUE-AASTA VASTUVÕTU PUHUL
1938. A.

„Korp. Rotalia“ Vilistlaskogu Viljandi Koondis

Aastasadu tagasi, mil Viljandimaal eesti meelt edasi kandsid vägeva vanema Lembitu hõimud — valitses siin üks meel ja üks sugu. Tulid ajad — möödusid ajad, järele jäi aga suur isamaa-armastus ja sõprusvaim. Tänapäeval ei saa aga selle vaimu kandja olla üks sugukond, tsivilisatsioon on vana korra purustanud ja loonud uued organisatsiooni vormid ja suunad.

Meie riigis üheks mõjuvamaks akadeemilis-isamaaliseks organisatsiooniks on „Korporatsioon Rotalia“ ja viimase Viljandi koondis omas ümbruskonnas kannab isamaalikku tuld ja indu sama väärilt ja võimsalt, kui kakskümmend viis aastat tagasi kümme eesti soost üliõpilast toleaeegses Peterburi linnas „Korporatsioon Rotaliat“ luues.

„Korp. Rotalia“ ei ole kunagi olnud väiklane kihtkonna organisatsioon, vaid alati seadnud oma kõrgemaks sihiks kogu rahva ja ühiskonna heaolu — kogu eesti rahva sõpruse ja ühistunde, olles ise selle sihi läbiviimisel nõus tooma igasugust ohvrit enda hulgast.

Need sihid ja suunad, mis on meie liikmetele kahekümne viie aasta jooksul sisendatud, leidsid Viljandis elavate korporatsioon Rotalia vilistlaste hulgas konkreetse väljenduse 6. mail 1935. aastal, mil olid kutsutud vilistlase H. Esteri korterisse kõik kohalikud vilistlased koosolekule, kus otsustati asutada „Korporatsioon Rotalia“ Vilistlaskogu Viljandi Koondis.

Juba varem käisid kohalikud vilistlased ja confraterid tihti koos, peamiselt vilistlase H. Esteri pool, kus arutati ühiselt üldrahvuslikke, korporatsiooni ellu puutuvaid ja kultuurilisi päevaküsimusi. Alul siin asuv väike pere ei tunnud erilist vajadust koondise järgi, korporatiivse elu nõudeid oli võimalik rahuldada üksikute perekondlikkude koosviibimistega, kuid liikmete arvu järjekindlast suurenemisest tingitult tekkis vilistlastel H. Esteril, J. Raual, M. Truusöödil, J. Taagenil ja A. Tomassonil mõte Viljandis ja Viljandimaal elavaid kaasvilistlasi ja confratereid liita kohapeal ühisesse perre „Korporatsioon Rotalia“ Viljandi koondisse.

Esimesse, see on asutavasse juhatusse valiti esimeheks H. Esteri, abiesimeheks J. Raua, laekuriks M. Truusöödi ja kirjatöömehetaks A. Tomassoni. Esimene juhatus, rasket pioneertööd alates, seadis endale sihiks ja ülesandeks rahvusliku vaimu kasvatamist oma liikmetesse kui ka selgitustöö tegemise kogu Viljandimaal. Praegu võime heameelega konstateerida, et rahvas on meist kohapeal aru saanud ja suhtub meisse täiesti lojaalselt ja heatahtlikult, kuna meie pere liikmed on valitud kohapeal suure usalduse ja poolehoiduga igasuguseisse aladesse rahvateenistuses. Olime meie ka esimesi organisatsioone Viljandis, kes avalikult deklareeris Rahvuskogu kokkukutsumist kõigiti toetama ja kaasa aitama, selle meie riigielus nii otsustava sündmuse heaks läbiviimiseks ja õnnestumiseks.

Teiseks suurimaks sihiks oli ja on korporatiivse vaimu süvendamine oma liikmete hulgas, aidates teineteist alati majanduslikult kui ka vaimselt, hoida omavahel tihedat kontakti mitte ainult Viljandis, vaid üle riigi elavate vilistlaste ja confraterite hulgas. Disipliini ja korratunde süvendamiseks koondises otsustas esimene juhatus 30. märtsil 1936. a. välja töötada Viljandi koondise kodukorra. Praegu tuntakse kohapeal tol ajal kehtima pandud siseelu-norme „Raua kodukorra“ nime all.

Viljandi koondis on ka esimesi pioneere, kes on püüdnud leida mooduseid tihedamaks koostööks teiste koondistega, kutsudes neid endale külla ja lootes, et sellised vastastikused külaskäigud tulevikus muutuksid sagedasemateks.

Peale oma asutamistöö sooritamist on ümber kujundatud ka juhatus ja sinna kuuluvad praegu vilistlased A. Tomasson, J. Taagen, J. Jakk ja J. Adila.

Korporatsioon Rotalia Vilistlaskogu Viljandi Koondis lubab töötada ka tulevikus kogu oma hea tahte ja energiaga meie riigi ja korporatsiooni hea käekäigu kasuks, luues pere, kellele võib isegi kange Kalevi vaim uhke olla.

Sõprussuhetest Pärissoome Osakonnaga

ULDISTEST kokkupuudetest Soome ja Eesti üliõpilaskondade vahel on arenenud võimas hõimuliikumine. Selle liikumise kandjad tunnevad, et soome ja eesti rahvad, olles ajalooliselt üks rahvas, on vaid geograafiliste olude tõttu eraldatud. Oma tuleviku nimel oleme kohustatud töötama käsikäes, et säilitada oma iseseisvust ja kultuuri. Neist ülesandest on meil eeskätt üliõpilased aru saanud ja vastastikuse koostöö ning sõpruse alusel sõlminud rea sõpruslepinguid Soome ja Eesti üliõpilasorganisatsioonide vahel. Nii on praegu kõik suuremad Eesti üliõpilaskonvendid sõlminud sõpruslepinguid Soome üliõpilasosakondadega.

Koos „Korp! Rotalia“ 25-nda aastapäevaga oleks meil samaaegselt põhjust tuletada meele ka teist tähtpäeva — viieaastast sõpruslepingu kestvust Helsingi Ülikooli Pärissoome Osakonnaga (Varsinaissuomalainen Osakunta). Viis aastat on liiga lühike aeg sõpruslepingu kaudu saavutatud tulemuste hindamiseks, aga teatava ülevaate esialgseist tulemustest ta siiski juba võimaldab. Ja usun, et ei ole ainustki rotallast, kes vaatamata sõpruslepingu lühikesele kestvusajale ei hindaks selle positiivseid tagajärgi. On õpitud tundma vastastikutel külaskäikudel hõimurahva üliõpilasi, eeskätt sõprusorganisatsiooni liikmeid. On õpitud lähemalt tundma vennasmaad, tutvunetud selle inimestega, loodusega ja omapärasustega. On süvendatud sõprussuhteid kahe nii keelelt kui meelelt vähe erineva rahvuse vahel. Kahtlemata on nüüd läbikäimine Soome ja soomlastega palju intensiivsem kui enne sõpruslepingute loomist.

Esimesed teadaolevad suhted Pärissoome Osakonna ja „Korp! Rotalia“ liikmete vahel loodi 1932. aastal Viiburis, Soome üleriiklikul põllumajanduse näitusel. Nimelt Tartu Akadeemiline

Põllumajanduse Selts (APS) viibis seal Helsingi põllumajanduse üliõpilaste seltsi „Sampsä“ külalisena. APS-i ekskursioonist võtsid osa Rotalia liikmed vil! Peeter Kõpp, confr. Hermann Hansson ja allakirjutanu. Tookord Viiburis olnud pärissoomlastest mäletan hästi vaid üht, stud. agr. Pellervo Saarinen'i. Mäletan seda valget põhjamaa jaaniööd, kui P. Saarineniga jalutades Viiburi tänavail arutasime sõprussidemete loomise võimalusi Pärissoome Osakonna ja „Korp! Rotalia“ vahel. Nii utoopilised, kui need mõtted ka tollal ei olnud, nii uskumatu, et neist kavatsusist kunagi midagi välja tuleb, siiski see isiklik sõprus kahe vennasmaa põllumajanduse üliõpilase vahel laienes aegamööda mõlema maa organisatsioonile, mille tulemuseks oli sõpruslepingu sõlmimine Pärissoome Osakonna ja „Korp! Rotalia“ vahel 12. nov. 1933. aastal, „Korp! Rotalia“ 20-ndal aastapäeval.

Nii Pärissoome Osakond kui ka „Korp! Rotalia“ olid olnud tagasihoidlikud sõpruslepingu sõlmimisega. Samal ajal, kui enamuse Tartu ja Helsingi üliõpilasorganisatsioonid 1928—1931 üksteise võidu ja õhinal sõlmisid hõimupäevade vaimustuses sõpruslepinguid, jäid nii Pärissoome Osakond kui ka „Korp! Rotalia“ äraootavale seisukohale, jäädi ootama kainemat juhust. Ja see juhust tuligi, mis viis pikkamööda, kuid kindlasti mõlemad organisatsioonid sõpruse ametliku fikseerimiseni. Ei toimitud esimeste silmapilkude joovastuses, vaid kainete mitmekordsete vastastikuste külaskäikude ja tutvumiste lõpptulemusena. Õnneks seda sõprust pole seni häirunud mingisugused poliitilised voolud, nagu seda oli näha mõnede teiste Soome ja Eesti üliõpilasorganisatsioonide suhetes mõned aastad tagasi. Võib-olla pärissoomlased on mõistnud paremini siis Eestis valitsenud olukorda kui mõnede teiste sõprusliitlased, kes käisid siin oma

Tervitusi „Korp. Rotaliale“

Eesti ja soome rahvast ühendavad vereside-med, iseloomu sarnasus, vastastikune keeleline arusaadavus ja elukohtade lähedus moodustavad reaalse ja kindla aluse, millele saame rajada tugevaima hõimusilla. Mõlema rahva niihästi poliitiliselt kui ka geograafiliselt ühiselt kaitstavad elukohad on põhjuseks, mis panevad otsima võimalusi ühistööks, milline on tagatiseks modernsete riikide iseseisvusele.

Terve rahva hulgast on just üliõpilased need, kes tunnevad elavat huvi ühistöö vastu kahe läheda hõimurahva, eesti ja soome vahel. Need on olnud esmajoones stipendiaadid, esindajad pidustustel ja eriti veel mitmesugused sõpruslepingud, mis on viinud vennasrahvaid edasi nende vastastikusel lähenemisel.

Mina ühes kõikide teiste Varsinais-Suomen osakonna liikmetega tunnen heameelt sellest, et meil on olnud ja on ka edaspidi õnn koos töötada säärase üliõpilaskonvendiga, nagu „Korp! Rotalia“, kes on 25 a. jooksul osutunud eluvõimeliseks ja vääriliseks organisatsiooniks. „Korp! Rotalia“ on teinud minevikus, ja tal tuleb teha ka tulevikus, tõhusat tööd noorte üliõpilaste kasvatamisel, et anda oma isamaale nii füüsiliselt kui ka psüühiliselt terveid ja teovõimsaid mehi, kellele võib uhke olla terve Eesti.

õpetusi jagamas ja „tõtt kõnelemas“ ning püüdis nõu ja jõuga abiks olla meie iseseisvusele hädaohtlikuks saanud jõududele. Seetõttu pole ka õnneks Pärissoomes Osakonna ja „Korp! Rotalia“ suhted tundnud hõimutöö üldist reaktsiooniga 1934.—1936. aastail, vaid sõprussuhted on muutunud pidevalt tugevamaiks ja südamlikumaiks.

Pärissoomes Osakonna tagasihoidlikkust masilise sõpruslepingute sõlmimise ajajärgul iseloomustab Pärissoomes Osakonna 1931. aastal ilmunud 25. aastapäeva albumis „Lännetäris“ s/a osak. kuraatori Sukselainen i kirjutis, kus ta muuseas hõimusuhetest kirjutab järgmist:

„... Viimastel aastatel on kõik teised osakonnad sõlminud suhteid eesti üliõpilasorganisatsi-

Stipendiaadina „Korp! Rotalia“ suure pere juures sain tuttavaks tema tööga, eluga ning huvidega, ja ma pean veendega ütleva, et mul oli väga palju õppida meie sõprusleping-organisatsioonis.

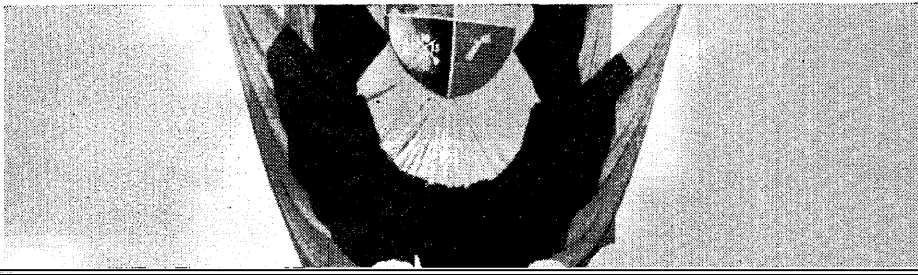
Soovin, et see isamaaline meel ja ühistunne, mis seni on kestnud, püsiks ikka edasi sama puhtana ja tõsisena, kui varemini.

Jätkugu kasvav koostöö „Korp! Rotalia“ ja Varsinais-Suomen osakonna vahel, milline peaks kujunema tõhusaks teguriks tõsise ja tugeva hõimusilla ehitamisele. Näidaku tuleviku töö hõimusilda — unistust tõelisusena! Selleks jätkugu elu ja jõudu kummalgi pool Soome lahte.

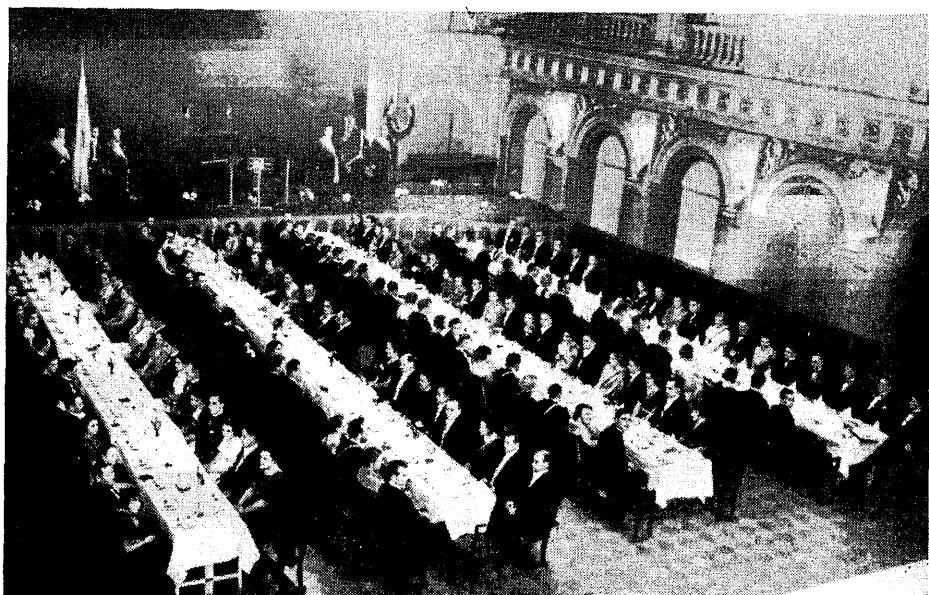
Minu parimad õnnesoovid 25-aastasele Rotaliale, kes on mulle andnud ilusa võimaluse tundma õppida eestlasi tõeliste vendadena.

oonega. Kuigi pärissoomlased esinevad esimeste Soome-Eesti sidemete sõlmijaina, kuna nad juba 1911. a. tegid Eesti-matka, millest osa võttis 25 osakondlast, on nad esialgu jäänud äraootavale seisukohale. See ei ole kuidagi tulnud küsimuses oleva ühistöö alahindamisest, vaid üksi sellest, et osakond on pidanud praeguste olude tundmist liiga väikeseks ega pole tahtnud vennasmaa olusid tundmata teha mingit huupi liitu esimese pakkujaga. Kuna pärissoomlased keeleltki on kõigist soome hõimudest¹⁾ lähimad meie vennasrahvale, näivad ühistöö võimalused olevat suured, kui vaid selleks panna käsi külge...“

¹⁾ Hõimude all mõistetakse mitmesuguseid Soome suguharusid, nagu: hämelased, karjalased, savolased, pärissoomlased jt.

PÄRISSOOME OSAKONNA
AASTAPÄEVA KOOSVII-
BIMINE HELSINGI ÜLI-
KOOLI VANA ÜLIÕPILAS-
MAJA SAALIS.

test stipendiaadina Helsingi ülikoolis ja liikmeiks Pärissoomede Osakonnas: 1932/33 — stud. agr. Nikolai Viilup, 1934 — stud. agr. Endel Toiger, 1935/36 — stud. rer. for. Aleksander Pals ja 1938. a. — stud. phil. Viktor Kõressaar. Pärissoomlasist oli 1936. aastal stipendiaadina Tartu ülikoolis ja kuulub praegugi b! vil!-ina Rotaliasse stud. med. Väinö Pensala.

Kui külaskäigel ja pidustusil tutvutakse vaid pealiskaudselt, siis seda põhjalikumalt suudetakse süveneda vennasorganisatsiooni seal ise liikmeks olles ja selle elu mõnda aega kaasa elades. Alles siis suudetakse mõista, miks seal on mõnigi asi teisiti kui meil. Aga ka õppida on olnud mõlemal liitlasel teineteiselt mõndagi ja on püütud vastastikku teineteist täiendada, laenata seda, mis kõlbab kohandada oma maa oludele.

Üliõpilaste organiseerumine on Soomes rajatud hoopis erinevaile aluseile kui meil. Nii ülikooli, üliõpilaskonna kui ka üliõpilasorganisatsioonide osakondade struktuur ja korraldused on rajatud Rootsi eeskujul. Kuna meil on üliõpilaste organiseerumine vabatahtlik ja ei ole seoses maa-alaliselt, siis Soomes on olukord selles suhtes teissugune. Kuni 1936. aastani oli üliõpilaste organiseerumine sunduslik, alates 1936. aastast uue ülikooli seaduse alusel jäeti see vabatahtlikuks. Milliseid tulemusi hiljutine korraldus on andnud, pole kahjuks mul teada, kuid kuuldavasti siiski valdav enamus üliõpilasi on astunud osakondade liikmeiks. Osakonnad on jaotatud maakondade järgi, kusjuures kindlat territoriaalset piiri tõmmatakse teatava osakonna alaks. Seejuures aga peab mainima, et

osakonna piirid ei ühtu praeguste maakondade administratiivpiirega, vaid aluseks on siin vanad Soome maakonnad ja vastavalt neile nimetatakse ka osakondi. Viimaseil aastail on mitmed suuremad osakonnad jagunenud, tekitades nii uusi osakondi, kellelele aga määratakse ikka kindlaks nende territoriaalne ala. Soome üliõpilane ei saa vabalt valida enesele organisatsiooni, see on juba ette määratud tema päritolu järele. Üksikuil siiski on võimalus valida teatavate osakondade vahel, kuna osakonna valimisel võib peale oma päritolu arvesse võtta ka vanemate päritolu, keskkooli lõpetamise koha ja vanemate kuuluvust osakonda.

Siseelu osakondades on loium ja lõdvem kui meie üliõpilasorganisatsioones. See on ka mõistetav, kuna siiani oli osakonda kuulumine sunduslik ja paljud käisid vaid niipalju osakonnas, et tasuda ettenähtud makse. Koosolekutel käimise j. t. sunduslikke kohustusi ei ole. Siiski on viimasel ajal märgata Eesti eeskujul suuremat püüet siseelu kujundamiseks, eeskätt noorliikmete — fukside (Pärissoomede Osakonnas beani) kasvatamisel oldermanni (fuksimajuri, beanimajuri) ning laulujuhataja ametite sisseseadmisega. Võimalik, et nüüd uue ülikooli seadusega, kus osakonda kuulumine enam sunduslik ei ole, suudetakse ka osakondade siseelus kindlamat distsipliini maksmata panna. Osakondade liikmeskonda kuuluvad nii mehed kui ka naised, viimased on keskmiselt $\frac{1}{3}$ üliõpilaste üldarvust.

Pärissoomede Osakonnas, nagu teisteski, on juhiks kuraator, kes valitakse üliõpilaste hulgast. Peale kuraatori on igal osakonnal üks professor määratud inspektoriks, milline vastaks vahest meil hiljuti sisseseatud konvendi-

vanemale. Edasi on osakonnal järgmised ametnikud: sekretär, laekur, majaisa, majaema, beanimajur (vastab umbes oldermanile), ajalookirjutaja, laulujuhataja ning mitmed vähema tähtsusega ametnikud.

Pärissoome Osakond piirdub maa-alaliselt Turu lähema ümbrusega. Praegustes administratiivüksustes oleks ta asukoht Turu-Pori lääne lõunapoolne osa. Territoriaalselt on Pärissoome kõige lähemal meie Läänemaale, s. o. maakonnale, mille ladinakeelset nime kannab meie korporatsioon. Pärissoome on vanemaid ja kultuurilisemaid maakondi Soomes. Varem nimetati neid lihtsalt soomlasiks, kuna teised olid hämelased, karjalased, savolased jne. Hiljem, kui need kõiki kokku hakati soomlasteks hüüdma, said nad nimetuse pärissoomlased. Maapind on Pärissoomes hea, rahvas haritud ja seal asuvad Soome parimad talumajapidamised. Tõuliselt ja keelelt on sinne rahvas lähedasem eestlasile kui ükski teine suguharu Soomes. Ühissoome rahvaste rännates Läänemere maile tulid pärissoomlased Eesti kaudu ning siit pöörasid üle lahe praegusesse asukohta. Et pärissoomlased Eesti kaudu rännanud on, kinnitab ka asjaolu, et pärissoome murre on kõige lähedasem eesti keelele. Pärissoome osakond on ealt nooremaid, kuigi ta juured ulatuvad praeguse Helsingi, endise Turu ülikooli asutamisaegadesse. Vanas Turu ülikoolis olid pärissoomlased jagatud nelja rahvuskonda (natio). Hiljem need liitusid omavahel ja koos Satakunna rahvuskonnaga moodustasid ühise Läänemere-Soome rahvuskonna. Vahepeal suleti kõik rahvuskonnad, kuid aastal 1868 avati uuesti, seekord juba osakondadena. Läänemere-Soome osakonna kasvades ja soomemeelsuse tõustes tekkisid ja süvenesid vastuolud soome ja rootsi rahvusest üliõpilaste vahel, mis tõid 18. septembril 1906 lõpliku lahkuminekku. Rootslased moodustasid omaette osakonna — Åbo nation ja soomlased jagunesid kaheks — Pärissoome ja Satakunna osakondadeks. Asutamiseaastal oli osakonnal 134 liiget, kellede arv on kasvanud järjekindlalt, ulatudes viimastel aastatel ligi 500-ni. Vahepeal tõi arvulise languse Maailmasõda ja 1923. aastal Turu ülikooli asutamine, kuhu selle asukoha tõttu asus õppima hulk pärissoomlasi.

Huvitavad ja omapärased on Soomes osakondade aastapäevad. Nii ei pühitseta mitte osakonna asutamise päeva, vaid mõnda oma maakonnaga seoses olevat tähtpäeva. Nii pärissoome aastapäeva pühitsetakse 26. märtsil, kuna samal päeval 1640. aastal anti Turu akadeemiale kinnitusekiri. Tegelikku asutamiskuupäeva, 18. septembrit, ei pühitseta üldse. Aastapäeva pühitsemine algab tavaliselt piduliku õhtusöögiga, kus

juures kõik osavõtjad on õhturiietuses. Peetakse palju kõnesid, kusjuures pearõhk on pandud traditsioonilisele pikemale teaduslikule ettekandele. Vahelduseks on muusikalisi ettekandeid ja deklamatsioone. Peale 5—6 tundi kestnud õhtusööki on seltskondlik koosviibimine ja tants, kuna hommikul sõidetakse kuskile linnalähedasse restorani lõbutsema.

Peale aastapäeva on kõigis osakondades traditsioonilised suvepäevad, milliseid peetakse omas maakonnas, iga aasta eri kohas. Pärissoome Osakonna suvepäevad on tavaliselt juulikuul alul. Neist suvepäevist on alates 1932. aastast alati hulk „Rotalia“ liikmeid osa võtnud. Suvepäevil tutvunetakse kohaliku ümbrusega, peetakse vastavaid ettekandeid, korraldatakse ekskursioone ja tavaliselt lõpeb see rahvapeoga, kus osakondlased pakuvad eeskava ja kohalikud elanikud moodustavad publiku.

Eriti suurte lõbustustega pühitsevad Soome üliõpilased 1. maid (vappu) ja nn. „lillepäeva“ (kukkapäivä) maikuu keskel. Neil päevil tantsitakse, juuakse ja tehakse ülemeelikuid tempe. 30. aprillil on igas osakonnas mai vastuvõtt, mis pole õieti muud kui tavaline tantsupidu, kuhu pääsevad ka teised, kes aga piletid lunastavad. Kell 24, mai algusega, saavad Soome üliõpilased õiguse kanda valget mütsi³⁾ (lakki), mis siis suure kära ja vastastikuste õnnesoovide saatel pähe pannakse. 1. mai hommikul on rongkäik Kaivopuisto parki ja kell 12 päeval hakkavad osakondades „päivätanssiaiset“, s. o. päevane tants. Siis algab rändamine ühest osakonnast teise, nagu meil maiööl. Tantsitakse lõpmatukseni ja juuakse traditsioonilist maimödu.

Pärissoome Osakonnas omab erilist pidulikust endiste liikmete, s. o. meie mõiste järgi vilistlaste, kokkutulek. Vilistlaskogud Soome üliõpilasorganisatsioonil puuduvad, kuid siiski on mõnede osakondade endised liikmed (vilistlased) hakanud koonduma ja moodustanud vastavaid ühinguid. Nii asutati mõned aastad tagasi ka Pärissoome Osakonna vilistlaste ühing. Nimetatud ühing korraldab igal sügisel kokkutuleku, kus siis uuendatakse vanu mälestusi. Osakonna siseelust nimetatud ühing osa ei võta, seal on vaid üliõpilased-liikmed. Kes lahkub ülikoolist, kas lõpetades või eemale jäädes, see lahkub ka automaatselt osakonnast ja tavaliselt katkeb siis pidev side osakonnaga.

Välisünnusmärgiks on Pärissoome Osakonna liikmetel kolmevärviline lint: kollane, punane, roheline — mida kannavad tegevliikmed

³⁾ Üliõpilasmütsi kantakse 1. maist kuni 30. septembrini.

„KORP! ROTALIA“ 20. AASTAPÄEVA AKTUS 12. NOV. 1933. A. KONVENDI SAALIS.

pidulikkudel sündmustel. Peale lindi on eelmainitud trikoloor mütsivoodril. Nende välistunnuste kõrval omab osakond veel märke, mida jagatakse liikmetele teenete eest osakonna töös. Suurim tunnustus, millega liiget austatakse, on aulindi (kunnianauha) annetamine. Viimast on annetatud ainult üksikuid. Teine tunnustus on teenetemärk (ansiomerkki). Teenetemärk on lindil kantav osakonna vapp.

Arvuliselt on Pärissoomes Osakond keskmisi, ennem väikesevõitu, kuid liikmeskond, võrreldes teiste osakondadega, on võrdlemisi aktiivne. Eriti mainimiseväärt on elav osavõtt oma maakonna kultuurilisist ettevõttest. 1931. a. kevadel korraldas Pärissoomes Osakond maakonna elanikkude seas võistluse rahvakeelsete vanasõnade, mõistatuste ja fraaside korjamises. Võistlus andis tulemusena 60.000 vanasõna teisendit. Osakond toetab nii majanduslikult kui ka vaimset mitmesuguseid maakonna kultuurilisi ettevõtteid. Suursaavutusena võiks mainida 1933. aastal valminud Paimio tiisikuseravilat, mille ehitamisel Pärissoomes Osakonnal on peateened. Ravila on moodsaim Soomes, 8-kordne hiigelehitus moodsas stiilis, vormitud raudbetoonist, klaasist ja kummist.

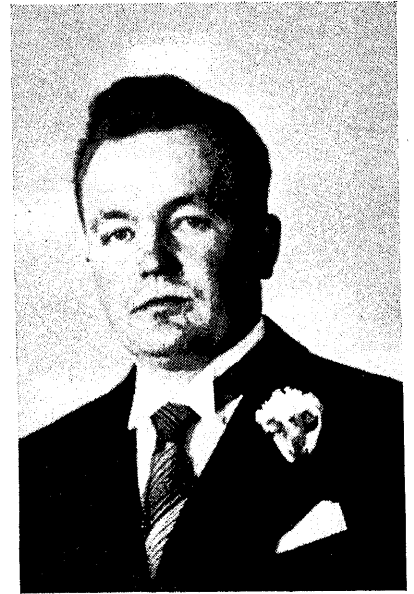
Üldiselt võiks kõigi Soome üliõpilasosakondade kohta märkida seda, et nemad kaasa töötavad igasugustes maakonna kultuurettevõtetes, olles peamisiks ergutajaiks ja juhtijaiks.

Pärissoomes Osakonna siseelus harrastatakse mitmesuguseid huvialasid, nagu sporti, muusikat, laulu, kirjandust jne. Osakond annab välja perioodilist albumit „Lännetär“, milles on osakonna tegevuse aruandeid, ülevaateid ja saavutusi.

Käesoleva kirjutise ülesandeks on anda lühikest ülevaadet Pärissoomes Osakonna ja „Korp! Rotalia“ sõpruslepingu sõlmimise eel-loost ja sõpruslepingu sõlmimisega seosesolevaist küsimust, lühidalt, kirjeldada Soome üliõpilaselu korraldusi ja omapära, eeskätt muidugi selles osas, mis puutub meie sõprusliitlase Pärissoomes Osakonda. Sõpruslepingu viie-aastase kestvuse jooksul on mõlemas organisatsioonis muutunud peaaegu kogu tegevliikmeskond, kuid suhted sõprusliitlaste vahel on jäänud endisiks. Eriti rõõmustav on, et meil sõprusleping on andnud võimalusi tihedaks läbikäimiseks mõlema maa üliõpilaste vahel, seega baseerub sõprus reaalsusele, mitte vaid sõnakõlksudele. Olgem hõimutöös ka edaspidi reaalised, ärgem võtkem seda liigse vaimustuse ja romantikaga, nähkem seda enam praktilise ja igapäevase elu seisukohast. Püüdkem tungida teise rahva hingeellu, õppigem tundma tema tõekspidamisi ja traditsioone. Ja mis peaasi — pidagem mõlemaid pooli üheväärseiks. Siis on hõimutööl edu ja sellest tööst kasu, siis ei valmista hõimutöö pettumusi.

Ensimmäinen kosketus - pysyvä yhteistyö

Esimene kokkupuude — püsiv ühistöö

Ensimmäinen kosketus Korp! Rotalian ja Varsinaissuomalaisen osakunnan jäsenten kesken on tietääkseni se, kun Rotalian jäsenet N. Viilup ja E. Toiger eräänä syyspäivänä v. 1932 saapuivat luokseni keskustellakseen mahdollisesta suhteiden solmimisesta Varsinaissuomalaisen osakunnan ja Korp! Rotalian välillä. Ei kuitenkaan pidä luulla, että tämä olisi ensimmäinen kosketus, mikä varsinaissuomalaisilla ylioppilailla on ollut Viroon. Varsinaissuomalaiset, jotka jo kielensä ja varhaiskulttuurinsa nojalla liittyvät Viroon läheisemmin kuin Suomen muut heimot, kuuluvat varhaisimpien heimosuhteitten solmijoihin joukkoon. Jo vuonna 1911 järjesti osakunta Viron-matkan, jolla oli 25 osanottajaa. Olihan siihen aikaan osakunnan kannattavina voimina miehet sellaiset kuin A. M. Tallgren ja E. A. Saarimaa, jotka Virossakin tunnettiin lämpimiksi Viron-Suomen suhteitten kehittäjiksi.

Kun sitten 1920-luvun loppupuolella tuli aivan muotiaiksi solmia ystävyyssovitmus jonkin virolaisen korporation kanssa, joutui asia monta kertaa puheeksi Varsinaissuomalaisessakin osakunnassa, mutta varsinaissuomalainen ei ole karkäs seuraamaan muotivirtauksia. Hän jää mielellään odottamaan ja katsomaan, miten asiat kehittyvät. Niin kävi tässäkin asiassa. Osakunnassa oli varsin vähän Viron ja Viron ylioppilaselämän tuntemusta, koska osakunnassa oli varsin vähän suomalais-ugrilaisien kielten opiskelijoita, jotka muissa osakunnissa olivat olleet ystävyyssovitmusten alkuunpanijoita. Muistan varsin hyvin, kuinka alussa mainiteemieni Korp! Rotalian jäsenten kanssa keskustelimme näistä asioista. Silloin kävi selville, että Korp! Rotalia oli aivan samantapaisista syistä Varsinaissuomalainen osakuntakin viivytellyt yhteyden ottoa veljesmaan ylioppilaihin. Kävi myös selville, että Rotalia maakunnallisesti edustaa maansa läntisintä, viljavinta aluetta kuten Varsinaissuomalainen osakuntakin. Yhtymäkohta oli löydetty. Ajattelimme, että kukapa tietää, vaikka juuri sieltä Läänemaan rantamilta varsinaissuomalaisien esi-isät olisivat aikanaan siirtyneet varsinaisen Suomen kamaralle.

Nikolai Viilupista, joka juuri oli saapunut stipendiaafiksi Helsingin Yliopistoon, tuli „Eestin ensimmäinen varsinaissuomalainen“, kuten tapasimme sanoa. Suhteet kehittyivät, kaksi ylioppilasjärjestöä oli löytänyt toisensa. Pantiin alulle ystävyyssovitmusten valmistelu. Ylioppilasaikani miellyttävimpiin muistoihin kuuluu se vuorokausi, jonka syksyllä 1933 Keski-Eurooppaan matkustaessani vietin Tartossa. Sen vuorokauden aikana laadittiin sovitmustekstin lopullinen sanamuoto ja sen aikana opin tuntemaan lukuisia Rotalian silloisia jäseniä ja vilistlasia, ennen kaikkea professori Uluotsin, jonka korporationsa hyväksi teemmää työtä en sen jälkeen ole lakannut Varsinaissuomalaisen osakunnan vilistlasille esimerkillisenä ylistämästä. Muutamia viikkoja myöhemmin saapuivat sitten jälkeeni osakunnan edustajat Korp! Rotalian 20-vuotisjuhlaan allekirjoittamaan ystävyyssovitmusten. Pohja yhteistyölle oli luotu.

Muistoni Rotaliasta eivät kuitenkaan rajoitu yksin niihin vuosiin, joita olen tottunut nimittämään ylioppilasvuosikseni. Kuinka saattaisiin kaan unohtaa sen suurenmoisen ystävällisyyden, jota Korpü Rotalian entiset jäsenet sekä Tallinnassa että Tartossa minulle osoittivat, kun vuoden 1936 kulttuurikongressin aikana ja sen jälkeen jouduin oleskelemaan pitemmän aikaa Virossa. Olen monesti ajatellut, että ylioppilasjärjestöjen yhteistyön syvin ja pysyvin merkitys voikin olla juuri siinä, että opiskeluaikana saadaa veljesmaassa ystäviä, joiden avulla sitten voidaan myöhemmin ylläpitää yhteyttä heimomaahan, ja joiden puoleen voidaan kääntyä, kun joudutaan heimomaassa oleskelemaan.

Näitä ajatellen pyydän onnitella Korp! Rotaliaa merkkipäivän johdosta. Teille, Rotalian nykyiset jäsenet, pyytäisin sanoa: Pyrkikää solmimaan kestäviä, persoonallisia ystävyyssovitmusteita. Ne ovat kaiken heimotyön antavin muoto. Ja teiltä, vanhat ystäväni, pyytäisin hartaasti: Älkää koskaan Helsingin rantaan saapuessanne unohtako, että Helsingin puhelinluettelossa on nimi.

*

Esimene kokkupuude „Korp! Rotalia“ ja Varsinaissuomalaisen Osakunna liikmete vahel on minu teada see, kui Rotalia liikmed N. Viilup ja E. Toiger ühel 1932. a. sügispäeval saabusid minu juurde, et läbi rääkida võimalikust suhete loomisest Varsinaissuomalaisen Osakunna ja „Korp! Rotalia“ vahel. Ei tule ometi arvata, et see oleks olnud esimene kokkupuude, mis Varsinaissoome üliõpilastel on olnud Eestiga. Varsinaissoomlased, kes juba oma keele ja varasema kultuuri kaudu liituvad Eestiga lähemalt kui muud Soome hõimud, kuuluvad varasemate hõimusuhete sõlmijate hulka. Juba aastal 1911 korraldas Osakund Eestimarka, millest võttis osa 25 isikut. Olid ju tol ajal Osakunna juhtivaiks jõududeks säärased mehed nagu A. M. Tallgren ja E. A. Saarimaa, keda Eestiiski tuntakse soojemate Eesti-Soome suhete arendajatena.

Kui siis 1920. aastate lõpul sai moeasjaks sõlmida sõprusleping mõne eesti organisatsiooniga, oli see mitu korda kõne all ka Varsinaissuomalaises Osakunnas, kuid varsinaissoomlane ei ole nobe moevoolusid jälgima. Ta jääb meel- sasti ootama ja vaatama, kuidas asjad arenevad. Nõnda juhtus sellegi asja puhul. Osakunnas tunti võrdlemisi vähe Eestil ja eesti üliõpilasel, sest Osakunnas oli kaunis vähe soome-ugri keelte õppijaid, kes teistes osakundades olid olnud sõpruslepingute algatajaks. Mäletan päris hästi, kuidas ülalmainitud „Korp! Rotalia“ liikmetega neist asjust kõnelesime. Siis selgus, et „Korp! Rotalia“ oli üsna samasugustel põhjustel kui Varsinaissuomalainen Osakundki vii- viitanud sidemete sõlmimist vennasmaa üliõpilastega. Samuti selgus, et Rotalia maakondlikult esindab oma maa kõige läänepoolseimat, viljarikkamat ala nagu Varsinaissuomalainen Osakuntagi. Kokkupuutepunkt oli leitud. Mõllesime, et kes teab, kas ehk just sealt Läänemaa rannikult varsinaissoomlaste eisiad ei olegi omal ajal Soome kamarale siirdunud.

Nikolai Viilupist, kes oli just stipendiaadina Helsingi ülikooli saanud, sai „Eesti esimene varsinaissoomlane“, nagu meil kombeks öelda oli. Suhted arenesid, kaks üliõpilasorganisatsiooni olid üksteist leidnud. Tehti algust sõpruslepingu ettevalmistamisega. Minu üliõpilasaja meeldivamate mälestuste hulka kuulub see ööpäev, mille 1933. a. sügisel Kesk-Euroopasse reisisin Tartus. Selle ööpäeva kestel valmistati lepinguteksti lõplik kuju ja sel ajal õppisin tundma paljusid Rotalia tolleaegseid liikmeid ja vilistlasi, enne kõike prof. Uluotsa, kelle tööd oma korporatsiooni heaks ei ole pärast seda lakanud kiitmast eeskujuna Varsinaissuomalaisen Osakunna vilistlastele. Mõni nädal hiljem saabusid minu järel Osakunna esindajad „Korp! Rotalia“ 20. aastapäevale sõpruslepingut alla kirjutama. Alus ühistööks oli loodud.

Minu mälestused Rotalias ei piirdu ometi ainult nende aastatega, mida olen harjunud nimetama üliõpilasaastaiks. Kuidas võiksin unustada seda suurepäraselt sõbralikkust, mida Korp! Rotalia endised liikmed nii Tartus kui Tallinnas minule osutasid, kui 1936. a. kultuurkongressi ajal ja pärast seda pikemat aega Eestis viibisin. Olen mitu korda mõtelnud, et üliõpilasorganisatsioonide ühistöö sügavam ja püsivam tähendus võibki olla just selles, et õppimisajal leitakse vennasmaal sõpru, kellele abil siis hiljem võidakse pidada ühendust hõimumaaga, ja kelle poole võidakse pöörduda, kui juhtutakse hõimumaal olema.

Nõnda mõeldes soovin õnne Korp! Rotaliale tema tähtpäeva puhul. Teile, Rotalia praegused liikmed, tahaksin öelda: Katsuge sõlmida kestvaid, isiklikke sõprussuhteid. Need on kogu hõimutöö kõige tulusam vorm. Ja teid, vanad sõbrad, palun hardalt: Ärge kunagi Helsingi sadamasse saabudes unustage, et Helsingi telefoniraamatus on nimi J. V. Suksilainen.

Väinö Johannes Pensala

Vana civis taas rebaseks

Mälestusi Tartust.

Udusel talihommikul algas alla- kirjutanu esimene välismaareis. Sadas peaaegu vihma. Ja usun, et need mõned saatjad Helsingi sadamas olid rõõmsad, võides pöörd- a koju, kui laev lõpuks kaldalt eemal- dus. Meil soomlasil on kaunis või- malus laevaga sadamast väljudes su- kelduda võõramaisesse õhkkonda: Helsingi rannast lahkudes ei kuule enam soome keelt ühtki sõna — see rootsi keel, see rootsi keel...

Meri oli udu peidus ja laev lii- kus edasi aeglaselt nii nagu Vii- buri tramm, ikka vahete-vahel vilis- tades. Aga siiski viimaks, mitu tundi hilinenud, jõudsimme Tallinna sada- masse. Kolm „Korp! Rotalia“ kaas- võitlejat olid mind kaua oodanud. Vahetasime tervitusi eesti-, soome-, saksa- ning rootsi keeles läbisega- mini ja aitasime veel ka kätega kaasa. Nii saime üksteisest päris hästi aru,

Tallinnast ei jäänud pimeduse tõttu muud muljet, kui et seal olid kitsad tänavad.

Tartu-rongile asumiseks oli mul ainult üks tund aega ja kuna ma polnud Ameerika president, siis rong mind ei oodanud, jäin sellest maha. Autoga püüdsime rongi Üle- miste jaamas kinni, kuid kohvrid jäid Tallinna jaama.

Mulle kui soomlasele tundusid esiteks imelikena need 3. kl. vagu- nid, kuid peagi sain aru, kui prakti- liselt saab kasutada magamiseks kõige ülemist lavatsit. Suure vae- vaga sain enne konduktorile selgeks teha, et tahan Tartus maha minna.

Tõesti oligi ametnik aru saanud minu seletusest ja juba varakult enne Tartut äratas ta mu, nii et

Valitsegu alati sõprus meie vahel, sest sõprus on igasuguse koostöö aluseks, ja mida parem vahekord kaastööliste vahel, seda paremini areneb ka töö ligemise kasuks.

ANTON STAMM

värskena astusin hilisööl Tartu jaamas maha, kus „Korp! Ugala“ kaasvõitlejad EKL-i juhatuse nimel mind vastu võtsid.

Olin jõudnud esimese välismaa-reisi sihtkohta. Sina, Väinö Johannes, pead tunnistama, et tugevamini tuksus Sinu süda, kui rongilt maha astusid. Kas ei olnud nii?

Läksime „Korp! Ugala“ konventi. Seal oli, olgugi et aeg oli hiline, palju rahvast koos. Küsisin, et mis pidu siin praegu on. Vastati, ei midagi erilist, meil tavaliselt laupäeva õhtuti on alati palju rah-

vast konvendis. Ma imestasin väga, et siin igapäev oli tekkel peas, kelle värviline, kelle täitsa must.

„Rebane-e-e, õlut,“ kõlas läbi ruumide. Ja kohe tõi keegi musta tekliga tudeng õllepudelid lauale. Hakkasime märjakest maitsma, kõik ühest suurest kannust, mis käis käest kätte ringi. Kaunis ruttu sai selgeks „proosit“ ja oskasin seda õigel kohal tarvitada.

Mõne tunni pärast läksime „Korp! Rotaliasse“, kus oli veelgi rohkem rahvast koos. Väinö Johannes, kas olid nad seal sind ootamas? Kes seda teab.

Istusime pikkade laudade juures, jõime õlut ning vahete-vahel laulsime. Aeg kadus väga kiirelt ja juba oli saanud hommikust päev, kui lahusime kitsaid tänavaid mööda. Väga hea, et tänavad olid tol korral nii kitsad...

„Kui on tudeng reisi peal“ jne. kõlas veel kõrvus ja alles voodis tuli meelde kodumaa. „Proosit“, Soome. „Proosit“, vennad seal Soomes. „Proosit!!!“

Olin juba enne Tartusse tulekut lugenud veidi sellest linnast, meelde olid jäänud Emajõgi, Toomemägi ja mitmed kirikud. Et asi oli tõesti nii, selles veendusin juba teisel hommikul, jalutades Emajõe kaldal ning Toomemäel. Aga et Tartus oli veel palju muudki, sellega tutvusin se-mestri jooksul.

Praktilised asjad sain korda kaunis kerge vaevaga. Suur tänu, sõbralikud kaasvõitlejad, et sain peagi alata õppimisega. Varsti oli mul ka „Korp! Rotalia“ must rebase tekkel. Hüvasti, mu valge üliõpilasmüts, hüvasti soome vana üliõpilane, — tere tulemast „Korp! Rotalia“ noorim rebane!

Algas rebasepõlv, mille jooksul tutvusin eesti üliõpilaste eluga, nende muredega, lohutustega ja meelelahutustega.

Kas sa, Väinö Johannes, mäletad veel, kui sa uskusid end olevat juba väljaõppinud paukija ja kuidas sul läks ühes paukimistunnis? Ma meeleldi andestan sulle, sõber Henrikus, aga sina olid selles süüdi, et ma järgmisel hommikul ei saanud hästi üles tõusta.

Konvent oli ka mu koduks. Seal sõin, kuulasin raadiot ning vestlesin. Mitmed, mitmed lõbusad istumised olen, „Korp! Rotalia“, sinu seinte vahel kaasa elanud. Kevadel istusime aias, lõke leegitses ja jutt keerles. Pedak, Rebassoo, Otsman ja mitmed teised, kas mäletate veel neid sumedaid öid?

Kuid elu ei möödunud ainult lõbutsedes. Heiti Paldrock, sina tubli kursuse vanem, ei olnud mul tihti kerge tõusta hommikul kella 8-aks Toomemäele prof. Nieländeri juure. Kuid siiski äitüma teile kõigile.

Üks uus tutvus...

*KOOSVIIBIMINE STIPENDIAAT VÄINÖ PENSALA TEGEVLIKMEKS VASTUVÕTMISE PUHUL
19. APRILLIL 1937. A.*

Traditsiooniks oli päeval külastada üliõpilassöögisaali. Kui meilgi oleks säärane söögikaart üliõpilastele! Seal ikka süüakse, ega jooda üksnes kohvi, nagu meil Soomes.

Minul oli kahtlemata üks parimaist tubadest, mis võib olla Tartu üliõpilastel. Kahjuks ei saanud seal palju viibida, päeval töös, õhtul kulasgil konvendis või mujal. Stipendiaadil on nii palju muid töid, et tal nagu ei oleks lühikese stipendiaadi ajal lubatudki omas toas magamine. Peremees O. Rüütli oli ise kange korporant ja sai aru minu kohustusist ning väljasolemisest. Kahetsusega tuletan meele oma valget tuba, kus praegu peaks elama tütarlaps.

Tartu on värvide linn. Kõik koolipoisid ja -tüdrukud kannavad alati oma kooli värvimütsi ja igal koolil on see ka oma moodi ja värvi. Juurde tulevad veel korporatsioonide mitmesugused värvid. Lisaks veel iga korporatsiooni lipp on öödpäevad heisatud. Ja oma värvide austamine on mingisugune suur seletamatu kohustus, mitte kohustus sõna harilikus mõttes, vaid selline, mida igaüks täidab, küsimata, mikspärast. Palun, sõbrad, siin mu kodumaal, minge ja vaadake Eestis, kuidas seal omi värve aus peetakse.

Jah, meil, vanemal üliõpilasil on selles suhtes ka väga palju sealt õppida.

Aga rebane, kui sa olid tubli, siis saad ka tasu. Nii mindki peeti kõlvuliseks kuuluda „Korp! Rotalia“ suurde perre ja tema värve kandma. Pidulikult sain pähe sini-must-rohelise värvitekli ja sellega olin saanud rotaluseks.

Kevadhämariikul Emajõel, mina ja keegi hõimuõde, seletame ja räägime kumbki omast maast. Hõimuaade on kõrgel. Jälle said kaks hõimlast teineteisega tuttavaks ja sellega astusid hõimurahvad väikese sammu üksteisele lähemale. Elagu, eesti tütarlaps!

1. mai Tartus, milline elamus. Rongkäik tõrvikutega on meelde jäävalt suurepärase traditsioon. Sel ööl kõik naisorganisatsioonid, kuhu seni oli pääsenud ainult ametlikel käikudel, olid avanud oma ukсед. Rändamine ühest konvendist teise jätkus läbi terve öö, igas kohas pakuti, mis oli parimat.

Muide, naiste suhtes ollakse väga diskreetsed, mis kindlasti põhineb sellele, et mees- ja naisüliõpilased ei ela koos ühes konvendis nagu Soomes.

Lõpetan: ei lähe mul kunagi meelest Tartu kõrge Toomemäega ja ilusa Emajõega. Kunagi ei unune minu ilusaim semester, mis seal veetsin.

Vaikselt Emajõe kaldal,
Tahan ainult armasta.
Ilutseva silma sära
ütleb siin võid armasta.

Tervitusi 25-aastasele „Korp. Rotaliale“!

„Korp! Rotalia“ ja sport

Spordi vastu on üliõpilaskonnas hakatud huvi tundma peamiselt Eesti iseseisvuse ajal. Kuid ka vene ülikoolides õppivate eesti üliõpilaste peres leidus üksikuid, kes selle ala vastu huvi tundsid. Tol korral harrastati üliõpilasperes peamiselt tennisemängu ja kergejõustikku. Tartus oleva eesti üliõpilaskonna organiseerimisel leiab aset esimene eesti üliõpilaste spordipäev 1914. aasta 30. ja 31. augustil Tartus. Kuigi osavõtjate üldarv sellest jääb võrdlemisi tagasihoidlikuks, piirdudes vaid 24-ga, on algatus siiski tehtud. Peale Tartus tegutsevate eesti üliõpilaskonnade organisatsioonide on sellel spordipäeval esindatud ka tookord Peterburis asuv Rotalia. Sellel spordipäeval saavutatud tagajärjed tunduvad käesoleval ajal saavutatutega võrreldes nigelatena, kuid osutusid tol ajal küllaltki tähelepanu äratavaks. Esimene eesti üliõpilaste spordipäev tundus rahvusliku pidupäevana ja lõppes ühise pidusöögiga Eesti Üliõpilaste Seltsi ruumes. Hästi kordaläinud algatusest tiivustatuna otsustati hakata korraldama iga-aastasi eesti üliõpilaste spordipäevi.

Sõja-aastate tõttu polnud võimalik neid kavatsusi teostada. Järgmine spordipäev tuli pidamisele alles neli aastat hiljem, 1918. aastal 16., 17. ja 18. augustil, samuti Tartus. Sellest spordipäevast osavõtjate hulk on tunduvalt suurem. Võistlusalade hulk on mitmekesisem ja korraldus parem. Ka nendest võistlustest võtab osa Rotalia, keda esindab tegevliige Fortunat Margevitš. Tema võistleb kaasa seitsmel alal, tulles kõikidel aladel kohtadele, saavutades mõnes alas esikoha.

Vabadussõja ning omariikluse korraldamise ajajärgu tõttu tuleb ajutine seisak üliõpilaskonna sportlikus tegevuses. Peale Vabadussõja lõppu on Rotalia tegevus kandunud Berliini. Puudub koostöö Tartu üliõpilaskonnaga ja see-

tõttu ei figureeri Rotalia nimi üliõpilaskonna võistlustest osavõtjate organisatsioonide hulgas.

Berliinis tegutseva konvendi liikmeskonnas leidub küllaldaselt spordihuvilisi, kes tegutsevad Berliini spordiorganisatsioones. Berliini ülikoolide üliõpilaskondade kergejõustiku meistrivõistlustest 1924. aastal on osavõtjana teiste hulgas ka Rotalia, keda esindab tegevliige Otto Org. Nendel võistlustel Org saavutab esikoha teivashüppes. Samal aastal korraldatud Kurmarki Akadeemia pidustuste puhul korraldatud võistlustel saavutab Otto Org esikohad kuulitõukes ja kaugushüppes. Nii võetakse osa ka järgnevatel — 1925., 1926. ja 1927. aastail Berliinis korraldatud üliõpilaskondade meistrivõistlustest, kus saavutatakse esikohad teivashüppes, kõrgushüppes, kaugushüppes ja kuulitõukes.

Samal ajal on Tartus asuva liikmeskonna hulgas märgata küllaldaselt huvi spordi, eriti kergejõustiku vastu. Terve rida konvendi liikmeid tegutseb kaasa spordiorganisatsioones, peamiselt Akadeemilises Spordiklubis ja saavutab võistlustel küllalt silmapaistvaid tagajärgi.

Kergejõustiku ja ujumise kõrval pole jäänud unustusse ka talispõrt. Püsivam omal alal — iluuisutamises — on tegevliige Aleksander Daniel, kes on osa võtnud paljudest võistlustest ja tulnud Eesti esivõistlustel B-klassis korduvalt esikohale ja 1932. aastal Eesti esivõistlustel A klassis II kohale, ning esindanud Eesti üliõpilaskonda SELL-i taliolümpial Riias 1935. aasta talvel.

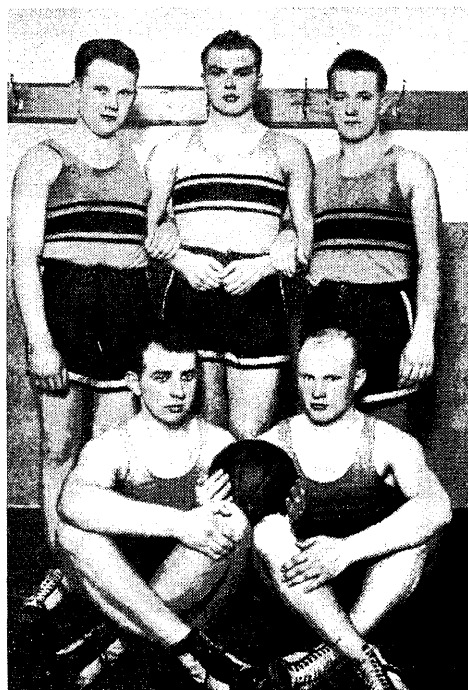
Tegutsedes aktiivselt kaasa Akad. Spordiklubis on tema organiseerimisel ja juhtimisel antud terve rida iluuisutamiskursusi üliõpilastele. Rohke osavõtu osaliseks saanud kursused on tunduvalt kaasa aidanud selle kauni spordi-ala levikul.

Suusatamine on kujunenud palju-harrastata- vaks spordialaks konvendi liikmete laiemais ringes, kes on korraldanud lühemaid ja kaugemaid suusaretki maale, peamiselt Elvasse ja Otepääle. 1933. a. talvel peetud üliõpilaskonna suusavõist- lustel tuleb 10 km murdmaa suusatamises kind- lalt esikohale Rotalia meeskond koosseisus Jo- hannes Läte, Leo Wulff ja Elmar Tints. Osa- võtt järgnevatel aastatel korraldatud suusatamis- võistlustest on olnud niisama juhuslik kui võist- luste korraldamine halbade talveilmastiku olude tõttu.

Huvi tõusuga pallispordi vastu üliõpilaskon- nas on seda märgata ka konvendi liikmeskonnas. 1930. aasta tähistab uue ajajärgu algust Rotalia spordielus. Armastatumaks spordialaks kujuneb korv- ja võrkpallimäng. Võimlemistundidel Ülikooli võimlas harrastatakse neid mängu kõige enam. 1931. aastal võtab konvendi meeskond esmakordselt osa üliõpilaskonna esivõistlustest käsipallis, võisteldes korvpalli üldklassis. Esi- meseks vastaseks on korp! Frat. Estica mees- kond, keda võidetakse. Meeskonnal on edu ka järgnevatel mängudel. Finaalis kohtutakse EÜS-i meeskonnaga, keda võidetakse ülekaalu- kalt ja tullakse üliõpilaskonna meistriks korv- pallis. Meistermeeskonda kuulusid Gerhard Hansmann, Jaan Matt, Voldemar Mesi, Mihkel Tedre ja Valter Toonekurg. Tagajärjerikas esi- nemine kohustab järgnevatelgi aastatel rõhku panema pallispordile. Iganädalased võimlatun- nid Ülikooli võimlas leiavad rohkesti kasutamist. Vastuvõetud rebaste hulgas on häid käsipalli- mängijaid. Järjekindlate harjutuste tagajärjel tõuseb meeskonna tase tunduvalt. 1932. aasta esivõistlustest võetakse osa nii korv- kui ka võrkpallimeeskondadega. Võistlustest osavõt- vate organisatsioonide arv on suurenenud. Võistluspinevus samuti. Võimla on võistluspäe- vil tulvil vaatajaist. Konvendi liikmeskond vii- bib pea terves koosseisus võimlas oma mees- konna mängu jälgimas.

Võrkpallimeeskonnal ei ole erilist edu. Mõ- nede võitude järele kaotatakse korp! Sakalale ja Ü. S. Liivikale ning tullakse kolmandale kohale. Korvpallis aga meeskond kaitseb väarikalt oma käes olevat meistritiitlit ja pääseb kindlalt fi- naali, kus võidab Liivika meeskonda ning tuleb Üliõpilaskonna meistriks 1932. aastal teiskord- selt. Meeskonda kuulusid Aleksander Pals, Gerhard Hansmann, Erik Thoen, Jaan Matt, Valter Toonekurg ja Mihkel Tedre.

Meeskonna edu võistlustel tõstis liikmeskon- nas huvi pallispordi vastu suurel määral. Kui 1931. aastal meeskonnal oli asendada väljalange- nuid ainult paari reserviga, siis nüüd on neid tunduvalt rohkem. Lisaks pallimänguks ette- nähtud võimlatundidele loovutatakse ka siht-

„KORP! ROTALIA“ KORVPALLIMEES-
KOND 1933. A.

Istuvad: A. Pals, J. Matt. Seisavad: G. Hansmann,
E. Thoen, H. Uibopuu.

võimlemiseks määratud tund meeskondadele harjutamiseks. Tunduvaid edusamme on mär- gata ka võrkpalli alal. Algaval võistlusperioodil kohatakse sõprusvõistlustel nii võrk- kui ka korvpallis mitme vastasega, keda võidetakse. See annab häid lootusi järgnevaiks meistervõistlus- teks. 1933. a. võistlustel esineb konvent kolme meeskonnaga, võisteldes A klassis korv- ja võrk- pallis ning eriklassis võrkpallis. Lootused ei nurju. Alanud võistlustel võrkpallis võidetakse ülekaalukalt Sakalat. Järgnevad võidud EÜS. Põhjala ja Frat. Estica üle. Korvpallis korp! Frat. Aeterna ja EÜS-i üle. Võit viimase üle oli ülekaalukas. „Üliõpilasteleht“ nr. 3 — III 33 märgib sel puhul: „... kuna Rotalial üldklassis kõvu vastaseid ei olegi, siis „R.“ meistrikstulek on kindel.“ Heast edust hellitatud meeskond muutub ükskõikseks. See asjaolu toob kaasa enesega ebameeldivaid tagajärgi. Järgnevatel võistlustel võetakse vastu mõned kaotused. Nii kaotatakse korvpallis Põhjalale, võrkpallis EÜS-ile. Kuna mängud olid finaalis ja mees- konnal ei olnud ühtegi kaotust, siis tuli teis- kordselt võistelda samade vastastega. Võit ei jäänud tulemata nii korv- kui ka võrkpallis. Meeskond tuli üliõpilaskonna meistriks korv- pallis kolmandat korda. Võrkpallis tuldi meist- riks esimest korda. Meeskonda kuulusid Aleks. Pals, Leo Vulff, Jaan Matt, Osvald Laurits, Heino Uibopuu ja Gerhard Hansmann.

Järgneval aastal rida vanemaid meeskonna liikmeid on lõpetanud ülikooli ja siirdunud oma erialale. Kuigi meeskond on täienenud uute mängijatega, kellest üksikud võrdlemisi välja paistvad, on siiski meeskonnas märgata ebahütlust. Vaatamata ebahütlasele koosseisule võistluste algus on edukas. Võidetakse korvpallis Põhjalat ja Liivikat; võrkpallis Frat. Esticat ja Sakalat. „Üliõpilasleht“ sel puhul annab võistlustest pikema ülevaate pealkirja all „Põhjala, Liivika ja Rotalia teel meistritiitlile“. Mängude pinevus on suur. Järgnevatel mängudel meeskond ei suuda enese käes hoida head algatust ja tasavägises mängus on sunnitud võrkpallis kaotama Liivikale. Korvpallis ollakse sunnitud loovutama meistritiitel Põhjalale.

Kuigi järgmistel aastatel pannakse rõhku meeskondade väljaarendamisele, pidades järjekindlalt harjutustunde treeneri juhatusel, ei suudeta tagasi võita kord loovutatud meistritiitleid. Vahelduva õnnega — kord võites, kord kaotades — jõutakse enamail juhtudel finaali, kus teenitult antakse võit vastasele. Kaotused käsipallis pole tingitud huvi langusest spordi vastu, vaid peapõhjusena tundub organisatsiooni koosseisu kiire vaheldumine, mis ei võimalda luua ühtlast meeskonda kauemaks ajaks.

Pallispordi kõrval on konvendi liikmeskonnas armastatumaks spordialaks kujunenud laskesport. Tartu maleva korporatsioonide malevkonna igaaastastel laskevõistlustel v.-kal. kui ka sõjapüssist on näidanud häid tagajärgi ja tulnud

kohtadele Jaak Annus ja Aleksander Daniel. Samadel võistlustel on esinenud ka konvendi meeskond. Vana meisterlaskur Helmut Suursööt esindas ainsa laskurina Eesti Üliõpilaskonda 1937. aasta suvel Pariisis peetud ülemaailmalisel üliõpilasolümpial. Soome-Eesti-Ungari üliõpilaskondade korrespondentslaskevõistlustest osavõtivate meeskondade koosseis on nendest võistlustest osa võtnud Jaak Annus ja võitluste organiseerijaks-korraldajaks Helmut Suursööt.

Igaaastastel kaitseliidu karikavõistlustel, millest osavõtt on kohustuslik kõikidel konvendi kompaniisse kuuluvail malevlasil, on konvent tulnud oma malevkonnas esikohale 1934., 1935. ja 1936. aastal, omandades õiguse auhinnana väljapandud rändkarikale. Kättevõidetud karikat ei ole aga arusaamatutel põhjustel malevkonna juhatusel läinud korda konvendile üle anda.

Alates 1937. aastast toimuvad korrespondentslaskevõistlused sõjapüssist konvendi ja sõpruslepinglase Helsingi ülikooli Varsinaisuomalainen Osakunta meeskondade vahel. Esimestel võistlustel tuli võitjaks VSO. meeskond.

Peale aktiivselt võistlustest osavõtu on konvendi liikmeskond tegutsenud kaasa ka laskesporti alal tegutsevates organisatsioonides. 1938. a. sügisel kutsuti ellu laskesporti elustamiseks ja korraldamiseks Akadeemiline Laskurklubi, missuguse mõtte algatajaks ja organiseerijaks oli klubi praegune esimees Helmut Suursööt.

„KORP! ROTALIA“ VÖRK-PALLIMEESKOND 1933. A. Vasakult: Heino Uibopuu, Jaan Matt, Leo Vulff, Aleksander Pals, Gerhard Hansmann, Osvald Laurits.

Sõjalisest kasvatuses ülikoolides

VABARIIGI Presidendi poolt on pandud kehtima määrus, mille järgi hakatakse korraldama Tartu Ülikoolis ja Tallinna Tehnikaülikoolis riigikaitse õpetust.

Kuna sellega on üliõpilastele pandud väga tähtis kohustus, siis vast oleks huvitav vaadata, millest sarnane vajadus oli tingitud.

Nagu vist kõik on võinud tähele panna, ei peeta praegusaegset sõda mitte ainult vaenulikkude riikide sõjavägede vahel, vaid sõda peetakse vaenulikkude riikide rahvaste vahel täies ulatuses.

Iga riigi rahvamajandus moodustab jõualika, mille peale on rajatud tema sõjaväe võimetus, ja mida tugevam on ühe riigi rahvamajandus, seda suurem on selle riigi sõjaline potentsiaalsus.

Kaasaja riigi rahvamajandusest võtavad osa ühel või teisel viisil aga kõik kodanikud — ja sellega ühel või teisel viisil mõjutavad oma riigi sõjalist potentsiaalsust.

On tarvis, et see mõju oleks võimalikult edukam ja seda võib saavutada siis, kui need riigikodanikud, kes on riigi ja rahva tegelikud juhid teaduse, tööstuse, poliitika jne. aladel, on vastavalt ette valmistatud. Nemad oma töös puutuvad alataasa kokku riigikaitse küsimustega ja nende tegevusest oleneb palju.

— Akadeemiline noorsugu aga annab just suurema osa tulevase riigi ja rahva tegelike juhte. Seepärast, väljudes riigikaitse huvidest, ongi tarvis akadeemilist noorsugu vastavalt ette valmistada sõjaks nii psüühiliselt kui ka moraalselt ja füüsiliselt. On tarvis kasvatada nendes vastutustunnet riigi julgeoleku eest ja on tarvis võimaluse piires anda neile spetsiaal-teadmisi ja oskusi, mida nad peavad rakendama riigikaitse ülesannete täitmiseks.

Mõnes riigis, nagu Ameerika Ühendriikides ja Inglismaal, olenevalt nende relvastatud jõudude korraldusest — sõjalise õpetusega ülikoolides tahetakse saavutada ka erisihte — nimelt valmistada ette tagavaraväe nooremaid juhte.

Neid eesmärke tahetakse saavutada täiendades kõrgema õppeasutise üldiseid õppeaineid elementidega, mis vajalikud riigikaitse seisukohast, ning korraldades nende alal loenguid ja praktilisi harjutusi. Kogemusi püütakse anda üliõpilastele, korraldades spetsiaal-õppusi laagrites, laskeväljadel jne.

Kuna seda tahetakse organiseerida nii, et see igale üksikule üliõpilasele oleks võimalikult vähem koormav, sellepärast ette nähtud sõjalised ained ongi püütud klassifitseerida nii, et need enam-vähem sobiksid ühte või teise teaduskonda.

Alljärgnevalt katsun anda lühikese ülevaate, kuidas see küsimus on leidnud lahendamist maailma tähtsamates riikides.

Ameerika Ühendriikides — pea kõikides kõrgemates õppeasutistes on juba ammu üksik sõjaline õpetus sisse seatud — peamise eesmärgiga valmistada ette reservohvitseri kõikide väeliikide alal. Nende ülikoolide seas on 8 ülikooli ja kõrgemat õppesautist, mis on pea täielikult militariseeritud, kus õpilased kannavad vormiriietust ja kus on pandud maksma sõjalise distsipliini nõuded. 114 ülikooli on poolsõjalise sisemise korraga. Ainult üksikutes ülikoolides, nagu „Columbia University“, „University of Southern California“ ja veel mõnes — sõjalist õpetust üldse ei ole.

Ameerika ülikoolides valmistatakse üliõpilasi ette jala-, ratsa-, suurtüki-, inseneri-, lennukiväe-, sanitaar-, veterinaar- ja hambaarsti aladel. Üldine arv üliõpilasi, kes nendest õppustest osa võtavad, on 75 000.

matsöidid ja hambaarstid saavad eri-ettevalmistuse.

Itaalias, Saksas ja Nõukogude Venes on üliõpilase osavõtt sõjalistest õppustest sunduslik. Õppused on laiaulatuslikud, kus iseäranis rõhku pannakse tehniliste alade tundmisele. Üliõpilased on kohustatud läbi kuulama suur hulk aineid, sooritama kõik praktilised tööd ja ka kõik katsed, mis määratakse. Katsete sooritamisel saavad üliõpilased vastava tunnistuse, mis annab neile tagavaraväe ohvitseride õigused või võimaldab tagavaraväe ohvitseride kursusele pääsemist.

Kes riviteenistuseks tervislikult mittekõlbav, saab ettevalmistuse tagala asutistes töötamiseks (seal ka naised).

Nõukogude Venes mõned kõrgemad pedagoogilised õppeasutised on vabastatud riivilisest sõjalisest õppusest, kuid need peavad valmistama

res, siis on muidugi arusaadav, et igal pool selleks on ülikoolide juures loodud teatud sõjalise mustri järgi organiseeritud üksused, rühmad, kompaniid ja pataljonid.

Kui me võrdleme Vabariigi Presidendi poolt antud määrust, mis meil korraldab ülikoolides sõjalist õpetust, siis võime konstateerida, et seal on ära kasutatud teiste riikide kogemusi selle küsimuse alal niivõrd, kui see meie oludele on sobiv. Seejuures üldine üliõpilaste koormatus on väiksem kui nii mõneski teises riigis. Kui ette nähtud õppeainetes meil puhtrivilised ained esinevad vähem, kui teistes riikides, siis tuleb seda seletada sellega, et meie peamiseks eesmärgiks ei ole sõjaväeliste juhtide ettevalmistamine tagavaraväele, vaid nagu juba eespool tähendasin — meie tahame üliõpilastele sisendada arusaamist riigikaitsest ja valmistada neid ette üldiste riigikaitse ülesannete täitmiseks.

Sõjavägi omalt poolt pakub täiel määral oma kaasabi, andes vilunud ja silmapaistvaid õppejõude, samuti tarvilist materjali ja ka elamis- ja õpperuume, kui sellist vajadust tekib.

Et ülikoolidele võimaldada kohaneda uute nõuetega, et kergendada nende üliõpilaste koormatust, kes praegu õpivad viimaseid semestrid — sünnib sõjalise õpetuse sisseviimine teatud järkude kaupa, et alates 1941. a. sügis-semester võidak alata tööd täies ulatuses.

Selles praegusel ajastul nii tähtsas töös soovin kõikidele edu ja head kordaminekut.

Aleksander Sivadi (Sivard)

Sõda ja teadus

Jkka enam ja enam on sõda muutumas teaduslikult ettevalmistatud jõudude kohtamiseks, kus võitjaks jääb mitte arvuliselt või füüsiliselt tugevam, vaid teaduslikult paremini ettevalmistatud pool. Ka ei aita enam tuleviku sõjas ei hulljulge ega sõjamehe meel, kui see pole teaduslikult juhitud õigesse suunda, õigele eesmärgile.

Veel 30 aastat tagasi võisid hästi distsiplineeritud ennastalgavalt julged väeosad teha imesid; nüüd aga on samad väeosad juba ette

VIL! FRED OLBREI

Üks tahab kuulda päev-läbi ainult lõõtsapilli muusikat, teine lorilaule ja vihastab, miks ei arendata ringhäälingus „rahvuslist omapära“. Kolmas kuulaks ainult sporditeateid, neljas on vihane, miks ei anta igapäev praktilisi juhatusi vihmusside otsimiseks või paelussist jalamati kudumiseks. Viies tahaks ringhäälingut muuta ööpäeva jooksul 26-eks tunniks Tiibeti palveveskiks... Tee kuidas tahad, aga rahva naerualuseks jääd ikkagi!

määratud hävingule, kui nende tegevus ja energia pole teadusliku järelevalvega korraldatud.

Et moodsate relvade, laskemoona, sõjamasinatate jne. valmistamine on omaette teadus, seda teavad vist kõik. Näitena võiks siin tuua kõige lihtsama relvosa — püssipadruni, millel on ta praegusel kujul juba 75-a. ajalugu. Midagi ei ole näiliselt lihtsamat kui torukujuline vasest hüls, mis ühendab kuuli, viskelaengu ja süütevahendi ühte tervikusse. Ent seegi lihtis asi nõuab lõpmata palju püsivust ja teaduslikku

VIL! HERBERT RAIDNA

tööd, et tõsta püssipadrundi säärasele tasemele, nagu on juba tõusnud Soome Lapua püssipadrund. See on huvitav nähe: Soomel ei ole omal vaske, ei tina ega puuvilla. Kõiki püssipadruniks vajalikke tooraineid ta peab ostma välismaalt, sealtsamast, kust saavad seda teisedki riigid. Kuid ühegi riigi sõjapüssipadrund ei saa laske- täpsuselt võistelda Soome püssipadruniga. Isegi suurriigid, nagu Saksamaa ja Inglismaa, püüavad igatviisi jäljendada Soome padruneid, aga ikkagi neil ei õnnestu toota säärase lasketäpsusega padruneid, kui Soomel. Soome maailma parimad püssipadrunid on Põhjamaa rahva visa, püsiva teadusliku töö tulemus.

Kõik teised kaasaegsed relvad on palju keerulisemad kui püssipadrund ja järelikult on nende paremuse tõstmiseks tarvis teha ka palju rohkem teaduslikku tööd, et omada relvi, mis oma headuselt ja võimsuselt ületavad vastaspoole omad.

Kuid mitte ainult sõjapidamise abinõude valmistamine ei nõu suurt teaduslikku tööd, vaid veel suuremal määral on see tarvilik sõjapidamise abinõude juhtimiseks ja ka mitte ainult selleks, vaid üldse kogu sõjapidamiseks kõigis tema mitmekesisistes üksikasjades. Kuivõrd tähtsat osa mängib kaasaegses sõjas meteoroloogia, selleks paar näidet maailmasõjaaegse Saksa õhujõudude ülema von Heppner'i kogemustest.

1. näide: teaduslikult hästi ettevalmistatud ettevõtte.

„Juuni esimene veerand on Kaanali rajoonis väga vihmane ja eriti ebasoodne kauge-lendudeks.

11. juunil juhtis meteoroloog-sünoptik pommitildujate eskadrilli ülema tähelepanu ilmastiku paranemise võimalusele. Olenevalt sellest oli väljalend Londonile ette nähtud 13. juuniks.

Meteoroloogilised andmed tegid soovitavaks Londoni suunas lendamisel hoiduda madalal, kasutades idatuult, ja tagasitulekuks kasutada läänetuult 4000 m kõrgusel selleks, et lühendada terve operatsiooni aega 4,5 tunnile. Peale seda oli käsk sooritada lend täpselt.

Välja lennata oli tarvis mitte hiljem kui kell 10 hommikul, et peale lõunat mitte sattuda äikese kätte. Täpselt täidetud operatsioon õnnestus 4,5 tunniga hästi ja eskadrill jõudis tagasi 1,5 tundi enne rasket äikest ja rahesadu, mis oleks muidu kindlasti toonud suuri kaotusi.

2. näide: halvasti ettevalmistatud ettevõtte.

Öösel 19/20. oktoobril 1917. a. lendas 13 Saksa tsepeliini välja, et pommitada Englise tööstuse keskusi. Ilm oli soodus ja 13 õhulaeva jõudis õnnelikult Londoni. Tihe udu Londoni kohal ja kustutatud tuled raskendasid orienteerumist. Siiski heideti pommid alla ja tsepeliinid pöörduvad tagasi, lootes õnnelikult jõuda koju. Kuid tagasilennu tingimused ei olnud enam nii soodsad.

Saksa meteoroloogid puuduliku side tõttu ei teadnud midagi tsükloonist Atlandi ookeanil lääne pool Inglismaad.

See tsükloon liikus kiirelt itta ja püüdis tsepeliinid kinni nende tagasiteel. Nõrga tuule

VIL! RICHARD TOMBERG

asemele tekkis külm kirde- ja põhjatuul kiirusega üle 20 m/sek.

Tsepeliinid hakkasid triivima lõuna poole. Kella 7 hommikuks ei olnud nad mitte Hollandi kohal, vaid 600 km lõuna pool Londonit, just üle Prantsuse kaevikute. Prantslased atakeerisid neid.

Varsti oli kaks tsepeliini hävitatud. Üks pääses läände, kus kukkus hiljem merre ja eskadrilli juhi õhulaev langes prantslaste kätte. Nii halvasti lõppes teaduslikult puudulikult ettevalmistatud sõjaline ettevõte.

Kuid mitte ainult sõjapidamise tehniline külg ei vaja suurt teaduslikku ettevalmistust ja oskust, vaid ka sõjapidajaid endid — inimesi, sõdureid on tarvis teaduslikult ette valmistada kohutavaks tuleviku sõjaks, et nad suudaksid mõelda ja kaalutleda ka kõige suuremas tulemõlul. Vanasti võisid tagumised väeosad takistada ederinde sõdurite põgenemist lahinguväljalt, sundides neid ähvarduse ja hirmuga edasi minema. Kaasaegses sõjas saab lahinguväljal üksikult maa sisse kaevunud sõdur olla ainult siis kasulik, kui ta teadlikult suhtub oma olukorda ja jaanalinnu taoliselt ei peida pead liivasse. Ka niisuguste sõdurite väljakoolitamiseks vajavad juhid vastavat teaduslikku ettevalmistust.

Need olid ainult üksikud momendid tuleviku sõjast, teaduse rakendusest võitluseks. Tegelikult on kogu tuleviku sõjapidamine ühe rahva teaduse võitlus teise rahva teaduse vastu. Võiks öelda, et tuleviku sõda vajab kas otseselt või kaudselt peagu kõigi teaduste rakendamist.

Esimesena otseselt rakendas teadust sõjapidamiseks Napoleon, kes lasi tollaegsetel kuul-

VIL! HERBERT GRABBI

satel teadusemeestel Laplas'il ja Monge'il koostada kliimaatilised ettevalmistused Egiptuse üle enne oma õnnestunud Aafrika ekspeditsiooni. Samad teadusemehed koostasid Napoleonile ka Venemaa kliimaatilise kirjelduse eriti talve alguse, lumesadude, jõgede jäätumise ja lahtimise üle jne. Et need andmed Venemaa kohta tol ajal olid veel väga puudulikud, siis on ka arusaadav Napoleoni armee hävinemine Venemaa külmas talves.

Aastatega see teaduste vajadus sõjapidamiseks on ikka kasvanud ja nüüd on jõutud juba nii kaugele, et ülikoolide eriainetes ei leidu peagu ühtki ala, mis ei oleks otse hädavajalikult kasutatav ka riigikaitse huvides. Insener, keemik, poliitik, majandusteadlane, usuteadlane, matemaatik, arst jne., neil kõigil on ülesandeid kaasaja riigikaitse organisatsioonis.

On selge, et insenerid igalt alalt neelavad nagu kõrveliiiv vett — insenerivägi, motoriseeritud ja mehhaniseeritud väed, lennuvägi, relva- ja masinatehased ja remonttökojad. Majandus- ja põllumajandusteadlased on teretulnud varustus-aladele. Matemaatikud suurtükiväe mõõte- ja meteoroloogia alale ja arstidest on sõja ajal olnud alati puudus. Rohkesti intelligentset jõudu tuleb rakendada moodsa relva — propaganda — teenistusse.

Ka meie vilistlaspere ridades on terve rida eriteadlasi, kes on pühendanud oma jõu ja oskuse riigikaitse otstarbeks. Kuid sellest on veel vähe. Üksikud ei jõua omal õlul kanda kalli kodumaa kaitset rasketel aegadel. Selleks peame kõik ette valmistatud olema oma jõu ja teadmiste kohaselt. Selleks jõudu ja head tahet.

VIL! JUHAN RAUD

Mõnda põlevkivitööstuse arengust ja sihtidest

Tähtsaimaks energiaallikaks, mida inimkond kasutab oma kultuuritaseme säilitamiseks ja edendamiseks, on kahtlemata soojus, mida saadakse peagu eranditult kõva-, vedel- ja gaaskütteenete põletamisel. Looduses leiduvate veejõudude kasutamisel saadava elektrienergia moondamisel tekkiv soojus on praegu kasutamiseks veel liiga kallis.

Soojuse saamiseks kasutatavatest põletistest on kivisüsi oma kauakestnud ainuvalitsust soojusallikana pidanud viimastel aastakümnetel jagama vedelpõletisega, s. o. õliga. Vedelpõletise tarbimine ja sellega tema osatähtsuse suurele tõusule on aidanud väga palju kaasa sisemise põlemisega masinate kiire areng ning sellega käsi-käes käiv liiklemisvahendite laialdane motoriseerimine.

Veel kümne-viieteistkümne aasta eest oli ainsaks praktiliselt kõne alla tulevaks vedelpõletiste allikaks maaõli. Kuid viimase viieteistkümne aasta jooksul on järjekindlalt tõusnud ka kõvadest põletistest toodetavate vedelpõletiste hulk, milledest tähtsamatena esinevad kivi- ja pruunsöest ning õlikividest saadavad õlid.

Nagu näitas rohke osavõtt juunikuus s. a. Šotimaal Glasgows peetud esimesest õlikivide ja kannel-süte konverentsist ning rohkearvulised referaadid esindajatelt igast maailmanurgast, valitseb praegu ter- ves maailmas eriliselt suur huvi õlikivide töötlemise ja neist saadavate õlide vastu.

Põlevkivitööstus on iseenesest juba päris vana tööstus. Meie põlevkivist leiduvad kirjalikud andmed juba 1725. aastast ning ka võrdlemisi kauge ja tund- matu Austraalia kivi tuntakse Euroopas juba 1802. aastast. 1851. aastal ehitatakse esimene õlikivi utmis- seade Šotimaal, ning 1855. aastal püstitatakse ka esi- mene retort õlikivi utmiseks Ameerikas, kus kasuta- takse esialgu küll üle ookeani toodud Šoti ja Austra- lia õlikivi ning alles pärastpoole omamaa õlikivi. Too- danguna esinesid lambiõli, määrdeõli ja parafiin. Kuna

tööstuse tasuvus oli hea, siis ehitati mõne aasta jook- sul õlikivi utmisvabrikuid nii Prantsusmaal, Saksa- maal, Austrias kui ka Ameerikas, kus nende arv tõusis isegi 60 ligidale.

1859. aastal ilmus aga Ameerika turule maaõli, millega algas „nafta ajastu“. Odava maaõli tormilisel pealetungil kadus õlikivitööstus peagu täiesti, ilma et see oleks suutnud parandada meile väärtuslikumaid kogemusi ja töötlemisviise ning ainult vahest mõni eri- teadlane teab, et esimene õli, mida tarvitasid ameerik- lased lampides valgustuse otstarbeks, oli saadud põlev- kivist.

Maaõli leid Ameerikas pidurdas tugevasti ka Šoti põlevkivitööstuse kiiret arengut. Kuid võistluses maa- õliga oskas Šoti põlevkivitööstus ainukesena päästa oma olemasolu sel teel, et see läks üle mitte õli toot- misele peaaegu, vaid senini kõrvalainena saadud sul- faat-ammooniumi tootmisele ning ehitas ümber oma tootmisseedad selle aine maksimaalseks tootmiseks, mis kujunes uueks tasuvuse teguriks ning kindlustas töös- tuse olemasolu.

Šoti põlevkivitööstuse õitseajaks olid aastad 1910—1912. See töötas ka Maailmasõja ajal ning praegu, kus õlikivi tagavarad on lõppemas, töötab vaid $\frac{1}{3}$ oma endisest suurusest.

Peale Maailmasõda tekkis jällegi huvi põlevkivi- tööstuse vastu, mis on pidevalt kasvanud tänini. On leiutatud uusi utmisviise, hangitud uusi kogemusi ning püstitatud uusi sihtjooni põlevkivitööstuse arenguks. Sellel uuel ajajärgul põlevkivitööstuse arengul on arenenud vahepeal olnud kriisiaegadele vaatamata ka meie noor põlevkivitööstus. Oleme arengus jõudnud isegi niikaugele, et meie õlitoodang 1939. aastal tõuseb arvatavasti ligi 200.000 tonnile. Kuna Eesti põlevkivi utmise meetodid on rajatud uutele sihtjoontele, nimelt suure läbilaskevõimega üksustele, siis on need praegu

terve maailma huviobjektiks ning meie edusamme jälgitakse suure hoolega.

Suurt huvi põlevkivist saadavate õlide ja nende saamiseks kasutatavate seadete vastu võib seletada kolmest vaatekohast:

Esimeseks ja tähtsamaks põhjuseks võib lugeda tõsiasja, et maapõuest kergesti kättesaadava maaõli tagavarad on lõppemas. Õige küll, asi ei ole nii katastroofiline, kui seda kujutasid ette Ameerika teadlased 10 aastat tagasi, kes arvestasid, et maaõli tagavarasid jätkub Ameerikas kõige enam vaid 20 aastaks. Kuid püsima jääb siiski tõsiasi, et uued avastatavad õliallikad asuvad ikka sügavamal maapõues ning selle tõttu on üha suuremate kuludega eksploateeritavad, mis ei jäta mõju avaldamata maaõli hinnale. Ja sellises olukorras võib õli hind aja jooksul kujuneda sääraseks, et selle tootmine õlikivist muutub tasuvamaks.

Nii käsitavad ka Ameerika autorid küsimust seisukohast, et õlikivi on ainsaks maaõli järglaseks. Õlikivist õlide saamise töö protsess on nende arvates juba

A. Daniel'i joonis.

VIL! AUGUST KARU

praegugi küllalt selge, ja et õlikivi tööstuslikule kasutamisele tuleku määravad vaid majanduslikud kalkulatsioonid, s. o. õlikivist saadava õli konkurentsi võimed maaõliga.

Neil kaalutusil andis ka president Hoover 1929. aastal dekreeedi kõikide Ameerikas leiduvate õlikivide leiukohtade ning lademete asukohtade registreerimiseks. Sellel sammul on eriline tähtsus, kui silmas pidada, et ainult Green River'is leiduv õlikivi on suuteline andma vedelpõletist 20 korda rohkem, kui on Ameerikas senini toodetud maaõli!

Teiseks põhjuseks, mis eriti väärib tähelepanu meie oludes ning millele baseeruvad peamiselt Nõukogude Vene õlikivi spetsid, on lootus saada õlikividest peale õli veel teisi väärtuslikke aineid. Senini on šoti õlikivitööstuse praktikast tõestatud küll ainult lämmastikühendite saamine õlikivist, kuid arvatakse, et õlikivitööstuse jäämine ainult maaõli baasile, kitsendab õlikiviproduktide piirkonda. Vaadeldes õlikivi kui eriomadustega mineraali, arvavad venelased, et õlikivide utteprobleemi tuleb lahendada kompleksis, s. o. kasutades üheaegselt õlide saamisega ka kogemusi maaõli töötlemisel, kivisöe koksistamisel ja gaasistamisel, gaaside sünteetil, silikaatide valmistamisel, väävlitootmisel gaasidest jne.

Kolmas põhjus on rohkem poliitilist laadi ning põhimõttelt ühtub esimesega, s. o. teha oma riiki või selle üksikuid üksteisest kaugel asuvaid osi rippumatuks teistest õlitootjatest maadest ja olenematuks õli veoteede äralõikamisest. Sellele seisukohale on asunud näiteks Saksamaa, kus vedelpõletis omamaa toodanguna tuleb hinnalt praegu märksa kallim imporditavaist maaõlitoodetest, ja teiseks Austraalia, kus kardetakse ühenduste äralõikamist sõja korral, mille tagajärjel katkeb ka sõjalaevastiku varustamine õliga. Selle tõttu omistatakse ka Inglismaa valitsusringkonnis erilist tähtsust Austraalia põlevkivitööstuse kiirele väljaarendamisele.

Põlevkivitööstusele saabub uus õitseae, milles on Eesti põlevkivitööstusel ette määratud mängida väga tähtsat osa. Uuesti tärkav tööstus ei suundu enam šoti tööstuse radu mööda, ei ehitata vist enam kusagil šoti tööstuse uhkust — pikki Pampherstoni retorte. Ei! Uuesti tärkav õlikivitööstus peab alluma suurte mõõtude seadusele ning 5-tonnilise päevase läbilaskega šoti retort ei suuda rahuldada vist enam isegi katse vajadusi. Siin võib Eesti põlevkivitööstus uhkusega öelda, et see oma suure läbilaskevõimelise tunnelahjuga on annud suuna maailma õlikivitööstuse arengule. Ja selle üle ei vaielda enam eriteadlaste ringes, et õlikivide madaltemperatuuriliseks utmiseks on parimaks tunnusstatud tunnelahju konstruktsioon nii selle suure tootmisvõime, kui ka saadava õli kvaliteedi suhtes. Tõenduseks on ehitatavad tunnelahjud Saksamaal õlikriidi utmiseks ja Austraalias põlevkivi utmiseks.

Puuduseks võiks siin nimetada vahest, et sellega ei ole võimalik utta peenkivi, kuid troostiks teame, et ka teiste utteviisidega on see vaevalt võimalik, ning et

briketteerimise või noduliseerimisega on siin võimalik asja parandada.

Loeme väga sageli nii oma- kui ka välismaa ajakirjandusest ja kirjandusest kiidulaulu oma põlevkivitööstusele, kuid tahaksin asja käsitada allpool veidi enesekriitika seisukohalt.

Tõesti oleme loonud midagi, mille üle võime ka veidi uhked olla, ja seda on ju meil paraku nii vähe. Kuid kui kümme-viisteist aastat tagasi valitses meil suur huvi põlevkivi utmismeetodite arendamise vastu. kui see küsimus oli meil alles lapsekingades, kui oli tarvis katsetamisteks kulutada suuri rahasummasid ja määratu hulk energiat ning selle tulemusena ilmusid nii mõnedki head mõtted ja kavad, millest nii mõnigi osutus eluvõimeliseks ning isegi eeskujuks kogu maailmale, siis on viimased 5—8 aastat möödunud nagu mingisuguse energia languse tähe all. Näib, nagu oleksime väsinud tormisest loominguist, nagu puuduks endine vaimustus meie tehnikainimeste seas selle küsimuse käsitlemisel, kuigi konjunktuur edaspidiseks utmismeetodite arendamiseks peaks olema palju soodsam kui varem ning omame juba küllaldaselt kogemusi. Küsimus nagu ei huvitakski kedagi, välja arvatud vahest mõne võhiku odav kõmutegemine ajalehtedes põlevkivi põletamisest ja suitsuta utmisest!

Ei ole tehtud mingisuguseid radikaalsemaid täiendusi ja parandusi töötavates seadetes, olgugi, et peame avameelselt tunnustama, meie ei ole oma utmisseedete kasutegurite ja tasuvuste suhtes veel kaugeltki jõudnud optimumini.

Erandiks võib siin vahest olla Eestimaa Õlikonsortsiumi ehitatav uus utteahi, mis pidavat tooma nii mõndagi uut õlikivi utmistehnikasse. Kuid esiteks ei ole see veel valmis ning käiku lastud, samuti ei ole selle konstruktsiooni kohta avaldatud andmeid. Teiseks, kuigi on seal läbi viidud uuendusi ning utteahi tõesti peaks andma senistest paremaid tagajärgi, siis tuleb siin kibedusega tähendada, et see siiski on rootsi teadlaste, kes asuvad asjast isegi kaugel, aga mitte meie inseneride töö.

Ja ärgu olgu siis kahtlust, et see välismaal ka sellisena reklaamitakse, nagu Glasgow konverentsil püüdis üks Eestimaa Õlikonsortsiumi juhtivaid tegelasi täiesti põhjendamatult tembeldada Kiviõli tunnelahju vaid rootslaste Gröndal-Ramén'i Sillamäel töötava ahju modifikatsiooniks, milline väide sai aga kohe kohapeal vastuvaidlematult faktidega ümber lükatud.

Oleme heitnud puhkama loorberitele ning kivine-nud meile jagatavate kiidulaulude mõjul vaadetes, et meie utmisviisid on parimad ning ei vaja mingit täiendamist ega radikaalsemat muutmist. Eeskujuks olgu siin kas või meie rahvusliku vara — põlevkivi töötlemise pioneer ja esirinnas sammuma pidav poolriiklik tööstus, mis viimase 15 aasta vältel ei ole utteviisi parandamiseks suutnud paremat midagi teha, kui pisi-asjadega täiendada omal ajal suure vaevaga kuidagi meie põlevkivi utmiseks kohandatud Pintschi retorte,

tuues ohvriks tööviisi lihtsusele määratud hulgad kaotaminevaid õlisid, mida ratsionaalse utmisviisi juures oleks võimalik saada. Ka teiste utmisseedete kasutegurite parandamiseks tuleb palju teha, eriti soojusmajanduslikust ja energeetilisest küljest.

Kas tuleb ehk meie viimaste aastate loidus sellest, et oleme tegelnud senini peamiselt põlevkiviutmise teaduslik-keemilise uurimisega, kuna praktiliste utteviiside isadeks on olnud eestlase kõrval võõrad nimed, nagu f-ma Pintsch, Gröndal-Ramén-Zeidler, Davidson, Kulžinsky-Harpe jne. Oleme nagu iseendast võtnud tõeks, et utmisprotsess kuulub keemia valdkonda, ning oleme usaldanud selle täiesti keemikutele.

Kuid tegelik elu näitab, et siin peab keemikuga käsikäes töötama ja on kaaluvam sõna öelda just soojusinseneril-tehnoloogil. See on ka arusaadav, sest kui keemik on leidnud, et põlevkivist oli saamiseks tuleb ta soojuse juurdeandmise teel pürogeeniliselt muuta, andes sellele juurde teatav hulk soojust, siis on sellega keemiku osa lõppenud ja juba soojusinsener peab määrama, kuidas seda soojust kõige ratsionaalsemalt põlev-

H. Kalmet'i joonis.

Kui rebastest ei saada jagu,
Kes konvendis ei näita nagu,
Siis hädast välja aitab veel
Uus mootorratas „Ariel“.

kivile juurde juhtida, et utteprotsessi kasutegur ja õlisaak kivist oleksid maksimaalsed.

Seda teed on käinud juba suuremad ettevõtted, näiteks Saksamaal, kus sakslaste eneste sõnade kohaselt on utmisseadeldiste juhtimine ja aretamine usaldatud ainult soojusinseneridele.

Kui meie loidus ja passiivsus peaks edasi kestma, siis on enam kui kindel, et meie ei või end varsti enam lugeda õlikivi töötlemisviiside alal esirinnas sammuvateks, vaid meil tuleb paratamatult kapituleeruda täiuslikumate ja ratsionaalsemate utmisseadete ees, mis vahepeal on aretatud meie endi leiutatud viisidest. Ja et need ei jää tulemata, seda võib juba praegu ette näha nii mõnestki Glasgow konverentsil peetud referaadist, milles peegeldub intensiivne töö sel alal nii mõnelgi teisel maal.

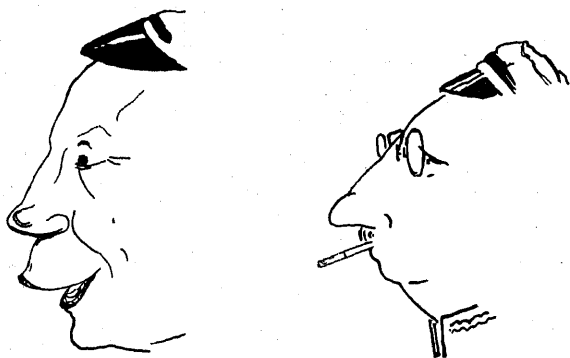
Nimetame põlevkivi oma rahvuslikuks varaallikaks, siis tuleks seda rahvamajanduslikul alusel ka käsitada ja kasutada. Tuleb tingimata praegusi utmisseadeid arendada ja täiendada maksimaalse kasuteguri saamiseks. Tuleb paratamatult meie oludes ratsionaalseimaks pidada õlitööstuste väljaarendamist kombinatsioonideks, kus kasutamisele tuleksid kõik võimalikud tööstuslikud ja energia jäägid. Võttes näitena Eesti Kiviõli ja Eestimaa Õlikonsortiumi utmisviise, võiksime vahest ette tähendada järgmise ratsionaliseerimise tee. Praegu utteahjude kütteks minev mittekondenseeruv õligaas, nn. permanentgaas, kasutada väävlis saamiseks, mida gaasis on võrdlemisi palju ja see on sealt kaunis kergelt kättesaadav. Edasi on mõeldav selle gaasi polümeeriseerimine kõrgevääruslikuks polümeerbensiiniks või selle asemel on mõeldav ka ainult butaani ja propaani eraldamine ja komprimeerimine pudelitesse. Kuuma uttejäägi gaasistamisel vastavas generaatoris on võimalik saada nii

utteahjude kui ka jõujaama kütteks küllaldasel hulgal küttegaasi. Uttejäägi gaasistamise jääk — tuhk on kergelt töödeldav tsemendiks või vormkivideks.

Edasi on mõeldav teatavate temperatuurivahemikude juures katkestatud utmisprotsessi teel bitumineeritud põlevkivi saamine, mis oma omaduselt on väga ligidane loomulikule asfaldile, olles esmajärguliseks aineks teede ehitamisel. Uttevete töötlemisel saadakse juba praegugi Kiviõlis atsetooni ja muid kõrvalaineid.

Meil töötavad praegu rida tööstusi põlevkiviõli tootmise alal, milledest igäüks on sammunud oma erirada. Üksikutes tööstustes saadud kogemusi on aga väga napilt avaldatud. Väga sagedasti murtakse teises tööstuses pead mõne küsimuse kallal, mis võib olla naabertööstuses ammugi lahendatud. Sellepärast on väga tervitatav Eesti Rahvusliku Jõukomitee poolt väljaantava albumi ilmumine, kus kuuldavasti on eriosa pühendatud ka kõigile meie põlevkivitööstustele. Jääb soovida, et see album perioodiliselt ka edaspidi välja antaks teostatud uuenduste ja saavutuste valgustamiseks. Võib-olla oleks ka soovitav põlevkivitööstuste spetsidest koosneva uurimiseks ja üldküsimuste arutamiseks keskuse loomine kas Inseneridekoja või Jõukomitee juures.

Meil on loodud Tehnikaülikooli juures eriline õlikivide Uurimise Laboratoorium, mis on senini tegelnud peamiselt põlevkivi keemilis-teadusliku uurimisega. Kas ei oleks õigustatud, meie suurt ja suurenevat põlevkivitööstust silmas pidades, selle laboratooriumi juurde ka õlikivi praktilise töötlemise ja selle uuringute osakonna loomine. Selles laboratooriumi osas leiaksid praktilist ettevalmistust meil tulevased õlitootmise spetsialistid. Oleme ju loonud Tehnikaülikooli juurde mäeteaduskonna, mis valmistab ette insenere põlevkivikaevandustele. Utmisseadeldiste inseneridele aga kahjuks ei ole mõeldud lootuses vist, et sellistena hakkavad tegelema keemikud ja insenerkeemikud. Kuid nagu praktika on näidanud, ei ole selle hariduse saanud inimesed suutelised täitma neid ülesandeid ning meil paratamatult tuleks luua võimalus ette valmistada ka neid eriinsenere soojustehnikuid-tehnolooge. Praeguses olukorras peavad meie põlevkivitööstused leppima hoopis võõrastelt aladelt tulevate inimestega, valmistades neid ise ette oma erinõuete kohaselt. Ja kuna neil inseneridel puudub võimalus end enne ette valmistada sääraseks tegevuseks, siis kulub neil tööstusesse sattudes tavaliselt kuid ja aastaid kasutult tööstusprotsessiga täielikuks tutvumiseks. Kuid peame mõtlema ka veel sellele, et nii mõnigi maa ehitab praegu ja kavatseb ehitada ligemas tulevikus endale õlikivide utteseadeid meie seadete eeskujul. Ja kui siis, nagu see tavaliselt on, nõutakse meilt ka vastavate spetsialistide kasaandmist, kes oleksid suutelised uut seadet ehitama, tööle rakendama ja juhtima, siis ei tohi meie sattuda piinlikku seisukorda, teatades, et meil sarnaseid anda ei ole.

AD.

AD.

Vil! Gleb Jakobson

Vil! Artur Lossmann

Suurimas Põhjamaa riigis

Viimasel ajal on meie suhted suurima Põhjamaa riigiga, s. o. Rootsi, tähelepanuväärselt elavnenud. Seejuures on küll meie kodumaad küllastanud rootslaste arv suurem kui Rootsis käinud eestlaste oma. Sellest on teatud määral kahju, sest nimetatud maal on meie inimese silmadele mõndagi näha. Kõigepealt seda, kuivõrd kaugele võib jõuda vaba ja arenemisvõimeline rahvas, kui tema arengut ei ole pidurdanud teiste rahvaste vägivald, ning teiseks pakub Rootsi palju nägemisväärsust oma põhjamaise looduse poolest.

Juba ammu, enne Stokholmi saatub laev skääride vahele. Ligi 8000 üksusest koosneva saarestiku läbis-tamiseks vajab laev tervelt 6 tundi aega, seega enam kui sõiduks Tallinnast Helsingi. Laeva tee ahhtub mõnikord saarte vahel nii, et arvad end sõitvat jõel.

Huvitavad on need paljad, hõreda metsaga kaetud kaljurünkad, mõnel

Vätterni järve kallas.

neist asub isegi väike põllulapike. Stokholmile lähenedes asetuvad neil saaril ikka sagedamini suvilad, millel igal on oma väike paadisild ning selle ees mootorpaadid ja purjekad. Siin leiduvad Stokholmi elanikkude suvi- ja nädalalõpu-majad. Tõeline paradiis suvitajale. Tihti asub selline maja omaette saarekesel peidetuna määndide alla.

Igavuse puhul tagab mootorpaat kiire ja mugava ühenduse linnaga. Vaiksel skääriveel sõitmisest tunneb löbu iga purjejahi ja mootorpaadi omanik.

Siis Stokholm ise, nagu teda tihti õigusega nimetatakse „Põhjamaa Veneetsiaks“. Mälari järve sopi ja sellest merre voolavate vete ääres asudes, on selles linnas näha pea kõikjal vett. Arvukad sillad, kokku 22, ühendavad voolavate vete vahel asuvat vana linnaosa teistega. Selle linnaosa kitsad ja kõverad tänavad moodustavad huvitava kontrasti suurepärase moodsate linnaosadega. Uued linnaosad on hästi välja ehitatud, nii et kusagil ei ole näha midagi silmahaaravat.

Meie agulite puulugudikkude asemel on Stokholmi eeslinnades püstitatud suured moodsad ühiselamud enamikus väljaehitatud rõdudega, nii et terve maja tundub lahtitõmmatud tikutoosehitusena. Ohku — päikest ja mugavust — need on põhimõtted selliste ehituste juures.

Ragnar Östbergi plaanide järgi ehitatud raekoda, mida loetakse uuema aja ilusamate ehituste hulka ning mille võlule annab palju lisa tema hea asend Mälari põhjakaldal, vanalinnas asuv kuningaloss, mille ees asuvad valvel rootsi lövid, täpselt sellised, nagu neist üks asub Narvaeasel väljal, Strömmerni voolavatest vetest ümbritsetud parlamendihoone ühes varakambriga ja raudset torni omav kuningate hauapaikadega Riddarsholmi kirik, kuuluvad selle ilusaima Põhjamaa-riikide pealinna vaatamisväärsuste hulka.

Sõites linnast väljuval asfaltteel, tundub maastikus palju sarnasust Soome omaga. Samasugused graniidikõrgustikud, hõredad okaspuumetsad ja viljakandvad põllud orgudes. Kohati kaovad graniidikinkad suuremal või vähemal määral, andes maad viljapõldudele. Ei näe sellise kasvuga ja umbrohupuhast vilja veel meie oludes!

Sõites linnast ikka enam lõunasse, muutub maapind järjest tasasemaks ja viljakamaks. Södergötlendi viljakad väljad annavad aset lõpuks Småmandi vahelduvalale, metsarikkamale ja vaesemale alale. Maantee tõuseb ja langeb, ilmub metsaga kattunud kõrgustiku vahele järvi, maastik on ühel pool nauditavam kui teisel pool. Rohkem kivirikkaid karjamaid, vähem põllusilusid.

Huvitava kontrasti loovad elektriraudtee roobaspaarid metsadega ümbritsetud järvede ääres.

Vahelduv ja huvitav on Kesk-Rootsi maastik pea kõikjal, eriti Vätterni suurjärve ääres. Selleäärne autotee olevat armastatud isegi hellitatud ameeriklaste poolt. Selle tee läbistamine pakub tõesti unustamatu elamuse. Järsud sünged kaljuseinad, männid ja sinetav järv loovad pildi, mis niipea ei unune.

Rootsis on kõikjal teede ääres tööstusalevid, linnu ning üksiktehaseid. Lauasaagimise-, paberi-, tiku-, masina-, kummi- ja teisi vabrikuid leidub siin ja seal üle maa. Tihe, enamasti elektrifitseeritud raudteevõrk, arvukad kõrgepingeliinid ja elektrivoolu hea saadavus, ning head teed muudavad Rootsi maa-elu kultuurseks. Küllaldane tööstuse ja linnade olemasolu annab häid are-

Mõtteid

distsipliinist, kohusetundest ja juhtidest tänapäeva ühiskonnas

ELAME ajal, kus inimsugu hindab ümber paljusid neist tõekspidamisist, mis veel hiljuti näisid vankumatuina, eriti ühiskondlikel ja sotsiaalseil aladel. Olid ju need tõekspidamised välja kujunenud pärast sügavat ja kestvat poliitilist arengut, kus valitsevaks suunaks oli õilsatele aadetele rajatud *liberalism*.

Liberaalne ühiskond oli rea inimpõlvedele eesmärgiks, mille saavutamist ihaldati ja mille eest kanti ohvreid ja võideldi. Kahjuks liberalism ei suutnud takistada olukordade tekkimist, kus röõbiti inimeste ideoloogilis-juriidilise üheõiglusega eksisteeris ja arenes kõige halastamatum kurnamise süsteem kapitalismi näol. Pääses mõjule „laissez faire, laissez passer“ põhimõte. Las' kõik läheb oma loomulikku rada!

Korraldada, juhtida, teadlikult organiseerida — selle vajadust ei suudetud mõista.

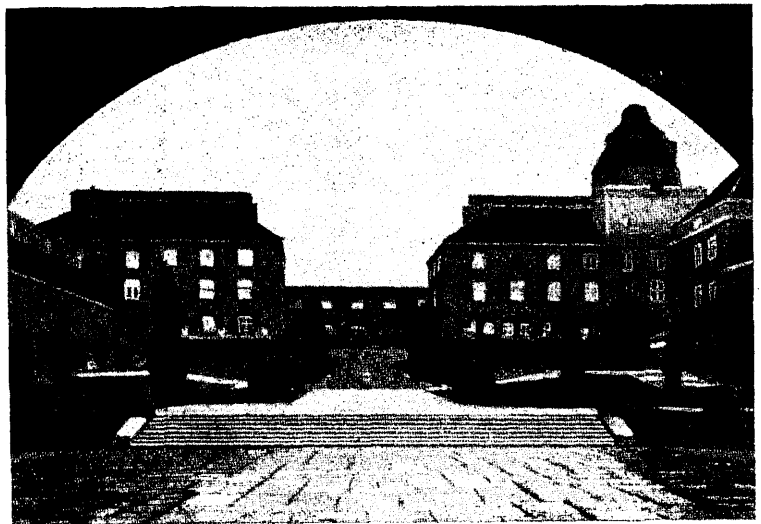
Inimene oli end vabaks võidelnud, kuid teiselt poolt osutus ta nagu mingiks objektiks, keda vajaduse korral tööjõuna kasutati ja vajaduse möödumisel saatuse hooleks jäeti. Ühiskond killunes. Kuristik külluses olevate rikaste ja kurnatud masside vahel ikka süvenes. Tulemuseks oli üha teravnev klassivõitlus, mis soodsal juhul arenes revolutsiooniks, nagu hilisemal ajal Venes ja osaliselt ka mitmel teisel maal.

Klassivõitluse tähe all käib praegu ka Hispaania kodusõda ning suurelt osalt ka Hiina-Jaapani sõda. Prantsusmaal näeme aga tihti-peale streike ja rahutusi. Teame ka, et vaata-

nemisvõimalusi põllumajandusele. Rootsi taludes on elekter saanud endastmõistetavaks, suuremad tööd, nagu liipsmine, rehepeks, sööda hekseldamine ja jahvatamine sünnivad elektri jõul. Põhjalik maaharimine, tugev väetus tingivad kõrgeid põllusaake, pidev tööaretus ja head söödaolud kõrgeid piimaande, luues tugeva aluse talude tasuvusele.

Punaseks värvitud hooned, korraldatud koduümbrus, puhtus ja jõukus tubades, see on rootsi talu. Kivimajad, puudega piiratud tänavad, laiad kõnniteed, ilusasti korraldatud aiad ja hekid majade ees, see on rootsi väikelinn.

Korralikkus, rahuarmastus ja mõõdukus on selle rahva tähtsamaid omadusi. Ühes neile lisandunud jõukusega annavad need omadused kindla aluse Rootsi riigi püsimiseks ja arenemiseks.

TEHNILINE ÜLIKOOL STOKHOLMIS

mata tööstuse mobiliseerimisele relvastuse sihiga on maailmas miljoneid ja miljoneid töötatöölisi, kes elavad tööta-oleku moraalselt ja füüsiliselt hävitavate mõjude all. See on nagu pilge „liberaalsele“ ühiskonnale nii Euroopas kui Ameerikas, kes rinda ette lüües nimetab end ka demokraatseks ja kultuurseks ning ikka veel pretendeerib õigusele olla inimsoole teenäitajaks.

Võidakse öelda, et maailmas on alati olnud palju häda ja viletsust. Et kõik „kultuurriigid“ alatasa siiski püüavad parandada oma sotsiaalselt korda, tõstes iga üksiku kodaniku elamisvõimalusi ja hoolitsedes tema eest siis, kui ta jääb tööta või saatuse tahtmisel muutub töövõime- tuks. Ja et kõik see olevat võimalik suuremal määral just liberalismi alusel ja demokraatlik- parlamentaarse valitsemiskorra juures, kus kõigepealt inimene on ja jääb domineerivaks tähelepanu keskuseks ühiskondliku arenemise

protsessis. Meie teame aga, et on vastupidiseid vaateid, mis tõstavad esile riigi totaalsuse ja loevad eluvõõraks „las käia“ põhimõtet, misjuures üksik isik surutakse raamidesse, mis „liberaalile“ tunduvad inimväärst alandavaiks. Usume, et nii liberaal-demokratism kui ka fašism ja kommunism teoreetiliselt püüavad mingi paremuse, mingi ideaali poole.

Igapäevase elu praktilisest küljest ja iga üksiku inimese elada-tahtmise seisukohalt oleks see ideaal materiaalse heaolu maksimumis, mis kindlustab ka maksimaalset osasaamist kultuurist. Tühi kõht ei anna ju mingit impulssi hingeliste sügavuste-kõrguste, kunsti ja ilu poole püüdmi- seks; või sügavaks püsivaks tööks teaduslikul uurimisel.

Hetkel ei loe enda ülesandeks arutada, mis- sugusel mainitud kolmest „-ismist“ on suurimaid eeldusi heaolu maksimumi loomiseks tänapäeva oludes. Võin vahest siiski väljendada oma sügavat veendumust, et kommunismi ideoloogia alusel ei suudeta luua jõukat, kultuurset ja sotsiaalset ühiskonda. See verisele terrorile ja klassi- võitlusele rajatud ideoloogia äratav sügavat võõ- rastust kõikjal, kus veel valitsemas arusaamine inimlikkusest ja õiglusest, kus suudetakse näha ja hinnata tegureid, mis tagavad majanduslikku ja kultuurilist progressi. Seal kõikjal heidetakse kommunism kõrvale kui valeprohvetite haiglane vaimusünnitus. Vastuoksa, fašism ja natsionaal- sotsialism on lühikese aja jooksul loonud uue õitseva ning jõurikka ühiskonna kahes suures Euroopa riigis. Missuguste tulemusteni seal lõpuks jõutakse, selle üle võib ennustusi teha iga asjasthuvitatu ise. Aga et fašism ja natsio- naalsotsialism on juba jõudnud näidata nii mõn- dagi suurejooneliselt-positiivset ühiskondlikel ja sotsiaalseil aladel, siis võime otsida nende saa- vutiste põhjusi. Tundub, et mõeldavate põh- juste hulgas mängivad seal väga suurt osa dist- sipliin ja kohusetunne, mida on süga- valt omaks võtnud nende kahe suurriigi juht- kond ja kodanikkude massid — vastandina indi- vidualistlikule „alati-omapäratsemisele“ poliiti- lisel — ja millegagi pidurdamata omakasupüüd- likkusele majanduslikul alal mõnes liberaal- demokraatlikus riigis.

Sisepoliitiline kriis, mida elavad üle täna- päeval mitmed rahvad, tõendab kõige paremini, et 19. sajandi ühiskondlik-sotsiaalne ideoloogia on jooksnud karile. Sellepärast püütaksegi luua uusi vorme, täites neid ka uue sisuga; seepärast on meie aeg suur murde-aeg. Iga elada-tahtev rahvas otsib lahendusi, mis kõige sobivamad tema ajaloolistele traditsioonidele ja ühtlasi vas- taksid reaalsetele oludele tänapäeval.

Mõnel pool kannab seda loomisprotsessi rah- vas ise, tõstes nagu mingil ürgjõul esile lahenda- misele kuuluvad probleemid ja sünnitades ka

JÜRI ESIMENE

riigimehi-juhte, kes neid probleeme praktiliselt korraldab ja lahendab. Teisal aga tekivad alul juhid, kes äratavad ja valgustavad kaaskodanikke, kuni aeg täis saab ja osutub võimalikuks asuda elu ümberkorraldamisele uutel alustel, vajaduse korral isegi revolutsioonilisel teel, mille järele küll kunagi vajadust ei tekiks, kui esmaajoones mõeldakse üldsuse huvidele, aga mitte omakasule.

Arusaadav, et ühiskondliku elu ümberkorraldamise ajastul ning rahva elus tähtsate välispoliitiliste küsimuste lahendamise juures osutub möödapääsematuks ülim jõudude pingutus juhtidelt ja rahvahulkadelt, kes primitiivse poliitilise vaistu või jälle sügavama arusaamise ja äratundmise tõukel on otsustanud anda juhtide korraldusse oma vaimliste ja füüsiliste jõudude tagavarad. Kõiki neid jõude tuleb koondada ühte põletispunkti, kui asutakse mõne järjekordse suure probleemi lahendamisele. Ilma distsipliiniga ja kohusetundeta, ilma autoriteetse juhtimiseta on säärane jõudude koondamine teostamata. Ilma koondatud jõududeta ei saavutata aga midagi suurt. Seda kõike kõige paremini tõendavad mõned sündmused hilisemast ajaloost. Kas oleks julgenud Mussolini alustada Abessiinia vallutamist, kui ta poleks teadnud, et varem korralagedaist itaallast on fašism teinud distsiplineeritud ja kohusetundega patrioote, kes rühivad tööd teha uue Itaalia õitsengu heaks ja ühtlasi on valmis võitlema lahinguväljal? Kas oleks hiljuti Hitler julgenud konsekventselt nõuda Saksa soovide rahuldamist, kui ta poleks teadnud, et kogu saksa rahvas seisab juhi taga kui üks mees? Kas oleks 1933. a. peale suudetud võidelda Saksas nii edukalt tööpuuduse vastu, kui poleks õnnestunud äratada saksa rahvas vankumata distsipliini ja kõikihaaravat kohusetunnet? Ja meie enda seisukohalt võiksime küsida, kas Eesti Vabandusvõitlus oleks jõudnud võidukale lõpule, kui poleks olnud massides üldiselt küllalt arusaamist distsipliinist ja kohusetundest? Ja et vene rahvas veel praegugi viibib kommunismi verise terrori all, siis põhjuseks on siin omaaegse distsipliini ja kohusetunde puudus nii „valgete“ juhtide juures kui ka vene rahva massides. Ning kas polnud just Saksas 20 a. tagasi, Maailmasõja agoonilises lõppfaasis, üheks lüüasaamise suurimaks põhjuseks distsipliini ja kohusetunde nõrgenemine just rahva massides? Lühidalt, iga kord kui ühe rahva elus näeme toimuvat midagi suurt ja positiivset, siis see langeb ühte aja- ning ülesannetele vastavate juhtide olemasoluga ühelt poolt ja massides peituva distsipliini ja kohusetundega teiselt poolt. —

Pole vist maakeral rahvast, kes ei sooviks

*Kõpp ütleb, põllumajandus
On väga tähtis asjandus.*

endale alalist edu kõigis ta üritusis. Et homme päev tõeliselt oleks parem kui täna! Et areng paremusele kunagi ei lakkaks! Meie nägime, et säärase arengu ja üksikute ürituste edu kaheks eeltingimuseks (paljude teiste hulgas!) on ajastule vastavate juhtide olemasolu ja et massid mõistaksid õigesti aru saada distsipliinist ja kohusetundest ning tarbe korral vastavalt ka käituda. Siin loomulikult tekib nüüd küsimus — kas pole siis võimalusi, et rahvas alati omaks need kaks tähtsat tegurit?

Jättes kõrvale teise, peatume veidi esimese juures.

Juhtide küsimuses näib olevat nii, et tõeliselt suured juhid on ühele rahvale antud nagu „jumala armust“, just parajal ajal. Need on ülitahetjõulised isikud, kes ühtlasi oma vaimusilmaga suudavad tungida rahva hinge sügavustesse, nähes seal harilikule surelikule varjatud igatsusi. Need isikud omavad sünnipärase poliitilise vaistu, mis võimaldab neile konkreetselt aimata mõnd tähtsat eesmärki, tähistada sinna teid ja siis viia rahvas sihile ning juhtida võitlust kuni võiduka lõpuni. Sääraste isikute juures pole

obligatoorselt tähtis hariduslik tasapind mõne „diplomi“ mõttes. Seda tihti asendavad poliitiline vaist ja tahtejõud, ühes varem praktiliselt läbi tehtud poliitilise võitlusega, mis omakorda eeldab kohusetunnet kuni eneseohverdamiseni. Õnnelik on rahvas, kui ta sääraseid juhte omab raskel saatuslikul tunnil. Mussolini ja Hitler — mõlemad on markantsed kujud säärase juhtide kategoorias. Aga Duce ja Führeri taolisi mehi ilmub harva ajaloo areenile. Ning nende meeste kadumine oma rahva eesotsast tekitab muret kõikidele kodanikkudele, nagu võis seda kuulda Kemal Atatürgi äsjase haiguse puhul. Türgis hakati nõu pidama, kuidas ja kellega täita seda ääretut lünka, mis oleks jätnud Atatürgi kadumine võitlusrindelt uue ja parema Türgimaa eest. Samasugused mured peaksid olema ka Saksas ja Itaalias. Juhtide või ühiskonnas vajalikkude juhtivate funktsionääride probleem on tänapäeval tähtsaks küsimuseks elada tahtva rahva juures. Eriti ajal, mis järgneb niiõelda „Sturm und Drang“ perioodile, ja millist aega võib võrrelda sõjale järgneva nn. „rahuajaga“, mida iseloomustab pidev ja pinev töö riikliku potentsi suurendamiseks kõigil aladel. Peab olema mingi õiget selektsiooni võimaldav süsteem, et mainitud töö juures alati oleks õige mees õigel kohal. Ajastu üldistest arusaamistest, riigivalitsemise korrast ja ühiskonnas valitsevaist traditsioonest oleneb mõne säärase süsteemi iseloom. Meie teame, kuidas varem ajal riigi õnnetuseks sattusid troonile nõdrameelsed mehed ja kerge moraaliga naised. Meie teame, kuidas puhtal kujul parlamentliku korra juures tihti satuvad riigitüürile kitsarinnalised parteipoliitikud, kes valitsevad mõned kuud ja kaovad poliitiliselt lavalt, jättes järele päranduse, mis ühiskonnas vaid segadust sünnitab. Arusaadav, et ka parteipoliitikute kes-

kel on aatelisi ja juhi kõigi omadustega varustatud mehi, kuid harilikult sääraseid mehi varsti „süüiakse ära“. Peab arvama (veel kogemuste puudumisel) et seal, kus valitseb ühepartei või autoritaarne režiim, juhtide küsimus läheb oma loomulikkude rada parteis valitseva sisemise organisatoorse struktuuri kohaselt. Seda näiteks teame Itaalia suhtes, kus „Fašistlik Suurnõukogu“ otsustab Duce järglase küsimuse. Üldiselt peab aga arvama, et iga tänapäeval eksisteeriva režiimi juures püütakse valida juhte nende isikute keskel, kes on näidanud üles sügavamat kohusetunnet, kes suudab mõista distsipliini tähtsust, omab tahtejõudu vajalikkude otsuste tegemiseks ja küllalt moraalselt sitkust nende raskuste kandmiseks, mis alati lasuvad ühe või teise juhi õlgadel. Lisaks sellele ei saa mööda haridusliku ettevalmistuse küsimusest. Kui üks juhiks sobiv isik omab laialdase hariduse, siis tuleb teda eelistada teisele, juhi omadusilt samaväärsele, kuid vähese haridusega. Muidugi, haridust ei saa mööta ainuüksi „diplomiga“. Anekdootid inimesed endaharimise teel tihti omavad palju laiema silmaringi kui need, kel taskus mitme ülikooli diplomid.

Kuid vaatamata sellele on tänapäeval ikkagi haritlaskond selleks koguks, kus kasvavad ja kust valitakse kandvaim osa juhte riigi ja rahva elu kõigil aladel. Sellepärast on tähtis, et kogu olustik, milles võrsub haritlaskonna noorem põlv, eriti üliõpilaspere, elaks ja töötaks tingimuses, mis suudaks süvendada temas juhi omadusi ja arendada distsipliini ning kohusetunnet. See looks parimad eeldused rahva kõikide kihtide ja gruppide organiseeritud koostööle, mida tunnigalt nõuab nüüdne aeg.

Kuidas peame aru saama distsipliinist ja kohusetundest kultuurse ühiskonna seisukohalt? Distsipliin kui sõna tähendab (meie arutluse kohaselt) k a s v a t u s k o r d. Distsiplineeritud kodanik tähendab seega kõigepealt kodanikku, kes omab seesmise äratundmise korra vajadusest. Nimelt kultuurse ühiskonnas, mis kogu oma organisatoorse küljega taotleb suuri eesmärke — kõikide kodanikkude maksimaalset heaolu ja ühes sellega alatist kultuurilist tõusu. Pole ühiskonnas korda, ei saa olla progressi. Kodanikkude verre imbunud distsipliini tunne kõrvaldab palju neist raskusist, mis tekivad üksikute isikute ja gruppide vahel igapäevase elu keerulisuses. Distsiplineeritud kodanik ei kaldu tihti üleauseile „targutavaile“ tuuletallamisile, ise paremini-teadatamisele. Ta täidab vastuvaidlematus korras ja ausalt nende õiglasi käsked ja korraldusi, kes

OSKAR DANIEL

JAAN TEEMANT

ühiskondlikul redelil kõrgemal seisavad, ja kes kannavad vastutust, et ühiskonna loovas tööprotsessis oleksid ratsionaalselt kasutatud kõik võimalused. Sellega ei ole tahetud öelda, et alluvail ei tohi kunagi olla oma arvamist. Vastupidi, olen sügavalt veendunud, et iga inimene peaks igas asjas omama teatud arvamise või tõekspidamise, millest ta loobub vaid siis, kui temale ära seletatakse, et on eksiteel. Kui kõrgemal seisev isik on ka distsiplineeritud, siis ta kunagi ei pane pahaks, kui alluv ütleb oma arvamise, kuidas üht või teist asja oleks parem korraldada. Käskija aga ei tohi anda käske, mis „ei kannata välja kriitikat“, sest säärase juhuste tõttu ta kaotab varsti autoriteedi alluvate silmis. Isik, kes ei suuda hoida oma autoriteeti tõelise ja sisulise üleolekuga, vaid püüab seda teha mõne välise triki või karmuse abil, ei kõlba juhiks. Ta on esiteks alaväärtuslik, ja teiseks — kahjulik, sest karmuse abil ei arendata usaldust vahekordades alluvatega. Kultuurses ühiskonnas peab aga valitsema seltsimehelikkus selle sõna paremas mõttes. Õiglane nõudlikkus ühenduses sooja inimlikkusega on parimaks tagatiseks usaldusvahekordadele, millistes peituvad suured moraalsed jõud, varuks raskeile aegadele.

Distsipliin ilma kohusetundeta on nagu mõni hingeta keha. Võib sõnakuulelikult kantsad kokku lüüa ja ütelda „zum Befehl“! Aga sellejuures võib käsku täita väga mitut moodi. Üks täidab kiirelt, kuid formaalselt, tähe järgi, ilma asjasse süvenemata. Mõnikord on see päris positiivne omadus. Teine venitab käsutäitmisega, püüab vastutusest mööda hiilida, halvemal juhul isegi teistele veeretada. Säärase isikud on nõrga kohusetundega, ning juhuslikult „kärjääri“ tehes ning juhi kohale sattudes osutuvad õnnetuseks kultuurse ühiskonna kooskõlalises struktuuris. Kolmas täidab käsku, kuid seesmise ükskõiksusega. Tal pole mingit huvi oma töö vastu. Juhi kohale sattudes osutub ta nagu mingiks ballastiks ja piduriks. Neljas täidab käsku kiirelt, arukalt. Ta andub tööle kogu oma ihu ja hingega, pakkudes oma parima. Ta tunneb rõõmudust õnnestunud käsutäitmisest. Ta ei igatse selle juures erilisi loobereid, vaid teeb kõik aetuna ülimest kohusetundest. Säärase kodanikud, omades ühtlasi juhile sobiva iseloomu, moodustavadki elemendi, millest tänapäeva kultuurühiskond loob endale selektsiooni teel juhtide kaadri kõigil aladel ja astmeil.

Haritlaskonda nimetatakse „maa soolaks“. Ja öeldakse, et kui see sool „tuimaks jääb“, siis on lood halvad, s. o. pole enam eeldusi, et rahvas käiks edu teed ja suudaks vajaduse korral mehiselt seista võitluses oma olemasolemise eest. Tal puuduks „selgroog“, distsiplineeritud ning

kohusetundega varustatud juhid. Sellepärast kogu akadeemiline pere oma organisatsioonide kaudu peaks tegema ülimald pingutusi kasvatusalal, karastades ja treenides oma liikmeid just juhtide vajalikkude omaduste ja arusaamiste süvendamise teel. See on eriti vajalik meil, kui väikerahval, kes võitluses olemasolemise eest võib omada terava relva vaid võitlejate kvaliteedis. Kui selle kasvatustöö juures tuleb loobuda mõningaist „vabadusist“, siis sünniks see meie kodumaa tuleviku kindlustamise nimel. Meie ei tarvitse ülistada „totaalse“ riigi meetodeid kasvatuse alal, kuid meie ei või enam sobivaks pidada ka XIX sajandi „totaalse“ isiku kultust. Peame olema suutelised käima mõnel keskteel. Eeldusi selleks loob riigis maksev põhiseaduslik kord. Meil kõneldakse juba juhitavast demokraatiast, ja sellel mõistel on ühiskondlikult viljakas tuum. Distsiplineeritud rahvas suudab ülimal määral täita oma ajaloolist ülesannet, eriti siis, kui tal õnnestub luua nõuete kõrgusel seisvat juhtkonda. See juhtkond, kantud idealismist ja kultuuri-tahtest, vaba omakasupüüdlikkusest, alatasa ja õigeaegselt parandab ühiskondlikku korda, et säilitada rahva hulkades töö- ja elurõõmu.

H. Kalmet'i joonis.

Sass „lööb peale“.

Organiseeritud ühiskonnani

Kasvav elutempo seab inimkonnale, samuti ka igale inimesele üha suuremaid ja suuremaid ülesandeid ning paneb peale aina kasvavaid kohustusi.

Viimaste aastakümnete tehnilised saavutused, kiirtempoline areng nii tööstuses, kaubanduses kui ka põllumajanduses ja teistelgi aladel nõuab üha suurenevaid pingutusi ja kohustusi üksikult kui kogu ühiskonnalt. Kui suurriikide ja rahvaste juures on võimalik arenevatele elunõuetele vastu seada suurt inimmassi, suuri majanduslikke väärtusi ning relvastatud sõjaväge, siis seda raskem tundub hoida end üleval tormitsevas elumõllus väikeriikidel ja -rahvastel, kellel ei ole ühtegi neist kolmest.

Meie, eestlased, ei või samuti kiidelda oma looduslike varade ja rikkustega. Meie miljoniline rahvaarv on kübeke suurte ründavate masside keerises. Meie armee, meie relvastus on käputäis suurte riikide ja rahvaste tehniliselt hästi varustatud ning relvastatud jõudude vastu.

Kui viimastel kuudel on sündinud maailmapoliitikas pöördelisi samme, vanade seisukohtade ja väärtuste ümberhinnanguid, kus Rahvasteliidust kui väikerahvaste kaitseorganist on järele jäänud vaid mineviku vari, kus otsustavat sõna on öelnud vaid relvastatud ja toores jõud, on väikeriikide ja rahvaste seisukoht tunduvalt halvenenud ning nende tuleviku perspektiivid tunduvalt tumenenud ja segastunud.

Kollektiivse kaitse süsteem on kokku varisenud ning asendunud üksikute suurriikide oma äranägemisega.

Haihtunud on illusioonid suurtest ja altruistlikest patroonidest, kes meid häda korral peaksid kaitsma. Tšehhoslovakkia probleemi lahendus näitab ümberpöörduvalt, et petlikud lootused suurte ja võimsate liitlaste abile võivad end ligemas või kaugemas tulevikus valusasti kätte maksta. Seepärast iga väikerahvas, ja ka meie peame esmajärjekorras ise end suutma kaitsta ja korraldada kõigepealt omaenda jõududega ja ressursidega.

Kes ennast ise ei suuda kaitsta, seda ei tule abistama ka teised. Seda tõsiolu oleme näinud kaugemas minevikus kui ka viimaste aastate jooksul.

Seepärast tuleb väikerahvastel suunata peamine tähelepanu nende võimaluste ja jõudude maksimaalsele väljaarendamisele, milliseid nad omavad.

Meie oludes on tähtis ja vajalik iga isik, iga kodanik, kusjuures iga kodaniku võimeid ja andeid tuleb kasutada maksimaalselt. Iga kodanik peab olema teadlik oma ülesannetest ja kohustustest oma riigi ja rahva ning ühiskonna vastu.

Kuid vähe sellest, et omame arenenud ja väärtuslikke üksikisikuid. Veel tähtsam on asjaolu, et need füüsiliselt kui vaimliselt arenenud üksikisikud oleksid ühendatud kindlate sidemetega ühiseks tervi-

PEREKONNAÕHTU 10. NOV. 1937. A. KONVENDI KORTERIS.

kuks, organiseeritud ühiskonnaks. Tugev on mets vastu panema tormidele, kui ta on tihe ja loomulikult kasvanud. Hõredaks raiutud metsa üksikud puud murduvad aga sügistormis, kuigi need puud üksikult igalüks omaette on tugevad ja vastupidavad.

Akadeemilise pere organiseerimise üheks vane- maks vormiks on korporatsioonid kui üliõpilaste in- tiimorganisatsioonid, kelle peamiseks ülesandeks on oma liikmete kasvatamine ühiseks perekaks, distsiplineeritud ja riiklikult ning rahvuslikult mõtlevaks ter- vikuks.

Organiseeritud ning distsiplineeritud ühikutena on korporatsioonid eestlaste ajaloo viimaste aastaküm- nete kestel aidanud kaasa omariikluse eest võitlemi- sele, ta loomisele ja arendamisele.

Korporatiivse mõtlemisviisi põhialuste ja ideoloogia arendamist ning rakendamist tegelikku ellu näeme meie viimastel aastatel väga mitmekesistel ühiskond- likel aladel.

See, mis on korporatiivse mõtlemise aluseks ja eelduseks — distsipliin, ühistunne ja organiseeritud tervik, kas ei ole need põhimõtted rakendamist leid- nud kogu meie viimaste aastate riiklikus ülesehitam- ise töös!

See asjaolu kinnitab veel kord, et korporatiivne lii- kumine on rajatud õigetele ja kindlatele alustele. Kor- poratsioonid ei ole mängisugused ajaloolised restid, kellele ei ole eluõigust moodas ühiskonnas, vaid häda- vajalised ning elulised organisatsioonid meie harit- laskonna kavatamisel ja arendamisel. Ning kuna kas- vav akadeemiline pere on see mets, kust arenevad ja kujunevad meie tulevased administraatorid ja riigi- ning avaliku-elu tegelased, siis on selge see mõju ja tähtsus, mida omavad akadeemilised organisatsioonid kogu meie avalikus elus.

„Korporatsioon Rotalia“ on võtnud oma deviisi- deks — ausus, kindlus, iseteadvus ja ühistunne. Nende põhimõtete järgi käies on ta kasvanud oma liik- meskonda isamaaliselt ja riiklikult mõtlejate kodani- kena. Tagasi vaadates oma 25-aastasele tegevusele võib „Korporatsioon Rotalia“ rahuldustundega nentida oma osatähtsust ka riikliku ja rahvusliku organiseeri- mise ja ülesehitamise töös. Ning kindla organiseeri- tud perena moodustab ta endast ühe osa organiseeri- tud ja korraldatud eesti ühiskonnast, kellele on kindel oma koht ja ülesanded, kus ta on pandud ja milliseid ta peab täitma, ja kes täidab oma osa riigi ja rahva vastu igal ajal, ka siis, kui meid ähvardada võivad tulevikus uued katsumised ja raskused.

Tõusev haritlaskond ja maa

Meie oleme maarahvas ja me eluavaldused on tihedalt maaga seotud, maa on selleks ürgallikaks, millelt me oma materiaalsed hüved saavutame ja vaimse arenemise alused rajame. Kui meie isa ja ema ei ole sündinud maal talutares, siis vanaisa ja vanaema on kindlasti maalt pärit, seal kasvanud, seal omandanud omad teadmised ja elukogemused, on sõna otseses mõttes maa-meis või maanaine. Vaatamata Eesti riigi iseseisvuse ajal meie eluavalduste ja meie majanduse jõudsale ja mitmekülgele arengule on meie maa ikka põllumajanduslikuks jäänud ja eksimatult võib seda ütelda, et see jääb selleks veel aastasadu. Suurim arv meie rahvast sõltub otseselt või kaudselt maast ja maa elukutsetest. Põlluharijat rahvast ja temaga orgaaniliselt seotud teiste elukutsete esindajaid on ligi 80 prots. meie rahva koguarvust. Suurem osa meie tööstusist põhineb puht-põllumajanduslikel toorainel ja meie kaubandus tegeleb põllumajanduse ostu- ja müügi-kaupade vahetalitusega, meie liiklemisettevõteted, nagu raudteed, autobused jne. saavad lövi-osa oma sissetulekuist maarahva ja maakaupade veost, meie rahandus ja pangandus tugineb maa-

saaduste ja nende ümbertöötamisel tekkinud rahalistel läbikäikudel, meie haritlaskond vabakutsete alal on ka maarahva teenistuses. Eesti riigi- ja rahvamajandus tugineb oma alustes maarahvale ja oma töösaavutistele.

Meie tõusev haritlaskond, kuigi mitte 100-protsendiliselt, on pärit maalt, sõltub oma tuleviku töös ja tegevuses paratamatult maarahvast ja selle heast käekäigust. Üksikisik Eesti majanduses ja eesti rahva hulgas ei saa eraldatud üksusena püsida, sealjuures rahvuslane olla, riigi ja rahva kasuks töötada. Eestlase mõtteviisile on vastuvõtmatud nii-nimetatud majanduslikud, vaimsed ja poliitilised seisused või ülem- ja alamkihid. Elu toob pettumusi neile tõusvaile haritlasile, kes juba kõrgemas õppeasutises end „paremaks“ ette valmistavad ning õppetöö lõpetamisel arvavad seda saavutanud olevat ja maarahvast ning nende tööd ja tegevust kohtlevad üleolevalt.

Maarahvas on olnud meie rahvustluse ja rahva omapära varahoidjaid kõige raskemal Eesti asutamisajajärkudel, ja kui meie tõusev haritlaskond on oma ülesande kõrgusel ja tahab jätkata ning süvendada Eesti rahvuslikku omapära, iseolemist, Eesti tuleviku ainelisi kui ka vaimseid jõuallikaid, siis peab meie õppiv haritlaskond luu ja lihani läbi imbuma meie esiisade vaimuga, peab tundma eesti rahva kaaluva osa — maarahva — igapäevaseid muresid ja vajadusi, peab austama ja armastama seda tööd ja elukutset, mis teiste emana on meil tuntud. Ainult siis annab meie tõusev haritlaskond seda, mis rahvas temalt nõuab, siis täituvad meie ainelised ja vaimsed varasalved ja eesti rahvas on üks tervik, vaatamata tema üksikute osade haridusele või ainelistele vahedele või kutselisele erinevusele.

AD.

PEETER PUUSEPP.

VAMBOLA KLAUREN.

Tõhusa kodukultuuri poole

„Korp! Rotalia“ on saanud 25-aastaseks. See tähtpäev manab silmade ette Eesti lähema mineviku selle kultuurpoliitiliste tõekspidamisega ja omaks võetud sihtide taotlemisega. „Rotalia“ ajalugu on osa meie vaimse elu arenemisloost ja selle kandjaist. Seepärast Rotalia tähtpäeva puhul tahaks lausuda mõne sõna tänapäeva hariduslike päevaküsimuste kohta.

Meie hariduselu on juba aastaid juhitud eluliste põhimõtete alusel, mis on toonud põhjaliku murrangu koolihariduse korraldusse. Üldhariduslike kesk- ja kõrgema astme koolide kõrvale on rajatud rida kutsekoole ja need on kujunemas eelistatud koolideks. Üldhariduslik gümnaasium ei ole enam see õppeasutus, mis domineerib, sest tuntakse vajadust elulähedasma hariduse järgi ja otsitakse teed koolidesse, kus seda pakutakse. Võib konstateerida, et ühiskonnas on tekkinud kahtlus aastate eest valitsenud koolipoliitiliste tõekspidamiste suhtes ja see protsess aina süveneb. Selle kaasnähtena on loomulik, et tung kutsekoollidesse järjest kasvab ja seal ei jätku ruumi kõigile kooli astuda soovijaile. Eriti suure pinge all seisavad praegu kodumajanduslikud koolid, milline asjaolu sunnib otsima teid olukorra lahendamiseks. Kuidas siis kujunenud olukorras edasi saaks?

Loomulikult peame hindama tungi haridusele, mis süvendab meie kodukultuuri, arendab põliseid kodu ja perekonna traditsioone ja annab teadmisi ning oskusi kodumajanduse ratsionaliseerimiseks ja arendamiseks. Kultuurne ja majanduslikult eluline ning perekonna traditsioonide poolest tugev kodu on meie jõud, mis meid kannab

ja hoiab. Eesti kodu on küll ka ilma moodsa hariduseta tugev olnud, kuid elu areng nõuab uusi ja ajakohasemaid pingutusi selleks, et meie kodu ka tulevikus võiks ja suudaks püsida kantšina, mille vastu on purunenud igasugune võõras depressioon. Neil kaalutlusil võivad meie koolipoliitikas aukohal seista ülesanded, milliste realiseerimisele on rakendatud kodumajanduslikud õppeasutised.

Mina isiklikult ei kuulu nende hulka, kes soovivad, et kodumajandusliku hariduse kättesaadavust võimaldataks uute kodumajanduskoolide avamisega. Mina näen kodukultuuri levitamise ülesandeid nii suures ulatuses, et selle saavutamiseks ei piisa üksikutest uutest koolidest, vaid selleks peavad kaasa aitama ka üldhariduslikud koolid: algkool, reaalkool, progümnaasium. See ei tähenda nimetatud koolide kehtiva struktuuri murdmist, vaid selle täiendamist elulähedaste ülesannete poolt. Näiteks, progümnaasiumis paralleelselt riigikaitselise õpetusega poeglastele saab tütarlastele anda ümarguselt 350 tunni pikkuse kursuse koduasjanduse alalt, milline õppekursus haaraks peale naiskäsitöö ka toitmisõpetust, perekonnaõpetust ja lastekasvatust, elamu sisustamist ja kaunistamist, kodukorrrashoiu jne. Küsimus on lahendatav vastavate töötubade asutamisega ning vajaliku praktika soetamise teel. Tahaks loota, et uute koolimajade ehitamisel arvestatakse ka vajadusi tõhusaks kodukultuuri edendamise aktsiooniks koolihariduse lahutamata osana. See oleks töösuund ja olukord, millistes oleksime õigustatud lootma kõige paremaid tulemusi.

Ungarisse...

29. juuli hommikul Tartust Riia poole väljuva rongi ajaks jaama jõudnud, tabas silm kirevaid inimgrupe ja tihedat liikumist. Keskuse ses kaoses moodustasid noored daamid, ümbritsetud kohvrite kuhjest ning süled täis roose. Neist eemal jalutas elukutselise fotoreporteri näoga üliõpilaskonna esimees, filmikaamera õlal, välistoimkonna juhataja ja välissekretär kannul.

Veidi reisiärevusest katkendlikku juttu ühe-teisega, mille kestel veendusin, et daamidil vastupidi tavalisele kombele olid kõik dokumendid kaasas — isegi välispassi poldud unustatud. Järgnevas võitluses koha pärast vaguneis õnnestus hankida kõigile seisuvõimalus ligi Valgani, tihedalt külg-külje kõrval kohvrite vahel.

Siis punased roosid kaastöoliselt- neiuult üliõpilasmaja viimaselt korralt, filmimehe „palun üks moment“ — ja juba liikusime jumalagajātu lehvituduste saatel Budapesti poole.

Kuigi meie seltkond oli „mitmevärviline“ — olid esindatud kõik neli suuremat naisüliõpilaskonventi, orgimatutest rääkimata, olime juba kohale jõudes peagu kõik „sina“-sõbrad. Kuid milleks rääkida ainult daamidest — neid oli ju „ainult“ 25, kuna meid mehi oli alul tervelt neli. Üks meist ei pidanud aga sellele arvulisele ülekaalule kauem vastu kui ühe nädala ning taganes, jättes meid kolmekesi pikal rindel vastaspoolega üksi.

Juba paari päeva pärast läks elu Debrecenis üsna harjunud rada: oli kujunenud lähem sõprusringkond, kuhu peamiselt kuulusid „Berliin-Rooma telg“, meie energilisematel daamidil aga eriti Krakovi pan'id, rääkimata soomlasist ja muidugi madjareist. Meie kalliste lõunanaabritega loodi juba rongis tihedad sidemed, mis algasid sellega, et nad püüdsid meid kupeest välja lülitada. Kuid nähes meie määratud arvulist ülekaalu ja silmates meie rahvusvärve, olid korruga parimad ja

ennastohverdavamad sõbrad, nii et imestada tuli kalliste ja heasüdamlike liitlaste viisakust!

Debreceni suvekursused ise toimusid igapäevaste loengutena, kus lauldi temperamentseid ja hoogsaid ungari rahvalaule, paralleelselt sellele rikastati sõnavara ja anti algteadmeid meie hõimude grammatikast. Oli ka erialalisi loenguid, näit. paprikakasvatusest, veinivalmistamisest ja sortidest, Doonau basseini probleemist jne. Kõik need toimusid 5—6 keeles, nii et asjahuvilisel oli võimalus saada ilus ja ümmargune pilt Ungarist.

Teoreetilisi teadmisi täiendasid nauditavad väljasõidud pustasse, mäestikku, mõisadesse, veinimägedesse ja -keldreisse — oo-jah! Võiks pajatada terveid eeposi Tokay ja Budafoki veinikeldreist, kus allmaakäigud olid tuhandete meetrite viisi palistatud kahelt realt vaatidega — ja millistega veel — ikka mehe rinnuni ja isegi paari mehe kõrgusi, kuid oli ka imetilukesti ilusaid vaadikesi.

Debreceni Ülikool.

Rühm suvekursuslasi Debrecenis

Valik oli rikkalik, ka veini markidest, milliseid anti kõigile tasuta piiramata arvul proovida. Ning prooviti asjatundlikult ja põhjalikult! Sinna juurde must-lasmuusika... ja see kõik suurte aamide vahel avaras keldris.

Seal siis selgus, kui tarvilik tants on tšardaš, kui kergesti ta omatakse, ning kui imelähedane on ta meile põhjamaalasele, kui on „omaks võetud“ arvuudid kanne lõunamaa päikest kuld kollase Tokaij edes'i näol. Ning tagasisõit pimedas bussis läbi öiste maisiväljade, ühel pool rõõmustrõkatav pan, teisel pool unistav rootslanna ning taga pea kõik me oma eesti rahvas — nii mindi ühelt tšardaši viisilt üle teisele, sealt edasi tuttavaile-armsaile kodumaistele lauludele ja vene romanssele. Oli üks neid väheseid ja kahjuks harvaesinevaid momente elus, kus võis muretult ja täie hingega kaasa elada ja endaski tunda jõuküllast noorust ja elurõõmu.

Kuid tagasi tulles igapäevase suvekursuslase elu juurde, peab ütlema, et see oli äärmiselt elamusrikas ja mitmekülgne, jättes palju vaba aega, pealegi, kus loengud polnud sunduslikud. Ning hiljem, kui juba enamjagu ungari rahva- ja tantsuviise olid selged, koonduski peamine tegevus loengusaalist rannaelu raamidesse, milleks olid avarad võimalused suurepärase basseini ja duššide ning vannide näol. Alates külma

A. Daniel'i joonis.

LUDVIG HAUS

PAUL MÄGI

RUDOLF PÖLDAM

veega mindi vahepeal „sulama“ soojadesse basseini-desse, sealt duššide alla, jne. Sealjuures huvitav ja rahvastelt kirju seltskond, lõunamaine päike ja vaheldusi pakkuv avar restorani terrass, see oli miljö, kus võis kohtuda kõigiga, kes kuulusid meie 22 rahvusest koosnevasse suvekursuslaste perre. Seal liikus meie lemmikuid, pisikesi jaavalasi, eemale üle teiste pais-tev pikim kursuslane itaallanna — no pool pead ikka vähemalt minust üle ulatuv — igasugu muud rahvast, rääkimata sakslasist, kes meisse suhtusid enam kui hästi. Võib-olla kuulus see nende kui partei poolt komandeeritute ülesannete hulka ja tuli neil vastavais aruandeis sellekohastele võimudele informatsiooni ja muljeid edasi anda...

Meie tütarlapsed või „minu lapsed“, nagu neid üldiselt kutsuti, olid peagi üldise huvi objektiks ning ma usun, neil polnud põhjust nuriseda meestutvuste puuduse üle, kuna igasuguseid „maalasi“ ründas neid põhjalikult jonnaka järjekindlusega. Üks tutvuste loo-miseks ideaalne komme on ungarlasil, et võib tantsu ajal igat meeldivat daami partnerilt üle võtta, kuid mitte rohkem, kui üks kord iga tantsu jooksul. See oli ka päästevahendiks meie tütarlastele, sest kui märkasime mõnelt neist abiotsivaid pilke, vabastasime ta liigagarast kavalerist — mis aga muidugi ei garanteerinud, et minut hiljem mõni teine tormiline austaja ta meilt uuesti ei röövinud.

Kuna meist kolmest mehest üks peagi „tasalülitati“ temperamentse ungarlanna poolt, jääme sõber Valteriga kahekesi toeks meie naistele pealetükkivate lõunamaalaste vastu. Nii oli meil kummagil üle tosina naispere eest hoolitseda, millest tingitult isiklik elu

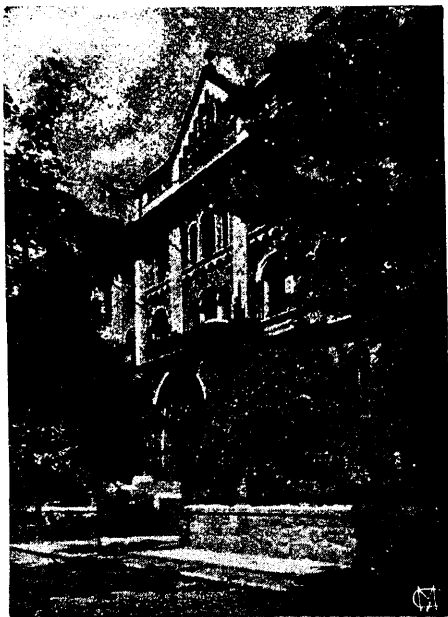
muidugi rängalt kannatas ja suuremad ning sügavamad tutvused kohaliku õrnema poolega tulemata jäid.

No vahel informatsiooni mõttes muidugi raasike siiski niipalju mahti sai, et teatav üldmulje tekkis, ning selle mulje põhjal võin kinnitada, et eesti naised olid siiski parimad ja kenamad! Seda minu arvamist jagas nähtavasti ka kogu meespere enamus — ega siis muidu pealtnäha päris mõistlikud ja arukad mehed meie naiste läheduses tihti üsna koolipoisteks muutunud.

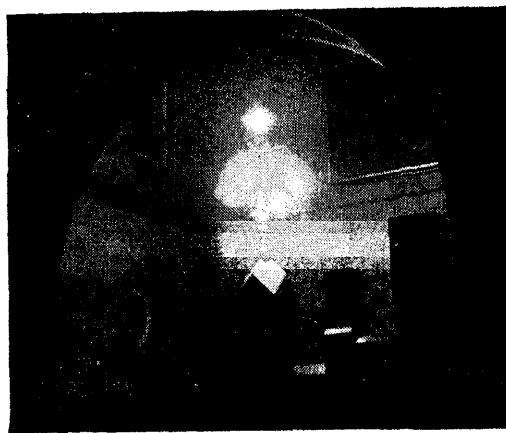
Kuna meil aga omavaheline läbisaamine võrratult südamlik oli ning igasugu meespere rohkuse tõttu isegi kadedus üksikute austajate pärast üksmeelt lõhkumas polnud, liikus meie grupp vist küll kõige kompaktsemalt koos. Neiks kogunemispunkteks, kus alati kohuti, olid supelasutis ja õhtu saabudes „Arany Bika“ („Kuld Härg“). Seal õhtustati ja istuti hiljem edasi.

Sealse korraga harjusime varsti: kelner oli „pincer“ või nagu meie rahvas neid hüüdis — lihtsalt „pintsel“ ja kõik nad valdasid niipalju saksa keelt, et igale hüüdele reageerisid üliviisakalt — „Sofort!“ Ega siis seepärast veel midagi lauale toodud. Kuna rahvast ja aega oli külluses, siis ei pandud seda ka liiga pahaks ning kuulati oodates vaikselt muusikat ja vaadeldi teisi. Kui siis lõpuks saabus söögikaart, seisis sellel kindlasti esikohal „Gefüllte Paprika“ ning sellele järgnes terve rida igasuguseid asju, ikka puha paprikaga. Laual aga igaks juhuks veel jahvatatud paprika meie pipra aseainena. Ja muidugi ka hambaporgid.

Valiku teostamine ei garanteerinud ka muidugi 100 protsendiliselt, et lauale saabus ka tõesti soovitu, kuid süüa võis neid kõiki üsna hästi. Ainult, et suu

Eötvös-Collegium Budapeštis.

Sissekäik Eötvös-Collegiumi.

õhetas pärast tükk aega paprikast. Selle neutraliseerimiseks siis järgnes „bor“ või „sör“, s. o. vein või õlu. Viimane neist on väga hea, esimesega võib aga rängalt sisse kukkuda, kui ei lisa juurde kindlat soovitud marki ja ollakse liiga harjunud meie magusate marjaveinidega. Tuuakse siis harilikult õudsekt hapu ja mõru jook, mis maksab tihti enam kui asjatundja poolt tellitud suurepärase vein. Algas siis meie rahvalgi veinimarkide korjamise haigus, mille tulemusena juba nädala möödudes võis enam-vähem juua seda, mida soovisid ega tarvitsenud käia „pincer“ valiku ja tujude järele.

Selliselt möödusid me kaunid õhtud lõunataeva all, ainukese tunnistajana meie põhjamaisest päritolust laualolev sini-must-valge lipp. Neid lippe oli meil kaassellisel arvul, et võisime kõikjal einestada oma värvide all. Muu välistunnusena kandisime kõik rahvusvärve rinnal ja meie tütarlastest paljud liikusid sageli rahvarõivais. Selle tulemusena tunti peagi Eestit vähemalt nime järele kõikjal ja kadus alul mõnedki korrad kuulnud tähendus, et „eks ole, teie pealinn on ju Riia!“ Eesti lähemaks tutvustamiseks korraldasime Debrecenis ka nn. Eesti õhtu „Angol Kiralinö“ („Inglise kuninganna“), kuhu saabus kümme-kond sakslast, pool tosinat itaallast, soomlast, mõned poolakad, ungarlast ja samuti oli läti esindaja palutud. Istumine sündis meie kuulsas „külmas lauas“ kaasatoodud valge viina, rukkileiva, sprottide, kilu jne. juures, millele lisandusid meie kodumaa paberossid ja šokolaad. Kõik alul uudishimulikult meie õhtusse suhtujad olid peagi pakutavast vaimustatud, ning kui me tagavarade lõppedes üle läksime kohalikele veinile, oli tugev Kesk-Euroopa „suurtelg“ päris „pehme“ ja asi arenes neil omavahel korralikeks aasimiseks. Õhtu jättis hea mulje ja nii vastastikku lauldes ja juteldes loodi eri rahvuste vahel tihe kontakt, muidugi eriti tänu meie daamidele.

Teine avalik Eesti esinemine sündis meie Debrecenist lahkumise eelõhtul ja siin muutus publikumi aplaus suureks poolehoiduavalduseks Eestile ja eestla-

Eestlased Debreceni supelasutuses.

sile. See toimus nn. Rahvuste õhtul, kus meie neiid esinesid kolme rahvatantsuga. Alul oli küll veidi raskusi klaveril saatjaga, sest „Tuljak“ kippus vägisi mustlasromantsiks muutuma ungarlanna asjatundlikes kätes. Siiski au tema taiplikkusele ja huvile asja vastu, sest meie etteaste toimus siiski kõigiti korrallikult. Peale sakslaste marsitaktis rivilaulude, hollandlaste rahvusrõivailt huvitavate, kuid pealiskaudselt õpitud rahvatantsude ja itaallaste ilusate, ent distsiplineerimatult ja lohakalt ette kantud laulude kutsus eestlaste kindel esinemine välja otsekohe lillesaju lavale. Ettekande lõpul tantsijate saali ilmudes tekkisid uued ovatsioonid ja meie rahvusrõivais tütarlapsed olid ületamatult päevakangelased. Ka jaavalaste omapärsed tantsud ning laulud ei suutnud enam sellist vaimustust tekitada. Võib kujutella mu sügavat „isarõõmu“, ainult sakslased olid millegi pärast löödud ning lätlane ei tunnud mind sel õhtul üldse enam...

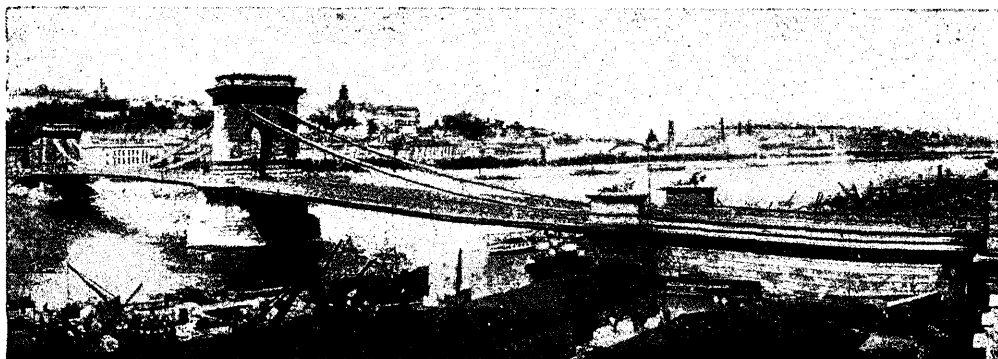
Sellise triumfiga lahkusime Debrecenist vastu huvitavale nädalasele tutvumismatkale Budapestiga, kuna loengutel oli sellega lõpp. See oli kuulus Püha Stefani nädal, mis tähistas riigi 900 a. kestvust tulvil pidustusi, lõbustusi, vaatamisväärsusi.

Istunud tund aega Budapesti tänaval jalgteel suure protsessioon rongkäigu algust oodates, nägime möödumas kogu Ungarit. Eesotsas admiral Horthy, siis suursuguselt-kirevalt mõjuv aadel vanades ajaloolistes igavärvi mundrites, aadlastest ja munkadest ümb-

ritsetud Ungari riigi kroon kuldsele kanderammi, sõjaväe osad, üliõpilased, tohutud munkade ja nunnade massid, talupoegade esindused rahvarõivais ja lõpuks käsitöölised tsunftidena oma lippude ja sümbolitega — kogu Ungari defileeris oma esindajate kaudu, jättes suursuguse ja võimsa, kuid ühtlasi ka veidi nukra mulje. Seda vist munkade-nunnade suurearvulisuse pärast, samuti nagu ajast mahajäänud näivate tsunftide tõttu. Õhtul laevasõit piki Donaud illumineeritud kallaste vahel ja tuledes säravate sildade alt ning lõppakordina suurejooneline tulevärk St. Gellért mäel kindlusest tähistasid mõjuvalt meie hõimude suuraega.

Ülejäänud nädalapäevad möödusid muuseumes, galeriides, parkides ja platsidel, teatris ja supelasutis, nii et jällegi kole vähe aega jäi oma „isikliku elu“ peale mõelda. Siiski kõik tähtsamad kohvikud ja lokaalid vaadati läbi, kuna Ungaris see tuleb väga odav, kuigi hinnavahe Debreceniga võrreldes oli märgatav. Kord hommikul kella 1/25 aegu ksv! Suursööti ja teiste eestlastest praktikandega uut „Kavehaz“i“ otsides (Budapestis on pea kõik lokaalid „Kavehazid“ — kohvikud), hakkasime kesk südalinna laulma „Vändra metsas“ — no nii üsna tasa omaette. Tulemus oli üllatav: kõigepealt tabas kõrv hääle, mis vastas meile meie riigi hümniga ja siis seletas silm mehekogu seismas veel avatud Kavehazi uksel. Juurde minnes oli ta esimeseks küsimuseks: „Sind Sie aus Sveden?“ — Saa nüüd aru: laulab meile Eesti hümn, aga peab meid rootslasiks, ning ise on koguni ungari üliõpilane! Selgus siis — muidugi juba sees istudes — et ta hea lauljana kuulus üliõpilaste segakoori ning seal oli siis ka meie hümn ära õppinud, kuid ei mäletanud nüüd isegi enam, mis viis või mis keel see oli, kui ta meie võõrkeelset laulu kuuldes ka meile võõrkeeles vastas. Teine üllatus tabas meid, kui kelner tõi lauale meie trikoloori, mis oli sinna muretsetud ammu eestlasist praktikantide poolt, kelle armastatumaks kohaks oli see lokaal. Ning kolmas üllatus selgus arve tasumisel, kuna ükski meist polnud enne nii kallist ja nii halba marki enne joonud.

Budapestis löime sidemeid ka kohapealsete eestlastega, mille tulemusena kogu meie grupp oli palutud Ungari-Eesti Seltsi ja kohaliku eesti koloonia poolt luksuslikku St. Gellért hotelli koosviibimisele.

Keti-sild Doonaul.

Hommikeine Viinis, Hitlerjugendheimis.

Suured Eesti sõbrad ekstsellents Pétri, dr. Nagy Iván ja prof. Suhayda Tibor oma eestlasest abikaasaga hoolitsesid me eest isalikult. Eriti viimast peab mainima suurima tänutundega, kuna ta juba meie Ungarisse sõidul juhuslikult rongil kohtudes võttis endale patrooni kohused, meie eest isalikult hoolitsedes, meid korduvalt Debrecenis vaatamas käies, kõikjal meile nõu ja jõuga abiks olles, lahkumisel meile viimast jumalagajätu lehvitades. Tänu neile suurtele sõpradele ja meie Rooma saadikule hr. minister Lepikule tundsin end sel õhtul väga kodusena ja kõigile jäid parimad muljed sest ühisest õhtust.

Nii möödusid päevad täis tihedat tegevust ning saabuski lahkumisõhtu, mida tähistati kõigi suvekursuslaste ühise koosviibimisega samas St. Gellért hotellis. Kõigi maade esindajad said veel viimast korda sõna ja me kõik väljendasime mitte üksnes ilusaid sõnu, vaid südamest tulnud tundeid, kui me tänasime meie vastuvõtjaid ja suvekursuste korraldajaid äärmiselt mitmekesise ja huvitava elamuse eest, mis meile Ungaris osaks sai ligi kuu aja jooksul.

Tantsiti, lauldi veelkord varemõpitud ungarikeelseid laule ning siis sirutas jumalagajätuks pan eesti neiu kätte, tänas itaallane ungarlast ning isegi hollandlased, need meie „valulapsed“ polnud seekord võimatud, vaid saatsid sügavaid pilke kes taanlasele, kes sakslasele... Siis valgus me kirju pere lõplikult laiali veidi vihmaudutavasse suurlinna õhe.

Meie eestlaste igatsus võõraste randade järele polnud aga sellega veel kustunud, vaid ees ootas meid äsja „Anschlussi“ üle elanud Viin oma SS ja SA löök-rühmlaste massidega ning külalislahke „Jugendheim“ — o-jah! Esimene mulje sellest asutisest oli küll päris masendav, olles täiskiilutud põlvpükstes „rucksack'iga“ wanderjugend'ist — ent vihma sadas, „Studentenheim“ oli okupeeritud bulgaarlaste poolt, ning hotellid liiga kallid. Nii siis jäime, kuigi äärmiselt kontrastina mõjus see asutis, kui meenutada eelmist õhtut St. Gellért hotelli luksuslikus miljöös. Ruumi sisustuseks vaid kaks rida kahekordseid raudvoodeid tihedalt teineteise kõrval — parajasti ühe kompanii mahutamiseks — pesemise ja muud ruumid haisevad ja mitte usaldustäratavad — sellises kasarmus pole enne veel viibinud, kuigi „kroonus“ ammu käidud. Lisaks

sellele lukutati värav kell 10 õhtul ja oli seletamist, enne kui tehti meile erand, võimaldades meil koju-tuleku aja üle ise otsustada, muidugi vastava tasu eest. Aga odav see elu seal oli, sest 60 penni eest olime ööbinud ja saime hommikul veel tass üsna keskmist kohvi kahe tüki leivaga sinna juurde. Nii siis sõimegi mõnel hommikul õues laua taga, ümbrus ja õuenurgad prahti täis, leib laual ja kärbseparv pea ümber.

Meie juht Viinis, noor üliõpilane, oli peagi me südamed võitnud ning me liikusime temaga kolme päeva kestes hommikust hilisööni linnas ja linna ümbruses ning igasugu asutis, alates muuseumidega ja lõpetades „Prateriga“. Päevakava oli koostatud sakslasile omase täpsusega ning oli huvitav ja ülevaatlik, jättes väga häid muljeid Viinist ja selle lähemast ümbrusest. Viimasel päeval väljasõidul Leopoldsbergile ja Kahlenbergile olid kolmanda riigi tulevased truid sõdurid — no nii 10—12-aastased poisikesed — meist väga huvitatud ja usutlesid, kas pole me mitte nende rõhutatud kaasmaalased Tšehhoslovakkia-st. Niisiis poliitika maast-madalast alates!

Nüüd oli aga ka meie muljete pagas täis ning rahuldusega tundsin jälle vaguni rütmilist liikumist koduteel. Poolas olid meie Debrecenis võidetud sõbrad-poolakad meil suurepärase võileiva pakkidega ja muu sinnajuurde kuuluvaga vastas, aidates seega suurepäraselt kaasa kodutee lühendamisel.

Valgas tegime esmakordselt lähemat tutvust tolliga ning igapähe tuli kõige oma pagasiga läbi tiheda filtri pageda. Head lapsed, nagu me olime, polnud kellelgi liiga suuri patte südamel, s. t. kohvreis vaid ungari käsitööd ei näinud tollisakstele meeldivat — võib-olla polnud küllalt eestipäraseid — kuid läbi töömeedki. Olles kindlad, et asume ikkagi juba siinpool piiri ja tagasisaatmist karta pole, lähetasime ühise tänukaardi meie suurtele sõpradele prof. Suhaydale abikaasaga, ning seega katkes viimane side meie grupi ja Ungari vahel. Tartus ootasid juba omaksed, ootasid kaastöölised Üliõpilasmajast, ootas taas alma mater.

Tihe hõimuseid.

Edasi ühistundes ja leplikus vaimus

Kui 1913. aastal endises Vene riigi pealinnas Peterburis kümmekond eesti üliõpilast astus kokku nõupidamisele, tiivustatud ühisest tundeist ja tahtest luua endile tugevamaid positsioone üha aktiivsemaks ja pääletükkivamaks muutuvale vene mõjule, siis nende ühiste tunnete ja tahete reaalseks väljendusvormiks kujunes „Korp! Rotalia“.

Asutajad liikmed, olles teadlikud, et nende vähese hulga jõuks ja tugevuseks on vajalik isiksuse kui ka organisatsiooni seesmine tublidus ning väarikus, mis ühelt poolt on rajatud teaduslikule pagasile ja teiselt kindlale distsipliinile koos üksteise täieliku mõistmisega, asusid kavakindlalt seda äratundmist teostama, arendades kindla käega enesekasvatust ja korraarmastust, milline baseerus ka ühistundele ning leplikkusele.

Kuna aga haridusliku külje väljaarendamine oli ja on ka praegu ülikooli ülesandeks, siis organisatsiooni seesmise elu korraldamine ja tema üksikute liikmete isiksuse väljakujunemise raskuspunkt langeb juba täiel määral organisatsiooni isetegevuse valda, kus on määrava tähtsusega valitud mõtteviis ja kasvatus-meetod.

Praegu tagasi vaadates meie Rotalia käekäigule, näeme, kui väärtuslik on olnud meie asutajate liikmete mentaliteet, võttes üheks kasvatuses põhimõtteks ja aluseks ühistunde mõiste, milline on ka fikseeritud meie lipukirjas. Ühistunde sügav juurdumine meie tunnetes on aidanud meid üle kõikidest nendest aegadest, millised järgnesid maailmasõjale ja Vene revolutsioonile, samuti ka meie organisatsiooni vintsutustest võõrastel pindadel. Kuigi meie üksikud liikmed nendel rasketel aegadel olid igale poole laiali pillatud, Rotalia elas siiski ja tuli meie vabale kodumaale, kus hakkas uuesti tõsine ja pidev töö.

Vähema tähtsusega kui ühistunde pole ka leplikus. Ei ole raske mõista, et mitmekesiste huvide ja vaa-dete juures — seda enam kui sinna juurde seltsib veel koguke iseteadvust, milline asjaolu on pigem hüve kui pahe — tekib esile hulk arutlusi ja raskusi, kui teisiti mõtlejatel pole tahtmist leida ühist keskteed. Selles

olid juba teadlikud meie esivanemad, jättes meile pärandusena vanasõna „kaks kõva kivi ei jahvata kunagi hääd jahu“, millega tuleb meil tõsiselt arvestada.

Oma tõsiseks häämeeleks näeme, et meie kasvatusviisid ja nende tulemused selles asjas on andnud häid tagajärgi. Seda mitte üksnes meie eneste keskel, vaid ka laiemas ulatuses. Mul on mõnigi juhus meeles lahk-arvamiste lahendamise kohta, kust mina üliõpilasena võtsin osa. Kui sääl meeleolud olid lõhkemiseni palavaks köetud, siis meie ettepanekud, millised taotlesid leplikust ja järeleandmist, mõjusid jahutava õhuna ja selle tulemuseks oli ikka olukorra otstarbekohane lahendus.

Hoides au sees neid algpäevadel seatud ja täiendus-tega põlvest põlve edasiantud töökspidamisi, meie armas Rotalia astub kindlat ja kõikumamat sammu, milline omane juba väljakujunenud organisatsioonile.

ALBERT PEEGEL.

FRIEDRICH MALM.

„Korp. Frat. Baltiensise“ pidupäevadel Kaunases

Esimesed kokkupuuted leedulastega ulatuvad 1935. aastasse, mil Kaunases toimuvatel SELL'i konverentsil loodi vastastikused tutvused meie ja korp. Frat! Baltiensise kaasvõitlejate vahel. Juba 1935. a. sügisel võtsid leedulaste esindajad osa meie aastapäeva-kommersist. Sellest peale on kokkupuuteid leedulastega järjekindlalt.

Leedulaste esindajad on võtnud osa meie aastapäeva-kommerssidest ja ka üksikult Eestis viibdes külastanud meie konvendi liikmeid. Meiepoolne külastamine suuremal arvul oli takistatud ja on piirdunud senini vaid ühe meie confratri osavõtuga nende kevadpidustusist 1936. a. kevadel Kaunases. Möödunud aastal külastasime nende aastapäeva-kommerssi Kaunases juba kolme esindajaga. Need oli F. Laas, V. Kõressaar ja allakirjutanu.

Alustasime sõitu novembrikuu viimase reede õhtul Tartust. Sõidu algus ei töötanud küll midagi hääd — oli külm, ja pikk sõit õõ läbi väsitav.

Jõudes laupäeva hommikul Kaunasesse, oli juba vagunist näha jaama perroonil hulk Frat! Baltiensise kaasvõitlejaid, eesotsas senior Šeibelisega, kes meid vagunist väljumisel tervitasid suure hallooga. Tervitused — tutvustamised ja meid viidi nende vilikogu esimehe, Kaunase linnapea autol Kaunase esinduslikku Ohvitseride Keskkogu hotelli — Ramove'i.

Kiirel autosõidul läbi lumesaju saime ka esimese mulje Kaunases, selle ehitustest, tänavaist ja inimest. Pilt oli sootuks erinev meie Tallinnast.

Suuremad moodsad esinduslikud ehitused on kõik iseseisvusaegsed, kuna varem oli Kaunas vaid harilik provintsilinn. Südalinn peatänava ääres on õieti uus linnaosa, kus varem oli soo. See on nüüd täis moodsaid maju laiade tänavate ääres. Võib siiski märgata, et ehitused on enamalt jaolt kahe- ja kolmekordsed, kõrgemaid on vähe ja neiski on enamasti

riigi asutused. Hoopiski ära kaob teiste ehituste ja puie vahele presidendi loss oma väiksuse ja lihtsusega.

Pärast lühikest peatust hotellis tegime esimest tutvust linnaga Frat! Baltiensise kaasvõitlejate saatel, otsides kõigepealt nälja ja janu kustutust. Einetasime kuski kohvikus ja siis viidi meid Kaunase boheemlaste ja üliõpilaste õllebaari, kus igale toodi ette kann õlut ja väike taldriku-täis soolaherneid, viima-

Studiosus Roman Niidu.

Käisime ka kuulsas Leedu sõjamuuseumis, mida aga ainult pealiskaudselt võisime vaadata, kuna saalis oli nende äsjasurnud vabadussõja-aegse vägede ülemjuhataja põrm ja seetõttu oli muuseum vaatamiseks suletud.

Mõjuva mulje jättis see lihtne, kuid võimas sõjamuuseum väliselt oma fassaadiga ja leinakaskedega paraad-ukse kõrval kui ka oma suure saaliga, mis täis sõjamaale ja sõjariistu. — Erilise traditsioonina sõjamuuseumi ees asuval tundmatu sõduri haual toimub iga päev peale lõunat vaikne langenuate austamine lippude langetamisega. Eraldi seisab sõjamuuseumi juurde kuuluvana kellatorn n. n. sõjakelladega. Neid helistatakse ainult eriti tähtsatel juhtumel. Ka siis — vägede ülemjuhataja matuse puhul helisesid need.

Lõunatasime hotell Ramoves ja pärast lühikest puhkust läksime kella 6-eks konvendi korterisse aastapäeva aktusele.

Konvendi korter asub südalinna lähedal väikeses ühekordses majas, koosnedes saalist, lugemistoast, söögitoast sinna juurde kuuluva köögi ja riietusruumiga. Saalis asub vapp lippudega ja selle ees juhatuse laud, seintel pildid Leedu üliõpilaskonna pidustustist. Lugemistoas ajakirjad, ajalehed ja raadio. Lihtne, kuid siiski kodune ja mugav.

Varsti algas aktus, millest võtsid külalistena osa veel Eesti ja Läti saadikud, samuti ka esindaja ühest Riia korporatsioonist. Aktusel kõnelesid senior ja viistlaskogu esimees. Õeldi tervitusi Eesti ja Läti saadikuult ning väliskülalisilt. Sellele järgnes värvide andmine rebastele, mille juures peeti jällegi kõnesid.

Peale aktust siirdusime Eesti saadiku vil! õpiku kutsel Eesti saatkonda, kus toimus Välis-Eesti päeva puhul Kaunase Eesti Seltsi koosviibimine, millest võttis osa 30—40 eestlast. Oli huvitav vestelda eestlasiga, kes aastaid elanud võõrsil, kuid kelle südamed siiski kaasa tunnevad kõigi kodumaa muredele ja rõõmudele.

Ball toimus ühe ametiühisuse restorani avarais ruumes. Osa võttis sellest hulk kutsutud külalisi, nende hulgas hulk naisüliõpilasi peamiselt korp! Virgines Baltiennisest. Viimased kannavad samu värve kui Frat! Baltiennis ja on n. n. sõsar-organisatsioon. Samuti on ka teistel meeskorporatsioonidel vastavad naiskorporatsioonid.

Et Leedu tütarlapsed on hääd tantsijad ja lõbusad vestlejad, selles veendusime peagi.

Balli aupatrooniks oli palutud Leedu presidendi abikaasa, pr. Smetona. Aupatroon võeti vastu tervitusmarsiga, talle annetati lilli ning seejärel algas eeskavaline osa. Esitati soololaule, viiulisoolosid kaasvõitlejate poolt, rahvatantse Virgines Baltiennisest kaasvõitlejailt ja Rahvusteatri näitlejailt soolotantse.

Pärast eeskava siirduti teise saali, kus oli kaetud külm laud.

Edasi läks ball juba lõbusamalt, kuna ametlik osa oli läbi ja nii kestis tants vaheldumisi leedu omapärase joogi „krypnika“ maitsmisega kuni hommiku kella kuueni.

Magada ei lastud meid kuigi kaua, sest vaevalt saime puhata paar tundi, kui olid äratajad ukse taga. Tuli minna kiiresti kirikusse jumalateenistusele, kuhu aastapäeva puhul siindus terve konvent lipuga. Ju-

H. Kalmet'i joon.

Kaarel Kuusk

Herbert Laidvee

Jüri Klemmer

Lembit Otti

Buršid

Johannes Pedak

Aleksander Daniel

Heikki Leesment

malateenistus kestis kaua ja jäi meile keeleliselt arusaamatuks. Nägime vaid altari juures seismas korp!-i eestseisust lipuga, mida õnnistati.

Kell kuus õhtul olime jällegi konvendis, kus algas kommerss. Algas see mõnu ametliku lauluga, ei puudunud ka „Gaudeamus...“, mis jäi ka ainukeseks ametlikuks osaks, kuna vennastus jäeti mingil põhjusel ära. Järgnes söömine ja joomine, kus muuseas laualt ei puudunud ka Eesti lauaviin.

Tehti laule, tegime melegi, kuigi olime vaid kolmekesi. Kuid kaasa aitas üks leedu kaasvõitleja, kes oli elanud pikemat aega Eestis ja oskas veidi eesti keelt.

Eriline komme oli leedulastele n. n. sõprusjoomine, tuletades meelde meie sinasõpruse joomist. See toimus magister cantandi poolt juhutatava erilise laulu saatel. Seda tehti ka õige palju, kuna väliskülastestega sõprust tahtsid juua paljud leedu kaasvõitlejad.

Kuna esmaspäeval pidustusi polnud, siis kulus see päev linnaga tutvumiseks. Küllastasime siis ülikooli asutusi, mis asuvad teaduskondade kaupa laiali. Suurema, n. n. päähoone moodustab filosoofia teaduskonna hoone, asudes endise trükikoja ruumes. Peab mainima, et leedulastel puudub selline esinduslik peahoone, kui on seda meie alma materil.

Väljas linnast üle jõe, üleval mäel asub füüsika-teaduskonna hoone oma laboratooriumite ja loengute saalidega. Üldiselt, küllastades neid ruume ja vaadates neis liikuvaid leedu üliõpilasi, jäi kuidagi mulje, nagu oleksid sattunud gümnaasiumi, mitte ülikooli — vaba teaduste templisse. Selles veendusime ka küsitledes nende üliõpilasi, nii isegi filosoofiateaduskonna üliõpilased peavad loenguid kuulama kaheksa ja roh-

kem tundi päevas, rääkimata siis arsti- või keemia-teaduskonna üliõpilasist. Töökoorem on igatahes palju suurem kui meie üliõpilastel.

Küllastasime veel vana venepärast linnaosa juutide poekestega, mis on suur vastand loodavale uuele linnaosale.

Jaama saatma tulid kõik, kes viibisid leedulaste konvendis õhtusöögil, neile seltsisid veel Virgines Baltiense tütarlapsed. Viimsed lahkumissõnad, käepigistused, hääd jälleägemist soovid, käeviiped ja peagi liikus rong, lõpetades lõbusa ja huvitava külaskäigu.

Feliks Kelve

Plaanimajandus rahvaelu rakendusse

Viimasel ajal on üldiselt hakatud pöörama järjest rohkem tähelepanu plaanimajapidamisele nii era- kui ka riikliku elu mitmekesistel tegevusaladel ja, nagu tulemused veenvalt näitavad, see meetod õigustab tema viljaka rakendamise. Nii mõnegi rahva ja riigi kogemused ses suhtes võivad olla õpetlikuks eeskujuks teistele.

Ka Eesti riigi ja rahvamajanduse vaevarikkale ülesehitamise tööle ei ole mainitud meetod võõras, kuid

jätab soovida rakenduse ulatuselt ja viimistluselt. Tundub, et võiks ja peaks toimima põhjalikumalt, suurejoonelisemalt, arvestades kõiki eeldusi ja asjaolusid, millest edu võimalused sõltuvad.

Oleme haruldane väikerahvas mitte ainult soomeugri hõimude peres, vaid kogu maailmas, kelle aastasadu survatud isetegevus nüüd vabastatult kolossaalse vaimujõu purskega taasehitab meie kultuuri, majandust ja stabiilset ühiskondlikku korda, mis pälvib võõrastegi imetlust ja aupaklikku lugupidamist. See erakordne olukord ja edu nõuab seda suuremat plaanilikkust ja põhjalikkust meie sammudes.

Meie ülesanded on väga mitmekesised, vastavalt iseseisva, valitseva rahva nõuetele. Süsteem tuleb viia valju järjekindlusega kõigisse meie riigi- ja rahvaelu tegevusaladesse ning toimingutesse, rajatult kohasele alusele. Eriti tähtis on süsteemi rakendamine aladel, mis seni lonkavad.

Tunneme rõõmu, et meie välispoliitika suuna valikus on asunud sirgjoonelisele erapooletuse süsteemile, mida tuleb vaid viimistleda ja süvendada.

Õnnelikult on algatatud ka kodanikkude siserahu mõtte vastastikuse lugupidamise algnõudel. Kodaniku- ja kohusetunde arendamine vajab aga veel pidevat tööd.

Lugupidamist väärrib ka riigi- ja rahvamajanduse ülesehitamise töö, eriti põllumajanduse ja mäetööstuse arendamine. Majanduselu pakub aga palju suurejoonelisemaid ja ulatuslikumaid võimalusi edasiarendamiseks, eriti merenduse, kaubanduse ja tööstuse alal.

Vähem rõõmu valmistab rahva tervishoid, toitlus, elamute ja asulate olukord, rahva juurekasv, ja muu sotsiaalolukorraga seoses olev, nii sisult kui toimelt ja traditsioonilt. Siin ootab suur, raske, energiat, aega ja kulu nõudev tööväli, mis vajab erilist plaanilikkust.

Mis kasu on sellest, et oleme sangarlikult ja ohvri-rikkalt loonud riigi, kui rahvas elab tervishoiuvastastelt ja tervishoiuvastastes elamutes, kannatab ala-

Jaak Vaikma

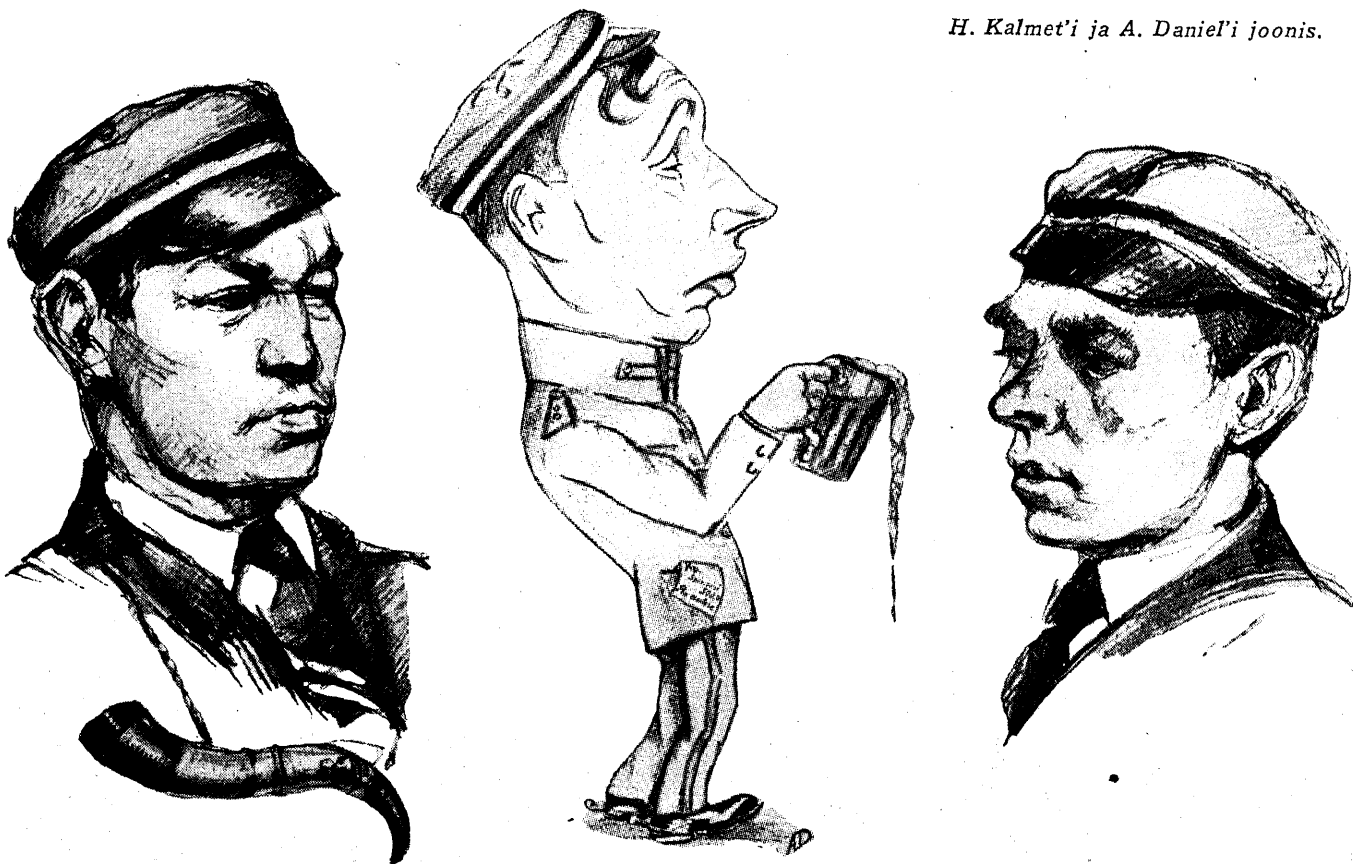
üh külge või liialdatud toitluse all, mürgitab ja hävitab organismi kurnavate eluviisidega või mürkidega, sünnitab nõrku järeltulijaid ja neistki sängitab suure osa mulda oskamatu toitmise ning kasvatuselise tagajärjel? Kui palju sureb inimesi taudidesse, mida saaks ära hoida või minimaalsuseni vähendada? Kui paljud abielud ei saa lapsi sugueluliste eksimuste tagajärjel? Kui paljud vallalised ei abiellu eksliku maailmavaate, aineliste või moraalsete mõjude tõttu? Kui palju terveid emasid hävitavad inimlooteid kas kergemeelsuse või hingeliste ja materiaalsete survete mõjul? Kuhu jõuame nii edasi minnes?

Asulate küsimuski ei luba vaikida. Terves riigis meil ei ole ainustki ajanõuete kohaselt ehitatud, moodsat linna, mis vastaks tervishoiu nõuetele ja pakuks müüdki hüvesid igapäevase elu rahuldamiseks. Paikame ja kohendame ju küll ka, nagu jõud kannab või mõistus võimaldab, aga see pole veel kõik, mis teha tuleks ja võiks. Sageli tehakse sellegi juures otse mõistmatuid takistusi ja päris piinlik on, et koguni mõne üksiku ehituse ümberpaigutamise pärast, üldsuse huvid ja tõekspidamiste vastaselt vehitakse õhku ja lüüakse kära.

Meie peamised liiklemisteed — maanteed ja linnade tänavad — on kõverad, looklikud ja paiguti niikiitsad, et ei võimalda ohutult ühendusi pidada ajakohaste sõidukitega. Kas on vähe selle tagajärjel liiklemisõnnetusi, mis hävitavad elusid ja varandusi? Meie mereteedel puuduvad korralikud, mõneski tarvilikus kohas isegi igasugused sadamasillad, reisijate ja muud kõrvalised ruumid. Tahame näha rohkesti turiste ja neilt teenida, aga millega tõmbame neid siia, kui turismiasjanduses oleme täiesti algelises seisukorras ja suuremate autoteede ääres puuduvad kas üldse või vähegi korralikud esimese järgu tarbekohad — toitlad, käimlad, muudest turistide tarvetest rääkimata?

Ei tarvitse jätkata üksikasjalikumalt loetelu kõigi nende alade kohta, mille korraldamine õigustatult nõuab kulukat aega ja tööd. Kuid ei ole õige ka nendest petliku välise rahuga mööda hiilida, kui süda ja mõistus räägib teist keelt.

Oma kultuurilises arengikäigus ja ülesehitavas töös Eesti rahvas peab sammu pidama teiste kultuuritahteliste rahvastega ja selle töö rajama pikema aja peale ettenähtud plaanimajanduse alusele!

H. Kalmet'i ja A. Daniel'i joonis.

Eugen Soonvald

Fred Tomingas

Karl Kask

Tähelepanekuid Saksast

Mul oli võimalus viibida möödunud kevadel ja suvel pikemat aega Saksamaal. Kuna elutsesin maal, Schleswig-Holstein'is, siis muidugi saan siinkohal esijoones edasi anda mõningaid muljeid sealsest maast ja rahvast. Liikudes Schleswig-Holsteinis, torkab silma metsade vähesus ja kultuurmaade rohkus. Ainsa domineeriva metsaliigina võime näha pöökpuud. Metsade vähesusest tingituna on hooned ehitatud telliskivist, millised annavad maastikule omapärase ilme. Samuti ka maad läbivad asfaltteed kihutavate autode ja jalgratastega, eriti hommikul

võime näha suurel hulgal lapsi jalgratastel kooli ruttamas. See kõik aitab tõsta esile selle maastiku omapära.

Sealne ilmastik on enamikus tuuline. Seda tingib maa geograafiline asend, nimelt asub Schleswig-Holstein Põhja- ja Ida-mere vahelisel maa-alal. Kohaliku rahva andmete põhjal on seal tuul 60 päeva aastas alla kolme palli ja 300 päeva aastas üle kolme palli tugev.

Rahvas on külalislahke ja töökas. Tööpäeva pikkus on 10 tundi. Kui aga suviste põllutööde ajal ilmastikuolud seda nõuavad, siis tööta-

takse ka sageli kauem. Tuli ette ka pühapäevi, kus rahvas töötas väljadel. Töökust ja tööarmastust sel rahval on. Põllumajandus on enamikus mehhaniseeritud. Vaatamata sellele valitseb töötavate käte puudus, sest Saksa tööstuse suur areng viimastel aastatel on nõudnud palju tööjõudu. Käesoleval ja ka juba mõnel eelneval aastal on välistööjõudu sisse toodud. Nii võis peaaegu igas talundis näha jugoslaavlast. Pean siinjuures mainima, et see on üleminev nähe, sest praegu näitab sealne rahvastik suurt juurdekasvu.

Maa on olnud alati alalhoidlikum

H. Kalmet'i joonis.

Helmut Suursööt

Voldemar Siska

Anton Stamm

Peeter Kind

Kas ja milleks vajame rohelist alasid linnades?

Praegusel rahvaste kõrgekultuurilisel ajajärgul ei leidu küll vist palju neid linnu, kus poleks ühtki kõigile vabaks kasutamiseks määratud avalikku aeda või ulatuslikumat iluväljakut. Nii riik kui ka linnaomavalitsused hoolitsevad olemasolevate haljasalade korrashoiu ja uute alade asutamise eest. On jõutud juba ammu arusaamisele, et

haljasalade ülesandeks linnaelanikkonna suhtes ei ole ainult esteetilise naudingu võimaldamine, vaid et haljasalad on otse vajalikud linnarahva tervishoidlike olude parandamiseks.

Just haljasalad on need tegurid, mis linnades ülikülluses leiduvat tolmu vähendavad ja tihedalt kokkukurutud elanikkonnale avarust, õhku, valgust ja lastele vabas looduses

mängimist võimaldavad. Maainimene oma töös ja tegevuses on alati linnainimesest tervishoidlikult paremates tingimustes, sest et tema töö ja tegevus toimub just väljaspool toaseinu värskes õhus, kuna linnainimene seevastu peab töötama kogu aeg kinnistes ruumides.

Osa linnakodanikke, kel see võimalik, püüavad värskendada aasta

kui linn ja nii on see ka tänapäeva Saksamaal. Kui linn on kergelt muutuv traditsioonidelt, siis selle vastu maa austab vanu kombeid. Talupoeg teab, et tema saatus on ka rahva saatus. Seda mõtet püütakse veel talupojas vastava propaganda abil ikka enam ja enam süvendada. Teisalt püütakse viia linna maale lähemale. Nii näiteks võtab ka linn osa neist pidustusist, mida elab läbi maa. Sügise lõikuspeo puhul võisid näha Berliini suurlinnas viljavihkudega kaunistatud hooneid. Samuti korraldati sel puhul pidustusi kõigis linnades. Hamburgis oli mul võimalus külastada Mihaeli kirikus lõikuspeo puhul korraldatavat jumalateenistust. Seejuures paistis eriti silma altar, milline oli päevakohaselt kaunistatud lillede ja uudseleivaga. Maal korraldati sel puhul igal pool pidustusi ja koosviibimisi.

Saksa naine maal kannab pikki juukseid ja tunneb põlgust kõigi moe uuduste vastu. Samuti ei tunta seal puudrit ega huulevärvi. Noori tütarlapsi kasvatatakse juba maast-madalast austama tööd ja naise kohustusi ühiskonna vastu. Temast peab saama kord kodu ja perekonda armastav töökas perenaine. Kui võe-

takse vastu külalisi, siis tehakse seda tööpäeva pärastlõunal, kui tehakse põllumajanduse ekskursioone, siis korraldatakse neid tööpäeval jne.

Mida teeb aga talupoeg siis pühapäeval? Pühapäev on pühendatud perekonnale. Pühapäeval käib ta kirikus ja hiljem sõidab autos ühes perekonnaga mõnda lõbustuskohta, või veedab selle päeva perekonna keskel kodus. Maanoorus käib lõbutsemas pühapäeva õhtuti kohalikel pidudel, milliste kavast ainult

tants, kuna ettekandeid tavaliselt pole.

Tantsu kohta pean mainima, et siin on linn siiski oma mõju avaldanud, sest enamikus tantsitavatest tantsudest on moodsad.

Rahva töökuse ja püüdlikkuse lõpptulemusena on iga maalapike korralikult üles haritud, on püütud taluelu kergemaks ja mugavamaks muuta, samuti on asetatud põllumehele isik väarikale kohale riiklikus mehhanismis.

Rotallased Päriveres J. Hanseni külalistena 1936. a. suvel.

Elmar Hinrikus

teised rohelised alad linnas, kus nad peale argipäevast tööd, kui mitte alati, siis vähemalt pühapäeviti võivad vabas looduses viibida ja värsket õhku hingata.

Veel enam kui täiskasvanud, kellele organism palju tugevam, vajavad värsket õhku ja valgust meie noored. Nagu noored taimed, mis pimeduses ja õhupuuduses võrsunud, jäävad värvainevaesteks ja kidurateks, nii ka umbses õhus kasvanud lapsed jäävad kehaliselt nõrkadeks ja haigustele kergesti vastuvõtlikkudeks. Ja mida kokkukuhjatam ja vaesein elanikkond, seda rohkem vajame linnades rohelisi alasid parkide, aedade ja rohoväljakute näol, sest üks ole ju rohelised alad need tühjaksammutatud allikad, kust võime saavutada tervist kosutavat valgust ja hapnikurohket õhku.

Linnaelanikule on pargid ja aiad üheks suuremaks tervendusabinõuks kõikide nende kahjude ja hädaohtude vastu, mida elamine kitsas linnalises kokkukuhjumises inimese kehale, vaimule ja hingele endaga toob kaasa. Pahe just selles seisabki, et suurlinniku eluviisi tagajärjena inimene kaotab vahenditu seose maapinnaga ja nihkub loomaringi taimeriigi orgaanilisest koosseisust ilksa enam ja enam kaugemale ning jääb nõnda ka kõrvale looduslikust kokkukuuluvusest. Ebahügieenilised eluviisid, ühekülgne kehaline tegevus ja puudulik ning vähevahelduv toitlus, kõik see nüristab inimese hinge ja vaimu. Puudub loo-

duse värskendav mõju inimese vaimule ja hingele.

Sellest pahest aru saades püütakse loodust ka just linnainimesele lähemale tuua, kuna tal endal looduse juurde tagasiminekuks pole enam võimalusi. Nii ongi tänapäeval linnades kitsaste tänavate süsteemist loobutud ja püütakse asutada võimalikult avaraid rohelisega palistatud tänavaid ning juurde luua võimalikult rohkem rohelisi alasid. Püüde majade ette eesaedu asutada on järjest hoogu võtmas, milliste rajamisel on kahesugune eesmärk. Esiteks täidavad eesaiad majaanike eneste tervishoidlikke ülesandeid ja võimaldavad neile esteetilist naudingut; teiseks saab sellest kõigest osa ka tänaval jalutaja. Eelmisest paremat tagajärge saavutatakse aga aedlinnade korraldamisega, milline linnaehitusviis on ju otse ideaalne. Paraku on võimalik tänapäev aedlinna vaid asutada, kuna aga olemasolevaid aedlinnadeks ümber korraldada on puht ruumilistel põhjustel teostamatu, — seda on võimalik vaid linna äärtes teostada.

Nagu eeltoodust nähtub, ei ole parkide, aedade ja iluväljakute asutamine linnades ainult mingisugune „ilutsemine“, vaid nende asutamist tingib tungiv vajadus vahepeal linnaelaniku ja looduse vahel katkenud sidemete uuendamiseks, mis sünnib seda intensiivsemalt, mida kultuursem on rahvas, sest aiad ja pargid on rahva kultuurelu elavateks tõendus-

kestel kinnistes tööruumides umbset õhku hinganud kopse suvepuhkuse veetmisega maal ja suvituskohtades. Kõikidel aga pole kahjuks sarnane linnamüüride vahelt lahkumine terveise kosutamiseks võimalik.

On palju neid linnakodanikke, kellede majanduslik seisukord ja eluüldapidamise hankimise vajadus ei võimalda nädalaks-paarikski suve jooksul oma töö ja tegevuse juurest lahkuda. Nende ainukeseks tervisekosutamise võimaluseks on pargid ja

Vilistlased ja kaasvõitlejad vabas looduses...

August Eslas

Ülikooli haridusega töajõud ühistegevuse teenistuses

Kui suur on nende ülikooli lõpetanute arv Eestis, kes on omale teenistust ühistegevuse põllul leidnud, on täpselt selgitamata. Nähtavasti ei ole see küsimus ka tõsiselt huvitanud ei akadeemilist peret ega ka ühistegevuse. Samuti on meil vaevalt teada see eestlane, kes oli esimese ülikooli lõpetanuna teenistuses ühistegevuse põllul.

Ühistegevuline liikumine oma koidikul on pärit kitsastest vaestest oludest ja tingimustest — igatahes „vaesest maailmast“, kuhu ülikooli lõpetanu vaevalt veel kuuluda sai. Meie kodumaine ühistegevuline liikumine on alanud loomulikult ka kõrgema haridusega tegelaste teenistusesse rakendusega. Kuid juba 1910. aasta ümber leiame eestlasist ülikooliharidusega jõude meie ühisuste teenistuses, nii ühispanganduse kui ka ühiskaubanduse alal. Ja mida aasta edasi, seda enam suureneb ülikooliharidusega ühistegevuliste töömeeste arv.

Kui praegusel ajal ringi vaatame ühisuste ametnike ja juhtide peres, siis leiame siin juba väga suure pere ülikooli haridusega jõude.

Ülikooli haridusega töajõude leiame eriti rohkesti ühispanganduse alal töötamas, — ühispankade juhatajatena, raamatupidajatena ja pangaametnikena. Ühispanganduse alale on siirdunud peamiselt majandusteaduskonna lõpetanud, kuid ka õigusteadlasi leiame ühispanganduse alal tegevuses.

Väga rohkesti leiame ülikooli haridusega jõude ka ühiskaubanduse alal: keskühisuse, majandus- ja tarvitajateühisuste juhatajatena ja ärijuhtidena, pearaamatupidajatena ja ametnikena.

Ühiskaubanduse alal on majandus- ja õigusteadlaste kõrval tegevuses rohkesti agronome, eriti keskasutiste juhatajatena. Viimane asjaolu

on tingitud meie ühiskaubanduse põllumajanduslikust iseloomust.

Ühiskindlustuse alal on ülikooli haridusega töajõude teenistuses ainult üleriigilise tegevuspiirkonnaga seltses ja keskseltes, kuna kohalikud valla kindlustusseltsid oma tegevuse piiratud iseloomu pärast ei ole võimelised palgalist töajõudu kasutama.

Vähem leidub ülikooli haridusega töajõude ühisiipimatalituste alal, välja arvatud keskühisus, missugune oma tegevuse iseloomult on enam kaubanduslik kui tööstuslik ettevõtte.

Teistel ühistööstuse aladel, nagu ühistapajade, ühisiipimatalitustööstuse jne. alal leiame rohkesti ülikooli haridusega töajõude.

See kõik näitab seda, et ülikooli haridusega töajõud on suurt poolehoidu leidnud ühistegevulisel tööpõllul, missugune poolehoid on isegi suurenenud ja kasvamas, kuna juhtivamad ja vastutusrikkamad ja järelikult ka suuremapalgelised kohad ühisustes on ikka enam ja enam minemas ülikooli haridusega töajõudude kätte.

Ülikooli haridusega töajõu paremuseks põhjalikuma teoreetilise ettevalmistuse kõrval on peetud tema tugevamat vastutustunnet ja ausameelsust, mis on määratu suure väärtusega majanduslike asjade, eriti aga seltskondlike, s. o. „võõraste asjade ajamisel. Kuna meie Eesti ühistegevus on arenemas, süvenemas ja tugevemas, siis on sel põllul vaja järjest uusi jõude ja tegelasi.

Ülikooli vastavate teaduskondade lõpetanud võivad sel põllul leida edaspidigi omale võimete kohast tegevust, mis suudab võrdsele muude aladega tasuda töövaeva ja anda igapäevase leiva teenistust.

Veretüübid ja nende rakendusvõimalusi tänapäeval

Viimase kümne-viieteistkümne aasta arsti-teaduslikus kirjanduses võib leida väga rohkel arvul töid, mis käsitlevad Landsteiner'i poolt 1901. a. avastatud veretüüpide resp. vere-rühmade küsimust. Need arvukad uurimused on täiendanud suurel määral teadumusi veretüüpide üldse, need on loonud ka avaraid võimalusi nende praktilisele rakendusele, on andnud ühtlasi väärtuslikke lisandeid pärilikkusteadusele ja toonud uut valgustust mitmelegi muule seni selgusetu olnud bioloogilisele probleemile. Landsteiner'i teened ise veretüüpide alal said suurima tunnustuse temale Nobeli auhinna määramisega arstiteaduse alal 1930. a.

Inimverede jaotus rühmadesse või üksikuteks veretüüpideks on osutunud võimalikuks üldse asjaolu läbi, et mitte kõikide inimeste verelibled ei reageeri ühtlaselt teiste isikute seerumitele, nagu seda täheldas esmakordselt Landsteiner. Võttes ühe isiku vereliblesid ja teise isiku seerumit, neid segades, võivad ühel juhul verelibled kokkuliimuda (aglutineeruda), teisel juhul jäävad nad seerumis aga püsima üksteisest eraldatuna, isoleeritult. See asjaolu on tingitud kahesugustest erinevatest verelibled ja seerumite aglutinaablidest omadustest, millised üksikisiku veres esinevad alati sääraselt, et selles enda verelibled liimumist tekkida ei saaks. Landsteiner'i ja tema õpilaste Decastello ja Sturli uurimuste järgi jaotati inimvered vastavalt sellele nelja rühma, nimelt 0

(null), A, B ja AB, mida Jansky hiljem fikseeris vastavalt I, II, III ja IV.

Veretüübis 0 (null), nagu ütleb nimetus, puuduvad verelibledel aglutinaablid omadused üldse. Selle tüübi verelibled ei reageeri liimumisega ühelegi normaalseerumile. See asjaolu teeb omakord võimalikuks, et sama (0) isiku seerum omab üheaegselt kahesuguseid seerumiomadusi — aglutiniine — mis annavad reaktsiooni kõigi teiste rühmade verelibledega. Järgmises rühmas A esineb vaid üks verelibled omadus (A) ja samuti üks seerumi omadus, mis reaktsiooni ei anna A verelibledega. Rühmas B esineb samuti vaid üks verelibled omadus (B) ja üks seerumi omadus, mis ei anna reaktsiooni oma verelibledega B, küll aga verelibledega, milledes esineb A omadus. AB rühmas on esitatud üheaegselt vereomadused A ja B, mistõttu verelibled siin reageerivad liimumisega nii A, B kui ka 0 tüüpi seerumitele. Isiku enda seerum siin aglutiniine aga ei sisalda, sest vastasel korral järgneks veres ka isiku enda verelibled liimumine.

Hilisemad uurimused on veretüüpide arvu tunduvalt suurendanud. Praegusaegsed teadumused näitavad, et veretüüp A kujutab endast kahte kvalitatiivselt erinevat tüüpi. Üks neist on tugeva tundlikkusega A_1 ja teine nõrk A_2 . Sellega on vererühmade arv suurenenud kuuele: 0, A_1 , A_2 , B, A_1B ja A_2B . Katsete juures saavutada veretüüpide A, B määramiseks normaalseerumite kõrval ka immuunseerumeid (loomade süstimise läbi vastavate veretüüpidega) sattusid Landsteiner ja Levine 1927. a. veel uutele veretüüpidele, mida nad märkisid tähtedega M, N ja MN. Nende tüüpide määramine

on võimalik vaid vastavate immuunseerumite abil. Hilisemad uurimused alajaotavad ka rühma N kaheks, nimelt N_1 (tugev) ja N_2 (nõrk). Üleselle on leiutatud veel teisigi uusi tüüpi omadusi nagu P, G, H, Q ja on arvata, et nende arv veelgi suureneb. Need tüübid pole küll leidnud veel kõik praktilisi rakendusvälju, need näitavad aga, et uurides igal verel kõiki antigeene, jõutakse ikka lähemale vere individuaalsele eristamisele. Kombineerides rühmi A, B mitmesuguste uute tüüpidega, võib saada juba tuhandesse küündivat üksiktüüpide arvu.

Rühmaspetsiifilised omadused, milliseid leiutatud on veres, esinevad ka muudes koerakkudes ja koemahlades. Verele vastavaid antigeene võib nii leida ka pisaratevedelikus, higis, süljes, uriinis, seemnevedelikus ja mujal. Süljes ei esine seejuures omadused A ja B mitte igal A ja B veretüübil; siin tuntakse antigeeni eristajaid (S) ja mitte eristajaid (s). Milliste asjaoludega see näht on seletatav, pole veel täitsa selgunud, osalt arvatakse siin tegemist olevat aga pärilikkude momentidega, kusjuures S dominantne on s suhtes.

Milliseid kasustamisvälju veretüübid on seni leidnud ja mida nad üldse võimaldavad?

Üks laialdasi välju, kus veretüübid on leidnud praegusajal rakendamist, on vere ülekandmine ehk transfusioon kliinilises praksises verekaotuste või haiguste puhul, kus vajalik on vereandmine. Vere ülekandmisel on oluline, et haige isiku veretüüp vastaks vereandja omale, või kuuluks vähemalt säärasesse rühma, mis ei aglutineeriks vereandja verelibleid. Selle nõude täitmisel on loodud soodsamad olukorrad vere ülekandmiseks, kuna vastasel korral haige veres võiks järgneda vereliblede liimumine (aglutinatsioon), mis põhjustaks rasked ja isegi eluohtlikke haigusnähte. Paljud suuremad haiglad peavad praegusajal omal kindlaid vereandjaid, kel teada on veretüübid, et tarviduse puhul võimalik oleks otseselt teostada vereülekandmist. On ühtlasi teada juba enne veretüüp ka veresaajal, siis on abisaamise võimalus veelgi kiirem. Veretüüpide kindlaksmääramine on, silmas pidades ülaltoodut, eriti oluline ka sõjaväelastel ja seda veel enam just sõja olukorras.

Veretransfusioonide kõrval on veretüübid leidnud laialdast rakendust ka antropoloogias, milleks tõuke andsid eriti L. ja H. Hirsfeld'ite uurimused 1919. a. Nimetatud autorid näitasid, et veretüübi A suuremaks levimisalaks on Loode-Euroopa, kust see siis vähehaaval väheneb Aasia suunas. Veretüüp B näitab aga vastupidi suuremat levikut Aasias ja väheneb Euroopa suunas. Vererühmade uurimused antropoloogiliseks otstarbeks näitasid suure-

mat tõusu eriti 1927. a., ja sellele järgnevatel aastatel. Praegusajal esinevad andmed (eriti veretüüpide A ja B esinemise kohta) võrdlemisi laias ulatuses üle kogu maailma. Nende uurimuste varal on püstitatud mitmeid huvitavaid hüpoteese inimrasside kujunemise kohta; ühtlasi on püütud veretüüpide abil selgitada ka üksikute rahvaste veresugulust resp. erinevusi, kooskõlastades saadud uurimustulemusi samasuguste tulemustega mitmetelt teistelt aladelt.

Huvituseta pole ka veretüüpide uurimused, mis ette võetud antropogeneetiliseks otstarbeks eriti mitmesugustel ahviliikidel. Kuigi veretüübi omadused esinevad ka muudel loomadel, on senised uurimused inimese antigeenidele A ja B täitsa identseid antigeene võinud sedastada veel vaid kõrgematel inimahvidel (Friedenreich).

Veretüüpide määramine võib leida kasutamist ka isiku samasuse (identsuse) selgitamiseks isiku kirjelduse, pildistamise ja eriti bertillonaaži ning daktüloskoopia kõrval. Esineb isikul näit. oodatava tüübi A_1B , MN, S asemel mõni muu, siis pole siin tegemist sama isikuga. Veretüüpide kasutamiseks identiteedi selgitamise otstarbel suurenevad väljavaated üldse seda enam, mida ulatuslikumaks kujunevad üksikute veretüüpide individuaaltunnused, mida suuremaks muutub ühtlasi nende üldarv.

Suure tähtsuse on veretüübid omanud ka kriminaalpraksises, eriti verelaikude päritolu selgitamisel. Varematal aegadel oli siin võimalik selgitada vaid vere kuuluvust inimesele või loomale. Veretüüpide avastamisega on osutunud võimalikuks selgitada rühmade piirides ka vere kuuluvust teatud isikule. Leidub kahtlusaluse riietel nii näit. verd, mida viimane selektab enesel olnud ninaverejooksuga ja erineb see tema enda veretüübist, ühtudes aga näit. ohvri veretüübiga, siis suurendab see tugevasti kahtlust isiku vastu. Vastaks siin veretüüp aga isiku enda veretüübile ja erineks see ohvri omast, siis võiks see temalt kahtlustust täielikult kõrvaldada. Veretüüpide määramise praktiline tähtsus on siin seega väga oluline. Raskuspunkt seisab praegu vaid selles, et veretüübi määramine väikestes kuivanud verelaikudes on seotud väga täpsete ning keerukate ja ühtlasi rohkesti aeganõudvate uurimustega, millepärast vastavalaadseid lahendusi ongi ette võetud peamiselt suuremate kuritegude puhul, kus asja tähtsus seda eriti nõudnud.

Et rühmaspetsiifilised kehad esinevad ka koemahlades, siis on kriminalistikas kasutatud nendegi abi, kuigi siin mõnel juhul tehnilised raskused on osalt veel suuremad. On võidud näit. selgitada kleebitud margil leiduvate süljejälgede järele isikut, kes seda peale asetanud, ruumis leiduvate suitsuotsade järgi toas

viibinud isikut jne. Samuti on oluline ka spermalaikude identifitseerimine.

Veretüüpe on uuritud edasi ka ühenduses isiku konstitutsiooniga, ühenduses mitmesuguste patoloogiliste tegurite, haiguste esinemisega. Siin rahva poolt mitte harva esitatud küsimusele, milline veretüüp on eelistatum, võib vastata, et ühegi veretüübi juures haiguste vastuvõtlikkuse ja nende esinemise suhtes suuremaid erinevusi täheldatud ei ole.

Üheks huvitavamaks nähteks veretüüpidel on eriti veel nende pärilikkus, mis esineb siin nii selgel kujul, nagu vaevalt ühegi teise inimese päritava omaduse suhtes. Veretüüpide pärilikkust sedastasid esimestena E. v. D u n g e r n ja L. H i r s z f e l d 1910. a., kes toimetanud olid veretüüpide esinemise kohta vastavaid uurimusi perekondades. Sellele järgnenud paljude uute uurimuste tulemustele rajas B e r n s t e i n 1923. a. puhtmatemaatiliste kaalutluste alusel oma vererühmade pärilikkusteooria, mis leidis hiljem üldist tunnustust. B e r n s t e i n lähtus veretüüpide pärivusel kolmest allelomorfsest geenist (pärilikust ühikust) A, B ja R, milledest kaks esimest on dominantsed, viimane R aga retsessiivne. Inimese veretüübi kujundamisel etendavad osa alati kaks geeni kolmest ülalnimetatust, mis kujundavadki lapse veretüübi. B e r n s t e i n'i teooria alusel, nagu seda on tõendanud ka hulgalised perekondade uurimused, võib veretüüp A või B lapsel esineda vaid siis, kui see esineb vähemalt ka ühel vanemaist. Puudub see omadus emal ja samuti ka oletataval isal, siis ei saa viimane olla lapse looduslikuks isaks. B e r n s t e i n'i teooria järgi ei või 0 rühma kuulava lapse vanemad omada ka AB rühma, samuti

AB lapse vanemad 0 tüübi, mis seletatav sellega, et siin ei saa toimuda nõuetavate geenide üleandmist.

Need veretüüpide pärilikud omadused on leidnud rakendamist emasuse ja peamiselt isasuse selgitamiseks, eriti ka just tsiviilprotsessides, vallasemade poolt alimentide nõudmisel nende lastele. Veretüübid ei suuda siin küll lahendada küsimust, kes just otseselt lapse isa on, nad on aga üldiselt siiski rohkemal juhtudel suutnud kasu anda oma negatiivse otsusega, näidates, et nõudmine polnud suunatud loodusliku isa vastu, nagu seda nõuab seadus. Veretüüpide rakendus nendes tsiviilprotsessides on võinud anda ka ligikaudset pilti sellest, kuivõrd sageli esinevad põhjendamata nõudmised üldse, eriti kui võrrelda kohtuprotsessides veretüüpide põhjal ettetulevate eitavate juhtude arvu nende arvudega, mis oleksid oodatavad teoreetiliste väljaarvutuste järgi põhjendamata nõudmistepuhul üldse. Isasuse eitamise arv kohtuprotsessides veretüüpide põhjal suhteliselt endise ajaga näib olevat osalt vähenenud, mis asjaolu laseb arvata, et vereproovid — eitavad otsused isasuse kohta — on siin teataval määral mõjustanud ka protsessi pooli — juhud nõudmistega mitte loodusliku isa vastu on arvuliselt vähenenud.

Veretüübid ei ole mõnede küsimuste alal senini küll suutnud anda lahendavat otsust veel igas suunas; on võimalik, et tuleviku uurimuste käik siin toob veel mõningaid täiendusi ja paremusi. Üldiselt on veretüübid aga ka juba oma praegusel kujul andnud lahendust mitmetele säärasele küsimustele, milledele vastuse andmine senini muul teel ei olnud võimalik üldse.

Suvepäevadest osavõtjad Ravilas, 1937. a. suvel.

AKADEEMILISI TEATEID

Esinduse tööst

Tartu Ülikooli Üliõpilaskonna Esindus otsustas oma käesoleva semestri esimesel koosolekul (21. okt.) kinnitada muuseas järgmised Juhatuse otsused.

24. maist 1938. a.

Otsustatakse kinnitada XV SELL-i konverentsi II komisjoni poolt tehtud otsused:

Komisjon võtab teatavaks, et Leedus ja Eestis on võimaldatud üliõpilastel C. I. E. kaardi ettenäitamisel 50% hinnaalandus raudteedel. Soomes ja Lätis on sellekohased palved vastavatele ministereeriumidele esitatud.

Komisjon peab soovitavaks püüda selleni, et SELL-i maade üliõpilased C. I. E. kaardiga saaksid teatreis, kinodes, hotellides, tänavraudteel ja mujal sama soodustuste osalisteks kui kohalikud üliõpilased.

Komisjon kohustab kõiki SELL-i üliõpilaskondi saatma kõigile SELL-i üliõpilaskondadele hiljemalt 31. maiks tegevusaasta jooksul toimuvate riiklikkude ja üliõpilaskondlikkude pidustuste nimistud.

Kuna SELL-i maade vaheline praktikantide ja suvine üliõpilasvahetus küllalt elav pole, tuleb SELL-i üliõpilaskondadel neid vahetusi takistavaid tegureid uurides püüda nende kõrvaldamisele.

Otsustati § 12 märgitud suusavõistlused meestele 18 km ja 4×5 km asendada meestele 18 km ja 4×10 km.

Otsustatakse hiljemalt XIII suve spordimeister-võistlusteks välja anda spordialbum. Iga maa peab hiljemalt 15. maiks spordialbumi projektiga tutvuma, parandama ja täiendama.

Otsustatakse talvised spordivõistlused 1939. a. pidamata jätta samal aastal toimuva C. I. E. taliolümpiaadi tõttu.

Otsustatakse, et III SELL-i maleturniir 1939. a. toimub Helsingis veebruari lõpul või märtsi alul.

Kinnitatakse 1937. a. SELL-i olümpiaadil saavutatud SELL-i rekordid:

Teivashüppes — Äärma — 3,85 m.

Viievõistlus — Zarinš — 3277,50 p.

Kaugus naistele — Šlpaitiene — 5,12 m.

Otsustatakse kinnitada SELL-i IV komisjoni otsus, mille järele iga üliõpilaskond koostab nimestiku üliõpilaskonna ja üksikute organisatsioonide raamatukogudes leiduvatest raamatutest, mis käsitavad SELL-i maid. Need nimestikud tulevad esitada Keskbüroole.

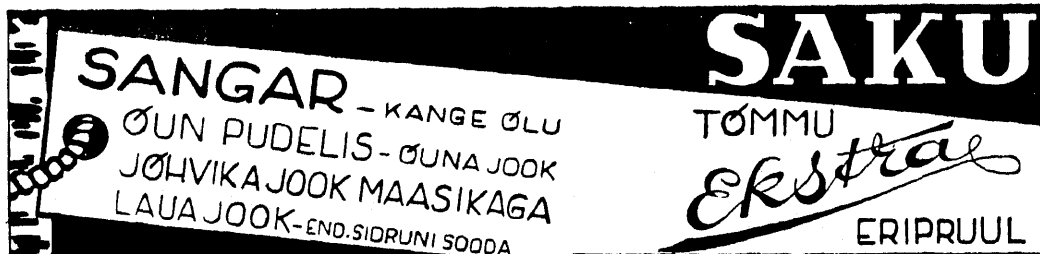
8. septembrist:

Kinnitatakse juhatuse esimehe korraldus, mille järele toimus üliõpilaskonna tervitusrongkäik Vabariigi Presidendile 24. juunil s. a.

Kinnitatakse Juhatuse Esimehe otsus, kutsuda ellu välissekretäri ametikoht ja kinnitatakse tööleping välissekretäri Aino Kosessoni ja Üliõpilaskonna Esimehe vahel.

Otsustatakse määrata Üliõpilaskonna esindajaiks õperahast vabastamise ja stipendiumide määramise komisjonidesse järgmised üliõpilased II sem. 1938. a.

Usuteaduskonnast: E. Köpp, R. Troost, V. Juhandi, H. Hesse. Õigusteaduskonnast: E. Pang, R. Visnapuu, A. Nenn, N. Jalajas. Majandusteadusk.: V. Noolandi, E. Hinrikus, E. Ainver, M. Kristenbrun.

SANGAR - KANGE ÕLU
ÕUN PUDELIS - ÕUNA JOOK
JÕHVIKA JOOK MAASIKAGA
LAAJ JOOK - END. SIDRUNI SOODA

SAKU
TÕMMU
Ekstra
ERIPRUUL

Arstiteaduskonnast: H. Jalakas, H. Tuul, R. Birk, N. Kedrinsky. Rohuteaduse osak.: A. Novek, E. Kook, A. Reinhold, G. Lehman. Filosoofiateadusk.: L. Hel-
lat, L. Vahtra, L. Takk, M. Skvortsov. Matem.-loo-
dustead.: H. Hanson, M. Otsman, E. Laisk. Looma-
arstitead.: V. Vassiljev, E. Hanko, R. Raud. Põllu-
majand.: J. Prints, A. Kontson, R. Jens, G. Toovere.

Lahtiseks jäänud kohad üksikutes teaduskondades täidetakse hiljem Üliõpilaskonna esimehe teadmisel.

Otsustatakse määrata:

1. Üliõpilaskonna kantselei lahtioleku aeg kella 11.00—14.00.

2. Asjaajaja tööaeg kella 9.00—15.00. Juhatus ja Esinduse koosoleku päevil jäävad asjaajaja hommiku-
sed töötunnid ära.

3. Välissekretäri tööaeg iga päev kella 11.00—
15.00; vastuvõtt kella 11.00—14.00.

5. oktoobrist 1938. a.:

Üliõpilasmaja mustale tahvlile lubatakse asetada:

1. Üliõpilaskonna teateid,
2. Akadeemiliste organisatsioonide teateid,
3. Tunniandmise ja õppevahendite müügi kuulu-
tusi.

Punkt 2. ja 3. alla kuuluvate teadete kohta raken-
dada ühtlane suurus ja kuju majandusjuhi äranäge-
misel.

Igalt punkt 3. all väljapandud teatelt võtta tasu
kr. 0.50.

18. oktoobrist 1938. a.:

Otsustatakse korraldada Ülikooli aastapäeva puhul

1. XII ball Vanemuises.

Samale ajale määrata ka SELL-i keskbüroo 25.
istung. Lähem aeg määrata Välistoimkonna juhatajal
koos SELL-i keskbüroo juhatajaga, nii et kulude
kokkuhoiu mõttes on kasutatav 1. XII ball.

Esineda Ülikooli valitsuse ees sooviavaldusega, et
Ülikooli aastapäev pühitsetakse tavalise piduliku korra
järele.

Otsustatakse teha balli korraldamine ülesandeks
ksv. ksv. Troostile ja Suursöödile.

Otsustatakse 1. XII balli läbiviimiseks kokku kut-
suda ül. konventide esindajate koosolek. Lähem aeg
määrata balli korraldajail.

Kübara-, mütsi- ja karusnahakauplus

R. Jakobson

TARTUS, U U E T U R U T Ä N. 8

Vilt- ja plüüškübaraid kuul-
saist välismaa vabrikust

Üliõpilastele igasugu
värvitekleid

Kooliõpilastele vormimütse ministeeriumi ettekirjutuste
järele, advokaatide, kohtunikude, kirikuõpetajate ja
teiste vormimütse.

Otsustatakse esineda Ülikooli Valitsuse ees pal-
vega, et vastutasuks tavalisele iga-aastasele Helsingi
Üliõpilaskonna stipendiumile võimaldataks anda Tartu
Üliõpilaskonnal stipendium ühele Helsingi Ülikooli
üliõpilasele Tartu Ülikooli juures ja selleks suurenda-
taks Ülikooli Valitsuse poolt üliõpilaskonnale antavat
eelarvelist toetust kr. 800.— võrra.

Vabakuulajatele C. I. E. kaardi andmise küsimus
otsustatakse juhatus poolt igal üksikjuhul eraldi.

Otsustatakse võtta teatavaks asjaajaja ksv. Nõm-
mera palve tema lahkumisest üliõpilaskonna asjaajaja
kohalt 12. dets. 1938. a., tehes esimehele ülesandeks
leida tekkinud olukorras lahendus ja esitada juhatuselle
vastav ettepanek järgmiseks koosolekuks.

Otsustatakse lubada avada krediit asjaajajale abi-
jõu hankimiseks arhiivi täielikuks korraldamiseks
praeguse asjaajaja lahkumiseni.

21. oktoobrist 1938. a.:

Kinnitatakse tööleping Üliõpilaskonna Juhatus
voliniku Üliõpilask. esimehe E. Jürgensoni kui töö-
andja ja Üliõpilaskonna uue asjaajaja Aino Kosessoni
kui töövõtja vahel algusega 12. XII 38. a.

Üliõpilaskonna Juhatus peab vajalikuks Akadeemi-
lise Laskurklubi asutamise Tartu Ülikooli juurde.
Omalt poolt Juhatus teeb ülesandeks ksv. ksv. Suur-
söödile, Jürgensonile ja Laikojale koos teiste asja-
huvilistega koostada ja registreerida Ülikooli Valit-
suse ja Laskurklubi juures Akadeemilise Laskurklubi
põhikiri. Põhikiri registreeritud, informeerida asja
käigust üliõpilaskonna Juhatus.

Otsustatakse nõuda vabakuulajatelt, kes soovivad
C. I. E. kaarti, täiendavaid andmeid. Vajaliku ankeet-
lehe vormi töötab välja Välistoimkond ja kinnitab
Juhatus.

Täiendavalt valitakse üldtoimkonda ksv. ksv. N.
Sulg ja A. Multer.

«Joomkohvik»

MUGAVAIM KOOSVIIBIMISEKOHT.

Igal õhtul kontsertmuusika ettekandeid.

LOSSI TÄN. 4. TELEFON 19-93.

EESTI hariduselu ja sädeleva vaimu-
valguse linnas — Tartus juba aastakümneid
ilmuv suurpäevaleht

„Postimees”

on igale akadeemilisele kodanikule parimaks
sõbraks ja kaaslaseks päevatööst vabul hetkil.

KVALITEET-TRÜKISEID TELLIGE
„POSTIMEHE“ TRÜKIKOJAST

TARTUS, ÜLIKOOLI 21/23. TELEFON 14-65.

SOODNE OSTUKOHT AKADEEMILISELE PERELE ON

„POSTIMEHE“ RAAMATUKAUPLUS

TARTUS, SUURTURG 16. TELEFON 2-50.

Ksv. Üllaste vabastatakse lugemislauatoimkonna juhataja kohalt. Lugemislauatoimkonna juhataja kohused pannakse ksv. H. Lõhmusele.

„Üliõpilaslehe“ toimkonna liikmeks valitakse väljastpoolt Esindust ksv. E. Kook.

Avaldatakse tänu asjaajaja pr. E. Nõmmerale tehtud töö eest.

Tänavu jälle 1. detsemberi ball

Üliõpilaskonna Juhatuselt poolt 1. dets. balli korraldajateks valitud ksv. ksv. H. Suursöödi ja R. Troosti poolt kutsuti 1. nov. s. a. kell 17.00 üliõpilasorganisatsioonide esindajate koosolek kokku Üliõpilasmajja.

Ilmunud olid esindajad: „Korp. Filiae Patriaest“, „Korp. Amicitia“, „Korp. Vironiast“, „Korp. Rotaliast“, „Korp. Estoniast“, E. M. Ü. Ümerast“, „Korp. Fr. Esticast“, „Korp. Sakalast“, „Vene Ü. S.“ ja „Korp. Neobaltiast“.

Koosolekut juhatas ksv. H. Suursööt.

Moodustati vastavad peotoimkonnad, jaotades balli korraldustööd üksikute organisatsioonide vahel järgmiselt: Eeskava korraldaja: „Korp. Vironia“ ja „Vene Ü. S.“. Trükitööd: „Korp. Rotalia“ ja „Korp. Neobaltia“. Pääsmete eelmüük: „Korp. Filiae Patriae“ ja „Korp. Amicitia“. Ruumide korraldus: „Korp. Sakala“. Lillelaud: „Korp. Filiae Patriae“ ja „Korp. Amicitia“. Kassatoimkond: „Korp. Fr. Estica“. Auksused: „Korp. Estonia“. Informatsioon: „E. M. Ü. Ümera“.

Eeskava täitmise suhtes asub kohe tööle eeskava korraldav organisatsioon, pöördudes üksikute organisatsioonide poole, paludes nendelt eeskava täitjaid.

Määrati kindlaks ka pääsmete hinnad, nimelt ksv. ksv. kr. 1.— ja vil. vil. kr. 1.50.

Peeti soovitavaks eriti agaralt levitada pääsmeid eelmüügil organisatsioonides, pannes eriti südamele vil. vil. ballist osavõtmist ja toetamist.

Erinumbri toimkond: HENNO KALMET, ROMAN NIIDU ja JOHANNES PEDAK

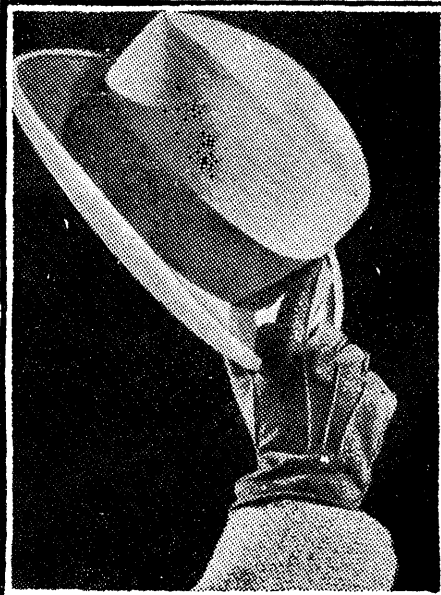

Pea- ja vastutavtoimetaja: **H. Puusepp.** Tallinna Üliõpilaskonna esindaja **E. Leetmaa.** Tegevtoimetaja: **H. Malt.**
Toimkonna liikmed: **E. Volke, E. Kook.** Väljaandja: **Tartu Üliõpilaskonna Esindus.**

Toimetuse aadress: Tartu, Üliõpilasmajja.

E. K.-Ü. „Postimehe“ trükk, Tartus 1938.

HÄRRADELE
KVALITEET KAUPA:

**KAABUSID,
KAELASIDEMEID,
TRIKSÄRKE,
TRIKOOPESU,
KINDAID,
SOKKE,
JALUTUSKEPPE, JNE.**

SOOVITAB SUURES VALIKUS
VENNAD LEPP
TARTUS, KAUBAHOOV 2

HAKKAB ILMUMA

Spordi suurraamat

SPORDI SUURRAAMAT käsitleb hoogsas ja arusaadavas sõnastuses kõiki kehakultuuri tähtsaimaid põhialuseid, kirjeldab uuemaaja, eeskätt eesti spordiliikumise vähemtuntud minevikku, annab asjatundlikke juhiseid kõigilt spordialadelt ja põhjalikke seletusi treeninguist, tehnikast, taktikast ja tervishoiust. Teose eriosade toimetajaiks, autoreiks ja kaastöölisiks on üle 200 tuntuma isiku Eesti kehakultuuri eriteadlaste, spordiajakirjanike ja suursportlaste ridadest.

Toimetuse kolleegiumi juhatab **K. TERRAS**,
Eesti Spordi Keskliidu esimees, Riigisekretär.

SPORDI SUURRAAMAT sisaldab ligi 3000 lk. teksti 30 erivihus, mis moodustavad 5 suurt köidet. Teos ilmub heal paberil, rohkete piltidega tekstis ja eritahvlitel. Vihud ilmuvad omaette tervikuna, vabas, mitte numbrilises järjekorras.

Esimesed vihud ilmuvad käesoleva aasta lõpul. Teos viiakse lõpule 1940. a. algupoolel.

Soodustatud hindadega eeltellimine avatud:

Kuni 24. dets. s. a. kohemaksetavas rahas Kr. 41. —. Järeilmaksuga: tellimise andmisel tuleb tasuda Kr. 2.—, hiljem tuleb iga vihu eest maksta à Kr. 1.80, kuni tellija on saanud kätte 25 vihku. Ulejäänud 5 vihku saab tellija tasuta.

TEOSE TAPSEM SISUKAVA SAADE TAKSE TASUTA IGALE SOOVIJALE.

KIRJASTUS-OSAÜHING / LOODUS /

Tartu, Ülikooli 18, tel. 4-35. Tallinn, Kinga 6, tel. 411-92. Posti jooksev arve nr. 2055.

POSTI JOOKSEV ARVE NR. 2055

Wahi Põllundus- ja Aianduskoolid

Vastu võetakse 6-klassil. algkooli lõpetajaid, vanuse alammäär 16 aastat. Lähemaid teateid saab kooli juhatajalt, aadress: Vahi koolid, Tartu, pk. 39. Telefon 254.

Viljandi

Eesti Põllumeeste Seltsi Kaubanduse Osakond

VILJANDIS, TALLINNA TÄNAV 3, TELEFON 6 JA 323

Suurim ühistegelise ettevõtte Viljandimaal

HARUKAUPLUSED: Kärstnas, tel. 8; Oiul, tel. V.-Tänassilma 6-1;
S.-Kõpus, tel. 5; Tarvastus, tel. 20; Öisus, tel. 8.

TÄIUSLIKULT SISSESEATUD

riide- ja pudukauba, toidu- ja maitseainete, leiva ja pagari-
saaduste, teraskaupade ja käsitööriistade, naha ja jalanõude,
laua- ja kööginõude, põllutööriistade, põllutöömashinade ja
nende osade, kütte- ja määrdeõlide, väetisainete, põllusaa-
duste, ehitustarvete jne. jaoskonnad.

OSTAB

igasuguseid põllumajandussaadusi kõrgema
päevahinnaga.

Peakaupluse juures Viljandis kinnitus A.-S. „Oma“ peaesindus.

ECK uudissort . 25 tk. — 35 s.

Fõud & Valgus

SUURIMAS JA MITMEKÜLGSEIMAS VALIKUS

inglise ja kodumaa tööstuse

*ülikonna-, palitu- ja
mantliriideid*

IGAÜHELE VASTUVÕETAVAL HINNATASEMEL
KVALITEETKAUP ASJATUNDLIK TEENIMINE

Valmis - üleriiete eriosakond

TELLIMISTE VASTUVÕTMINE

F-ma M. Jänes, Tartus

KAUBAHOOV 8-9-10-11-12, KÕNETRAAT 5-91

*Kodumajanduse
ja kodukultuuri ajakiri*

Talupidajate

Üliõp.-konventide vappe,
ripatskette, kilpe, sõrmuseid,
hõberapiirkorve jne.

valmistab tuntud headuses

H. Berg

ASUTATUD 1899

VÕIDU 15 • TELEFON 19-83

TRÜKIKODA
„VARRAK”

TARTUS, SUURTURG 2

Ed. Musen

Rätsep

PARIMAD

frakid, ülikonnad ja palitud

saate tellida

JAAN JAKOBSON'I

rätsepaarist Tartus, Soola 2, krt 1. Telef. 15-37.

TARTUS
PARIM RESTORAN-ÖÖLOKAAL

„Sinimandria”

TELEFON 1-27

Akadeemiline Kooperatiiv

Tartu, Ülikooli 15, tel. 63 ja 19-24
Tallinna, Tehnikaülikooli hoone,
tel. Kopli 36

Ülikooli õpperaamatud
kõigemitmekesisemalt
aladelt, loengute- ja õp-
pekavad. Tellimised.
Õigus- ja majandus-
teaduseõpperaamatute
laenukogu. Korteribü-
roo jne.

Astuge Akadeemilise Kooperatiivi liikmeks!

Tudengid!

Tarvitage Tartu
eksporttapamaja
kvaliteet-saadusi

Ühing

„Eesti Lihaeksport”

Tartu eksporttapamaja. Telef. 11-24

A-S. Extraktor

Reserveertud

Külastage

«VANEMUISE»

EINELAUDA

Soodsama hinnaga üürite erasõitudeks

autobusi

igas suuruses

F-ma A. KOOK'i

autobuste ettevõtetest Tartus, Narva 78
Telefon 1-49.

Tallinna *Eesti Majandusühisus*

ESTONIA PUIESTEE 21, TEL. 458-80, 458-81

Põllutööriistad ja -masinad

Põllumajanduslikud kaubad

Piimatööstusmasinad ja piimandustarbed

Raua- ja ehitustarbed

Koloniaalkaubad

Veskikivi valamise materjal

Jne.

MÜÜK SUUREL JA VÄIKSEL ARVUL

VIRUMAA ÜHISPANK

RAKVERES, TALLINNA TÄN., OMAŠ MAJAS. TELEFON NR. 3-82 JA 2-36.

KIVIÕLI OSAKOND

KIVIÕLI, KIRIKU TÄN. 4. TELEFON — LÜGANUSE 64-B.

*Ühispank ja selle osakond toimetavad
kõiki pangaoperatsioone.*

ÜHISPANGA JUURES K/S. „OMA“ VIRUMAA PEAESINDUS.

Suitsetage kvaliteet inglise sigarette:

ELBA

BRISTOL * ALBION

ja parimaid paberosse:

MOKKA * MOKKA-EKSTRA

MIKAADO-EKSTRA

TUBAKATEHAS H. ANTON & KO

**SUUREMAID
JA VANEMAI
KODUMAA KINDLUSTUSSELTSE
ESINDUSED KOGU EESTIS
KIIRE JA ÕIGLANE KAHJU-
TASUDE ÕIENDAMINE**

EESTI LLOYD

ÜHISELU TRÜKIKODA

TALLINNAS, PIKK 42
KÖNETRAAT 442-04 JA 476-73

**Rotatsioonitrükk
Raamatukõitmine
Nooditrükk**

Valmistab maitsekalt ja
parajate hindadega

IGASUGUSEID TRÜKITÖID

Telefonilised tellimised
täidetakse täpselt.

Töö korralikkusele ja täpsu-
sele pannakse erilist rõhku.

ELEKTRI- JA METALLITEHAS

TALLINN, KAPPELI 7, TELEFON 312-26.
SUUREL ARVUL KVALITEET

elektriarmatuure

Asutuste valgustus-sisustusi kunstnik PEET
AREN'I poolt valmistatud jooniste järgi jne.
**Igasuguseid bakeliidist valmista-
tud elektritarbeid.**

Metallitöödena

Tööstusmasinate ehitamine ja parandamine,
sepa-, stantsimise-, freesimise-, keevitamise
ja muud metallitööd.

O'Ü Tilga ja Ko

Tallinn, Harju 23, telefon 467-98, 482-83.

Põllutöökoja Põllumajanduslik Raamatupidamistalitus

TALLINN, PIKK TÄN. 40. TELEFON 442-88.

Korraldab taludes arvepidamist, koostab talude korrastus- ja majapidamiskavatsid, teeb talu eelarveid ning põllumajanduslikke kalkulatsioone ja arvestusi.

TALITUSE VÄLJAANDEL ILMUNUD JA TALITUSES MÜÜGIL:

1. Täiskomplekt liht ühekordse taluraamatupidamise arveraamatuid Kr. 3.—
2. Täiskomplekt kahekordse taluraamatupidamise arveraamatuid Kr. 6.—
3. Üksikud arveraamatud: Inventari raamat Kr. 1.—, Kassaraamat Kr. 1.20. Majanduse raamat Kr. 1.—, Perenaise raamat Kr. 0.20, Töödepäevaraamat Kr. 1.50, Tagavarade raamat Kr. 1.50, Maaraamat Kr. 1.—, Talu eelarve Kr. 1.50, Väikemajapidamiste arveraamat Kr. 1.25, Vana- ehk kodulinnukasvatuse arveraamat Kr. 0.50, Taluraamatupidamise statistiline andmestik Kr. 1.—
4. Mitmesuguste arveraamatute lahtised lehed, talu lühendatud ja laiendatud lõpuarvete planketid, abitabelid lõpuarve tegemiseks jne. Kr. 0.03—0.75.
5. Taluraamatupidamise õpetus: I osa Kr. 1.50, II osa kr. 2.—
6. Eesti põllumajanduse tasuvuse andmed Aastaraamatud. I (1925/26 a.) — XII (1936/37 a.) Kr. 1.50—3.—

Koolidele ja jällemüüjatele hinnaalandus.

Taluraamatupidamise levitamiseks põllumeeste peres korraldab Talitus iga aasta märtsi- ja aprillikuus maakonna linnades ja konventide keskustes 3 päevalisi taluraamatupidamise kursusi. Osavõtt põllumeestele tasuta. Lähemaid teateid kursuste üle saab P. R. Talitusest ja maatulunduse konsulentidelt.

Põllutöökoja talude hindamise ja ostu-müügi talitus:

Tallinn, Pikk tän. 40. Telefon 442-88.

Toimetab talude hindamisi, müüke ja renditamisi.

Talituses antakse osta soovijale üksikasjalisi teateid müügil olevate talude üle. Soodsaim vahetalituskoht müüdavate talude registreerimiseks. Müügisummadelt % % ei võeta.

Renditalude vahetalitus. Põllumajanduslikud hindamised.

Nõudke lähemaid teateid! Kirjavastuseks lisada 10 s. postmark.

P. KARMET

END. NIMI KRÜNER

Tartus, Võidu 16, telef. 10-56

Foto ateljee

Ajakohaseid ülesvõtteid nii elektri- kui ka päevavalgusega · Ülesvõtteid üliõpilasorganisatsioonides tuntud headuses · Amatöörtööde tegemine

Fototarvete äri

Fotoaparaadid, filmid, plaadid, keemikaalid jne. · Pildiraamid suures valikus ja piltide sisseraamimine.

Central kohvik

Meeleolumuusika $1/21$ — 2
ja 6— 8
Tantsumuusika $1/29$ — $1/211$

ÜHISTEGELIK KINDLUSTUSSELTS

„EESTI“

ASUT. 1907. A.

Pääkapital üle Kr. 140.000.—

Vastutussummad „ „ 1.000.000.—

Tasutud kahjusid „ „ 3.500.000.—

VALITSUS: TARTUS, SUURTURG NR. 8

EHITUS- JA METALLITÖÖSTUS

„TEHNIK“

TARTUS, VÕRU TÄN. 1. KÕNETRAAT 304.

*Vesivarustuse,
kanalisatsiooni,
keskkütte ja
ventilatsiooni
seadeid.*

*Akadeemiline pere
tarvitab*

A. Frederking'i

Seepe

a.s. Kauba Pank

Tartus, Suurturg 12
omas majas

Juhatuse telefon 2-09
Kodukeskjaam tel. 9 ja 1-83

Oma kapitalid üle Kr. 520.000.—
Toimetab kõiki pangaoperatsioone.

Kindlustuse Aktsiaselts EESTI LLOYD Tartu Peaesindus.

Tallinn, Suur Karja 18. Telefon 445-10.

LÕUNA-EESTI OSAKOND:

**TARTU
MAJAMANIKKUDE
PANGAS**

SUURTURG 7, TELEF. 15-62

◆
*Eesti Unioni poliis
tagab kiire kahjude
tasumise*

„Sakala“

Asutanud C. R. Jakobson a. 1878

Suurim, vanem, loetavam ja mõjuvam provintsileht Eestis

Ilmub neli korda nädalas:

esmaspäeval, kolmapäeval ja reedel ning laupäeval „SAKALA PÜHAPÄEV“a nime all.

Oma trükikoda

TÖÖ KIIRE JA KORRALIK
HINNAD SOODSAD

Toimetus, talitus ja trükikoda:

Viljandis, Lossi tän. 26, postkasti 32. Telefonid: 31, 2-31 ja 4-23.

Eesti Hüpoteegipank

Tartus, Võidu tän. 11, omas majas

Annab linnade kinnisvaradele pikaajalist pantlehe-laenu esimese obligatsiooni kindlustusel.

Laenult võetakse aastas 6,5% ja 1% kustutusmaksu.

Kasulikumaks ja kindlamaks raha mahutamise vahendiks on 6% Eesti Hüpoteegipanga pantlehed. Pantlehed ja nende järele protsentide maksmine on kindlustatud mitmekordselt kinnisvaradega, millede korrashoiu ja tule vastu kindlustamise järele valvab Eesti Hüpoteegipank.

Pantlehtedesse paigutatud kapital kannab praeguse kursi juures 6,7% aastas.

Juhatus.

*Meie kaubad on alati
kvaliteetkaubad!*

Soovitame hooajaks
raadio vastuvõtjaid:

- PHILIPS
- BLAUPUNKT
- T. TELEFONI VABRIK
- ARE
- EKCO jne.

Nõudke hinnakirju!

K-m. **Vennad Prüüs**

Tartus, Kaubahoov 20/21, telef. 12-92 ja 16-92

Osakonnad: Valgas, Vabaduse 15, telef. 1-70
Petseris, Vabaduse 5, telef. 1-41

KAUBANDUSLIK
KESKÜHISUS

„ESTONIA“

Tallinn, Estonia puistee 13, telefon 449-76 ja 457-89

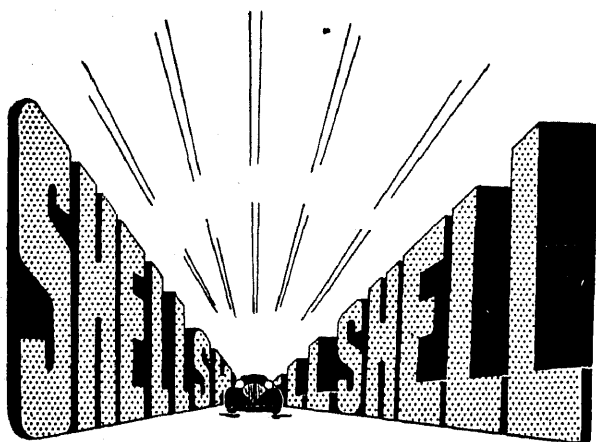
O S T A B

lina

linaseemet ja

kodumaa lambavilla

Kokkuostupunktid
üle riigi.

Ainult

SHELL'I

saadustele (bensiin, petrooleum,
määrdeõlid jne.) võite kindel olla,

SHELL varustab Teid kogu maa-
ilmas

SHELL COMPANY OF ESTONIA LTD.

Tallinn, Merepuistee 17, telefon 477-09.

KOGU MAAILM

ON TEIE KÄES, KUI LOETE

„Päevalehte“

„LASTE RÕÕM“

ON AINULAADNE LASTEJAKIRI
I L M U B K O R D K U U S

KIIRELT JA MAITSEKALT

V A L M I S T A T A K S E T E I L E

TRÜKITÖÖD
KÖITETÖÖD
K L I Š E E D
E T I K E T I D
JNE. JNE.

„PÄEVALEHE“ TRÜKIKOJAS

TALLINN, PIKK TÄN. 2, TEL. 428-83

*

„PÄEVALEHE“ RAAMATUKAUPLUSED

TALLINN, S. KARJA 23, PIKK 2
RAHULDAVAD TEIE SOOVID

KIRJANDUSE
KOOLIRAAMATUTE
KOOLITARVETE

JNE. ALAL ALATI TÄIEL MÄÄRAL

Põllumajanduse Pank

TARTUS, Suurturg 9,
omas majas.
Telefonid 50, 10-65, 16-99

*Toimetab kõiki
pangaoperatsioone*

Põhikapital ja tagavarad
üle

Kr. 1.000.000.—

Jõusolevate kindlustuste arv
üle

Kr. 200.000.—

*Akadeemiline kodanik, kindlusta oma elu ja vara
Eesti omavalitsuste ja ühistegeliste asutiste
kindlustus=a.=s. „Oma's”!*

Peakontor: Tartus, Riia 35, omas majas. Telef. 3-44 ja 16-20. Esindused kogu Eestis.

Õnnitlusi

ÜLIÕPILASKONVENT

„Korp! Rotalia”

25. aastapäeva puhul

ja sama pidevat jõuküllust
tegevusele algaval uuel
aastasaja-veerandil soovib

A/s A. Le Coq

Ühing „Eesti Lihaeksport“

---

eksporttapamajade kõrgeväärtuslikud
saadused

worstid,

konservid,

• pirukad,

sült

müügil kõigis Lihatsentraalides ja pare-
mates toiduainetekauplustes

EKSPORTTAPAMAJAD : TALLINNAS, TARTUS, VÕHMAS

Telefonid: 478-54, 11-24, 42

Ühing „Eesti Lihaeksport“
